

НАЗНАЧЕНИЕ

АД

ЕУБОІКА

УН ЕРМАХИНА

1857

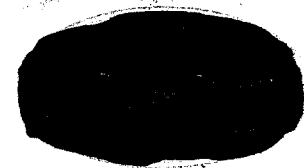
08839

Handwritten signature or initials.

ΕΥΒΟΪΚΑ.

Η Τ Ο Ι

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ.

ΕΥΒΟΪΚΑ.

ΗΤΟΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ,

**ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣ,
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ,**

Ἀπὸ τοῦ 1821 — 1825, ὅτε τελείως κατεστράφη ὑπὸ
τῶν Τούρκων καὶ ἐξεδιώχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπ' αὐτῆς,
ἐτι δὲ καὶ τὰς ἀπαιθρώπους λεηλασίας, ἐμπρησμοὺς,
αἰχμαλωσίας καὶ σφαγὰς, πρᾶχθειας ὑπὸ τε τῶν ἐντο-
πίων καὶ ξένων Τούρκων, εἰσβαλόντων ἐν αὐτῇ ἐκ τε
ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων,

ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΣ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΝΑΘΑΝΑΗΛ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εὐβοέως.

« Ἀληθινωτάτην εἶναι παιδείαν καὶ
« γυμνασίαν πρὸς τῆς πολιτικᾶς πράξεις
« τὴν ἐκ τῆς Ἱστορίας μάθησιν. »
Ἐκ τῶν τοῦ Πολυβίου Ἱστορ.

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ,

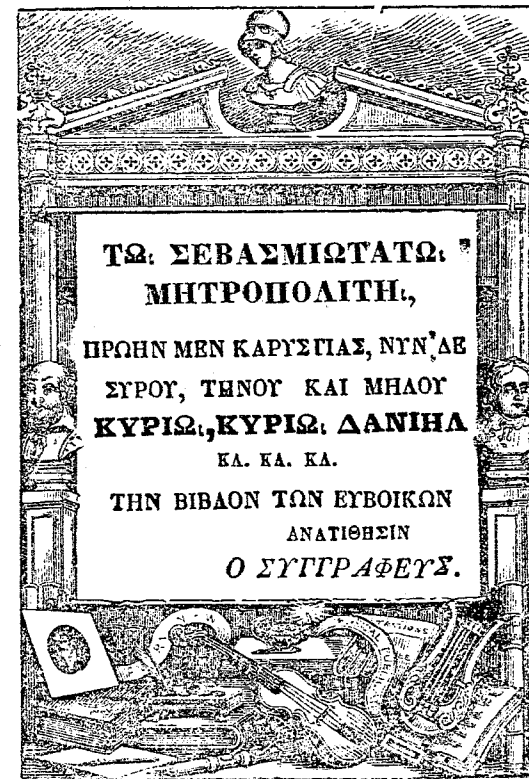
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Ν. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ.

(Κατὰ τὴν Πλατεῖαν τοῦ Ὁθωμανοῦ Ἀρ. 622.)

1857.

« Καὶ ἔσται, ὅταν ἐγγίσῃς τῷ πολέμῳ, καὶ προσεγγίσας
» ὁ ἱερεὺς λαλήσει τῷ λαῷ, καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτούς· Ἄκουε Ἰ-
» σραήλ· ὑμεῖς πορεύεσθε σήμερον εἰς τὸν πόλεμον ἐπὶ τοὺς
» ἐχθροὺς ὑμῶν· μὴ ἐκλυέσθω ἡ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ φόβεῖσθε,
» μηδὲ θραύεσθε, μηδὲ ἐκκλίνητε ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· ὅτι
» Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος μεθ' ὑμῶν, συνεχ-
» πολεμήσῃ ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, διασῶσαι ὑμᾶς. »
Δευτερονόμ. κ'. 2 — 5.

123339

Σεβασμιώτατε!

Τὰ τῆς Ποιμαντορίας ὑψηλὰ καθήκοντα τελοῦν-
τες ἐν Καρυστίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ εἰς λειμῶνας εὐαν-
θεῖς τὴν λογικὴν τοῦ Χριστοῦ Ποίμνην ἰθύνοντες, ἤ-
κατε καὶ εἰς τὴν τοῦ Προδρόμου ἱερὰν Μονὴν τῶν
Καρυῶν τὴν λᾶ. Αὐγούστου αὐλᾶ. Πρώτασιν γοῦν
ἐν αὐτῇ περὶ σχολείου ἐποιησάμην τῇ ὑμετέρᾳ Σεβα-
σμιότητι, ἣτις οὐ μόνον εὐμενοῦς ἔτυχεν ὑποδοχῆς,
καὶ πολλῆς ἡξιώθη χάριτος· ἀλλὰ καὶ περὶ διδασκά-
λου ἐσκέψασθε παραχρῆμα, καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν ὑ-
μέτερον συμπολίτην Μεθόδιον τὸν Καβάκον ἐξελέ-
ξασθε. Τῷ δὲ τότε προχειρισθέντι ἐν πάσῃ τῇ ἐκκλη-
σιαστικῇ τάξει Ἑγουμένῳ Γενναδίῳ καὶ πᾶσι τοῖς
Πατράσι πατρικούς τε καὶ παραινετικούς λόγους εὐ-
θύνατε, λέγοντες αὐτοῖς « ἄφετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν
Ναθαναήλ, ἵνα σπουδάσῃ, καὶ συνδρομὴν δότε αὐτῷ »·
ἐμοὶ δὲ αὐτῷ τάδε ἐλέξατε « εἰ μὴ Οἰκονόμος καὶ
Βάμβας δυνηθείης γενέσθαι, ἀλλ' οὖν γράμματά γε
μαθήσῃ τὰ χρήσιμα »· καὶ τοῖς λόγοις τούτοις οὐκ
ἐμὲ μόνον εἰς μάθησιν ὠτρύνετε, ἀλλὰ καὶ ἐτέρους.
« Τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν Ἀρχιερεὺς » καὶ τοιούτου
τυχόντες Ἀρχιερέως θεῖῳ ἐλέει, ἄλλοις τε πολλοῖς
ηὐτυχήσαμεν καὶ ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας
ἀνακύψαντες πρὸς τὴν ὑμέτεραν Σεβασμιότητα, τὸν
τοῦ πολυτίμου τούτου ἀγαθοῦ αἵτιον, εὐγνωμονοῦντες
οὐ παυσόμεθα.

Ἀλλὰ καὶ ὅτε εἰς Ἀθήνας ἔγων διελθεῖν, καὶ τό-
τε διὰ συστατικῆς ἐφωδιάσθην παρὰ τῆς ὑμετέρας
Σεβασμιότητος πρὸς τὸν ἀξιότιμον Α. Ζ. Μάμουκαν.

τῆς Καρύστου ἐκστρατείας τοῦ Φαβιέ, ἣν ἐκθέτει ἐν τῷ Β' Τόμῳ (σελ. 517 — 527) ὡς ἐγένετο, ἀποσιωπᾷ δὲ μόνον τὸν Τόλιαν (α). Ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς Ἱστορίας ταύτης τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Φαβιέ, ὡς ἔχει ἐν τοῖς τοῦ Ν. Σπιλιάδου Ἀπομνημονεύμασι, προσθέτομεν, ἐπειδὴ πρὸς τὴν Εὐβοίαν ἀποβλέπει.

Τελευταῖον δὲ διεξελθὼν καὶ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σ. Τριχοῦπη, ἣτις ἐστὶν ἡ τελευταία, εὗρον μὲν ἐν αὐτῇ πλείονά τινα, πλὴν τὰ πλείστα εἰσιν ὁλως διάφορα καὶ παρεφθαρμένα. Τοιαῦτα δὲ εὗρων αὐτὰ ἀπεφάσισα νὰ συντάξω Ἱστορίαν ἰδίαν τῆς Εὐβοίας, ἃν καὶ δύσκο-

(α) (Ὁ Τόλις Πουταμούσιος ἦν (Πουταμούσια χωρίδιον ἐστὶ παρὰ τὰ Στύρα) καὶ εἶπεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀτάκτους τινός. Οὗτος μὲν ἐντόπιος ὢν, καὶ τὸν τόπον γνωρίζων κάλλιστα, καὶ τὸν Καρύστιον Ὁμέρ Πασᾶ, ἅμα τὸν πόδα ἐπάτησεν ἐπὶ τῆς γῆς τῶν Στυρῶν, παρετήρησε τῷ Στρατάρχῃ Φαβιέ, εἰπὼν, « νὰ καθέξωμεν τὸ Διακόφτι, ἵνα τὰ νῶτα ἡμῶν ἀσφαλίσωμεν ἀπὸ τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ τῆς Χαλκίδος ». Ὁ δὲ Φαβιέ οὐδόλως ἔδωκε προσοχὴν τῇ παρατηρήσει τοῦ Τόλια. « Ἐμπρός » ἤκουσθη φωνή· ἐπορεύθη ἔμπρός· ἀλκῶς καὶ γενναίως· μέχρι τοῦ νέου φρουρίου, ὅπερ ὁ Ὁμέριμπεης εἶχεν ἀνεγείρει· πλὴν μικρὸν ἔλειψε νὰ καταστραφῇ ὅλως· εἰς τὸ Λυκόρευμα, εἰς δὲ ἐξωθήθη ὑπὸ μόνων τῶν Καρυστίων. Εἴτα δὲ ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς Χαλκίδος· ὁ Ὁμέρ Πασᾶς μετὰ τρισχιλίων πεζῶν τε καὶ ἱππέων ἐπολιόρκησεν αὐτὸν στενωπῶς εἰς τὸ Λυκόρευμα διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, καὶ πολιορκίαν τοιαύτην, ὥστε οὐδεὶς ἐδύνατο νὰ σωθῇ ἐκ τῶν πολιορκουμένων, ἐὰν δὲν προὔλαμβανον ὁ Κριεζώτης καὶ ὁ Βάσσος ἐκ τῆς Συρίας (Βηρυτοῦ) ἐπανελθόντες μεθ' ἱκανῶν, καὶ τὰ μεθ' αὐτῶν πλοῖα διὰ τοῦ κανονοβολισμοῦ των, ὧν αἱ σφαῖραι ἐπιπτον δεξιόθεν τε καὶ ἀριστερόθεν καὶ ἀνωθεν διήρχοντο τῆς σκηνῆς τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ, ὅστις φοβηθεὶς ἀπεσύρθη, καὶ οὕτως ἐπεδιδάσθη ἐν τοῖς πλοίοις· ὁ Φαβιέ καὶ ὁ ἀποκαμωμένος τῆς πείνης στρατὸς, καὶ ἐσώθη.

λον καὶ ἐπίπονον τὸ ἔργον, καὶ ἐπιγράψω αὐτὴν Εὐβοϊκὰ, ἥτοι Ἱστορίαν τῆς νήσου Εὐβοίας. Πρὶν δὲ ἐπιχειρήσω τὸ ἔργον, ἐξήτησα τεσσαρκακονθημέρου ἀπουσίας ἄδειαν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις μοι ἐδόθη, ὅπως μεταβῶ εἰς Χαλκίδα καὶ Καρυστίαν, καὶ πληροφορηθῶ κάλλιον παρὰ τῶν λαβόντων ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἱερὸν ἀγῶνα, μὴ ἀρκοῦμενος εἰς ὅσα ἐγὼ μόνος εἶδον ἢ ἤκουσα. Ἐγερθεὶς δ' οὖν μετέβην ἐκεῖ ἐν Ἀδείᾳ· εὗρον πολλοὺς ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν, ἠρεύνησα, ἔμαθον πολλὰ παρ' αὐτῶν καὶ ἐσημείωσα· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀκούων αὐτοὺς ἐπαναλαμβάνοντας αὐτὰ ἀνεσπόλησα εἰς τὴν μνήμην μου, ἅπερ διέφυγον ὡς ἐκ τοῦ χρόνου. Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ἑρμούπολιν ἠρξάμην παραχρῆμα τῆς συντάξεως τῆς Ἱστορίας, καὶ μετὰ σπουδῆς, ἵνα τὸ ἐπιχείρημα ἀποπερατωθῇ τάχιον καὶ ἔλθῃ εἰς φῶς· μὴ ὁ χρόνος κατακαλύψῃ καὶ ἀπολεσθῶσιν οἱ τῶν Ἡρώων τῆς Εὐβοίας ἀγῶνες, καὶ ματαιωθῶσι.

Καὶ εἴ τι οὐσιῶδες διέλαθεν ἡμᾶς, ἃς ἀνερευνήτη κάλλιον καὶ ἀναπληρώσῃ ἢ ἐν τῷ τοῦ Ὁθωνος Πανεπιστημείῳ σπουδάζουσα νεολαία· καὶ ὁ ἐκ Καρύστου φίλος ἡμῶν Κύριος Κ. Α. Γουναρόπουλος, ὃς τις ἔχει ἐτοιμότυπα παλαιὰ τε καὶ νέα. Ἡμεῖς δὲ προβαίνομεν εἰς τὸ ἔργον μὲ τὸ λόγιον τοῦ Μ. Βασιλείου « τὸ κράτιστον ἀγαθὸν ἢ ἀλήθεια. »

Τὰ Εὐβοϊκὰ, ἡ τὴν Ἱστορίαν τῆς Εὐβοίας, εἰς δύο διηρέσαμεν βιβλία· καὶ εἰς μὲν τὸ Α' ἐξιστοροῦμεν πάνθ' ὅσα ἐγένοντο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Ξηροχωρίου, ὡς νῦν ἐστὶ διηρημένη ἡ νῆσος Εὐ-

βοια. Εἰς δὲ τὸ Β^{ον} ἐξιστοροῦμεν πάνθ' ὅσα ἐγένοντο ἐν τῇ τῆς Καρυστίας, ὑπὸ τίνων, ποῦ καὶ πῶς, μετίναν μεταβάσεις ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐπαρχίας εἰς τὴν ἄλλην ἂν τὸ καλέσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ ἡ περίστασις.

Ἐρρωθε.

A. N. I.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

« Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησεν » (α) ἄνωθεν ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαπητὸν βροντὴν βαρεῖαν ἀναγγέλλουσαν αὐτῷ εἶδῃσιν χαροποιὰν τὴν κει^{ον}. Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ, ἔτους. Αὕτη ἡ ἡμέρα εὐηγγελίζετο τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, λέγουσα, εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ λαοῦ ἡμῶν. Ὁ δὲ Προφητὰς Δαυὶδ ἐνίσχυε τὸν λαόν του, λέγων « Κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, Κύριος εὐλογῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ » (β). Αὕτη δὲ αὕτη ἡ ἡμέρα εὐαγγελίζουσα τοὺς Ἕλληνας ἡσπάζετο αὐτοὺς ἀσπασμὸν θεῖον καὶ ἀρρήτον κατελθόντα δι' ἀγγέλου ἀπ' οὐρανοῦ ἐπ' αὐτοὺς λέγοντος· χαίρετε Ἕλληνες! ὁ Θεὸς τῆς δόξης μεθ' ὑμῶν ἐστίν. ὦ ἡμέρα χαρᾶς, ὦ ἡμέρα εὐφροσύνης, ὦ ἡμέρα ἀγαλλιάσεως! « αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ » (γ). Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ χαίρει ἅπας ὁ Ὁρθόδοξος λαός, ἀλλ' ὁ Ἕλληνας διπλῆς ἀξιοῦται χαρᾶς. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν αὐτῇ τὰς χαλκᾶς πύλας συνέτριψε, καὶ τοὺς σιδηροῦς μοχλοὺς συνέθλασεν· ἐν αὐτῇ τὸν ἄδην ἐσχύλευσε, ἐξήγαγε καὶ ἠλευθέρωσε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν αἰωνίων δεσμῶν καὶ σκοτεινῶν φυλακῶν τῆς κολάσεως, ὅς τις καὶ τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους κατήσχυεν.

(α) Ψαλ. κη. 3.

(β) Αὐτόθι 10 καὶ 11.

(γ) Ψαλ. ριζ'. 24.

Ἐν αὐτῇ δὲ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἡ ἀνωθεν τοῦ Θεοῦ βροντὴ διέδραμεν ὡς ἀστραπὴ ἐν μιᾷ ῥοπῇ εἰς ἅπαν τὴν ὑψήλιον καὶ ἐξηπλώθη, ἥς ὁ ἦχος διεχύθη οὐκ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς μόνον καρδίας καὶ ψυχὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπανταχοῦ χριστιανικὰς ἐκλόνησεν. Ὁ κλονισμὸς οὗτος εἰσῆλθεν ἕως εἰς τὰ ὦτα τῆς καρδίας πάντων ἐν γένει. Ὅθεν ὁ Ἕλλην ἀπὸ τοῦ ἤχου τῆς βροντῆς ταύτης ἠλεκτρισθεὶς ἐν τῷ πόθῳ τῆς ἐλευθερίας, οὐκ ἠδύνατο βαστάσαι πλέον τὸν σιδηροῦν καὶ βαρὺν ζυγὸν τοῦ τυράννου ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰς ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἀλύσεις. Διαβρήξας οὖν αὐτὰς ἀνεβόησεν « ἡ ζωὴ ἢ θάνατος » ὠρχίσθη εἰς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν τὸν ἀληθινὸν ὄρκον ἀποφασιστικόν, νὰ μὴ καταθέσῃ τὰ ὅπλα, ἐὰν δὲν ἐλευθερωθῇ τῆς τυραννίας τοῦ βαρβάρου τοιοῦτον ὄρκον ποιήσας, καὶ ὡς ὅπλον αὐτοῦ πρῶτον ἀήττητον τὸν σταυρὸν ἔλαβεν. Ὁρμηθεὶς δὲ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πάντες οἱ Ἕλληνες ἐν ἐνὶ πνεύματι, ὁ Ἡπειρώτης, ὁ Μακεδὼν, ὁ Θεσσαλὸς, ὁ Στερεοελλαδίτης, ὁ Πελοποννήσιος, ὁ Νησιώτης, ὁ Εὐβοεὺς, ὁ Ἀσιανός, ὁ Θράξ, ὁ Βούλγαρης, ὁ Μοντενεγρίνος κ.λ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἔξωθεν φιλέλληνα ἤκουσε τὸν ἀνωθεν τῆς βροντῆς ἦχον καὶ εὐηγγελίσθη ἀπ' αὐτοῦ, ἦλθεν ἀπὸ τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς γῆς καὶ ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. Παραλείπομεν τινὰς προδότας τουρκοφίλους ἢ φιλοτούρκους, οἵτινες, μὴ γνωρίζοντες τὰ συμφέροντα αὐτῶν καὶ τῆς Πατρίδος, καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν Πατρίδα προϋδιδόν οὔτοι ἀληθῶς ἐκέρδισαν πολὺ, ὅ,τι καὶ ὁ Ἰσκαριώτης Ἰούδας ὁ προδότης. Ὁ δὲ πιστὸς καὶ γνήσιος Ἕλληνα ὤρμησε, λέγων, δράξας πᾶν εἶδος ὅπλου, ὃ εἶχεν ἡ ἔτυχεν.

ὁ μὲν ἔφερεν ὀβελόν, ὁ δὲ λόγχην, ὁ δὲ σπάθην, ὁ δὲ τουφέκιον καὶ πιστόλιον, ὁ δὲ ἀξίνην κ.λ. ἕκαστος ὠπλίσθη ταχέως καὶ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἡτοιμάσθη, καὶ ἀνέμενε τὸν βάρβαρον καὶ τὸν δυναστὴν του. Ἀλλ' ἅμα τὸ σημεῖον τοῦ πολέμου ἐδόθη, καὶ ἡ σάλπιγξ ἤχησε, καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων ἤρξατο, ὁ Ἕλληνα εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἔδραμε, καὶ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐπαρουσιάσθη παραχρῆμα, ἀνυπόδοτος καὶ γυμνὸς τὸν βάρβαρον ἐνεκαρτέρει, καὶ μυρίας ἄλλας κακουχίας μετὰ καρτερίας ἀπαραδειγματίστου ὑπέμενε, ἄστεγος ἐκοιμᾶτο, καὶ ἐν ὑπαίθρῳ, σκέπασμα εἶχε τὸν Οὐρανὸν μὲ τ' ἄστρα καὶ τὰ νέφη, νήστης, ἐκτεθειμένος πάντοτε εἰς πάντα κίνδυνον, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἀτμοσφαιρικὴν μεταβολήν, οἶον καύσωνα, ψύχος καὶ παγετόν. Ἄν καὶ ἀπὸ τοιαῦτα τρομερὰ δεινὰ περιστοιχισμένος ὢν, καὶ τοιαῦτα ἔχων ὅπλα, ὁ Ἕλληνα δὲν ἐγόγγυζεν ὀλως, ἀλλὰ χαίρων καὶ πηδῶν ἔτρεχεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

Ὅτε ὁ βάρβαρος ἤκουε τὸν Ἕλληνα ὠπλισμένον, καὶ ἔβλεπεν αὐτὸν ἐκ τοῦ συστάδην, ἐξεπλήττετο καὶ τρόμος δεινὸς κατελάμβανε τὸν τοσοῦτον φοβερὸν γίγαντα, ὅς τις ἄλλοτε ἐπλημμύρησε τὴν Εὐρώπην ἅπασαν καὶ τὴν καθυπέταξε καὶ ἐποίησεν αὐτὴν δούλην τρέμουσαν ἐνώπιόν του, καὶ τὴν μὴ ὑποτεταγμένην οὐδόλως ἐλογίζετο ζῶσαν. Τοῦτον τὸν τοσοῦτον ποτε φοβερὸν γίγαντα ὁ Ἕλληνα κατέδειξε δειλὸν, ἀνάνδρον καὶ ἀνίκανον ὀλως, ὅς τις μὴ δυνάμενος ν' ἀνθέξῃ κατέφυγε καὶ ἐκρύβη εἰς τὰ δυνατώτατα φρούρια, καὶ ἐκλείσθη ἐν αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις ἐντρομος ἔμενε, καὶ τοὶ κεκλεισμένοις.

ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΛΗ.

Οἱ Τοῦρκοι, πρὶν ἢ κλεισθῶσιν εἰς τὰ φρούρια, λαβόντες ἀρρμηὴν ἀπὸ τινων ἀκουσμάτων μυστικῶν ἐρχομένων πρὸς αὐτοὺς ἄλλοθεν ποθεν καὶ διαδιδόμενων, ἀνησύχουν, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ δυσηρεστοῦντο διὰ ταῦτα· συνερχόμενοι ὅθεν ἐν τοῖς φρουρίοις συνεσκέπτοντο, πῶς νὰ καταβάλωσι τὸν Ἑλληνα καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπανάστασιν νὰ καταπνίξωσι. Καὶ οἱ μὲν συνεβούλευον γενικὴν σφαγὴν, οἱ δὲ ἄλλα μέσα, ὡς μετατοπίσεις καὶ δημεύσεις τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ὁ γέρον Ῥεσίτμπεης, ὃς τις προεξῆρχε τῶν τῆς Χαλκίδος μπέηδων διὰ τὸ γῆρας καὶ τὴν πολυκτημοσύνην αὐτοῦ, ἐνῶ μετ' ἄλλων μπέηδων ἐν τῷ σεραγίῳ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀκουσμάτων συνεβουλεύετο, εἶπε καὶ τάδε· « ὁ Σουλτάνος ἐμπόδιζε τὸν » ραγιά ἀπὸ τοῦ νὰ κτίῃ ἐκκλησίας, τὸν ἄρηνεν » ὅμως καὶ ἔκαμνε σχολεῖα καὶ καράβια· ἰδοὺ τί τοῦ » κάμνει τώρα ὁ ραγιάς μὲ τὰ σχολεῖα καὶ τὰ κα- » ραβιά του, ἃς πάγη τόρα νὰ τὸν κάμη ζάπη, ποῦ » σήκωσε κεφάλι. » Ταῦτα καὶ ἄλλα βουλευόμενοι ἀπόφασιν ἐποίησαν νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τε τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ τῶν χωρίων ἀπάντων τοὺς προκρίτους αὐτῶν, καὶ λάβωσιν αὐτοὺς μεθ' ἑαυτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις, καὶ κρατῶσιν ὡς ὁμήρους· ἔλαβον δ' οὖν αὐτοὺς καὶ ἤγαγον ἐν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἡσφάλισαν πρὸς ἰδίαν ἀσφάλειαν. Εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη τοῦτο ἐγένετο, ὡς καὶ ἐν τῇ Εὐβοίᾳ.

Πάντων μὲν τῶν ὁμήρων τὰ δνόματα δὲν μοι εἶναι γνωστά, ἀλλὰ τινῶν· οἷον τοῦ ἀπὸ τῆς Χαλκίδος Δημητράκη Ἀποστολίδου, γενικοῦ τῆς Εὐβοίας δημο-

γέροντος (τουρκ. κοντζάμπαση), τοῦ ἀπὸ τῆς Κύμης Ἰωάννου Ἀστέρη, τῶν δύο ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Νικολάου τῆς Ζαχαροῦς, τοῦ ἀπὸ τοῦ Καστροβαλᾶ Σταματίου τοῦ Νικολάκη· τούτους καὶ ἄλλους πολλοὺς λαβόντες ἐβρίψαν ἐν ταῖς σκοτειναῖς τῶν φρουρίων φυλακαῖς, ἢ ἐν ἐτέρῳ τινὶ τόπῳ ἐξώθεν ἐτήρουν τὴν νύκτα αὐτοὺς, τὴν δὲ ἡμέραν ἔφερον εἰς τὸν χειρόμυλον καὶ ἄλλας ἀγγαρίας ἐν τῷ σεραγίῳ τοῦ Πασᾶ, ἢ ἀλλαχοῦ. Ἐκ τούτων δὲ ὀλιγώτατοι ἐπέζησαν, ὡς ὁ τῆς Ζαχαροῦς Νικόλαος καὶ τινες ἄλλοι, τὸν ὅποτον ὁ Ὁμέρμπεης ἐπιστρέφων ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Αὐγούστον, ὅτε ἤρχετο κατὰ τοῦ Καρύσου Νεοφύτου εἰς Στύρα, ἔσωσε. Τὸν δὲ Σταμ. Νικολάκη ὁ γέρον Ῥεσίτμπεης, ἔχων πάθος προσωπικόν, οὐκ ἀφῆκεν, εἰπὼν « πάντες δύνανται ν' ἀπολυθῶσιν, ἀλλ' οὐχὶ » καὶ οὗτος, διότι ἀναστατόνει τοὺς πάντας ἐξῶ, ἂν » ἀπολυθῇ. Τὸ πάθος προήρχετο ἢ ἀπὸ τοῦ χωρίου ἢ ἀπὸ τοῦ ὄρους αὐτοῦ, διότι ὕστερον ἀπὸ τε τῶν υἱῶν τοῦ Ῥεσίτου καὶ τῶν Καστροβαλιτῶν πολὺ διερίλονει-κῆθησαν ἀμφότερα, τό τε χωρίον καὶ τὸ ὄρος, τὰ ὅποια ὁ Ῥεσίτης ἐζήτην νὰ δείξῃ ὡς ἰδιοκτησίαν του· ἐπειδὴ δὲ ὁ Σταματίος ἀνθίστατο καὶ πολλὰ ἀντέπραττε κατ' αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐλάλησεν οὕτω πικρῶς· Δραξάμενοι λοιπὸν τῆς εὐκαιρίας ὁ Ῥεσίτης, ὁ Μουσελίμης καὶ ἄλλοι, ἔφεραν τὸν θάνατον τοῦ Σταματίου Νικολάκη, τοῦ Ἰωάννου Ἀστέρη, τοῦ Ἰωάννου τῆς Ζαχαροῦς καὶ ἄλλων πλείστων σὺν αὐτοῖς. Τὸν δὲ Α. Ἀποστολίδην (κοντζάμπαση) ἐφόνευσαν ὡς ἐφεξῆς· ὁ γέρον Ῥεσίτμπεης, διερχόμενος τὸ σεράγιον τοῦ Πασᾶ μετ' ἄλλων μπέηδων, πρὸς περίπατον ὁδεύων ἐκραξε καὶ τὸν Α. Ἀποστόλου ἢ Ἀποστολί-

δην μεθ' ἑαυτοῦ, ὅς τις καὶ ἠκολούθησε παραχρῆμα μέχρι τινός. Ὁ μὲν Ῥεσίτμπεης ὤδευεν ἄνω πρὸς τὸν Βελλῆ-μπαμπᾶ μετὰ τῶν αὐτοῦ ἐταίρων· ὁ δὲ Δ. Ἀποστόλου ἐπέστρεψε διὰ τῆς ἰδίας ὁδοῦ μόνος, αἰφνης ἐκεῖ ἐπαρουσιάσθη Τοῦρκός τις ἐνώπιον αὐτοῦ κατὰ τὴν θέσιν Σουβάλα παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ σηκώσας τὸ πυροβόλον του τὸν ἐφόνευσε. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Ῥεσίτμπεης εἶπε τοῖς ἄλλοις « τώρα ποῦ σκοτώσαμε » τὸν κοντζάμπαση θά χαθῇ τὸ κλέφτικο· » ὁ δὲ Μπετολιάνος Μουσελίμης τῷ εἶχεν εἰπεῖ « μόνος σου νὰ μὴν ἐξέρχῃσαι, χωρὶς νὰ μοῦ ζητῇς ἄνθρωπον » πρὸς φύλαξίν σου, ὅπου θὰ ὑπάγῃς· » οἱ λόγοι οὗτοι δόλον καὶ ἀπάτην ὑπέκρυπτον, καὶ οὐδεμίαν εἶχον εἰλικρίνειαν, ἐπειδὴ οἱ τῆς θηριωδίας καὶ τῆς ἀπανθρωπίας υἱοὶ προσέφερον βορὰν αὐτοῖς τοὺς προειρημένους ὁμήρους. Ἠρκέσθησαν ἄρα εἰς τὴν σφαγὴν καὶ τὸν θάνατον τεύτων; οὐχί· ἄλλα κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐβουλεύοντο μείζονα κακά.

Π Ι Ν Α Ξ

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΒΙΒΛΩ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Ἀφιερωτικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Σ. Μητροπο- Σελ.
λίτην Σύρου καὶ Τήνου κ. λ.

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας γ'.

Πρόλογος ε'.

Ἀκούσματα, ἀνησυχία, σκέψεις Τοῦρκων ἁ.
ἀγωγὴ ὁμήρων ἐν Χαλκίδι καὶ φόνος αὐτῶν. ἡ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κεφ. Α'. Πρώτη ἐξοδος.—ζώγρησις καὶ κα-
ρατόμησις τινῶν.—νυκτοφύλακες.—δολιότης
τοῦ Μουσελίμη πρὸς τὸν Δεσπότην.—Ὁμέρ-
μπεης καὶ ἀπόστολός του εἰς Ἰδραν.—κατα-
δίωξις αὐτοῦ καὶ ἀφίξις εἰς Χαλκίδα.—συμβού-
λιον.—Δεσπότης καὶ Δημογέροντος κλήσις εἰς
αὐτό.—γενικὴ σύναξις τῶν ὅπλων.—κ. λ. . . 1

Κεφ. Β'. Τὸ πρῶτον κίνημα.—πρῶτον ἐκ
τῆς Λίμνης ἤρξατο.—Τρικεριώτικα πλοῖα καὶ
Βερούσης εἰς Ξηροχώριον.—ὑπὸ τοῦ Τομαρᾶ
καὶ τοῦ Ἰατροῦ ἁ. στρατολογία.—ἐμπροσθοφυ-
λακὴ εἰς Ἄϊον.—πρῶται προκηρύξεις.—ὁ Βε-
ρούσης εἰς Πολιτικά.—θλιβερά εἵδησις.—ἐπι-
στολὴ εἰς Χαλκίδα.—στρατὸς κινεῖται καὶ ὁδεύει
κατὰ Χαλκίδος καὶ τὰ πλοῖα πλέουσι καὶ ἀγκυ-
ροβολοῦσιν ἐν Λιανῇ ἁμμῳ.—ἀρίθμησις στρα-
τοῦ.—κανοβολισμός.—ἐμπροσθοφυλακὴ καὶ
ἀκροβολισμὸς ἅμα εἰς Κοπανᾶ.—νυκτεριναὶ σκέ-
ψεις ἄκαρποι.—κατάληψις θέσεων.—ἀνικανό-

της τοῦ Βερούση. — ἐπιδρομὴ Τούρκων. — Ἐλ. Σελ. λήνων φορὰ, ἐκδίωξις αὐτῶν καὶ διάλυσις. . . 5

Κεφ. Γ'. Ὁ στρατὸς περὶ τὸν Βερούσην συν-
άγεται τὸ δεύτερον. — λόγος προτρεπτικὸς Π.
Κλεοβούλου. — πόλεμος ἐν Βατώντι. — φορὰ
Ἑλλήνων καὶ ἐκδίωξις. — ἐπιδρομαὶ Τούρκων.
— περιγραφὴ πολέμου ὑπὸ Σ. Τρικούπη. . . . 18

Κεφ. Δ'. Ἀγγελῆς καὶ πατρίς αὐτοῦ. —
κόμματα. — αὐτομόλησις εἰς τὸν Ἰωαννίνων Ἀλῆ
Πασᾶ. — ἄρματωλίχι Ἀγγελῆ. — Τουρκαλβανοὶ
διοικηταὶ Ξηροχωρίου. — περιορισμὸς Χαλκιδέων
Τούρκων. — στήριγμα Ὁμέρμπεη. — ἀπελπισμὸς
ἀπὸ τοῦ Βερούση. — φήμη Ἀγγελῆ. — συμβού-
λιον καὶ πρόσκλησις αὐτοῦ. — ὑποδοχὴ ἐν τῇ
Λίμνῃ. — ἀφίξις εἰς Βρυσάκια, καὶ ἀψιμαχία
εἰς Ψαχνά. — πόλεμος ἐν Ἀνηφορίτῃ. — ἀφίξις
τοῦ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ εἰς Θήβας. — ὁ Ἀγγελῆς
ἐν Καρυστίᾳ. — εἰσβολὴ τοῦ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ
εἰς Χαλκίδα. — προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ Κώτσα ὁ
Ἀγγελῆς εἰς τὰ Βρυσάκια. — ἀψιμαχία εἰς Κα-
στέλαν. — ὁ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶς ἐκστρατεύει
κατὰ τῶν ἐν Βρυσακίοις Ἑλλήνων, πολεμεῖ αὐ-
τούς, νικᾶται καὶ ἐπιστρέφει κακῶς εἰς Χαλκί-
δα. — Ὁμέρμπεης ἐν Χαλκίδι. — σύσκεψις μετὰ
τοῦ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ. — κινουσιν ἀμφότεροι
κατὰ τῶν Βρυσακίων. — ἐπιστρέφουσι καὶ ὁδεύ-
ουσι κατὰ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἑλλήνων. — στάσις
τοῦ Βερούση, διάλυσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀγγελῆ.
— ἐπιδρομὴ Τούρκων. — ἐνέδρα Ἑλλήνων ἐν
Χαμοθύλοις. — ἐπάνοδος τοῦ Ἀγγελῆ ἐκ τοῦ
Ξηροχωρίου. — διορισμὸς Ν. Κριεζώτου ὑπὸ τοῦ

Ἀγγελῆ ὡς ὀπλαρχηγοῦ εἰς Καρυστίαν. — ὁ Σελ.
Καρύστου ἐν Βρυσακίοις. — ἐνέδρα Τούρκων καὶ
ἀψιμαχία. — σκέψεις περὶ στενοῦ ἀποκλεισμοῦ
Καρύστου καὶ Χαλκίδος. — διαταγὴ Ἀρειοπαγι-
τῶν. — ἐνέδρα Τούρκων. — θάνατος Ἀγγελῆ,
Κώτσα καὶ Ἀναγνώστου κ. λ. διχόνοιαι. . . . 23

Κεφ. Ε'. Ἐκλογὴ ὀπλαρχηγῶν. — εἰσβολὴ
Τσαρκατσῆ Ἀλῆ Πασᾶ εἰς Χαλκίδα. — ἐκστρα-
τεύει κατὰ τῶν ἐν Βρυσακίοις Ἑλλήνων, πολε-
μεῖ, διαλύει αὐτούς. — πέμπει καὶ κατὰ Κριεζώ-
του εἰς Κανάλας, ἐπιστρέφουσιν ἄπρακτοι. —
δραπέτευσίς τοῦ Εὐρίπου. — Ἀρειοπαγίται ἐν
Λιθάδι. — διορισμὸς Διαμαντῆ ὡς γενικοῦ ὀπλار-
χηγοῦ τῆς Εὐβοίας. — δυσαρέσκεια Προκρίτων
καὶ ὀπλαρχηγῶν, καὶ στροφή ὀπλων κατὰ Δια-
μαντῆ. — ἐξέλασις τῶν ὀπλαρχηγῶν. — αἰτήσις
Διαμαντῆ παρὰ Κριεζώτου γῆς καὶ ὕδατος. —
ἀπόρριψις τῆς αἰτήσεως ὑπὸ τοῦ Κριεζώτου. —
ἐμφύλιος πόλεμος. — Ὀλυμπῖται ἐν Καρυστίᾳ,
μυρία πράττουσι κακά. — ἐπάνοδος αὐτῶν ἐν
Βρυσακίοις. — εἰσβολὴ Μπερκόφτσαλη εἰς Χαλ-
κίδα. — στρατοπεύδουσιν εἰς τὰς πεδιάδας Ψα-
χνῶν καὶ Καστέλας. — ἀναχώρησις Ἑλλήνων
ἐκ τῶν Βρυσακίων. — Κωλέττης Ἐπαρχος εἰς
Ξηροχώριον. — ἔγγραφα αὐτοῦ ἐπίσημα. — στο-
λίσκος. — κανονοστοιχία Τούρκων ἐπὶ τοῖς Βρυ-
σακίοις. — καταστροφή αὐτῆς ὑπὸ τοῦ στολί-
σκου. — πόλεμος ἐν Ἀδριαλοῖς. — δραπέτευσίς
τοῦ πολεμάρχου Διαμαντῆ νυκτός. — τελεία κα-
ταστροφή καὶ ἐξανδραποδισμὸς ὑπὸ τῶν Τούρκων. 38

BIBAION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κεφ. Α'. Ἀρχὴ καὶ πρόοδος τῆς ἐπανα-

στάσεως ἐν Καρυστίᾳ. — πυρπόλησις τοῦ Καλά- Σελ.
μου ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπεη. — πλοῖα. — ἐπάνοδος
Ὁμέρμπεη εἰς Κάρυστον. — Γ. Βαλτινὸς πρῶ-
τος ἐν Κύμῃ με 25. — κίνησις Κύμης. — εἰσβο-
λὴ Ὁμέρμπεη, καὶ πυρπόλησις αὐτῆς. — στρα-
τοπέδευσις ἐν Ὀρίῳ. — ἀψιμαχία ἐν Κήποις. —
πρόσκλησις Ἀγγελῆ καὶ πόλεμος ἐν Λώκᾳ.
— ἀνασκοιοπίσεις. — γράμματα Ὁμέρ Βρυῶν
Πασᾶ. — μετάβασις Ὁμέρμπεη εἰς Χαλκίδα καὶ
Ἀθήνας. — Μουσελίμης ἐν Καρυστίᾳ. — Σόκιοι
πόλεμοι. — Ὁμέρμπεης ἐν Στύροις βυθίζει τοὺς
Ἕλληνας εἰς τὴν θάλασσαν. — ἀνασκοιοπίσεις.
— ἀνάκρισις Γενναδίου καὶ φυλάκισις. 61

Κεφ. Β'. Διορισμὸς τοῦ Ν. Κριεζώτου ὡς
ὀπλαρχηγοῦ ἐν Καρυστίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀγγελῆ. —
ἐνωσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Βάσσου καὶ τοῦ Ῥάν-
του. — ζώγρησις Εὐνοῦ. — εἰσβολὴ δευτέρα τοῦ
Ὁμέρμπεη ἐν Κύμῃ. — αἰχμαλωτεύσεις, πυρ-
πόλησις. — στρατοπέδευσις ἐν Αὐλωναρίῳ. —
ἄρπαγὴ ἐλαίου ἐκ χωρίων καὶ μονῶν. — ἀναχώ-
ρησις εἰς Κάρυστον. — ἐγκατάλειψις εἰς Στύρα
150 Τούρκων. — ἔλευσις τὸ δεύτερον τοῦ Δε-
σπότη ἐν Ἐρετρίᾳ. — συγκέντρωσις στρατοῦ
ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ἀληβερίου. — ἔλευσις Ἡλιοῦ.
— πόλεμος ἐν Στύροις καὶ θάνατος Ἡλιοῦ. —
ἄφιξις Ὀδυσσέως καὶ στρατοπέδευσις εἰς Μελισ-
σῶνα καὶ Φρύγανην. — ἀναχώρησις αὐτοῦ. — τὰ
τῆς ἀναχωρήσεως ἄτοπα. — θαλάσσιος ἀποκλει-
σμός. — ἔξοδος Τούρκων. — σιτισμὸς Χαλκί-
δος. — Σαλάχας . . . . . Σελ. 83

Κεφ. Γ'. Ἀποκατάστασις τοῦ Ν. Κριεζώ-

του ἐν Καρυστίᾳ ὡς ὀπλαρχηγοῦ. — σχηματι-
σμός στρατοπέδου ἐν Παλαιοχωρίῳ. — σύστα-
σις Ἐφορίας. — πλοῖα εἰς ἀποκλεισμόν. — πό-
λεμος ἐν Διακόφτῃ καὶ διχραστασίᾳ. — πόλεμος
ἐν Βατησίῳ — στρατοπέδευσις ἐν Χαρζανίῳ. —
πλαστογραφημένη ἐπιστολή. — ἐμφάνισις τοῦ
Ὀθωμανικοῦ στόλου. — ἀπόβασις στρατοῦ, καὶ
διάλυσις τοῦ Ἑλληνικοῦ. — λεηλασία τῆς Κα-
ρυστίας. — ὁ Κριεζώτης ἀποπειράται νὰ παλε-
μήτῃ. — διέρχεται εἰς Σκόπελον. — χαροποιὰ
εἰδησις τοῦ Ὁμέρμπεη. 104

Κεφ. Δ'. Ὁ Κριεζώτης διέρχεται ἐκ Σκοπέ-
λου εἰς Σκύρον καὶ Ψαρᾶ ζητεῖ βοήθειαν, ἵνα ἐ-
πανέλθῃ εἰς Κάρυστον. — συνεννόησις μετὰ τοῦ
Ὀδυσσέως ἐκ Κέας. — ὁ Βάσσος ζητεῖ τὰ κι-
βώτια. — διανοεῖται νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Κριεζώτην.
— Ὀδυσσεὺς καὶ Ψαριανὰ πλοῖα εἰς τὸν πύργον
τοῦ Ἀληβερίου. — ὁ Κριεζώτης εἰς Καρσίους καὶ
Ῥιζόκαστρον. — τριμελής ἐπιτροπὴ. — Ὁμέρ
Πασᾶς εἰς Ἀληβέριον. — συνεχεῖς μάχαι καὶ ἀ-
κρόβολισμοί. — ἀσθένεια τοῦ Κριεζώτου. — πο-
λιορκία τοῦ Σιλικτάρη εἰς τὸ Κοτρόνι. — ἀνα-
χώρησις Ὁμέρ Πασᾶ νυκτὸς δι' ἀτραποῦ. — λύ-
σις τῆς πολιορκίας τοῦ Σιλικτάρη. — ἀποσύρε-
ται εἰς Χαλκίδα. — ἀνάρρωσις τοῦ Κριεζώτου.
— πόλεμος ἐν Καρύστῳ, καὶ ζώγρησις τοῦ Μου-
σελίμη Ἀχμέτ Κεχαγιᾶ. — στρατολογία Κον-
τοκώστα. — ἄφιξις Γενιτσαρικοῦ στρατοῦ εἰς
Ἀληβέριον. — διάλυσις Ἑλλήνων. — δευτέρα
καταστροφὴ. — πανώλη. 113

Κεφ. Ε'. Περικεῖται καὶ ληττεῖται. 123

Κεφ. ΣΤ'. Ἡ Εὐβοία ὑπὸ τὸν σιδηροῦν ζυγὸν τοῦ βαρβάρου στενάζει. — ἀγγαρίαί. — ἐκστρατεῖται τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ. — δίοδος τοῦ Καρατσκου. — ἐπάνοδος τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ εἰς Χαλκίδα — ξυλοκόπται. — μελέτημα Ἰμβραίμπη, καὶ βραβδισμός. — Ἑλλ. πλοῖα εἰς τὸν Ὠρωπὸν, καὶ κανονοβολισμός αὐτῶν. — Ὀζοῦν Σερίφης. — ἀγγαρίαί. — ἀναχώρησις Ὁμέρ Πασᾶ. — Ἡ Εὐβοία διήλθε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐξουσίαν . . 126

Προσθῆκαι. — Ἐστρατεία τοῦ Φαβιέ κατὰ τῆς Καρύστου. — μάχαι πρὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς καὶ πολιορκία. — ἀποτυχία καὶ ὀπισθοπόρησις τοῦ Φαβιέ. — κατάληψις Λυκορεύματος καὶ ὀχύρωσις. — ἀπὸ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς ἀποκλεισμός τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ. — ἔλλειψις ζωοτροφῶν. — συνδρομαὶ καὶ πλοῖα Ἑλληνικά, μεθ' ὧν καὶ ὁ Κριεζώτης καὶ ὁ Βάσσος ἦλθον εἰς βοήθειαν. — ἐκδίωξις τῶν Τουρκικῶν πλοιαρίων. — ἀναχώρησις τοῦ Φαβιέ ἐκ τοῦ Λυκορεύματος. — μετάβασις αὐτοῦ εἰς Ναύπλιον. — παρρησίᾳ παραπονεῖται εἰς τὴν Κυβέρνησιν 138

Σποράδες νῆστοι. Ἀπόβασις στρατευμάτων ἐν αὐτοῖς. — ὁ Διαμαντῆς καὶ τὸ Σκιαθιον φρούριον. — στόλος Ὀθωμανικὸς καὶ προσκύνησις Σκιαθίων. — μάχη παρὰ τὸν Σκιαθιον λιμένα. — στόλος Ἑλληνικὸς ἐν Σκιαθῷ. — ἀπόπλευσις τοῦ Ὀθωμανικοῦ ἅμα καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ. — Μιαούλης μετὰ τριῶν ἄλλων πλοίων περιπλέει τὰ παράλια τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τοῦ κόλπου. — πλοῖα Ἑλληνικά καὶ τοῦ Λουμποῦτ Πασᾶ. — Ὁ Κριεζώτης καὶ Καρατάσος εἰς Τρίκερα.

— ἀποτυχία καὶ ἐπάνοδος εἰς Σκιάθον. — Καρατάσος καὶ ἄλλοι σκέπτονται καὶ δολίως κυριεύουσι τὸ Σκιαθιον φρούριον. — Κωλέττης εἰς Σκιάθον. — σύσκεψις τῶν νήσων ἐν Σκοπέλῳ περὶ ἐράνου. — Μάστρακας ἑπαρχος ἐν Σκύρῳ. — κυρίευσις τοῦ Λυκομιδείου φρουρίου ὑπὸ τοῦ Ι. Ρούκη. — ἐκβολὴ αὐτοῦ. — διαταγὴ τοῦ Κωλέττου, αἰτοῦσα ἀπὸ τοῦς Σκυρίους τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου εἰς τὸν ἑπαρχον Μάστρακα. — Γρηγοράσκος Σούτσος ἐν Σκύρῳ. — τεχνάσματα. — ἀπειλαὶ καὶ πολιορκία. — Ὁ Βαρλαάμ δίδει ἀναφορὰν εἰς τὴν Ὑπερτάτην Διοίκησιν. — ἐπίπληξις Κωλέττου καὶ διάλυσις τῆς πολιορκίας. — συγχέντρωσις στρατοῦ ἐν Σκιάθῳ. — ἐκστρατεία κατὰ τῆς Ἀταλάντης καὶ ἀποτυχία αὐτῆς. — θάνατος τοῦ Ἐλευθερίου Σκοπελίτου. — Ὁ Κριεζώτης εἰς Ἀνηφορίτην. — μάχη καὶ φυγὴ Τούρκων. — διάλυσις Ἑλλήνων καὶ ἀναχώρησις. — ἐπίλογος. — Σημείωσις. — κατάλογος συνδρομητῶν. — Χαλκίδος καὶ Καρυστίας συνδρομή. — Σχολὴ ἱερατικὴ Χαλκίδος. — παραινετικαὶ λέξεις πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς. . . . 154

ΗΜΑΡΤΙΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ. Στιγ. Ἡμαρ.	Διόρθ.
4 Ἐν ἀρχῇ πραγμάτων	Π.α/θ.αίτας
8 Γραφ. χωρίω, δεύτερον	Δευτερονόμ.
α. 16 Πρωτοτυπγγέλου	Πρωτοτυπγγέλλου
ε. 9 ἡγήνη	εἰρήνη
ς'. 31 ἔτυγεν. ὁ	ἔτυ, εν' ὁ
ζ'. 27 ὅστις	ὅστις
θ'. 26 ὁ Ἰω' Ἀντίρως ἀπὸ παραδρομῆς ἐτέθη μεταξὺ τῶν περὶνευμένων, οὐτικῶ ἀπέθανε θανάτῳ ἐν Καστροβάλῃ.	
1 8 ῥεσίτυπετην	ῥεσίτυπετης
» 17 ὁμοίρους	ὁμήρους
4 14 ἐν σημ. καταπεροβησμένος	καταπεροβημένος
5 11 συννενοθηέντες	συννενοθηέντες
» 4 ἐν σημ. κρίνη	κρίνη
8 2 μετακομήσεως	μετακομίσεως
» 12 ἄλλοι, οἱ	ἄλλοι, οἱ καὶ ἀλλαχοῦ
» 15 φυλονεικία	φυλονεικία
» 26 χακίδος	χαλκίδος
9 18 ἐ-ἐπυροβόλουν	ἐπυροβόλουν
12 2 ἐπῆλθεν	ἐπῆλθεν
12 21 οὖν	οὖν καὶ ἀλλαχοῦ
13 1 χαλκᾶς	χαλκιᾶς
13 19 ππικόν	ἵππικόν
14 11 κακεῖτε	κάκεῖτε καὶ ἀλλαχοῦ
» 14 οἱ	οἱ
16 7 ἐν σημ. φορτεῖα	φορτία
» 16 » » Κοιμαίσις	Κυμαίσις
17 2 » » εἰσθαί	εἰσθε καὶ ἄλλοχοῦ
» 4 » » ἐδῶ	ἐδῶ
» 7 » » εἶπον εἶναι	εἶπον, εἶναι
» 8 » » εἶπον ᾄς	εἶπον, ᾄς
» 10 » » ἡσυχάζουσιν	ἡσυχάζουσιν
» 31 » » εἰς	εἰς καὶ ἀλλαχοῦ
18 9 » » Βερούση' μᾶς	Βερούση, μᾶς
18 12 » » ἀσπλαγχνίαν	ἀσπλαγχνίαν
» 13 » » ὧδε	ὧδε καὶ ἀλλαχοῦ
19 8 » » καθ' ἑκάστην	καθ' ἑκάστην
» 19 » » καταπερυμένως	καταπερυμένως
» 29 » » οχολῆς	σχυλῆς

19

Σελ. Στιγ. Ἡμαρ.	Διόρθ.
20 3 » » ἡξεύρω	ἡξεύρω
» 4 » » εἶμαι	εἶμαι
» 9 » » ἑτέρου	ἑτέρου
» 15 » » εἶπε	εἶπε
21 3 συνδόνας	σινδόνας
» 18 Βαντώντα	Βαντώντα
» 7 ἐν σημ. θαλάσσης· οὕτως	θαλάσσης, οὕτως
» 8 » » αὐτῆς, κεῖται	αὐτῆς· κεῖται
22 1 ἐνθαῖρυνθέντες	ἐνθαῖρυνθέντες
» 4 ἐνέδρα	ἐνέδρα
23 3 ἐνδεκα	ἐνδεκα
24 3 ἦσαν	ἦσαν
» 19 Ὁ	Ὁ καὶ ἀλλαχοῦ
27 19 σήμερον	σήμερον
29 7 ἐν β'. σημ. εἶδωσιν	εἶδωσιν
32 8 οἵτινες	οἵτινες
» 27 ᾄς	ᾄς
36 6 ἵππικοῦ	ἵππικοῦ
» 25 οὗτοι	οὗτοι
39 31 Σέτας· καὶ	Σέτας καὶ
40 14 τῶν· Ἰδόντες	τῶν· Ἰδόντες
44 5 ἐν σημ. ξαρχίαν	ἐξαρχίαν
» 9 » » ἴσως	ἴσως
» 13 » » τοῦς	τάς
» 25 ἐξαρχίαν	ἐξαρχίαν
43 14 καταπεροβησμένος	καταπεροβημένος
» 19 χρῆστιανοὶ	χριστιανοὶ
48 4 διέμεινεν	διέμεινεν
» 20 Μπερκοφότσαλη	Μπερκοφότσαλης
» 23 γεννικός	γενικός
48 27 Βασιλείου	Βασιλείου
49 14 κατὰ 4 Πασάδων, πρόσθε	Κιουταχῇ
» 26 ὑπάρχει	ὑπάρχει
50 1 κομίζων	κομίζων
» 7 εἰδοπήσε	εἰδοποίησε
» 9 ναύμαρχον	ναύμαρχον
52 4 ἐν σημ. ἀφανισμὸν	ἀφανισμὸν
53 18 » » Ἰωάννης Κωλέτης	Ἰωάννης Κωλέτης
54 4 ἀδελφῆς	ἀδελφῆς

Σελ.	Στιγ.	Ἦμαρ.	Διόρθ.
»	11	ἐν σημ. ἐπιστολ. Γεννηότατε	Γεννηιότατε
»	12	υπερβολικά	υπερβολικά
53	5	τετυρωμένων	τετυρωμένων
»	1+	εὐδοκῆς	εὐδοκῆς
»	23	ἤρεν	ἤρεν
»	30	κατασκόρπισεν.—τῶν	κατασκόρπισεν.—τῶν
56	11	ἦν	ἦν
»	14	των ὧ	των, ὧ
»	18	χιλιάρχων	χιλιάρχων
»	21	πάντες	πάντας
57	2	πεισματοδῶς	πεισματωδῶς
»	»	ἀμφοτέρωθεν ἐκ	ἀμφοτέρωθεν ἐκ
»	»	ἀλλεπαλλήλων	ἀλλεπαλλήλων
»	14	του τόν	του, τόν
58	2	ἤθελον	ἤθελον
»	3	ἐρνεύθησαν, πρόσθε, καὶ ὁ ὀπλαρχηγός· των	
»	»	Διάκος Ὀλυμπίτης	
61	6	χαλκίδος ὅτι	χαλκίδος, ὅτι
»	11	ἐφώπλισε	ἀφώπλισε
»	18	ἄλλους	ἄλλους
»	22	ὠροπόν	ὠρωπόν
62	13	ἀποθήκη	ἀποθήκη
63	8	παρευθὺς ἤρξαντο	παρευθὺς, ἤρξαντο
»	17	εἰσβάλων	εἰσβάλων
64	6	(mouspuet)	(mousquet)
»	1	ἐν σημ. καπετάτον	καπιτάνον
»	6	» » ἐξυπνίσας	ἐξυπνήσας
64	9	» » εἶδεν	εἶδεν
65	12	μικρὸν	μικροῦ
68	11	ἀποκαμῶν	ἀποκαμῶν
69	24	ἐγγύση	ἐγγίσση
70	4	ἕτερα	ἕτερα
»	26	τὸ Κῶσταν	τὸν Κῶσταν
71	19	εὗρεν	εὗρεν καὶ ἀλλαχού
72	26	στρατηγῆματι	στρατηγῆματι
78	9	ἐν σημ. Ἀλλὰ ἢ πρίν	Ἀλλὰ πρίν ἢ
79	10	» » μεθ' οὗ	μεθ' οὗ
81	6	ὄχι	ὄχι
82	11	ἐν σημ. οἶκτον	οἶκτον

Σελ.	Στιγ.	Ἦμαρ.	Διόρθ.
84	4	πελωρίων	πελωρίων
85	19	συτχεθεῖς	συτχεθεῖς
87	13	αὐθις	αὐθις
»	4	ἐν σημ. ἀγιάσματος	ἀγιάσματος
95	15	ἔπεσε	ἔπεσε
100	15	πρόσθε· ὧδε καὶ τον ἀπατηλὸν τῆς ἐκ τοῦ Με-	
»	»	λιτσῶνος· ἀναχωρήσεως· τρόπον τοῦ Ὀδυσεως	
»	»	ἀνέκοντα ἐν πελ ἑκατὸν στιγ. 18'. Καὶ ἰδοὺ πως	
»	»	αὐτὴ ἐγένετο. Ἐγερθεῖς παρῆλθε τοῦ θηρευτι-	
»	»	κοῦς κύνας (κοιν. λαγωνικά) καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἑρπον	
»	»	λαγων κατὰ τὸν ἄλλο Κίχπον, ὅτι· καὶ οὐκ	
»	»	ἐπηνῆλθεν εἰς Μελιτσῶνα· ἀλλ' ἐκαίθεν εἰς Στύρα	
»	»	ἀπῆει, εἰπὼν κ. λ.	
»	31	ὑπὸ	ὑπὸ
104	11	Κονίστρας	Κονίστρας
»	24	ὀπλαρχηγίαν	ὀπλαρχηγίαν
105	8	Βερδέναν	Βερδέναν
108	14	περυσσότερον	περυσσότερον
102	4	Ἀπῆλθε	Ἀπῆλθε
115	24	ἐντόνος· α καὶ	ἐντόνος α καὶ
»	27	πλεῖω	πλεῖω
120	24	εἰπὼν	εἰπὼν
124	5	ἀριθμοῦσι	ἀριθμοῦσιν
123	15	ἐν σημ. βάλωμεν	βάλωμεν
»	»	» » προτεπάθη.—ἵνα	προσεπάθει.—ἵνα
126	10	» » ἄλλοι	ἄλλοι
130	26	» » ἐπὶ	ἐκ
131	21	εὗρίσκειτο	εὗρίσκειτο
134	23	Καρτερία ὑπὸ	Καρτερία, ὑπὸ
135	23	προσεκάλει	προσεκάλει
136	23	δοίκτης	δοίκτης
137	6	πρόσθε, τῇ 25. Μαρτίου 1833 ἐδόθη ἡ αὐτο-	
»	»	νομία εἰς τὴν Εὐβοίαν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος Α'.	
141	2	τὸν τόν	τὸν
144	1	ἐν σημ. ἦτο	ἦτο
153	3	τοῦ Ἐπρεπε	τοῦ. Ἐπρεπε
157	3	διέλθωσι	διέλθωσιν
159	19	Μουσλὴν	Μποσλὴν καὶ κατω
»	»	»	τέρω Μποσλὴς

ραγα νὰ περιστοιχίσῃ τὴν ἐκκλησίαν σας καθὼς πρέπει, καὶ νὰ χορεύσουν τρεῖς ἡμέρας, καὶ νὰ κάμειτε ὅ,τι ἐκάμνετε προτοῦ κατὰ τὴν συνήθειάν σας. »

Ὁ δὲ ἐκ Καρύστου Ὁμέρμπεης, ἀμὰ οἱ ψιθυρισμοὶ ἤρξαντο, ἐπεμψεν Ἀναστάσιόν τινα (πλοίαρχος ἰσως ἦν οὗτος τῆς Σουλτανικῆς φρεγάτας) εἰς τὴν Ὑδραν, ἵνα κατασκοπεύσῃ, ἴδῃ καὶ βεβαιωθῇ, ἂν τὰ ψιθυριζόμενα εἰσὶν ἀληθῆ καὶ βέβαια· ὁ δὲ ἐποίησεν ὡς προσετάγη, καὶ ἀναστὰς μετέβη εἰς τὴν Ὑδραν· καὶ πληροφορηθεὶς πάντα τὰ ἐκεῖ, ὡς ἦσαν καὶ εἶχον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κάρυστον καὶ ἀνήγγειλε τῷ Ὁμέρμπεϊ πανθ' ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε. Τοιαύτας δὲ μαθὼν οὗτος παρὰ τοῦ ἀποστόλου (κατασκόπου) αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ἄλλοθεν ποθεν ἔχων εἰδήσεις νέας, θετικὰς καὶ βεβαίας, ἔσπευσε μόνος διὰ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου (Σουλτανικῆς φρεγάτας, πρὸς καταδίωξιν τῆς πειρατείας ἔχων αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰμβραήμπεϊ, ἀποθανόντος τούτου, ἀφῆκε τῷ Ὁμέρμπεϊ ὁ Σουλτάνος) καὶ ἐπλεε πρὸς Χαλκίδα κομίζων ὁ ἴδιος αὐτὰς, καὶ ὅπως συσχεφθῇ μετὰ τοῦ Μουσελίμη καὶ ἄλλων τῆς Χαλκίδος μπένδων, καθότι Πασᾶς οὐκ ἦν ἐν Χαλκίδι κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, εἶχεν ἀποθάνει μικρὸν πρότερον· ὁ δὲ νεωστὶ διορισθεὶς Ἰσοῦφ Πασᾶς προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ἡμετέρων πρὸς τὰ Κράβαρα καὶ ἐμποδίσθη κ.λ. Ἐνῶ δὲ ἐπλεε κατὰ τὴν Πετάλιαν, κατεδιώχθη ὑπὸ Ὑδραϊκοῦ ἢ Σπετσιωτικοῦ· πλην ὁ καιρὸς ἦτο γαλήνιος καὶ οὐκ ἡδυνήθη νὰ φθάσῃ τοῦτον. Ἀφίχθεις δὲ εἰς Χαλκίδα τὴν ἐπιούσαν τῆς λαμπρᾶς (11 Ἀπριλίου δευτέρα τῆς Διακαινησίμου) παραχρῆμα ἔδωκε τοῖς Χαλκιδέσσι Τούρκοις νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι δὲν εἶναι μερικὴ

καὶ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἀλλὰ γενικὴ κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τῆς Κυβερνήσεως αὐτῶν ἐπανάστασις. Πονηρὸς Τούρκος, ἀλλὰ καὶ γενναῖος ἐνταυτῷ, ὅστις καὶ ἐβλεπε καὶ ἤκουε μακρὰν, καὶ ἀνόμοιος ὅλως ἦν τῶν μαλθακῶν καὶ ἀνάνδρων Χαλκιδέων Τούρκων, πλην τοῦ Ἀχμέτ-κεχαγιᾶ καὶ τοῦ Ἰκνάναγα. (α)

Τὴν δὲ ἐπιούσαν (12 Ἀπριλίου τρίτην τῆς Διακαινησίμου) οἱ Τούρκοι ἐξηγριόνοντο καὶ ἐξηχρειόνοντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἀπηνεῖς καὶ ὠμοὶ ἐφαίνοντο τοῖς χριστιανοῖς· Θεέ! καὶ τίς δὲν ἐφοβεῖτο αὐτοὺς καὶ δὲν ἔτρεμε κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον! Συμβουλίου δὲ γενομένου ἐν τῷ περιπτέρῳ οἰκήματι (κλόσκι) προσεκάλεσαν ἐκεῖ καὶ τὸν Ἀρχιερέα τὸν ἐξ Ἀργυροκάστρου Γρηγόριον καὶ τὸν Δημογέροντα (κοντζάμπαση) Δ. Ἀποστολίδην καὶ ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν γενικὴν σύναξιν τῶν ὅπλων, ἥτοι ἀφοπλισμὸν ἀπάσης τῆς νήσου Εὐβοίας. Καὶ πρῶτον αὐθημερὸν ἐγένετο ἐναρξὶς ἀπὸ τῆς Χαλκίδος· εἰς τὰ χωρία διώρισεν ὁ Μητροπολίτης τὸν ἀπὸ Σκύρου Πρωτοσύγκελλον Μακάριον τὸν Βαρλαάμ συνοδευόμενον καὶ ἀπὸ τινος Τούρκου Ἀμούσαγα καλουμένου (Θηβαῖος), καὶ τινος ἄλλου ὡς ὑπηρέτου. Εἰς τρία διήρεσαν τμήματα τὴν νῆσον· καὶ εἰς μὲν τὸ τοῦ Ξηροχωρίου διωρίσθη ὁ ἀπὸ Χαλκίδος Σταῦρος Ἀποστολίδης (ἀδελφὸς τοῦ κοντζάμπαση), εἰς δὲ τὸ μεσαῖον ὁ Πρωτοσύγκελλος Μ. Βαρλαάμ, εἰς δὲ τὸ τῆς Καρυστίας ὁ Ὁμέρμπεης διώρισεν ἕτερον, οὔτινας ἤρξαντο ταυτοχρόνως ἑκα-

(α) Ὁ Ἰκνάναγας ἐφονεύθη ἐκτραγῆτος τοῦ πιστολίου αὐτοῦ· τὸ ἐκρηγνὰ εὐρὺν αὐτὸν κατὰ μέτωπον ἔρριψε χαμαὶ καὶ ἀφῆκε νεκρὸν· θηρίον ἀτιθάσσετον ἦν, ὅπερ πολλοὺς Ἑλλήνας ἐθυσίαζεν, ὅταν ἐξήρχετο εἰς πόλεμον.

στος εἰς τὸ διορισθὲν τμήμα του τὴν τῶν ὄπλων σύνα-
ξιν. Αἷτιος δὲ τῆς συνάξεως τῶν ὄπλων ὁ Καρύ-
στιος Ὁμέρμπεης ἐγένετο, οὗτος προέτεινε εἰς τὸ
συμβούλιον τοῦτο. Ὁ Πρωτοσύγκελλος, ὅθεν διήρ-
χετο μετὰ τοῦ Ἀμούση συνάξων τὰ ὄπλα, προέτρεπε
νὰ ἡσυχάζωσι πάντες, μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ ὥρα, καὶ
ἐξηγοράζετο τὸν καιρὸν, λέγων αὐτοῖς, ὅτι δὲν εἶναι
τίποτε· ἐφύλαξεν ἕως οὗ ἔτυχεν ἀληθῶς τῆς εὐκαι-
ρίας, ὃ ἐστὶν εὐρόντες αὐτοὺς Βλάχοι τινὲς ὀπλοφό-
ροι (α), τὸν μὲν Ἀμούσην καὶ τὸν συνοδίτην του ἐφό-
νευσαν κατὰ τὸ Κοντοδεσπότι (χωρίδιον), τὸν δὲ
Πρωτοσύγκελλον ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ, ὅπερ ἤρξατο νὰ σχηματίζεται ἐν τῷ Αἰῷ (β).

(α) Βλάχος τις ἠτοιμάζετο νὰ κινήσῃ εἰς πόλεμον· ἡ δὲ
γυνὴ του ψήνουςα πλακούντια (λειψόπηττας) διὰ τροφὴν αὐ-
τοῦ ἠτοιμάζεν, ὡς καὶ τὸ ἐπανωφόρεμά του (κοντοσίπουνον).
ὁ δὲ παρατηρήσας εἶπε « τί τὴν κακὴν σου ἡμέρα τὰ
» θέλω » τό τε ψωμί καὶ τὸ κοντοσίπουνον. « Σήμερον εἶναι
» πέφτη, θὰ κινήσωμε, αὐριο Παρασκευὴ, θὰ πολεμήσωμε, τὸ
» Σάββατο, θὰ πάρωμε τὸ κάστρο· ἐκεῖ θὰ βροῦμε μιντέρια,
» στρώματα, προσκεφαλὰδες, παπλώματα κάθε λογῆς, ψωμῖα
» χάσιχα καὶ τὴν Κυριακὴν θὰ παζαρευθοῦμε. » Ταῦτα δὲ
ἀκούσασα ἡ γυνὴ του τὸν παρεκάλει νὰ φέρῃ καὶ αὐτὴ ἐκ τῶν
χάσιχων ψωμίων τῆς Χαλκίδος καὶ ἄλλων. Ἀποχαιρετήσας δ'
οὖν αὐτὴν ἐκίνησεν. Οἱ δὲ Τούρκοι ἔτρεψαν τοὺς Ἕλληνας εἰς
φυγὴν τὴν Κυριακὴν κακίστην καὶ τοὺς διεσκόρπισαν. Ὁ Βλάχος
ὅθεν καταπεφοβημένος καὶ τεταλαιπωρημένος ἐκ τῆς ὥκυπο-
δίας ἐπανήλθεν εἰς τὸ χωρίον του πεινῶν· ἀλλ' οὐχ εὗρε τὴν
σύζυγόν του ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἤρξατο βοᾶν, « ποῦ εἶναι κατὰ κα-
κὴν σου χρονιά πηγες μαρὶ καὶ δὲν ἀκούει; ἔλα, γλίγωρα, ζύ-
μωσε λιγάκι ψωμί » ἐκείνη δὲ νομίζουσα αὐτὸν ἀστεϊζόμενον
ἠδιαφόρει καὶ ἤτει παρ' αὐτοῦ χάσιχα κ.λ.

(β) Αἷος θέσις ὀρεινὴ ἐστίν, ἀπέχει τῆς Χαλκίδος ἑξ
περίπου ὥρας· ἀλλὰ καὶ ὁδὸς (κοιν. δερβένι) μεταβαίνουσα

ΚΣΦ. Β'.

Τὸ πρῶτον ἐν Εὐβοίᾳ βῆμα ἢ κίνημα τῆς Ἑλλη-
νικῆς ἐπαναστάσεως ἀρχεται ὥδε πως. Ἐκτὸς ὅτι καὶ
ἐν Εὐβοίᾳ ὑπῆρχον ἄνθρωποι τῆς φιλικῆς Ἑταιρίας,
ἤρξαντο ὁμως νὰ αἰσθάνωνται καὶ τί ἐσωτερικῶς ἄλ-
λοι πολλοὶ τῶν μὴ μεμυημένων τὰ μυστήρια τῆς
Ἑταιρίας, κινούμενοι ἀπὸ τὰ ἀντίπερα ἀκούσματα
τοῦ Ἡρώος Ἀθανασίου Διάκου καὶ ἄλλων, ἅτινα
διήλθον ὧδε, ἐξετέθησαν καὶ ἐγένοντο σχεδὸν κοινά.
Ὑπερμεσοῦντος δὲ τοῦ Μαΐου, πρῶτοι τῶν Εὐβοέων
οἱ Λίμνιοι ἡσπασθήσαν τὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος των
ἱερὸν ἀγῶνα, συννενοηθέντες καὶ μετὰ τῶν Τρικεριω-
τῶν, οἵτινες ἐξώπλισαν ἐκεῖθεν δύο πλοῖα (ἱμπρίκια),
ὧν τὸ μὲν ἐπλοιαρχεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου Κουτμάνη,
τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ καπετὰν Κωνσταντίνου· ἀλλὰ καὶ οἱ
Λίμνιοι ἐξώπλισαν ὡσαύτως τέσσαρας σκοῦνας, μὴ
ἔχοντες μεγαλείτερα τούτων, πρὸς θαλάσσιον ἀπο-
κλεισμόν. Τὰ δὲ Τρικεριώτικα παρέλαβον ἀπὸ τὰ
ἀντίπερα μέρη τὸν καπετὰν Βερούση, συγγενὴ τοῦ
Ὀδυσσεως, ἔχοντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τινες στρατιώτας,
ἤγαγον αὐτὸν καὶ ἀπεβίβασαν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ξηρο-
χωρίου, ὅστις ἠνώθη μετὰ τῶν ἐκεῖ Νικολάου Τομαρά,
Γεωργίου Βαλτινοῦ Ἱατροῦ (Κλωτσοτύρην ὕστερον)
καὶ Γιαννιῷ Χαλκιᾷ Ξηροχωρίτου. Καὶ πρῶτον μὲν

εἰς τὰ ὀπισθεν χωρία Ἀχμάταγα καὶ Μαντουδι καὶ μέχρι τοῦ
Ξηροχωρίου ἐκτεινομένη. Διὰ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ κάτωθεν
τῆς Παλιουρῆς καὶ Κακὴ σκάλα καλεῖται, δασῶδες καὶ κρη-
μνώδες ἐστὶ καὶ κρήνη ὑπάρχει ἐν τῷ Αἰῷ ἔχουσα ψυχρό-
τατον καὶ ὠραιότατον ὕδωρ (βρύσις Καρκαμέτη)· ἀλλὰ καὶ
ἐτέρη θέσις ὀρεινὴ παρὰ τὸν Παγῶντα, Ἀνδριαλὰ καλουμένη,
ἐν ᾗ πολλοὶ ἐτάφησαν Τούρκοι, κατωτέρω ῥηθήτεται.

ἔπεσον κατὰ τῶν ὀλίγων Τούρκων τοῦ Ξηροχωρίου, καὶ τοὺς μὲν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἐδίωξαν ἐκεῖθεν· φεύγοντες δὲ ἐσώθησαν εἰς Χαλκίδα. Τούτου δὲ γενομένου, ὁ Ν. Τομαρᾶς καὶ Γ. Ἰατρὸς στρατολογήσαντες παραχρῆμα τοὺς ἐγγχωρίους, καὶ ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ ὤδυσαν εἰς τὸν Ἄϊον καὶ κατέλαβον τὴν θέσιν αὐτὴν ἀναμένοντες ἐν αὐτῇ τὸν καπετὰν Βερούση, τὸν καὶ πολέμαρχον τῆς Εὐβοίας. Ἐκεῖσε δὲ καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος τοῦ Εὐρίπου Μ. Βαρλαάμ φθάσας μετὰ τινων βλάχων ἠνώθη μετ' αὐτῶν, οἵτινες καὶ τὰς πρῶτας προκηρύξεις τοῦ πολέμου ἐξέδωκαν, παραινούντες καὶ παρακαλοῦντες δι' αὐτῶν πάντας τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ οἰκοῦντας εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἱερὸν πόλεμον. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας (27 Μαΐου Παρασκευῇ) ἔφθασε καὶ ὁ καπετὰν Βερούσης ἔχων τὸν Χαλκιᾶν, τὸν Τουρκοστάθην καὶ τρεῖς Ἱερεῖς, ὁ εἷς τούτων ἦτο Ξηροχωρίτης· τούτου ἀφικθέντος ἐν τῷ Ἀΐῳ, οὐδόλως διέμειναν, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔφθασεν ἐξεκίνησε πρὸς τὰ Πολιτικά, ἐν οἷς καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην κατέλυσε. Ἀλλὰ καὶ τὰ Τρικεριώτικα καὶ Λιμναϊκὰ πλοῖα ἠγκυροβόλησαν τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἐν τοῖς παραλίοις τῶν Πολιτικῶν. Αὐτόθι δὲ εὗρον τὸν ἀπὸ τῆς Χαλκίδος Γεώργιον Ἀποστολίδην (ἀδελφὸν τοῦ Δ. κοντζάμπαση) καὶ Νικόλαον τὸν Στάμου, ἀλέθοντας σῆτον πρὸς ἐφοδιασμὸν τοῦ φρουρίου Χαλκίδος, οἵτινες οὐδόλως ἀντέστησαν, ἀλλὰ παρέδωκαν τὸν σῆτον καὶ τὸ ἄλευρον καὶ μετὰ τοῦ στρατοῦ ἠκολούθησαν.

Τὸ δὲ Σάββατον, πρὶν ἢ ὁ στρατὸς ἐκκινήσῃ, ἔφθασεν ἡ θλιβερά ἐκείνη εἰδησις, θλιβερά τῶντι δι' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἀνασκολόπισις τοῦ Ἥρωος

Ἀθανασίου τοῦ Διάκου. Ὁ καπετὰν Βερούσης καὶ ὁ στρατὸς ἐλυπήθη καιρίως, ὅς τις ἵνα τὴν λύπην του μετριάσῃ ἔχων ἑπτὰ Τούρκους αἰχμαλώτους μεθ' ἑαυτοῦ, ἓνα μὲν ἀνεσκολόπισεν, ἕτερον δὲ ἀπὸ Χαλκίδος ἐλθόντα καὶ κατατρεπόμενον τὸν στρατὸν συλλαβὼν ἐκρέμασε, τοὺς δὲ ἑτέρους πέντε διαφόρῳ θανάτῳ παρέδωκε. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν λαθραίως ἐκφυγὼν τις ἀπὸ Χαλκίδος ἔφθασεν ἐν Πολιτικοῖς, ὅπου καὶ ὁ στρατὸς διέμενεν εἰσέτι, ἀπαγγέλλων τάδε· « οἱ Τούρκοι εἶναι πολὺ ἐξηγριωμένοι, ἀλλὰ καὶ » πνικρὸς φόβος κατέχει αὐτούς· ὅθεν καλὸν εἶναι, » προφορικὴ παραγγελία τοῦ Δ. κοντζάμπαση, νὰ » γράψῃτε εἰς τοὺς μπέηδας καὶ τὸν Μουσελίμην νὰ » μὴ πειράξουν τοὺς ἐν Χαλκίδι Χριστιανούς. » Ἡ γνῶμη αὕτη ἤρесе τῷ καπετὰν Βερούση καὶ τοῖς ἄλλοις, οἵτινες ἐκ συμφώνου πάντες εἶπον « ναί, νὰ γράψωμεν, » καὶ παραχρῆμα ἔγραψαν ὡς ἐφεξῆς· « Γνωρίζετε, Ἀγάδες, ἀπὸ τὰ κιτάπιά σας, ὅτι ὁ » ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὠρισμένος καιρὸς τῆς ἐξουσίας σας » ἐπέρασε, δὲν θέλει νὰ μᾶς ἔχετε βραγιάδες πλέον, » νὰ προσκυνήσῃτε καὶ νὰ πάρῃτε, ὅσα πράγματα » σηκώνετε καὶ νὰ πᾶτε, ὅπου θέλετε· σᾶς ὑπο- » σχόμεθα νὰ φυλάξωμεν τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν » σας, ἀφοῦ ἀφήσετε τὰ ἄρματα σας· ἡμεῖς τὴν γῆν, » ποῦ μᾶς πήρατε, ζητοῦμεν νὰ πάρωμεν πίσω. » Αὐτὰ καὶ ἄλλα παραινετικά τὸ γράμμα διελάμβανε λόγια, ὅπερ ἔγραψαν καὶ διὰ τριάκοντα δύο δακτυλιδίων ἐσφράγισαν αὐτὸ οἱ καπεταναῖοι, καὶ οὕτως ἐστάλη εἰς Χαλκίδα διὰ χωρικῶν σταλέντων ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου Μ. Βαρλαάμ καὶ Γ. Ἀποστολίδου· οὕτω ἐνεχείρισαν τὸ γράμμα τοῖς χωρικοῖς,

συνάμα δὲ καὶ τέσσαρα εἰκοσιπεντάρια χρυσᾶ Τουρ-
κικά πρὸς πληρωμὴν τοῦ κόπου τῆς μετακομῆσεως.

Τοῦ γράμματος δὲ προσταλέντος, κόψαντες ση-
μείας περίπου τεσσαράκοντα, καὶ γευματίσαντες
ἅπαντες οἱ ἐν τῷ στρατῷ, περὶ μέσημβρίαν ἐξεκίνη-
σαν πρὸς τὴν Χαλκίδα μετὰ τυμπάνων καὶ ἄλλων
ὀργάνων· ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῖα τὰ τε Τρικεριώτικα καὶ
τὰ Λιμναϊκὰ ἄρα τὰς ἀγκύρας τῶν τὰς ἔρριψαν
παρὰ τὴν Λιανὴν ἄμμον. Ἀμα δὲ ὁ στρατὸς ἐν τῇ
πεδιάδι τῆς Καστέλας ἤρξατο ὀδεύειν, ἠρίθμυσεν ὁ
ἀρχικαπετάνος, καὶ εὖρε τουφέκια πεντακόσια πεν-
τήκοντα μόνον· οἱ δὲ ἄλλοι, οἱ μὲν εἶχον ρόπαλα,
οἱ δὲ ἄλλα. Ἀλλὰ καὶ φυσέκια οὐκ εἶχον, τεσσαρά-
κοντα μόνον δεκάδας φυσεκίων ἐξέβαλεν ὁ Ε. Κουτ-
μάνης ἀπὸ τοῦ πλοίου αὐτοῦ, καὶ ταῦτα φυλονεικία
μεγάλῃ, καὶ διένειμαν τοῖς στρατιώταις ἀνὰ δύο ἢ
τρία ἐνί. Ἐνῷ δὲ ἐπλησίαζε νὰ διαβῇ τὰ δύο βούνα,
ὁ καπετάν Βερούσης ἑφιππος ὦν ἠκολούθει, ἔχων καὶ
τὴν χειρίδα τοῦ χιτῶνός του ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης αὐ-
τοῦ ἐρρίμμενῃν· αἶφνης ἠκούσθη εἰς κανονοβολισμὸς
ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ ἔπαυσεν ὁ στρατὸς τοῦ ὀδεύειν πα-
ραχρῆμα. Ὁ Γ. Ἱατρός, ὁ Ν. Τομαρᾶς καὶ ὁ Μ. Βαρ-
λαάμ ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ ὤδευσαν μικρὸν καὶ ἐπὶ
λόφου ἀνέβησαν, ἵνα παρατηρήσωσι, τί ὁ τοῦ πλοίου
κανονοβολισμὸς ἐσήμαινεν· ἐκεῖθεν δὲ σκοπεύσαντες
τὴν ἀπὸ τῆς Χαλκίδος ὁδὸν εἶδον σημαίας τέσσαρας
καὶ ἵππικόν, ὀδεύον πρὸς τὸν Βατῶντα· καταβάντες δὲ
ἀπὸ τοῦ λόφου ἀνεκοίνωσαν τῷ καπετάν Βερούσῃ
καὶ τοῖς ἄλλοις. Σταθέντες λοιπὸν ἐν μέσῳ τῶν δύο
βουνῶν πάντες ἐσκέπτοντο τί ποιητέον· σκέψεως δὲ
γενομένης, ἀπεφάσιζαν, ὁ μὲν Βερούσης νὰ ὀχυρωθῇ

μετὰ τῶν ἰδικῶν του στρατιωτῶν ἐντὸς τῶν δύο βου-
νῶν. Ὁ δὲ Ἱατρός, ὁ Τομαρᾶς καὶ ὁ Βαρλαάμ, ἔ-
χοντες περίπου τριακοσίους, νὰ ὀδεύσωσιν ἐμπρὸς τὸ
ἄνωθεν μέρος ἵνα προκαταλάβωσιν, ἂν δυνήθωσι, τοὺς
δύο παρὰ τῷ Κοπανᾷ λόφους, οὓς καὶ ἐπέτυχον εὐτυ-
χῶς, οἵτινες ἐπὶ τούτοις ὠχυρώθησαν. Οἱ μὲν οὖν
Τούρκοι ἰδόντες τοὺς Ἕλληνας νὰ καταλάβωσι τοὺς
εἰρημένους λόφους καὶ νὰ κατέχωσιν αὐτοὺς, καὶ νὰ
ὀχυρῶνται, ἐστράφησαν πεζοί τε καὶ ἵππεῖς ἐν τῇ Λια-
νῇ ἄμμῳ ἐμπαγέντες ἐπ' αὐτῆς καὶ βλέποντες ἕμενον,
καὶ οὐδ' ἐν κἄν βῆμα ἐποιοῦν πρὸς τὰ πρόσω. Οἱ δὲ
Ἕλληνες παρατηροῦντες ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων αὐτῶν
τὴν ἀκίνησίαν καὶ στασιμότητα τῶν Τούρκων ἐσκέ-
πτοντο· τινὲς δ' αὐτῶν ἐξελθόντες τῶν ὀχυρωμάτων
μικρὸν πρὸς τὰ κάτω προὐχώρησαν καὶ κατέλαβον τὰς
ὕπωρείας τῶν λόφων, ἀλλ' ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ
ἡ ἑσπέρα ἤγγιζεν· Ἄν καὶ ἡ ἑσπέρα ἐπλησίαζεν, οἱ
Ἕλληνες ὁμως ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων ἤρξαντο καὶ ἐ-
ἐπυροβόλουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐκ δὲ τῶν ἱππέων
Τούρκων τινὲς ὤρμουν καὶ ἀντεπυροβόλουν κατὰ τῶν
ἐλληνικῶν ὀχυρωμάτων. Τοῦτον δὲ ὁ ἐν τοῖς δύο βου-
νοῖς διαμένων ὠχυρωμένος μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου στρα-
τοῦ Βερούσης ἀκούσας ἐξεκίνησεν ἐκεῖθεν καὶ ὤδευε
κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ δὲ ἐχθρὸς ἰδὼν καὶ τοῦτον ἐρ-
χόμενον κατ' αὐτοῦ, ἐνόμιζεν εἶναί τι ἔξοχον, ὁ Βε-
ρούσης, καὶ στρατηγικόν, δὲν ἤργησεν ὁμως νὰ τὸν
γνωρίσῃ, ἀλλ' εὐθὺς τὴν ἐπιούσαν· τὸ μὲν ἵππικόν αὐ-
τοῦ ἀπεσύρθη εἰς Χαλκίδα, τὸ δὲ πεζικόν εἰσῆλθε καὶ
κατέλαβε τὸ χωρίον Κοπανᾶ. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐνθαρ-
ρυνθέντες ἔτι μᾶλλον ἐξῆλθον τῶν ὀχυρωμάτων καὶ

ῶρμησαν πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὸ χωρίον ἐπλησίασαν, καὶ ἐπειδὴ νύξ ἐπῆλθεν, ἐστράφησαν εἰς τὰ ὀχυρώματά των· ἐλαφυραγώγησαν δὲ ἐκ τῶν Τούρκων τέσσαρας ἵππους καὶ ξίφος γυμνὸν ἐν τῇ γῇ ἐρρίμμενον. Τοιοῦτος ὁ παρὰ τῇ Χαλκίδι πρῶτος ἐγένετο ἀκροβολισμός, ὅστις διήρκεσεν ὥραν μίαν (28 Μαΐου Σάββατον)· φθάσας δὲ καὶ ὁ καπετὰν Βερούσης ἠνώθη μετὰ τῆς προφυλακῆς καὶ ἅπας ὁ στρατός συνήχθη περὶ τὸν Κοπανᾶν, ἐνῶ καὶ διενυκτέρευσε.

Τὴν δὲ νύκτα συνελθόντες πάντες οἱ καπεταναῖοι πρὸς τὸν ἀρχικαπετάνον Βερούσην συνεσκέπτοντο τὰ αἴσια ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ πολέμου, καὶ ποίας ἀσφαλεστέρας θέσεις νὰ καταλάβωσι τὴν πρωίαν καὶ ὀχυρώσωσιν αὐτὰς τάχιστα, ὥστε ἢ διὰ ξηρᾶς πολιορκίας καὶ ὁ διὰ θαλάσσης ἀποκλεισμός νὰ κατασταθῶσι καὶ γείνωσι στερεώτερα καὶ ὀλιγοχρόνια καὶ συντελέσωσιν εἰς ταχεῖαν τοῦ φρουρίου παράδοσιν, σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁ στρατός νὰ ἐξασφαλισθῇ κάλλιον ἀπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ ἱππικοῦ. Τὴν δ' αὐτὴν ἐσπέραν ὑπεξέφυγεν ἀπὸ τῆς Χαλκίδος ὁ Χαντζῆ Σωτήριος Λίμνιος, πρόκριτος, ὅστις ὡς ὁμηρος ἐκρατεῖτο ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων, σωθεὶς εἰς τὸ στρατόπεδον ταυτοχρόνως ἔφθασε καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ Γέροντος (παρὰ τὴν Λίμνην ἐστὶν ἡ μονὴ) Ἡγούμενος Ἰωακείμ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τινας χωρικούς. Ἐνῶ δὲ συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ ἕκαστος ἐγνωμοδότει ὅτι ἐφαίνετο αὐτῷ καλὸν καὶ συμφέρον πρὸς εὐδοκίμησιν τοῦ πολέμου καὶ τῆς Πατρίδος, ἐπρότεινε καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου Πρωτοσύγκελλος Μ. Βαρλαάμ τὸν ἐφεξῆς στοχασμόν. « Καπεταναῖοι, καλὸν εἶναι, νομίζω, νὰ προλάβωμεν πρὶν οἱ Ὀθωμανοὶ ἐνθαρρύν-

» θῶσιν· ὁ ὑπεκφυγὼν λέγει, ἀκούετε αὐτὸν, ὅτι ἅ-
» παντες οἱ Τούρκοι κατεκυριεύθησαν ἀπὸ πανικοῦ
» φόβου. Ἐλθετε λοιπὸν, ἀδελφια, νὰ κάμωμεν μίαν
» ἀπόφασιν σταθεράν καὶ ἀδελφικὴν· ἔλθετε νὰ ἐκλέ-
» ξωμεν πενταχοσίους, οἵτινες νὰ μὴ λογίζωσιν
» ἑαυτοὺς ζῶντας· οὗτοι νὰ σπεύσωσι πρὸ τοῦ μεσο-
» νυκτίου, ἵνα καταλάβωσι καὶ τοποθετήσωσιν ἑαυ-
» τοὺς εἰς τὸ Κορέντι (περιβόλιον ἔχον περιτείχισμα
» ἀρκετὰ ὑψηλὸν παρὰ τῷ Βελῇ μπαμπᾷ)· εἰς τὸ
» περιτείχισμα τοῦτο δύνανται ν' ἀνθέξωσι καὶ καλῶς
» προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῶν κανονίων τῶν προμαχώ-
» νων τοῦ προαστείου. Τὰ δὲ δύο Τρικεριώτικα
» πλοῖα καὶ τὰ Λιμναϊκὰ ν' ἄρῳσι τὰς ἀγκύρας των
» καὶ διευθυνθῶσι πρὸς τὸν λιμένα κατ' ἔμπροσθεν
» τοῦ τελωνείου (κουμέρκι). Καὶ οἱ Τούρκοι ἀφοῦ
» ἴδωσι τὰ πλοῖα πλησιάζοντα πρὸς τὸν λιμένα· οἱ
» μὲν θέλουσι στρέψει τὴν προσοχὴν των πρὸς αὐ-
» τὰ, ἵνα μὴ στρατὸν ἀποδιβάσωσιν· οἱ δὲ θέλουσι
» σπεύσει εἰς τὰ κανόνια τοῦ Καραμπαμπᾷ καὶ τοῦ
» φρουρίου, ἢ θέλουσι δράμει εἰς τὸν λιμένα. Διὰ
» τοῦ στρατηγήματος ὅθεν τούτου ἐλπίζω νὰ ἐπιτύ-
» χωμεν τοὺς προμαχῶνας τοῦ προαστείου οὐχὶ πε-
» φυλαγμένους, καὶ οὕτω θέλομεν καταλάβει αὐτοὺς
» εὐκόλως· τούτους δὲ ἀφοῦ διέλθωμεν νὰ ὀρμήσω-
» μεν εἰς τὸ ἐξώχωρον ἀμέσως νὰ δώσωμεν πῦρ
» αὐτῷ καὶ ἀποτεφρώσωμεν ὅλως. Οἱ μὲν Τούρκοι
» ἐκ τῆς αἰφνιδίου ταύτης εἰσβολῆς ἡμῶν θέλουσιν
» ὑποχωρήσει καὶ ἀποσυρθῇ εἰς τὸ φρούριον, ἵνα σω-
» θῶσιν· ἡμεῖς δὲ ἐν τῇ ζάλῃ ταύτῃ δυνάμεθα νὰ
» σώσωμεν τοὺς ὑπὸ τὴν σπάθην τῶν Τούρκων χρι-
» στιανοὺς καὶ οὕτω ν' ἀποσυρθῶμεν· διότι, νὰ δια-

» τηρηθῶμεν ἢ διατηρήσωμεν τὸ ἐξώχωρον, εἶναι
 » φυσικῶς ἀδύνατον, ἔνεκα τῶν κανονίων τοῦ φρου-
 » ρίου· τὴν εἰσβολὴν μας θεωρῶ, διὰ τῆς
 » θείας προνοίας, εὐκατόρθωτον· οἱ Τοῦρκοι θέλου-
 » σι κυριευθῇ ἀπὸ φόβου μεγάλου καὶ δειλίας, δὲν
 » θέλουν τοῦ λοιποῦ τολμήσει νὰ ἐξεέλθωσι τοῦ
 » φρουρίου, θέλουνσι κλεισθῇ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἡ πο-
 » λιορκία τότε γίνεται στενωτέρα καὶ τακτικωτέρα,
 » ἥς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αἰσιον καὶ τάχιον θέλει
 » ἀποβῇ ». Πάντες γοῦν οἱ καπεταναῖοι συγκατετέ-
 θησαν καὶ συνήνεσαν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν σκέψιν τοῦ
 Πρωτοσυγγέλλου, καὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὴν ἐκ-
 λογὴν τῶν πενταχοσίων ἀνέθεσαν εἰς τὸν Ν. Τομαράν
 καὶ τὸν Γ. Ἰατρὸν, ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος νὰ συμπο-
 ρευθῇ μετ' αὐτῶν, ὡς γνωρίζων τὸν τόπον καὶ τὰ μέ-
 ρη καλλίτερα πάντων. Ὁ δὲ Βερούσης ἀντεῖπεν εὐθύς
 «δὲν γίνεται τίποτε ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ναυ-
 ἀρχου» (ναύαρχον ἐκάλει ὁ Βερούσης τὸν Ε. Κουτμά-
 νην), καὶ ἀληθῶς οὐκ ἐγένετο· εἶπεν ἔτι « πηγαίνετε
 εἰς τὸν ναύαρχον, εἶπατε καὶ αὐτῷ, νὰ ἴδωμεν τί θέλει
 εἶπαι καὶ οὗτος ». Ἀναστάντες δ' οὖν οἱ διορισθέντες
 καπεταναῖοι, Ἰατρός καὶ Τομαρᾶς, εἶτα ὁ Χαντζῆ Σω-
 τήριος, ὁ Ἡγούμενος Ἰωακείμ καὶ ὁ Πρωτοσύγκελ-
 λος Βαρλαάμ, κατέβησαν ἐν τῇ παραλίᾳ καὶ ἐμβάν-
 τες ἐν τινὶ λέμβῳ εἰσῆλθον εἰς τὴν ναυαρχίδα τοῦ
 Κουτμάνη προτεινόντες αὐτῷ τὴν σκέψιν καὶ τὸ σχέ-
 διον· ἀλλ' οὗτος οὐκ ἐδέχθη ὅλως τὰ προτεινόμενα
 καὶ οὐκ ἐπέβη αὐτοῖς. Διὸ ἐξῆλθον ἄπρακτοι, καὶ
 οὕτως ἐματαιώθη τὸ σχέδιον καὶ ἐμνησθῆναι.

Τὴν δὲ πρώτην (29 Μαΐου Κυριακὴ τῆς Πεντηκο-
 στῆς) τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος ἐξῆλθεν ὁ Γιαννιώς Χαλ-

κᾶς καὶ ἄλλοι, ἵνα παρατηρήσωσι καὶ καταλάβωσι,
 θέσεις ἐπιτηδεῖας πρὸς παντελεῖ ἀποκλεισμόν τῆς
 Χαλκίδος. Καὶ ὁ μὲν Χαλκιᾶς κατέλαβε τὸ Γαθρο-
 βούνιον, ὁ δὲ Ν. Τομαρᾶς τὴν Βρωμοῦσαν (α), καὶ
 καὶ ἄλλοι ἀλλαχοῦ ἐστησαν τὰς σημαίας των, οἵτι-
 νες καὶ ἕως εἰς τὰς ὑψηλὰς καμάρας καὶ Τροχὸν ἐ-
 ξετάνθησαν· ὁ δὲ ἀρχικαπετάνος Βερούσης ἔμεινεν
 ὀπίσω, ὡς ὀπισθοφυλακὴ. Ἐπλησίασαν μὲν τινες εἰς
 τὸ Μπεημπαχτσὲ καὶ ἔκαυσαν θημωνίαν μικρὰν δε-
 ματίων, ἄλλοι δὲ πάλιν καὶ τὰς καμάρας τοῦ
 ὕδατος ἐζήτησαν νὰ κρημνίσωσι· τοῦτο παρετή-
 ρησαν ἄλλοι, ὅτι δὲν βλάπτει πολὺ τὴν Χαλκίδα, διό-
 τι ὕδατα ἔχει ἀφθονώτατα. Τούτων δ' οὕτως ἐχόν-
 των, ἀπεσύρθη ἕκαστος εἰς τὴν διωρισμένην ἀπὸ τοῦ
 καπετάνου τοῦ θέσιν· ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος ἐξῆλθε
 εἰς τὰ πέριξ ἐκεῖ χωρία καὶ ἀμπέλια ζητῶν ἀνθρώπους
 νὰ συνάξῃ καὶ ἐργαλεῖα, σκαφεῖα καὶ πτύα, ἵνα ἀνοί-
 ξωσι τάφρον ἐν τῇ Λιανῇ ἄμμῳ τοιαύτην, ὥστε τὸ
 πιπικὸν ἐρχόμενον κατὰ τῶν Ἑλλήνων νὰ ἐμποδίζη-

(α) Βρωμοῦσα καλεῖται τὸ κοῖλον πεδῖον, ὅπερ ἐστὶ παρὰ
 τὸν Κοπανὸν καὶ ἀνωθεν τῆς Λιανῆς ἄμμου, ἢ ἐκ τῶν λι-
 μναζόντων καὶ σεσηπότεων ὑδάτων, ἅπερ ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ
 ἢ διὰ τὴν ἐξῆς ἐγγύριον παράδοσιν. Λέγεται, ὅτι ἐν τούτῳ
 τῷ μέρει συνῆψε μηχανὴν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς Μωάμεθ ὁ Βος μετὰ
 τῶν ἑνετῶν, ἀποῦ πρῶτον ἀπώλεσε διὰ θαλάσσης εἴκοσι
 χιλιάδας στρατοῦ καὶ τριάκοντα πλοῖα, ἱστορ. Κουμ. τόμ. 7.
 σελ. 393· ἴσως ἐκ τῶν πολλῶν θυμάτων, τὰ ὅποια ἔπεσον
 ἐν τῇ πολέμῳ, ἐπωνομάσθη Βρωμοῦσα· α τὴν 12 Ἰουλίου
 1470· μετὰ αἱματώδη μάχην ἐμβῆκαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν
 πόλιν· τὸ φρούριον ὕστερον παρεδόθη μὲ συνθήκην· πεντήκον-
 τα περίπου χιλιάδας στρατοῦ ἀπώλεσαν εἰς τὴν νῆσον· αὐ-
 τόθι ἢ ἐκ τινων φυτῶν (λαχάνων) βρομερῶν ὠνομάσθη οὕ-
 τω τὸ χωρίον.

ται ἀπὸ τῆς τάρρου καὶ μὴ δύνηται νὰ βλάβῃ αὐτούς. Πᾶν δὲ ὅ,τι ἀπέβλεπε πρὸς καλὸν τῆς Πατρίδος προσέφερον αὐτῇ προθύμως, ὅπως ἡδύνατο ἕκαστος· ἀλλ' ὀλίγοι ἦσαν οἱ πολλαχῶς κοπιῶντες ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ἕως ὧδε ἔχουσι καλῶς.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἐν ῥοπῇ τὰ πάντα ἐματαιώθησαν καὶ ἐνεκρώθησαν ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ἀνικανότητος τοῦ ἀρχικαπετάνου Βερούση, ὅστις πρῶτος ἐδόθη εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ τὴν μέθην (α). τοῦτον δὲ ἰδόντες οἱ ὅλως ἄπειροι στρατιῶται διεσκορπίσθησαν· τῇδε κακῆϊσε λαφυραγωγοῦντες καὶ πυρπολοῦντες τὰς ἐν τοῖς ἀμπελίοις οἰκίας τῶν Τούρκων. Καὶ οἱ μὲν ἐμεθύσθησαν ἐκ τοῦ Χαλκιδικοῦ οἴνου, ὥς καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχικαπετάνος Βερούσης· οἱ δὲ ἔτρεχον εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἄλλα, αἱ δὲ θέσεις ἐξεκενώθησαν ἀνθρώπων καὶ ἔμμενον ἐπ' αὐτῶν αἱ σημαῖαι μόναι καὶ ὀλίγιστοι ἐτήρουν αὐτάς. Τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ Τούρκοι ἢ ἐκ κατασκοπεύσεως ἢ προδοσίας ἐξῆλθον, ἐπειδὴ πάντες ἴσταντο εἰς τοὺς προαστικούς προμαχῶνας κατὰ τὸν Βελῆ μπαμπᾶ καὶ ἀλλαχοῦ· ἐθεώρουν πάντα τὰ τῶν

(α) (Λέγεται δὲ, ὅτι συνέβη ἡ ἐφεξῆς φιλονεικία Ἑλληνός τε καὶ Τούρκου· ὁ Ἕλλην σταλὲς ὑπὸ τοῦ πολεμάρχου Βερούση, ἵνα ὑπάγῃ καὶ φέρῃ αὐτῷ οἶνον, ἐπέστρεψε κομίζων ἐν ἀσκιδίῳ αὐτόν. Τούρκος δὲ τις ἵππευς ἰδὼν τοῦτον ὤρμησεν, ἵνα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀφαρπάσῃ· ἐμποδίζετο ὅμως ἀπὸ τινος φραγμοῦ ἢ ἐλαιοδένδρου· ὁ δὲ οἰνοφόρος, ὁρῶν τὸν κίνδυνον, εἰς δι' περιέπεσε, καὶ μὴ γνωρίζων πῶς νὰ σωθῇ τῶν ὀνύχων τοῦ θηρίου, ἤρξατο λέγων «Κατὸ', ἀγὰ, νὰ μὴ » μοῦ χαλάσῃς τὸ ἀσκι, κ' ἔχετε λόγια ὑπερνὰ μὲ τὸν κα- » πετάν Βερούση »· ἐνῷ δὲ ὁ Τούρκος ἐζήτει τὴν εὐκαιρίαν, ἐκείνος ἠκολούθει λέγων «Κάτσ', ἀγὰ, σὲ λέω, νὰ μὴ » μοῦ χαλάσῃς τὸ ἀσκι » καὶ ἄλλα ὁμοια . . .

Ἑλλήνων κινήματα καὶ ἰδίοις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἐβλεπον καθαρῶς τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὕρισκοντο, καὶ εἶχον τάξιν πολεμικήν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπετόλμησαν ὀλίγοι Τουρκαλθανοὶ καὶ ἐξῆλθον πρὸς τὸν Τροχόν, διότι φύσει ὠκύποδες καὶ γενναῖοί εἰσιν, ἵνα ἱδῶσι καὶ δοκιμάσωσιν· ἀφοῦ δ' οὗτοι εἶδον κενὰς τὰς θέσεις, δυστυχῶς εἶπομεν, καὶ τὸν στρατὸν ὧδε κακῆϊσε διεσκορπισμένον, στραφέντες ἔδωκαν εἰδῆσιν εἰς τὴν πόλιν. Ἐξῆλθον λοιπὸν πεζοὶ τε καὶ ἵππεῖς, διεσκορπίσαν τοὺς ὀλίγους καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς πέραν τοῦ Βατῶντος, σκόρπισμα καὶ δίωγμα ἀνήκουστον· οἱ ἄνθρωποι ἄπειροι πολέμου καὶ ἀγύμναστοι ὅλως ἔπαθον, ἐκ τῆς ἀναξιότητος τοῦ διευθύνοντος τὸν πόλεμον, ἦτταν καὶ φθορὰν τρομεράν. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐδίωκον τοὺς Ἕλληνας διὰ τοῦ ἵππικοῦ των εἰς τὴν πεδιάδα, ἐπιπεσόντας ἐν αὐτῇ ἐκ τῆς ἀπειρίας των, κάλλιον δ' εἰπεῖν τοὺς ἀλώνιζον· τὸ μέσον τῆς σωτηρίας πολλῶν ἦτο ἡ ὠκυποδία, ὅσοι ταύτης ἐστεροῦντο, ἐγένοντο βορὰ τῶν ὀρνέων (α). ἐκυρίευσαν πέντε σημαίας μετὰ εἴκοσι τριῶν κεφαλῶν. Τοιαύτην ἐκβασιν ἔλαβεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου ἢ ὁ πρῶτος πόλεμος κατὰ τὸν Τροχόν καὶ τὴν Βρωμοῦσαν· ὁ δὲ ναύαρχος τοῦ

(α) Ἀσθμαίνων τις ὠκυπόδει· καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ Τούρκου διεκινδύνευσεν νὰ κατασφαγῇ· μὴ ἔχων δὲ καὶ ὄπλον ὁ δυστυχὴς πρὸς ὑπερᾶσπισιν αὐτοῦ, εἰ μὴ ῥίβδον μόνον βοσκού παχεῖαν καὶ μεγάλην, στραφείς ἀντέστη τῷ διώκτῃ αὐτοῦ. Ἐνῷ δὲ οὗτος ἠτοίμαζε τὸ ξίφος αὐτοῦ, ἵνα τοῦτον φονεύσῃ καὶ τὴν κεφαλὴν του ἀφαρπάσῃ, προῦλαβεν ὁ καταδιωκόμενος καὶ ἐκτύπησε διὰ τῆς μακρᾶς καὶ βαρεῖας ῥίβδου τοῦ τὸν ἵππον εἰς τοὺς ῥώθωνας· ὁ δὲ ἵππος ταραχθεὶς ἀπὸ τοῦ αἰφνηδίου κτυπήματος παρεξέκλινε τῆς ὁδοῦ, καὶ οὕτως ἐτώθη τοῦ κινδύνου.

Βερούση Ε. Κουτμάνης ἐφιλονεῖκει μετὰ τῶν ἄλλων πλοιάρχων περὶ ἀρνίων καὶ κρεάτων καὶ τῶν τοιούτων (6)· ὁ δὲ στρατὸς διεσκορπίσθη τῆδε κακεῖσε ὁλως·

(7) Ὁ Πρωτοσύγκελλος Μ Βερλαχμ, ὁ Χρύτανθος Νταλαρσούκης, ὁ Γ. Ἀποστολίδης, ὁ Γεώργιος Θωμᾶς καὶ ὁ Δημήτρης Καρύδας, διὰ τῆς ὠκυποδίας τῶν ἐσώθησαν ἀνωθεν τοῦ Ἀρράτη εἰς τὸν Ἅγιον Χιράλαμπον, καὶ ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς Κύμην ἀδείξ τοῦ Βερούση, ἵνα προμηθευθῶσι πυρίτιδα, ρύλιθρον καὶ ἄλλα. Ἐνῶ δὲ οὗτοι ὤδεον πρὸς τὴν Κύμην ἀπῆλθον καθ' ὁδὸν εἰς τὸ Μπούρνο τέσσαρα φορεῖται πυρίτιδος ἐκ Κύμης πεμφθέντα καὶ ἔσπευδον ἵνα προλάβωσιν· ἀφ' οὗ δὲ εἶδον τοὺς ἀνθρώπους, ἠρώτησαν αὐτοὺς οἱ κομισταὶ καὶ μαθόντες τὴν δυστυχίαν τῆς προλαβούσης· ἡμέρις, ἐπέστρεψαν καὶ ἐπανάφεραν αὐτὴν εἰς Κύμην· ἄλλα καὶ ὁ Βερλαχμ μετὰ τῶν συνοδιτῶν του μετέβη εἰς Κύμην, οἵτινες διηγήθησαν τοῖς Κυμαίοις πᾶσαν τὴν συμφορὰν, ἣν ἔπαθον. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Κυμαῖοι ἐδειλίασαν καὶ εἰς σύσκεψιν ἦλθον εὐθύς· ἐνῶ δὲ συνεσκέπτοντο, ἐκόμισαν ἐπιστολίδιον (ντεσκερε) τοῦ Ὁμέρμπεη, ἀναγγέλλον τοῖς Κυμαίοις ἵνα ἐτοιμάσῃσι δι' αὐτὸν τρικλῶσια καταλύματα· οἱ Κυμαῖοι συνεζήτουν τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν ἤθελον νὰ τὸν δεχθῶσιν, οἱ δ' ἠρνοῦντο. Ὁ Γ. Αποστολίδης ἠρώτησε τοὺς τρεῖς προκριτωτέρους τῆς Κύμης, τὸν Παῦλον, τὸν Γεώργιον Ἀστέριν καὶ τὸν Δημήτριον Γιαννάκη, τί θέλετε κάμει; θέλετε τοῦ ἐτοιμάσει τὰ καταλύματα, ἢ θέλετε ἐπαναστατήσῃ καὶ ἀνισταθῇ; ὁ δὲ Παῦλος ἀπεκρίθη· « δὲν δυνάμεθα φοβούμεθα μὴ ζητήσῃ καὶ σῆς ». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γ. Αποστολίδης καὶ οἱ συνοδιταὶ του ἀπὸ τοῦ προκριτωτέρου τῆς Κύμης, φόβος μέγας κατέλαβεν αὐτούς· καὶ ἰδίως ὠμίλησαν εἰς τὸν Γ. Ἀστέριν, ὅστις ἐδείχθη εὐπροσηγορότερος τοῖς ξένοις, ὅπως δοθῇ αὐτοῖς μία λέμβος (σκαμπαβία), ἵνα εἰς Σκόπελον διέλθωσι καὶ ζητήσωσιν ἐκεῖθεν βοήθειαν, ἥτοι πολεμοφόδια, τρία καράβια καὶ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα μέσα διὰ τὸν πόλεμον· ἐφρόντισεν οὗτος καὶ ἐδόθη ἡ λέμβος, οἵτινες καὶ διέβησαν εἰς τὴν Σκόπελον, ὁ Γ. Αποστολίδης καὶ ὁ Δ. Καρύδας, (ὅστις καὶ γραμματικὸς τοῦ Νικολάου Κριζώτου ἐχρημάτισεν ὕστερον). Μεταβάντες δ' οὖν ἐν Σκοπέλῳ ἐπαρυσίασθησαν

εἰς τὴν Δημογεροντίαν, ἥτις ἠρώτησεν αὐτοὺς πρὸς ἄρματα· πόθεν εἰσθαί; καὶ τί θέλετε ἐνταῦθα; ἤμεθα Χηλκιδεῖς, καὶ ἦλθον νὰ μᾶς βοήθησῃτε ἀπὸ πολεμοφόδια, καὶ νὰ ρυλῆτε τρία καράβια διὰ τὴν ἀποκλεισμόν. ἔχετε χρήματα; ὅχι ἐδῶ, ἦσαν ὑπὲρ ὧμεν ἐκεῖ καὶ χρήματα καὶ ὅλα ἐν ἀρθρονίᾳ εἶναι. Καὶ ἡμεῖς ἐμάθομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁρδί (στρατόπεδον)· οἱ δὲ εἶπον εἶναι ὁ Καπετάν Βερούσης, πλὴν δὲν ἔχει πολεμοφόδια καὶ μένη εἰς τὸ Ἀῖον (δερβένι) ἀργός; οἱ δὲ εἶπον ὅς ἴδωμεν· εἶτα ἐδόθη κατὰ λυμὰ αὐτοῖς, ἵνα στεγνώσωσιν ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ ἡττοῦσθωσιν. Ἀλλ' οὐ πολὺς χρόνος παρήλθε καὶ εὐθὺς συνήχθη ἐκεῖ πλῆθος Σκοπελιτῶν καλοῦν αὐτοὺς κατὰ σκοπούς, προδότας καὶ Τούρκους· Καρυστίους, καὶ εἰκασί πολιτοφύλακες ἠρώτων καὶ πάλιν αὐτοὺς· οἱ δὲ ταῦτά τῃ Δημογεροντίᾳ ἀπεκρίνοντο, εἰτιχα Τούρκοι, ὅχι, Χριστιανοί· καὶ ταυταῦτα ἐγένετο φιλονεικία, ὥστε καὶ εἰς ἔρευναν ἦλθον τῶν . . . διὰ τινος Τουρκογύφτου εὐρεθέντος ἐκεῖ, μὴ τούρκικόν εἶχον σημεῖον, τὸν δὲ Καρύδαν οὐκ ἠρέυνησαν, ἀφ' οὗ ἐπιστάθησαν ἀπὸ τοῦ ἐνός. Τὴν δὲ ἐπισύστην ἐπαρυσίασθησαν καὶ πάλιν τῇ Δημογεροντίᾳ, ἐπανελάβον ταῦτά τῆς προτερείας, καὶ ἄδειαν συγχρόνως ἀναχωρήσεως· ἤτησαν, ἀλλ' ἡ Δημογεροντία ἠρνήθη αὐτὴν, λέγουσα, ὅτι διὰ πρώτης εὐκαιρίας θίλει τοὺς ἀποστειλεῖ εἰς τὴν πατρίδα των. Εὐρέθη οὖν ἐκεῖ τὸ πλοῖον (ἡμπρατσέρα) τοῦ Δ. Γλωτσώτη Κυμαίου, ὅστις ἐξ ἰδίων του ἐμίθωτέ τινος Σκοπελίται, ἵνα ἔλθῃ εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Χηλκίδος· τότε οἱ ἄρχοντες τῆς Σκοπέλου ἢ ἡ Δημογεροντία παρέδωκε καὶ τὸν Ἀποστολίδην καὶ τὸν Καρύδαν, ἵνα τοὺς μεταφέρῃ ἐπὶ τῆς πατρίδος των. Παραλαβὼν οὖν αὐτοὺς ὁ Γλωτσώτης ἀπέπλευσεν ἐκ Σκοπέλου καὶ κατέπλευσεν εἰς τὸν Μεντούδιον λιμένα (κυμάσι)· καταπλεύτας δὲ ἐκεῖ ἠρώτησε τοὺς Μεντούδιους, ὑπάρχει στρατόπεδον; οἱ δὲ, εἰς τὰ Βρυσάκια, ὁ καπετάν Ἀγγελῆς, καὶ τὸ πλοῖον τοῦ Α. Κριζῆ. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Σκοπελίται

καὶ ὀλιγώτατοι ἔμειναν μετὸν Βερούσην (α).

ΚΕΦ. Γ'.

Δεύτερος ἐν Βατώντι ὑπὸ τοῦ Βερούση ἐγένετο πόλεμος· ἀτυχῆς ὁμῶς ὁ πρῶτος, καὶ ἀτυχέστατος ὁ δεύτερος.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐγένετο ὁ δεύτερος· συνήχθη καὶ πάλιν ὁ στρατὸς περὶ τὸν Βερούσην εἰς τὸν Ἄϊον καὶ τὰ Βρυσάκια (β), μετὰ ψυχὴν καὶ καρδίαν διήρχοντο τὴν πεδιάδα τῆς Καστέλας καὶ ὤδουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τὴν

μετημελήθησαν καὶ ἐζήτουν νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὴν Σκόπελον, ἃν καὶ πολλὰ τοὺς παρεκάλεσεν ὁ Γλωσσώτης, ἀλλ' εἰς μάτην, οὐκ ἠδυνήθη πείσας αὐτοὺς, ἐκὼν ἄκων τοῦ μετέφερον εἰς τὸν Πάνορμον· ἀλλ' ὁ Γλωσσώτης καὶ πάλιν ἐπέμενεν, ἵν' ἄλλους εὕρῃ. Ὁ δὲ Ἀποστολίδης καὶ ὁ Καρύδας εὐρύντες μίαν λήμβον ἐκεῖ τὴν ἐναύλωσαν, καὶ μετέφερον αὐτοὺς κρυφίως ἀπὸ τοῦ Πανόρμου εἰς τὸ Μαντουδί.

(α) Τινὲς δὲ εἰς ποναυτῶ καθ' ὁδὸν, ἀφ' οὗ ἔπαθον καὶ ἐσκορπίσθησαν, « εἰς τὸ Ἄϊον, καπετὰν Βερούτη » μᾶς· πῆρες σὸ το λαϊμό σου, κ' ἡμᾶς καὶ τὰ παιδιὰ μας »· ὁ δὲ, « ἔορὲ . . . καὶ σεῖ· καὶ τὰ παιδιὰ σας », Ὁρᾶς, ἀνγκνῶντα, ἀσπλαγχνῶν καὶ ἀδιαφορίαν ἐν τῇ ἀποκρίσει τοῦ πολεμαρχοῦ Βερούτη! οὐδὲ ἄλλο σστημεῖωκα αὐτὴν ὥδε, εἰμὴ ὅπως αἱ ἐπελευσόμεναι γενεαὶ ἴδωσι τὸν τῆς Βυβόιας πρῶτον πολεμαρχόν, ὁποῖός τις ἔτυχεν εἶναι, ἢ ὁποῖον οἱ καρνηκροῶντες, Ἀδωντες, καθ' Ὁμηρον, ἔτυχον μεγάλουμον Ἐλεφθνορα.

(β) Τὰ Βρυσάκια, γήλοφός ἐστι πετρώδης, καὶ ἐπίπεδος· ἡ κορυφή του· κεῖται ἐν μέσῳ τῶν Πολιτινῶν καὶ τῆς Καστέλας. περικλείεται ἀπὸ πεδιάδος, θαλάσσης, μικρᾶς λίμνης καὶ ἀνωμάλου γῆς πρὸς βορρᾶν, ὅπου εἶναι πετρώδης καὶ δασώδης· ἀπέχουσι δὲ τῆς Χαλκίδος πλέον τῶν δύο ὥρων.

Χαλκίδα. Εἰς τὰ δύο Βουνα ἐπὶ πέτρας ἀναβὰς ὁ Τερμόναχος Παΐσιος Κλεόβουλος (α) ὠμίλησε λόγον

(α) Ὁ Ὀκτωνεύς, ἢ ὁ αἰοίδιμος Κλεόβουλος (χωρίον τῆς Καρυστίας εἶναι αἱ Ὀκτωνέαι), ἐν Κυδωνίαις σπουδάζας, διδάσκαλος ἐν Χαλκίδι καὶ Θίβαις χρηματίσας. Περὶ δὲ τῆς σπουδῆς του λέγεται τὸ ἐξ ἧς· εἰκοσαέτης ὢν ὁ Παΐσιος ἐχειροτονήθη ἱερεὺς· ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, τῆς ἐπικαλουμένης Καταράκτη, παρὰ τὰς Ὀκτωνέας ἢ Ὀκτωνιάν· ἐξήσκειτο δὲ ἐν ταῖς θείαις λειτουργίαις καὶ ἱεραῖς ἀκολουθίαις καθ' ἐκάστην, ἔθος τοῦτο τοῖς πρωτοπαίροις. Ἐν μιᾷ γοῦν τῶν ἡμερῶν διέταξεν αὐτὸν ὁ Ἡγουμένος μετὰ τὴν λειτουργίαν νὰ μεταβῇ εἰς τι ἔργον τῆς Μονῆς· ὁ δὲ ἡπειθήσας τῇ ἡγουμενικῇ διατάξει, καὶ ξιφίδιον ἐκ τοῦ κολεοῦ ἐλκυσε καὶ ἐμπηξεν αὐτὸ τῷ Ἡγουμένῳ, ὃν μικρὸν ἐπληξεν· εἴτα ἐλειτούργησεν, ἐξελεύων δὲ τῆς θείας λειτουργίας ἐνενόησε τὸ ἀνοσιούργημα αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο αὐτό. Ὁ δὲ Ἡγουμένος ἐπεμψε παραχοῆμα ἀνθρώπων εἰς τὴν Κύμν, ἵνα ἐκεῖθεν ἔλθῃ ἀνθρώπος τῆς ἐξουσίας (Τούρκος) καὶ συλλάβῃ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Παΐσιος, εἰδὼς τοῦτο, λαβὼν πιστόλιον μετ' ἑαυτοῦ καὶ οὐδὲν ἄλλο ἔχων, εἰμὴ πέτραν, ἀνεχώρησε κατὰ σπευσμένους ἀπὸ τῆς Μονῆς· του καὶ μετέβη ἐν τινὶ λιμενιδίῳ ὀπισθεν τοῦ χωρίου Ἀχλαδεσῆς, ἐπικαλουμένου Καλᾶμου· ἐκεῖ δὲ κατὰ καλὴν τύχην εὗρεν ἀκάτιον ψαριανὸν ἐμπορευόμενον ἐν ταῖς ἀκταῖς λαθραίως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔλαιον καὶ τὰ τοιαῦτα, Κοντογιάννης ὁ τοῦ ἀκατίου πλοίαρχος· ἐκαλεῖτο, ὅστις παρέλαβε καὶ τὸν Παΐσιον ἐν αὐτῷ καὶ τὸν μετέφερον εἰς Ψαρά. Ἐκεῖθεν δὲ μετέβη εἰς τὰς Κυδωνίας ζιγῶν ἐν τῇ Ἀσία ἐφημερίαν νὰ τύχῃ· ἐνῷ ἐξήρχετο ἀπὸ τοῦ ἐφολίου ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, τυχαίως εὗρεθῇ ἐκεῖ ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ ὁ ἀείμνηστος Γρηγόριος ὁ Σαράφης, καθηγητὴς τῆς ἐν Κυδωνίαις ἀκμαζούσης καὶ ἀνθούσης τότε σχολῆς, ὅστις ἰδὼν τοῦτον ἐξερχόμενον ἠρώτησεν· πόθεν εἶ; ἀπὸ τὴν Ἰβρίπων· καὶ

ἐνθαῤῥυντικὸν πρὸς τὸν στρατὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικοῦ λόγιου. « Ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιοῦσθε » (α) « Ἡμεῖς

τί εἶ; παπᾶς· καὶ τί ζητεῖ; ὦδε; νὰ ἔμβω ἐφ' ἐμέ; εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν ἐδῶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἔρχεσαι νὰ μάθῃς γράμματα; ἐγὼ τὰ γράμματα τὰ ἤξεύρω, σοὶ εἶπον, ὅτι εἰμαι παπᾶς· καὶ τί τοῦτο, ὅπερ φέρεις; πιστόλιον· καὶ τί τὸ θέλεις; χρειάζεται διὰ μίαν κακὴν ὥραν καὶ πῆραν ἐκράται εἰς τὴν χειρὰ τοῦ ἔχον ἐν αὐτῇ πάντα τὰ ἀναγκασιούντα αὐτῷ, καὶ στραφεῖς εἶπε τῷ διδασκάλῳ, διὰ τί μὲ ἐξετάζεις; ἔχεις καμμίαν ἐκκλησίαν νὰ μὲ πάρῃς; αὐριον ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος. Ἀποχωρισθέντες δ' οὖν ἐκεῖθεν ὁ εἰς τοῦ ἑτέρου· ὁ μὲν μετέβη εἰς τὸ σχολεῖον, ὁ δὲ ἐζήτει κατάλυμα. Ἀλλ' ὁ Γρηγόριος ἐκ τῶν ἐπιτυχῶν ἐρωταποκρίσεων τοῦ Παΐσιου καὶ τῆς ἐτοιμότητος τοῦ λόγου ἔμεινεν ἐκπληκτος, ὅτι· καὶ πάσας τὰς τε ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις αὐτοῦ ἀπήγγειλε τὴν ἐσπέραν τοῖς συνδιδασκάλοις· καὶ ὅτι εὔρεν αὐτὸν κατὰ πολλὰ ἐτοιμολόγον· εἶπε προσέτι, ἐὰν τὸν εὗρωσι τὴν αὐριον νὰ τὸν προτρέψωσι νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπερ καὶ ἐγένετο τὴν ἐπιούσαν· ζητήσαντες εὗρον τὸν Παΐσιον καὶ ἤγαγον εἰς τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ ἔμεινε καὶ ἐσπούδασε. Τοιαύτην ἔχει τὴν ἀρχὴν ἡ παιδεία τοῦ Παΐσιου, τοῦ ἐπικληθέντος Κλεοβούλου ἐν τῇ Σχολῇ. Διδάσκαλος δὲ ὢν ἐν Θήβαις, ὡς προείπομεν, ἐκεῖ κλονηθεὶς ἀπὸ τοῦ ἥγου τῆς βροντῆς, ἔχων τὸν λόγον δράξας καὶ τὴν σπάθην, ἐδραμε ξιφῆρης εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Βατῶντος ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἐνθαῤῥύων διὰ τοῦ λόγου τοὺς μετ' ὀλίγον ν' ἀγωνισθῶσι συναγωνιζόμενοι· αὐτοῖς. Ἀπέθανε δ' ἐν τοῖς Πολιτικοῖς· ἐπὶ φάθῃ· κατὰ τὸ 1822, γραμματεὺς ὢν τῆς Ἐφορίας, Χαλκίδος καὶ Ξηροχωρίου. Τοιαῦτα τὰ τοῦ Κλεοβούλου.

(z) Α'. Κορινθ. ις' 13.

» (οἱ Ἕλληνες) δὲν ἔχομεν ἀνάγκην μήτε ἀπὸ μα-
» νέστραν, μήτε ἀπὸ ἄλλα φαγητᾶ, μήτε ἀπὸ τρώμα-
» τα, μήτε ἀπὸ συνδόνας, μήτε ἀπὸ μαξιλάρας, τὰς
» ὁποίας μεταχειρίζονται οἱ Ὀθωμανοί. Ἡμεῖς τρώ-
» γομεν ψωμί καὶ κρομμύδι καὶ κοιμώμεθα ἐπάνω
» εἰς τὰς πέτρας ἢ κλαδιά » κ.λ. ἐμψυχωθέντες δὲ
οἱ Ἕλληνες ὠδευσαν καὶ πάλιν μέχρι τῆς Βρωμού-
σης. Τούτους δὲ ἰδόντες οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπὸ τῆς σκο-
πιᾶς τῶν ἐξῆλθον πεζοὶ τε καὶ ἵππεῖς, ὀρμήσαντες ὡς
λύκοι μαινόμενοι, διεσκόρπισαν ἀστραπηδὸν τῇδε χά-
κεῖτε καὶ ἀλώνισαν αὐτοὺς ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Βατῶν-
τος, ἐπῆραν δὲ τριάκοντα ἐπτὰ κεφαλὰς Ἑλληνικὰς,
καὶ ἂν τὸ πρὸς ἀποκλεισμόν νεωστὶ ἀφίχθεν πλοῖον
τοῦ Ἀλεξάνδρου Κριεζῆ (α) δὲν προὔλαμβανε νὰ ὠ-
θήσῃ μικρὸν τοὺς Τούρκους διὰ τῶν κανονίων του πα-
ρὰ τὴν Μάνικαν (β), πολλοὺς ἐτι Ἕλληνας ἤθελον
θυσιάσει. Τοιαύτην ἐκθασιν ἔλαβε καὶ ὁ δεῦτερος ὑπὸ
τοῦ Βερούση διεθυνόμενος πόλεμος κατὰ τὸν Βαν-
τῶντα· διὸ δυσαρεστηθέντες οἱ Εὐβοεῖς ἐγκατέλειψαν
αὐτὸν καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὸν Ἄϊον, ἐν ᾧ καὶ ἐστρα-
τοπέδευσαν πρὸς καιρὸν, ὅπλαρχηγὸν ἔχοντες τὸν Ν.
Τομαράν. Οἱ δὲ Τούρκοι δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας

(α) Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ Ε. Κουτμάνης, προσεκλήθη ὑπὸ τῶν
ἰθυόντων τὸν τῆς Εὐβοῆς πόλεμον ὁ Α. Κριεζῆς· εἰς θαλάσ-
σιον τῆς Χαλκίδος ἀποκλεισθὲν ἐπὶ μισθῷ, ὅστις καὶ ἔλαβεν
ἐβδομηκοντα χιλιάδας γροσίων. ἔλθων δὲ ἀπὸ τῶν Πολιτικῶν
ἀνεδεξάτο αὐτὸν, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρόνου παρὰ τὰ
Βρυτάκια ἠγκυροβολημένος διέμενε.

(β) Μάνικα ἐστὶ ξηρὰ ἐκτεινομένη ἐντὶς τῆς Θαλάσσης, οὗ-
τω· ὀνομαζομένη ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς· κεῖται δὲ ὑποκάτω
τῆς δημοτικῆς ὁδοῦ τοῦ Βατῶντος.

ταύτης, ἐνθαῤρυθέντες ἐκ τῆς ὀπισθοδρομήσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἀπομακρύνσεώς των, ἐξήρχοντο συχνὰ εἰς τὰ πλησίον τῆς Χαλκίδος χωρία καὶ ἐνέδρευον, καὶ εἴ τι ἐτύγχανον ἐν τῇ ἐνέδρᾳ αὐτῶν τὸ ἐλάμβανον, ὡς πρόβατα, βόας καὶ τὰ ὅμοια· σὺν τούτοις δὲ ἔκαιον, ἔθυσον, ἔσφαζον, ἐλεηλάτουν καὶ ἐλαφύραγώγουν ὅ,τι ἠδύναντο, ἀνθρώπους ἐξηνδραπόδιζον καὶ ἄλλα θηριώδη καὶ ἀνήκουστα κακὰ ἐπραττον. Τοῦρκοι οὐδὲν ἕτερόν εἰσιν, εἰμὴ θηρία, τίγρεις καὶ παρδάλεις, μορφήν μόνον ἔχουσιν ἀνθρωπίνην. Ἐξήρχοντο δὲ καὶ μέχρι τῆς Στένης (πρωτεύουσα νῦν τοῦ δήμου τῶν Ἀηλαντίων ἐστίν), ἐξετείνοντο καὶ μέχρι τῆς Βαθύας· μίαν φορὰν δὲ διὰ τῆς ἀνω ὁδοῦ ἕως εἰς τὸ Νεοχώρι καὶ Βρύσιν ἔφθασαν, οἵτινες καὶ ἀψιμαχίαν ἐποίησαν εἰς τὰ δένδρα μετὰ τῶν ἡμετέρων· ἀλλ' οἱ μὲν ἡμέτεροι ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους, οἱ δὲ Τοῦρκοι δὲν ἐπλησίασαν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐτραφῆσαν διὰ τῆς ἰδίας ὁδοῦ εἰς Χαλκίδα, διότι οἱ ἡμέτεροι διέτριβον εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν (χωρίον) καὶ ἄλλα χωρία.

Ὁ δὲ Κύριος Σ. Τρικούπης ἐν τῷ Αφ τόμῳ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ σελ. 219η, στίχῳ 27ῳ καὶ ἐφεξῆς περιγράφει πόλεμον γενόμενον τὸν Ἰούνιον κατὰ τὴν παράλιον θέσιν Μάνικα, ἀπέχουσιν τοῦ φρουρίου ὦραν μίαν. Οἱ Τοῦρκοι, λέγει, ἐξεληθόντες τῆς Χαλκίδος ὤδευον κατὰ τῶν Βρυσακίων, σύροντες καὶ κανόνια μεθ' ἑαυτῶν· ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως Ἑλληνές τε καὶ Τοῦρκοι συνηντήθησαν κατὰ τὴν προῤῥηθεῖσαν θέσιν, Μάνικα, καὶ ἐπολέμησαν ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἐσπέρας. Ἄς μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ Κύριος Σ. Τρικούπης νὰ τῷ εἰπῶμεν, ὅτι ὁ πόλεμος αὗτος οὐκ

ἔχει μαρτυρίας αὐθεντικὰς, ἀν καὶ ἀπέβη ἐπωφελὴς διὰ τοὺς Ἑλληνας· διότι ἀριθμεῖ ἑκατὸν φονευμένους καὶ πληγωμένους Τοῦρκους, πρὸς ἑνδεκα Ἑλληνας φονευμένους καὶ δέκα πέντε πληγωμένους. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἔχει μαρτυρίας αὐθεντικὰς, δυσπιστοῦμεν αὐτῷ· ἠρευνήσαμεν, πλὴν οὐχ εὑρομεν τοιαύτης προσέτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ οὐκ ἀναφέρεται, ὅστις ὠδήγησε τὸν στρατὸν εἰς τοιοῦτον ἐπιτυχῆ πόλεμον. Ἐκ τούτων οὖν πειθόμενοι λέγομεν, ὅτι οὐκ ἐγένετο ὁ ἐπωφελὴς πόλεμος ἐν Μάνικα, ἀλλ' ὁ ἐπιβλαβὴς καὶ ζημιώδης ὑπὸ τοῦ Βερούση· τοῦτον μαρτυροῦσι καὶ ἐπιβεβαιοῦσιν ἔτι πολλοὶ καὶ νῦν.

ΚΕΦ. Δ'.

Δι' ὀλίγων λέξεων ἴδωμεν τὸν ἄνδρα Ἀγγελῆν ποταπὸς ἦν τὴν πατρίδα, καὶ τί. Ὁ ἐνδοξὸς τῆς Εὐβοίας αἰτὸς, κατὰ τὸν Α. Κριεζῆν, πατρίδα μὲν ἔχον τὴν Εὐβοίαν, πόλιν δὲ τὴν κατ' ἀντικρὺ τοῦ Ὀπουντίου κόλπου Αἰμνην· ἐκαλεῖτο Ἀγγελῆς Ν. Γωβιὸς ἢ Γωβγίνας. Οὗτος δὲ ὁ αἰοίδιμος ἀνὴρ κατετρέχθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του (χομμάτων) πρὸ τῆς ἐπαναστάσεώς μας κατὰ τὸ 1817 ἢ 1818 καὶ τοσοῦτον, ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομένῃ καὶ ὑποφέρει τὴν καταδρομὴν τῶν συμπολιτῶν του κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν Ἰωαννίνοις Ἀλῆ Πασᾶ, παρ' οὗ ἐζήτησε τὴν προστασίαν του· ὁ δὲ Ἀλῆ Πασᾶς οὐ μόνον τὴν προστασίαν ἔδωκεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπηρεσίαν στρατιωτικὴν παρευθὺς διώρισεν, ἥτοι ἄρματωλόν, ὡς εἶχε τὸν Ὀδυσσεά καὶ ἄλλους. Ἀφοῦ δὲ διωρίσθη ἄρματωλός, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ἄρματωλοὺς τινάς, ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα του Αἰμνην πρὸς ἐκδίκησιν τῶν κατατρεξάν-

των αὐτὸν συμπαλιτῶν του, ἀλλ' οἱ φίλοι του δὲν ἐπέτρεψαν αὐτῷ τοῦτο, ὃ ἐστὶ νὰ βλάβῃ τὴν πόλιν του· ἤρεν ἐξ αὐτῆς τὴν οἰκογένειάν του μόνον, ἣν μετῆνεγκεν εἰς τὸ Ξηροχώριον καὶ ἀφῆκεν ἐκεῖ· ἐπειδὴ τοῦτο ὑπεξούσιον ἦτο τῷ Ἀλῇ Πασᾷ πλέον καὶ οὐ τῷ Πασᾷ τῆς Χαλκίδος. Διοικητὴς τούτου τὸ πρῶτον εἶχε διορισθῇ ὁ Ἀλβανὸς Νταλίπης· μετὰ τοῦτον δὲ δύο Ἀλβανοὶ Μπέηδες, ὁ εἷς τούτων ἦτον ὀλίγον χωλὸς τὸν πόδα, ἔχοντες καὶ ἓνα Μπελούμπασην Ζέκιον τοῦνομα, ὅστις περιήρχετο μετὰ πολλῶν Τούρκαλβανῶν ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ξηροχωρίου ὡς καὶ τὴν τῆς Χαλκίδος ἐτι, ἥτοι ἕως εἰς τὸν Ἄϊον (δερβένι)· οὐδεὶς τῶν Χαλκιδέων Τούρκων ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ καὶ μεταβῇ εἰς τὰ ἐν τῇ τοῦ Ξηροχωρίου ἐπαρχίᾳ κτήματά του. Τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον περιορισμὸν ἔκαμον τοῖς Χαλκιδεῦσιν οἱ Ἀλβανοὶ ἀρ' ἐνός, καὶ οἱ Καρύστιοι ἀρ' ἐτέρου, ὥστε οἱ Χαλκιδεῖς ἔμενον περιορισμένοι εἰς τὰ πέριξ μόνον τῆς Χαλκίδος. Ὁ δὲ Πασᾶς τῆς Χαλκίδος οὐκ εἰσηκούετο ὅλως καὶ οὐκ ἔσχυεν, οὐδὲ ἐστήμαινέ τι ἐνώπιον τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, Ἀλβανῶν, καθὼς καὶ ἐνώπιον τῶν Καρυστιῶν, Ὁμέρμπεη, ὅστις εἶχε στήριγμα μέγα τὸν Τοπάλην. Ἀπὸ τοῦ αἰοιδίου Ἀγγελῆ ὠρμήθη νὰ εἶπω τὰ τοιαῦτα ὧδε.

Οἱ Εὐβοεῖς ἀπελπισθέντες ἀπὸ τὴν ἀνικανότητα τοῦ Βερούση ἐζήτουν ὀπλαρχηγὸν ἄξιον καὶ ἐμπειρον, ἐνὶ τοῖς ἀπείρους ἐμπείρους ἀποκαταστήτη· τοιοῦτον δὲ ὠνομάτιζον τὸν ἀπὸ τῆς Εὐβοικῆς Λίμνης Ἀγγελῆν τὸν Γωδιόν, οὗ ἡ φήμη εἶχε διαχυθῇ πρὸς πάντας τοὺς Εὐβοεῖς διὰ τῆς εἰς τὸ ἐν Γραβιᾷ ξενοδοχεῖον

ἀριστευτάως του μετὰ τοῦ Ὀδυσσεως (α). Ὁ Ἀλέξανδρος Κριεζῆς ἀκούσας τὴν γενναιότητά του καὶ ἀρίτευσιν ἐπῆρει τὸν ἄνδρα, καὶ ἀετὸν τῆς Εὐβοίας ἐκάλει συμβουλίου δὲ γενομένου, προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ Α. Κριεζῆ, ἀπεφασίσθη νὰ προσκληθῇ ὁ Ἀγγελῆς ὡς ὀπλαρχηγὸς τῶν Εὐβοϊκῶν ὀπλων καὶ τῆς αὐτοῦ Πατρίδος, ὅστις καὶ προσεκληθῇ, ἦλθε, καὶ ἀνεδέχθη τὴν ὀπλαρχηγίαν αὐτῆς. Εὖρε δὲ καὶ ἐράμιλλον συναγωνιστὴν τὸν Κῶτσάν, τὸν πρὸ μικροῦ αὐτομολήσαντα ἀπὸ τῆς Χαλκίδος πρὸς τοὺς Ἕλληνας· (σφαγεὺς ἦτον ὁ Κῶτσας προβάτων ἐν Χαλκίδι καὶ κρεοπώλης, Θηβαῖος, συμπολίτης τοῦ Ἐπαμινώνδου, τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Πελοπίδου)· οἱ δύο οὗτοι ὀπλαρχηγοὶ ἐνὶ σώματι καὶ μιᾷ ψυχῇ πιστῶς καὶ ἀδελφικῶς ὑπηρετοῦν τὴν Πατρίδα μέχρι τῆς τελευτῆς των, σφαγεῖς ἀληθῶς ἐγένοντο Τούρκων.

Ἀλλ' ὁ Ἀγγελῆς, πρὶν φθάσῃ καὶ λάβῃ τὴν ὀπλαρχηγίαν, διῆλθε τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς πόλεως τοῦ Λίμνης, ἔχων μεθ' ἐαυτοῦ καὶ τὸν Α. Μπαλαλᾶν. Οἱ συμπολιταὶ του ὑπεδέχθησαν αὐτὸν λαμπρῶς καὶ ὡς σωτῆρα τῆς Πατρίδος τῶν Εὐβοϊκῶν ἐθεώρησαν καὶ ἐτίμησαν· οἱ δὲ δημογέροντες τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ λάβῃ μέτρα δραστήρια περὶ τῶν Εὐβοέων, διότι εἶναι ἱκανοί· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· « τοὺς γνωρίζω καλά, καὶ

(α) ὁ Ἀγγελῆς· εἶναι εἷς ἐξ ἐκείνων τῶν ἐθελοντῶν, οἵτινες εἰσῆλθον καὶ ἐκλείσθησαν μετὰ τοῦ Ὀδυσσεως εἰς τὸ ἐν Γραβιᾷ ξενοδοχεῖον, παρὰ τὸν Κηφιστὸν ποταμὸν τῆς Δωρίδος, καὶ ἐπολέμησαν ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς ἐσπείρας· πάντες οἱ Ἕλληνες ἦταν ὡσεὶ ἑκατὸν ἑπτὰ καὶ ἀντεπαρτάχθησαν κατὰ δέκα ὀκτὼ χιλιάδων Τούρκων.

τοὺς χριτικνοὺς καὶ τοὺς Τούρκους τῆς Χαλκίδος » προσέτι δὲ εἶπεν « διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ καὶ τῆς » συνδρομῆς ὑμῶν θέλω τοὺς καταστρέφει· ἂν μὲ ἂ » φήσητε νὰ διοικήσω τὸν στρατὸν καὶ διοργανίσω αὐ » τὸν καθὼς ἐγὼ θέλω, καὶ ἂν μοι παρέξητε ἄφθονα » τὰ μέσα τοῦ πολέμου, ἥτοι τροφάς, πολεμοφόδια » καὶ ἄλλα, ἔχει καλῶς· ἄλλως δὲ ἀναχωρῶ, ἦλθον, » μὲ πῦρ καὶ μὲ πέλεκυν ». Ἀμέσως δὲ τὴν ἐπιούσαν ν ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπερ εἶχε συγκεντρωθῇ ἐκ νέου ἀπὸ τοῦ Ἀίου εἰς τὰ Βρυσάκια· μαθόντες δὲ οἱ ὀπλαρχηγοὶ τὸν ἐρχομόν του ἐξέλεξαν ὡς ἐπίτροπον τὸν Χατζῆ Σωτήριον, τὸν συμπολίτην του, ὅστις μετέβη εἰς τὸ Μαντοῦδι εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ, μεθ' οὗ καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Βρυσάκια· φθάσας δὲ ὁ Ἀγγελῆς ἐν αὐτοῖς εὗρεν εἰς κακίστην κατάστασιν τὰ πράγματα. Τὴν δ' ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεώς του ἡμέραν εἰς τὰ Βρυσάκια ἐξῆλθον οἱ Τούρκοι, ὅς-τις συνῆψε μάχην εἰς τὰ Ψαχνὰ καὶ μὲ πρῶτον τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν καὶ μὲ βλάβην των· πολλὰς ὁθεν ἡμέρας ἔκαμον νὰ ἐξέλθωσι κατὰ τῶν Βρυσακίων, πλὴν ἐξῆλθον πρὸς καταδίωξιν τοῦ Μηνᾶ, ὅστις εἶχε καταλάβει τὸν Ἀνηφορίτην, καὶ πολεμήσαντες μετ' αὐτοῦ ἐτράπησαν πάλιν εἰς φυγὴν, ὅπου ἐφονεύθη ὁ Καρύστιος Ὀσμὰν Χαντζαράκης, καὶ ἄλλοι. Μετὰ τὸν τοῦ Ἀγγελῆ καὶ Μηνᾶ πόλεμον, οἱ Τούρκοι ἐσκέπτοντο καὶ ἐσυλλογίζοντο περισσότερον καὶ ἀνέμενον βοήθειαν ἔξωθεν, ἥτις μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐφθάσεν εἰς Θήβας τοιαύτη ὑπὸ τὸν Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὴν Χαλκίδα. Ἀλλὰ, πρὶν ἢ φθάσῃ ὁ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶς εἰς τὴν Χαλκίδα, ὁ Ἀγγελῆς μετέβη εἰς τὴν Καρυστίαν, ἐν τῇ οἰκείῳ τόπῳ

ῥηθῆσεται. Ὁ Κῶττας μαθὼν τὴν εἰς Χαλκίδα ἀφίξιν τοῦ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ ἀμέσως εἰδοποίησε τὸν Ἀγγελῆν δι' ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου, ὁ ὁποῖος λαβὼν τὴν εἰδησιν ἔσπευτε ταχέως εἰς τὰ Βρυσάκια. Τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν ἐξῆλθον οἱ Τούρκοι ἐμψυχωμένοι εἰς τὴν Καττέλαν, ἐν ᾗ συνῆψαν μάχην, πλὴν δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθεξώσιν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Χαλκίδα κακῶς ἔχοντες.

Τὴν δὲ αὔριον, πρώτη δεκαπενθημερία τοῦ Ἰουλίου ἦν, ἐξῆλθε πανστρατιά ὁ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶς, ἔχων ἐπέκεινα τῶν πέντε χιλιάδων, πλὴν τῶν Χαλκιδεῶν Τούρκων, ὁδεύων κατὰ τῶν ἐν Βρυσακίοις χωρικτῶν καὶ κλεφτῶν· ἐπειδὴ οἱ Χαλκιδεῖς οὕτως εἶπον τῷ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ, ὅτι χωριᾶται καὶ κλέφται εἶναι, πᾶμε νὰ τοὺς διώξωμεν ἀπ' ἐκεῖ, σύρων καὶ κανόνια. Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀγγελῆ διοικούμενος στρατὸς οὐκ ἦν πλέον τῶν τετρακοσίων· εἰς μὲν τὸν Κῶτταν καὶ Α. Μπαλαλᾶν εἶπεν ὁ Ἀγγελῆς μόνον καὶ μυστικῶς, » εἶναι ὁ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶς, ἀδελφοί, ἀλλὰ σήμε- » μερον θέλομεν δοξάσει βεβαίως καὶ τιμήσει τὰ ὄπλα » τῶν Εὐβοέων· εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἔλεγεν, « εἶναι » οἱ Χαλκιδεῖς Τούρκοι καὶ μὴ φοβῆσθε, ὅσοι καὶ ἂν » ἦναι, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ εὐκολα θέλομεν τοὺς » χαλάσει καὶ τοὺς καταστρέψει, διότι εἶναι χωρὶς » διοίκησιν ». Ἀμέσως δὲ διωργάνισε τοὺς στρατιώτας του, καὶ τὰς θέσεις διέταξεν ἐνὸς ἐκάστου, τὸν μὲν Κῶτταν διώρισε τὸ ἀνατολικὸν μέρος νὰ καταλάβῃ μὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατιώτας, τὸν δὲ Α. Μπαλαλᾶν τὸ νότιον μὲ τοὺς ἰδικούς του, καὶ ἀκολούθως τοὺς ἄλλους κατὰ σειράν· αὐτὸς δὲ ξιφῆρης περιήρχετο ἐμψυχόντων πάντας τοὺς παρατεταγμένους

εἰς μάχην· προτεκάλεστε δὲ καὶ τὸν Θεόδωρον Μπρούφην ἀπὸ τοῦ πλοίου τοῦ Α. Κριεζῆ, ὅστις ἔφερε καὶ τέσσαρα κανόνια, τὰ ὁποῖα διεύθυνεν εὐστόχως κατὰ τῶν Τούρκων. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Κριεζῆς ἠτοίμασε τὸ πλοῖόν αὐτοῦ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Τὰ πάντα ἦταν ἑτοιμα, καὶ προσεδόκουν τὸν πλησιάζοντα ἐχθρόν.

Ὁ μὲν οὖν ἐχθρὸς πλησιάσας ἔστησε τὰ κανονία του καὶ ἤρξατο τὸ πῦρ· ὁ δὲ ἀτρόμητος Ἀγγελεῆς ἀρήτας αὐτὸν νὰ πλησιάσῃ ὅσον ἔδει, ἀφοῦ ἐπλησίασεν, ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς μάχης, καὶ ἑκατέρωθεν ζωηρῶς καὶ πεισματωδῶς ἐπέμπετο τὸ πῦρ. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες μεγθυῶντες ἐνεκαρτέρουν, οἱ δὲ Γούρκοι τρεῖς ἀλλεπαλλήλους ἔκαμν ἐρορμήσεις κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐματαιώσαν αὐτάς, καὶ μὲ βλάβην σημαντικὴν. Ὁ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶς βλέπων τὴν φθοράν, καὶ ὅτι οὐδὲν κατορθοῖ διὰ τῆς ἐπιμονῆς του, ὠπισθοπόρησε κατητηχυμένος εἰς τὴν Χαλκίδα. Οἱ δὲ χωριᾶται καὶ οἱ κλέφται σύραντες τὰ ξίφη των, ἐπήδησαν ἔξω τῶν ὀχυρωμάτων ξιφῆρεις, καὶ κατεδιώκον τὸν ἐχθρόν οἱ ἀρειμανεῖς, σφάζοντες καὶ θύοντες. Ἀλλὰ καὶ ὁ Α. Κριεζῆς διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ πλοίου κανονοβολισμοῦ τὸν πόλεμον τοῦτον ὠφέλησε τὰ μάλιστα· ἐπὶ τὰ ὥρας διήρκεσεν ὁ πόλεμος οὗτος, ἑβδομήκοντα εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ λόφου καὶ εἰς τὴν πεδιάδα ἐκράτησαν νεκρούς, καὶ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἐπλήρωσαν. Οἱ Τούρκοι φεύγοντες εἰς τὴν Χαλκίδα κακῶς ἔπεον εἰς τὰ ἐλώδη ὕδατα τοῦ κωλοθρέκτου, πρὸς βορρᾶν τῶν δύο Βουνῶν, καὶ διεθαπίσθησαν πολλοί. Αἴσιος μὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀπαισιος δὲ τοῖς Βαρθάροις ἐγένετο ὁ πόλεμος οὗτος· τοὺς δὲ δειλοὺς καὶ ἀπειροπολέμους Βλάχους

(α) ἀνέδειξεν ἡ γεννιότης καὶ ἡ ἀξιοτής τοῦ ἐμπειροῦ ἀρχηγοῦ Ἀγγελεῆ καὶ τοῦ συναγωνιστοῦ αὐτοῦ Κώττα τολμηροῦς καὶ ἐμπειροπολέμου. Οἱ Τούρκοι ἐνόμιζαν, ὅτι ὁ Βερούσης ἐτι εἶναι ἀρχηγός, ἀλλ' ἠπατήθησαν, καὶ πολλά. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ πολέμῳ ἠυδοκίμησε τὸ πρῶτον ὁ Νικόλαος Κριεζώτης (β).

Ὁ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶς φθάσας εἰς τὴν Χαλκίδα ἐδήλωσε τὴν ἀρίστην αὐτοῦ εἰς τὸν Καρύστιον Ὁμέρμπεην, ὄντα ἐστραποδευμένον ἐν τῷ Ὁρίῳ, ὅστις λαθὼν τὴν δῆλωσιν ἀμέσως τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἀνεχώρησεν εἰς Χαλκίδα μετὰ τῶν τριακοσίων Καρυστίων τοῦ πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ, καὶ τὸ γέμα τῆς ἐπιούσης κατέλυσε εἰς τὴν Βρωμούσαν. Ἐκεῖ εὐρόντες οἱ Καρύστιοι στρατιῶται τοὺς τοῦ Ὁμέρ Βρυὼν Πασᾶ ἡρώτων αὐτοὺς περὶ τῶν ἐν Βρυστακίαις χωριῶν καὶ κλερτῶν· οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο αὐτοῖς ὡς ἐφεξῆς « προχθὲς πήγαμε καὶ πολεμήσαμε, ἐχάσαμεν ἑβδομήντα καὶ ἑκατὸν σαράντα μᾶς ἐπλήρωσαν ». Ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς Βρωμούσης ὁ Ὁμέρμπεης καὶ ἐμβὰς εἰς τὴν Χαλκίδα διέμεινε

(α) Οἱ δειλοὶ Βλάχοι καὶ ἀπειροπόλεμοι ἰδόντες τοὺς Τούρκους τόσοι πλησίον των κατελήθησαν φόβῳ μεγάλῳ, καὶ ὁ εἰς ἐσυγχύσει τὸν ἑτερον, λέγων « σχώρα μ' ἀδελφάκι μ' καὶ θύς χωρὶς », καὶ ἄλλα τοιαῦτα. . . .

(β) Ὁ Ν. Κριεζώτης εὐρίσκετο κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Σούτα· προτεκάλεσαν δὲ τοῦτον ὁ Ἀγγελεῆς καὶ ὁ Κώττας· καὶ τῷ παρατήρησαν « νὰ εἴπῃς εἰς τὸ παλληκάρι, ὅπου ἔχει τὰ ποιμανικὰ ἐνδύματα, νὰ προσέχῃ καὶ μὴ τόσον ἐκτίθεται ». Ἀπὸ τοῦ πολέμου τούτου οἱ ἐπλαρχηγοὶ ἤρχιταν νὰ ὑπολήπτονται τὸν Κριεζώτην, καὶ ἐλπίζον. ἀνώτερον νὰ ἴδωσιν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀληθῶς· πλὴν οὐκ ἔζησαν.

τρεις ημέρας συσχεπτόμενος μετὰ τοῦ Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶ· μετὰ δὲ τὴν σύσκεψιν ἀναστάντες, ὅτε Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶς καὶ ὁ Ὁμέρμπεης ἵππευσαν καὶ περιήρχοντο ἀπο οἰκίας εἰς οἰκίαν μετὰ θυροκρούστου· καὶ ὁ μὲν ἔκρουε τὴν θύραν, οἱ δὲ ἔσωθεν ἀπεκρίνοντο « κίμ ντίρ »· ὁ δὲ ἔξωθεν « ἀμέτ Μωαμέτ, αὔριον νὰ ἦσθε ἑτοιμοί, θὰ πάμε εἰς τὰ Βρυσάκια κατὰ τῶν κλεφτῶν »· Ἐξῆλθον καὶ πάλιν πανστρατιά, πλὴν οἱ ἡμέτεροι μὴ ἔχοντες πολεμοφόδια ἐγκατέλιπον τὰ Βρυσάκια, καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὸν Ἄϊον· οἱ Τοῦρκοι ἐπυρπολήσαν τὰς καλύβας τῶν ἡμετέρων καὶ ἐπανῆλθον τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν Χαλκίδα. Οἱ μὲν Χαλκιδεῖς καὶ πάλιν παρεκάλουν τὸν Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶ νὰ ὑπάγωσι καὶ εἰς τὸν Ἄϊον πρὸς καταδίωξιν ὅλως καὶ ἐκεῖθεν· ὁ δὲ Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶς ὀργισθεὶς εἶπε, « Σεῖς μὲ λέγατε, ὅτι εἶναι μερικοὶ χωριάτες καὶ » κλέφτες, ἐγὼ ἐπέρασα ὅλην τὴν Ρούμελη μὲ πόλεμον, μὰ τέτοιο τουφέκι δὲν ἴδα πουθενὰ, ἔχασα τὸ » καλλίτερό μου στράτευμα εἰς τὰ Βρυσάκια καὶ δὲν » ἠμπόρεσα νὰ τοὺς χαλάσω· πῶς θὰ ἴμφορέσω νὰ » τοὺς βγάλω ἀπὸ τὸ δερβένι ; αὐτοὶ εἶναι ὅλο » κλέφτικο τουφέκι διαλεμένο καὶ ὄχι χωριάτες κα- » θῶς μὲ λέτε σεῖς· καθήσατε, φυλάξτε τὸ κάστρο » καὶ μὴ βγαίνετε ἔξω, ἕως νὰ σᾶς ἔλθῃ ἄλλο ἱμν- » τάτι »· ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἀναστὰς ἀφ' ἐσπέρας, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας· τὴν γέφυραν τοῦ πορθμοῦ διελθὼν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς Βρύσεως εὔρε τὸν Ἀλάμπεην (φύλαξ τοῦ Καραμπαμπᾶ), ὅστις ἐφίλησε τὴν δεξιάν του· ἐκεῖ οἱ Χαλκιδεῖς Τοῦρκοι ἰδόντες δύο χριστιανούς αἰχμαλώτους περὶ λύχνων ἀφᾶς τοὺς ἀπεκεφάλισαν. Μετὰ δὲ δύο ἡμέρας καὶ ὁ Καρούστιος Ὁμέρ-

μπεης τὴν τοῦ Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶ ὁδὸν ἠκολούθησεν, ὃ ἐστὶ μετέβη εἰς Ἀθήνας, διαμείνας ἐκεῖ μέχρι δεκά Αὐγούστου.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς Χαλκίδος ἀναχώρησιν τοῦ Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶ καὶ τοῦ Καρυτίου Ὁμέρμπεης εἰς Ἀθήνας, οἱ ἡμέτεροι ἐπινῆλθον καὶ κατέλαβον τὰ Βρυσάκια. Ἀλλ' αἶρνης δυτάρεττός τις αἰτία προέκλεσε τὸν Ἀγγελῆν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Λίμνην καὶ τὸ Ξηροχώριον, προσελθούσῃ ἀπὸ τοῦ Βερύτη, ὅστις ἐζήτηε τὴν ὀπλαρχηγίαν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνετο ν' ἀνακτήσῃ αὐτὴν πλέον· διότι πάντες διὰ τὴν ἀνικανότητά του, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ ἐν τῇ Βρωμούτῃ καὶ τῷ Βατῶντι σημαντικὴ φθορά, ἐμίτουν αὐτὸν καὶ ἀπεστρέφοντο, καὶ ἐτι μᾶλλον, ὅτε ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματός του « στὸ . . . ὁρὲ σεῖς καὶ τὰ παιδιὰ σας », ἐνῶ ἐστράζοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν τῇ Βρωμούτῃ. Οὗτος δὲ πρὸς ἐκδίκησιν τῶν Εὐβοέων καὶ τοῦ ἀξίου ὀπλαρχηγοῦ τῆς Εὐβοῆς Ἀγγελῆ καὶ ἰκανοποίησιν ἐαυτοῦ ἐζήτηε νὰ πυρπολήσῃ καὶ ἀποτερρώσῃ τὴν πόλιν τοῦ Ἀγγελῆ Λίμνης· συλλέξας λοιπὸν κούρητάς τινας ὁμοίους τοῦ ὠδεῦε πρὸς τὸν σκοπὸν του. Τοῦτο δὲ μαθὼν, τὸ φόβητρον τοῦ Ὁμέρ Βρυῶν Πασᾶ καὶ τῶν Χαλκιδεῶν Τούρκων, ὁ Ἀγγελῆς ἀφῆκεν ὡς ὀπλαρχηγὸν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν συναγωνιστὴν του Κωτσαν, καὶ ἐσπεύτε ταχέως εἰς σωτηρίαν τῆς αὐτοῦ πόλεως· εὐρὼν δὲ αὐτὸν ἐκεῖ, πατάξας καὶ συντρίψας τὴν κερκὴν τοῦ ζητούντος ν' ἀποτερρώσῃ τὴν ἐαυτοῦ πόλιν, τὸν ἐδίωξε καὶ τὸν ἐξέβαλε τῆς Πατρίδος ὅλως.

Οἱ δὲ Τοῦρκοι μαθόντες τὴν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀναχώρησιν τοῦ Ἀγγελῆ, ἐτι δὲ, ὅτι καὶ πανήγυρις τελεῖται ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Στενῆς τὴν 15 Αὐγούστου,

ἐπ' ἐδραν πρὸς ἐξανδραποδισμόν τῶν Πανηγυριστῶν καὶ ἄλλων. Τὴν ἐπιδρομὴν δὲ τῶν Τούρκων μαθόντες ὁ Κώτσας καὶ ὁ Χαντζῆ Σωτήριος καὶ λαβόντες τοὺς ἰδικοὺς τῶν ἐσπευσαν εἰς ἐνέδραν αὐτῶν, καὶ ὡς θέσιν κατάλληλον τοῦ σκοποῦ τῶν κατέλαβον τὰ Χαμόμυλα, ἐν τούτοις τοὺς ἀγάδας περιμένοντες· οἱ δὲ μὴ γνωρίζοντες εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἔπεσαν εἰς τὴν ἐνέδραν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες τὴν μὲν ἐμπροσθοφυλακὴν ἀφῆκαν καὶ διήλθεν ἀταρβῶς, προσέβαλον ὁμῶς τοὺς κατόπιν αὐτῆς καὶ ἔρριψαν χαμαὶ νεκροὺς τριάκοντα καὶ τὴν λείαν αὐτῶν ἐκυρίευσαν, οἱ πλεῖστοι τούτων ἦσαν Τουρκαλθανοί, καὶ πολλοτάτους ἐπλήγησαν· οἱ δὲ ἄλλοι διεσκορπίσθησαν τῇδε κακεῖσε, καὶ κακῶς. Ὁ δὲ Ἰμάμπεης, υἱὸς τοῦ γέροντος Ρεσίτιμπεη, φεύγων ἔρριψε τὴν πολύτιμον γούναν του ἵνα σωθῇ, ταύτην δὲ λαβόντες οἱ Ἕλληνες δῶρον τῷ Ἀλεξάνδρῳ Κριεζῇ προσήνεγκον, καὶ οὕτως οἱ Πανηγυρίσται τῆς Στανῆς λαμπρῶς ἐπανηγύρισαν τὴν Θεοτόκον. Ἐπανήλθε δὲ καὶ ὁ Ἀγγελῆς ἀπὸ τοῦ Ξηροχωρίου, σκεπτόμενος καὶ σχεδιάζων μετὰ τοῦ συναγωνιστοῦ του Κώτσα, πῶς ν' ἀποκαταστήσωσι τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Χαλκίδος, καθὼς καὶ τὸν τῆς Καρύστου, στενωτέρον. Πρῶτον δὲ τῶν σχεδίων του ἐξετέλεσε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου, διορίσας ὀπλαρχηγὸν τῆς Καρυστίας τὸν Νικόλαον Κριεζώτην, ὅστις ἀνεχώρησε παρευθὺς, ὡς πλατύτερον λαλήτομεν εἰς τὰ περὶ τῆς Καρυστίας, περὶ τοῦ διορισμοῦ τούτου ὡς ὀπλαρχηγοῦ εἰς Καρυστίαν. Ἀλλὰ καὶ ἕτερός τις ἐσωτερικὸς μέγιστος ἐχθρὸς ἤρχισε νὰ ἐγείρηται κατὰ τῶν Τούρκων τῆς Χαλκίδος, καὶ δεινῶς ν' ἀπειλῇ αὐτοὺς, ἡ πεῖνα· ταύτην δὲ ἀληθῶς πολὺ διε-

πολὺ διελογίζοντο οἱ Τούρκοι, καὶ ἐσκέπτοντο παρὶ αὐτῆς.

Κατὰ δὲ τὸν Δεκέμβριον μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὁ Καρύστου Νεόφυτος ἀναστὰς ἐκ τοῦ λιμένας τῆς Ἐρετρίας παρέλαβέ τινες ὡς σωματοφύλακας, ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ ἐν τοῖς Βρυσακίοις στρατόπεδον πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ἀγγελῆ, καὶ συσχεφθῶσι περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Πατρίδος καὶ ταχείας ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Εἶχεν ὁμῶς προαναγγεῖλαι τὴν πρὸς τὸν Ἀγγελῆ ἐντάμωσιν τοῦ ὁ Δεσπότης, διὰ ταῦτα ὁ Ἀγγελῆς ἐξῆλθεν εἰς προὑπάντησιν αὐτοῦ κατὰ τὸν Βατῶντα μετ' ἀρκετῶν καὶ ἐκλεκτῶν· ἀλλὰ καὶ οἱ Τούρκοι τῆς Χαλκίδος ἢ ἐκ προδοσίας ἔμαθον, ὅτι ὁ Καρύστου θέλει διχθῇ διὰ τὰ Βρυσάκια, καὶ ἐξῆλθον νὰ ἐνεδρεύσωσιν αὐτόν, ἢ ἀπλῶς ν' ἀσπάτωσιν τι, εἰ πύχοι· εἶναι ὁμῶς ἀληθές, ὅτι προῦλαβε καὶ διήλθεν αὐτοὺς. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἀγγελῆς κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Βατῶντος ὑπεδέχετο τὸν Δεσπότην, οἱ Τούρκοι κατόπιν αὐτῶν παρηκολούθουν· στραφεῖς λοιπὸν ὁ Ἀγγελῆς συνῆψε μάχην καὶ τρέψας αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἕως εἰς τὸν Κοπανῶν κακῶς καὶ μὲ βλάβην τῶν. Ὁ Δεσπότης τρεῖς ἡμέρας διαμείνας ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Βρυσακίων ἐπανῆλθεν εἰς τὸν τῆς Ἐρετρίας λιμένα, ἐνῶ διέμεινε πάντε ἐτι ἡμέρας, ἐτοιμάζων τὴν δευτέραν κατὰ τῆς Καρύστου ἐκστρατείαν αὐτοῦ.

Ὁ Ἀγγελῆς ἠλπίζε μεγαλείτερα παρ' αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς Ἡλιοῦ Μαυρομιχάλου τὸ πρῶτον, καὶ τοῦ Ὀδυστέως

ὑστερον· ἀλλ' αἱ ἐλπίδες τοῦ ἀπέβησαν κεναὶ καὶ μάταιαι, διότι ὁ μὲν ἐφρονεύθη δυστυχῶς ἐν τοῖς πρώτοις, ὁ δὲ ἀνεχώρησεν ἀπρακτος, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ῥηθῆσεται. Ἐσκέπτετο δὲ ἤδη ἐκ νέου πῶς ν' ἀναγένηται τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Καρύστου, ὡς καὶ τὸν τῆς Χαλκίδος· ἀνέφερε λοιπὸν τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς Ἀρειοπαγίτας, οἵτινες διέταξαν νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος εἰς τὴν Κάρυστον. Λαβὼν οὖν τοιαύτας διαταγὰς παρὰ τῶν Ἀρειοπαγитῶν ἔγραψεν εἰς Σχόπελον καὶ Σκιάθον νὰ ἔλθωσι τὰ Ὀλυμπιακὰ στρατεύματα, τὸν δὲ Παπᾶ Σκιαδᾶν ἐστείλεν ἀλλαγῶν νὰ στρατολογήσῃ, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐσωτερικὸς τῆς Χαλκίδος ἐχθρὸς, ἡ πείνα, πῦξανε. Διὸ ἀπεφάσισεν οὕτως, ἅμα ἀφίχθῶσι τὰ νέα στρατεύματα, πρῶτον νὰ διοργανώσῃ τὸν στρατὸν καλῶς, μεταφέρει τὸ στρατόπεδον παρὰ τῇ Χαλκίδι καὶ τοποθετήσῃ αὐτὸ ἀσφαλῶς· ἔπειτα νὰ κόψῃ τάφρους πλυτίας καὶ βαθείας, καὶ μετὰ τοῦτο ν' ἀφήσῃ ὡς ὀπλارχηγὸν τοῦ ἐν Χαλκίδι στρατοῦ τὸν συναγωνιστὴν τοῦ Κῶτσα, καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἀναγνώστην Γωβιόν· αὐτὸς δὲ νὰ συμπαραλάβῃ τὸν Γιαννάκην ἀδελφόν τοῦ Κῶτσα καὶ μεταβῇ εἰς τὴν Κάρυστον· διότι οἱ Καρύστιοι Τούρκοι εἰδείχθησαν ἀσυγκρίτως λόγῳ γενναιότεροι τῶν Χαλκιδέων. Διὸ ἐσκόπει νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ σχέδιά του ταῦτα μετὰ τὸ Πάσχα· ὡς ὀπλارχηγὸν δὲ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τὸν πρό μικροῦ διορισθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Καρυστίᾳ, τὸν Ν. Κριεζώτην, ἔσχε, καὶ ὡς συναγωνιστὴν ἐμήνυσε τούτῳ νὰ ἐτοιμασθῇ καὶ καταβῇ εἰς τὴν Μονὴν τῆς Κλιθάνου, καὶ ἀναμένη ἐκεῖ τὴν ἀρίστην τοῦ γενικοῦ ὀπλارχηγοῦ τῆς Εὐβοίας Ἀγγελῆ. Ἀλλ' ἔμειναν ἕως ἐδῶ τὰ σχέδια· διότι ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ

Ἀγγελῆ, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κῶτσα· συνέβη δὲ ὡς ἐρεξῆς τὴν 28 Μαρτίου 1822 τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τρίτῃ.

Ὁ Ἰκνάνναγας μεθ' ἱκανοῦ στρατοῦ, πεζοῦ τε καὶ ἵππικοῦ, ἐξῆλθε τῆς Χαλκίδος νυκτός, καὶ ὠδεύει πρὸς τὰ δύο Βουνά, ἅπερ καὶ κατέλαβε, καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου προσέβαλε τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀγγελῆ. Ὁ Κῶτσας ἀκούσας τὸν πυροβολισμὸν ὑπώπτευσεν εὐθὺς, ὅτι τρέχει τι, καὶ ἐξελθὼν τῆς σκηνῆς τοῦ παρετήρησε καὶ εἶδε τεσσαράκοντα ἱππεῖς, οἵτινες ἐσύναζον αἰγυδοπρόβατα, ὡς εἰς ἀγέλην εὐρεθέντα παρ' αὐτοῖς· εὐθὺς μὲν ἔσπευσεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀγγελῆ, καὶ εὐρών αὐτὸν κοιμώμενον ἔτι ἀφύπνησε, καὶ διηγῆθη τὸ πρᾶγμα. Ὁ δὲ Ἀγγελῆς δρᾶξας τὴν σπάθην τοῦ εἰς χεῖρας ἐξῆλθε τῆς σκηνῆς, καὶ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἔδραμε, χωρὶς ποσῶς νὰ χάσῃ καιρὸν, καὶ σκέφθῃ μὴ τις ἐνέδρα ὑπάρχῃ τῶν Τούρκων. Ὁ Κῶτσας ἐνενόησε τὸ στρατήγημα τῶν Τούρκων καὶ ὠμίλησε καὶ παρεκάλεσε τὸν Ἀγγελῆν νὰ μὴν ἔλθωσιν εἰς μάχην. Ἀλλ' ὁ Ἀγγελῆς ἀφηγῶν τοὺς Χαλκιδεῖς Τούρκους, καὶ καταφρονῶν αὐτούς, οὐκ ἐπίσθη εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ Κῶτσα. Διὸ ὁ Κῶτσας ἰδὼν αὐτὸν ὀδεύοντά πρὸς τοὺς Τούρκους ἠκολούθησεν. Ὁ Ἀγγελῆς στραφεὶς τότε εἶπεν « ὄνειρον εἶδον, ἡ σημερινὴ ἡμέρα θέλει ἔχει ἐπακό- » λουθα μεγάλα, τῆς Τρίτης τὸ ὄνειρον θέλει δεῖξαι, » ἀλλ' ὅτι γαίνει, ἂς γείνη ». Ἡ μὲν ἐμπροσθοφυλακὴ εἶχε προχωρήσει εἰς τὰ δύο Βουνά καὶ ὠδεύει· ἀλλ' αἰφνὴς ἐκεῖ ἐξεβράγη πῦρ δεξιόθεν τε καὶ ἀριστερόθεν, δι' οὗ ἔπεσον νεκροὶ δέκα πέντε ἐκ τῶν τοῦ Ἀγγελῆ· ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς ἰδὼν τὴν ἐνέδραν

τῶν Τούρκων, ἐν ᾗ περιέπεσεν, ἐπισθοδρέμησε, καὶ ὤδευε πρὸς τὸν πύργον παρὰ τὴν Γριάδα. Ἀλλ' ὁ Ἀγγελῆς, Ἀναγνώστης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ὁ συναγωνιστὴς τοῦ Κώτσα, ἔλαβον ἄλλην ὁδὸν μὲ δέκα πέντε μόνον, οἵτινες καὶ περικυκλωμένοι ἀπὸ τοῦ ἱππικοῦ καὶ πεζοῦ στρατοῦ εὐρέθησαν. Τοῦτο δὲ ἰδόντες ἐστράφησαν καὶ ὤδευον πρὸς τὰ Βρυσάκια, πλην τὸ ἱππικὸν τοὺς ἔκλειε καὶ ἐκώλυε τὴν πρόοδον αὐτῶν ὁρμῶντες δὲ ἤνοιγον αὐτὴν διὰ τοῦ ξίφους, καὶ οὕτως ἐπροχώρουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μέχρις οὗ παρὰ τὴν Καστέλαν ἐπληρώθη καιρίως ὁ Ἀγγελῆς κατὰ τὴν δεξιὰν ὠμοπλάτην, καὶ συρθεὶς ἕως εἰς τὸν ποταμὸν, ἔκυψεν ἐκεῖ ἵνα πῇ ὕδωρ, καὶ ἐκεῖ ἐξέψυξεν. Ὁ δὲ Κώτσας ὠδήγει τοὺς δέκα ἐξ ἑτι εἰς τὰ Βρυσάκια. Φονευθέντος δὲ τινος Τούρκου, καὶ πεσόντος ἐμπροσθεν αὐτῶν, συνέλαβον τὸν ἵππον αὐτοῦ καὶ ἤγαγον αὐτόν, ἵνα ἱππεύτῃ· ἀλλὰ μόλις τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀναβολέως τοῦ ἐρίππιου (τουρκ. ζεγκι) εἶχε πατήσῃ, καὶ ὁ ζωστήρ τοῦ ἵππου ἀπεκάπη, καὶ οὕτως ἔπεσε χαμῇ τὸ ἐρίππιον ἐγκαταλιπὼν οὖν τὸν ἵππον ὠδεύον, ἵνα τὸν λόφον καταλάβῃ. Ἀλλὰ μόλις εἶχον φθάσῃ εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ, καὶ ἔπασον ἀμφοτέρω νεκροί, ὅτε Κώτσα καὶ ὁ Ἀναγνώστης Γωθιός, ἀδελφὸς τοῦ πρὸ αὐτοῦ φονευθέντος Ἀγγελῆ, ἐκ δὲ τῶν δέκα πέντε οὐδεὶς ἐβλάβη αὐτοὶ ἐτάθησαν εἰς τὰ Βρυσάκια πάντες ἀποκαμωμένοι. Οἱ δὲ Τούρκοι συνήχθησαν περίπου ὀκτακόσιοι, καὶ λαβόντες τὰς κεφαλὰς τῶν πεφονευμένων μετέφεραν αὐτάς εἰς τὴν Χαλκίδα, καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ταύτην ἐκανογαβόλουν ἀδιακόπως ἡμέρας ὀκτὼ περίπου. Οἱ δὲ ἡμέτεροι τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἦσαν τὰ σώματα μετὰ

θρήνου, κλαυθοῦ καὶ ὀδυρμοῦ ἀπαρηγορήτου, καὶ τὰ ἐνταφίσαν ἐν τῇ παραλίᾳ τῶν Βρυσάκιων. Καί, ὁ ἥρως τῆς Γραβιᾶς καὶ τῆς Εὐβοίας Ἀγγελῆς Γωθιὸς ἐτάφη τὴν 29 Μαρτίου 1822 τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τετάρτῃ, ἀνευ κεφαλῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐραμίλλου συναγωνιστοῦ τοῦ Κώτσα, ὅπου καὶ νῦν εἰσὶν ἐτι ἀνευ τινός, οὐδὲ ἐλαχίστου, σημείου εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῦ σήματος αὐτῶν.

« Ὡς οὖν τῶν Βρυσάκιων Χαλκιδεῦσί τε καὶ Αἰ-
« μνίοις ἀγγεῖλατε τάδε· ἐνθάδε κεῖται ὁ ἥρως
« Γραβιᾶς καὶ Εὐβοίας Ἀγγελῆς Γωθιὸς Αἰμνίος
« μετ' ἀδελφοῦ Γωθιοῦ καὶ συναγωνιστοῦ Κώτσα Θη-
« βαίου καὶ τοῦ ἐραμίλλου συναγωνιστοῦ Κώτσα.
« Ἔως ὧδε μὲν ἐξεθέσαμεν καὶ εἶδομεν τὰ τῶν δύο
μεγαθύμων ὀπλ. αρχηγῶν τῆς Εὐβοίας. Οἱ δύο δὲ οὗ-
τοι, Ἀγγελῆς τε καὶ Κώτσα, τόσον στενῶς ἦσαν
συνδεδεμένοι, ὥστε ὡς ἀδελφοί, ἔχοντες ἐν σῶμα καὶ
μίαν ψυχὴν, ἔζων καὶ ὁ μὲν Κώτσα ἐτίμα θεόντως,
ὡς ἀνώτερόν του ὀπλ. αρχηγόν, τὸν Ἀγγελῆν, ὁ δὲ
Ἀγγελῆς ἀπέδιδε πᾶσαν τιμὴν τῷ Κώτσα, καὶ ὡς
ἀδελφὸν ἠγάπα αὐτόν. Μετὰ δὲ τὴν ἀποπομπὴν τοῦ
Βερούση περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντιζον, εἰμὴ πῶς
τάχιον ν' ἀπελευθερώσωσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν
Βαρβάρων τὴν φίλην αὐτῶν Πατρίδα, καὶ παύσωσι
τὰ δεινὰ αὐτῆς· ἀπας ὁ πόθος καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν
ἦτο ἐπ' αὐτῆς ἀπριεωμένη, νυκτα τε καὶ ἡμέραν διε-
λογίζοντο νὰ εὕρωσι τὸ πῶς νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν
Πατρίδα, καὶ πᾶσα προθυμία καὶ προσπάθεια κατε-
βάλλετο· ἐξήρχοντο εἰς ἐνέδρας, ἐπετύγγανον, καὶ
πολλὰ ἐποιοῦν κακὰ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀλλ' ὧδε
βουλὴ θεία καὶ ἀπόφασις ἀκωθεν ἐπεγένετο, ἵνα αὐ-

θημερὸν ἄρῃ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μεταφέρῃ αὐτοὺς ἄνω εἰς τὰς σκηνὰς τῶν δικαίων, καὶ σκηνώσῃ αὐτοὺς ἐκεῖ, ὅπου τὸ φῶς τῆς τρισηλίου θεότητος λάμπει, καὶ φωτίζει πάντας τοὺς δικαίους. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ γενναῖοι ἄνδρες, ἀπήλθετε, συναγάλλεσθε καὶ ἀναπαύεσθε ἔνθα τὸ φῶς τῆς ζωῆς· ἡμεῖς δὲ τί γεννητόμεθα; ὦ ἡμέρα ἀποφράς, ὦ ἡμέρα πένθους, ὦ ἡμέρα λύπης ἀπεριγράπτου τε καὶ ἀπαρηγορήτου! Θρήνησον, Εὐβοία, καὶ γοερῶς τὸν ὀπλάρχην σου Ἀγγελεῖν, ὡς καὶ τὸν συναγωνιστὴν τοῦ Κῶτσα! Θρήνησον διὰ τὸν θάνατον αὐτῶν! Ἐκεῖνοι μὲν ἔπεσον αὐθημερὸν ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου τῆς Καστέλας πέσιμον ἑνδοξόν· Σὺ δὲ ἐπλήγης, καὶ καιρίως, τὴν καρδίαν. Ὁ τούτων θάνατος ἑνδοξος μὲν δι' αὐτοὺς, διὰ Σε δὲ δεινὸς καὶ θλιβερὸς καὶ διχονοιῶν πρόξενος· διότι ἅμα οὗτοι ἔπεσον, οὐ πολὺς παρήλθε χρόνος καὶ ἀνεφύσάν Σοι διχόνοιαι, ἀστασίαι, ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ σπασμοί, καὶ τόσα ἄλλα δυστυχήματα, ἅτινα ἐπήνεγκόν Σοι Ὀδυσεῖς, Βάσσοι Μαυροβουνιώται, Διαμαντεῖς καὶ ἄλλοι. Ἀγγελῆς δὲ καὶ Κῶτσας οὐχ εὖρες, οἵτινες ἔζων ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀδελφικῇ· ἀλλ' ὡς ἔζων, οὕτως ηὐδόκησεν ὁ θεὸς ν' ἀποθάνωσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὃ εἰς μετὰ τοῦ ἑτέρου, ἡγάπησε καὶ ἤρεν αὐτοὺς, ὡς ἤρεν. Ἄνδρες τωόντι σεβαστοί τε καὶ μακαριστοί! Αἰωνία ἡ μνήμη ὑμῶν τρίς, ἥρωες τῶν Βρυσακίων! Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πρώτου ἔτους ἀρχηγούντος τοῦ Ἀγγελῆ.

ΚΕΦ. Ε΄.

Ἦδη ἐργόμεθα ἰδεῖν νέους ὀπλάρχηγους ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τῶν Βρυσακίων. Οἱ ἐν τοῖς Βρυσακίοις ἀπορφανισθέντες στρατιῶται ἔμενον ἀπαρηγορητοί, οὐς

ἐνεφύχονε καὶ ἐνεθάρρουν πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος Κριεζῆς· καὶ ὡς ὀπλάρχηγους αὐτὸν ἐξελέξαντο δύο, τὸν Γιαννάκη ἀδελφὸν τοῦ φονευθέντος Κῶτσα, καὶ τὸν Νικόλαον Τομαρᾶν. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούνιον εἰσέβαλεν ἐν Χαλκίδι ὁ Τσαρκατσῆ Ἀλῆ Πασᾶς· τούτου δὲ τὴν εἰσβολὴν μαθόντες οἱ ὀπλάρχηγοί τῶν Βρυσακίων, πρὶν ἢ ἐξέλθῃ ὁ Τσαρκατσῆς εἰς πόλεμον, προσεκάλεσαν εἰς τὰ Βρυσάκια, ἵνα ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ὀπλάρχηγους τῆς Καρυστίας, τὸν Ν. Κριεζώτην καὶ τὸν Βάτσον Μαυροβουνιώτην· σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸν Σταῦρον Βασιλείου, ὅστις ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. Συνελθόντες οὖν πάντες ἐν τοῖς Βρυσακίοις ἀνέμενον τὸν ἐχθρὸν ἐξήλθε δὲ καὶ ὁ Τσαρκατσῆς ὁδεύων κατὰ τῶν ἐν Βρυσακίοις μετὰ ξένων τε καὶ ἐντοπίων Τούρκων. Μάχης δὲ πεισματώδους συγκροτηθείσης, πολλοὶ Τούρκοι ἐρονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν, πλὴν ἀνωφελῶς. Ἀγγελῆς δὲν ὑπῆρχε, τὰ Βρυσάκια ἐκυριεύθησαν ὑπὲρ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐξεδίωξαν τοὺς ἡμετέρους ὅλως ἀπ' αὐτῶν εἰς τὰ Πολιτικά, τὸν Ἀἶον καὶ τὰ παρὰ τὸν Παγῶντα Ἀνδριαλά, καὶ κατεστάθησαν κύριοι αὐτῶν.— Ὁ μὲν οὖν Ν. Κριεζώτης ἀπεσύρθη πρὸς τὸ Κουτουρλὸ Μετόχι, διαμένων ἐκεῖ καὶ ἐλεεινολογῶν τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τῆς Πατρίδος. Ὁ δὲ Τσαρκατσῆ Ἀλῆ Πασᾶς μαθὼν αὐτὸν ἐκεῖ διαμένοντα, καὶ ὅτι πολλοὶ πρὸς αὐτὸν ξένοι τε καὶ ἐντόπιοι ἤρχοντο, ἐπεμψε κατὰ τὸν Αὐγούστον (1822) πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ τὸν Μπίμπασιν, τὸν Μορτζᾶ Μπελούμπασιν καὶ τὸν Ντελήμπασιν μεθ' ἱκανοῦ ἱππικοῦ καὶ πεζοῦ στρατοῦ· ὁδεύοντες δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ δάτη τῆς Σέτας, καὶ ἄλλων μερῶν, εὗρον αὐτὸν τοποθε-

τημένον καλῶς ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Κουτουρλου Μετο-
χίου παρὰ τὰς Κανάλας τοῦ ὠραιότατου καὶ ψυχρο-
τάτου ὕδατος. Πολλὰς δὲ ἡμέρας διατρίψαντες ἐκεῖ
ἐπολέμουν τὸν Ν. Κριεζώτην, χωρὶς ὅμως νὰ δυνη-
θῶσι ποσῶς νὰ τὸν βλαψῶσιν ἢ ἀποσεῖσωσι τῶν ὀχυ-
ρωμάτων αὐτοῦ, διὰ τὸ ἐπιτήδειον τῆς θέσεως, ἣν ἐξ-
ελέξατο, κατέλαβε καὶ κατεῖχεν ὅσον ἐπιτήδειος ἦ-
το δι' αὐτὸν ἡ θέσις, τὸσον ἀνεπιτήδειος διὰ τοῦς
Τούρκους. Ἀλλὰ καὶ μελισσῶν τις ἔκειτο παρ' αὐ-
τῇ, καὶ ἐκ τούτου πολὺ ὠφελήθη, διότι ἐξεληθόντας
πρὸς καταδίωξιν τῶν Τούρκων, ἔρριψάν τινες κυφέ-
λας εἰς τὴν γῆν· ἐξαγριωθείσαι δὲ αἱ μέλισσαι ἔμπη-
γον τὰ κέντρα των εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ οἱ ἡμέτεροι
εἰσῆλθον εἰς τὸ ὀχύρωμά των. Ἰδόντες λοιπὸν οἱ Τούρ-
κοι, ὅτι εἰς μάτην κοπιῶσιν, ἀπεσύρθησαν δι' ἄλλης
ὁδοῦ καὶ κατέβησαν εἰς τὴν Καρυστίαν· διερχόμενοι δὲ
τὰς Κονίστρας καὶ τὰ Διρεύματα, ἀνῶθεν τοῦ χωρίου
τῶν Διρευμάτων, ἐν τῇ δημοσίᾳ ὁδῷ ἀνεσκολόπισαν
ἓνα θηβαῖον, ὃν εἶχον μεθ' ἑαυτῶν, καὶ τὸν ἔστησαν
ὄρθιον, ἀκολουθῶς δὲ ὠδευσαν τὴν εἰς τὴν Χαλκίδα
ὁδόν.

Μετά δὲ τὴν εἰς τὴν Χαλκίδα ἐπάνοδον τοῦ ἐκ Κα-
νάλων στρατοῦ, ὁ Τσαρκατοῦ Ἀλῆ Πασᾶς ὠργίσθη
κατὰ τῶν Χαλκιδέων Τούρκων, ἀγνοεῖται ἡ αἰτία τῆς
ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ Χαλκιδεῖς ἠναγ-
κάσθησαν νὰ κλείσωσι τὰς πύλας τοῦ φρουρίου. Ἦν τῇ
ῥαλῇ δὲ ταύτῃ ὁ Ἀρχιερεὺς Γρηγόριος (α) Ἀργυρο-

(α) Ὁ Εὐρίπου Γρηγόριος, ὁ Γ. Χρυσόφης ἱατρός Κονί-
στριος, ὁ Γ. Βαχλᾶς καὶ ἄλλοι πᾶν μερυνόμενοι τὰ τῆς φιλι-
κῆς ἑταιρίας μυστήρια. Ὁ δὲ Γρηγόριος πρὶν ἢ ἀναγαλ-

καταίτης, δραχμῶν τῆς εὐκαιρίας ἐμέτρησεν εἰς

φθῶπὶ καὶ γείνωσι κοινὰ τοῖς πᾶσιν, ἔλαβε γράμμα ἐκ Κωνσταν-
τινουπόλεως, περὶ τοῦ Μιχαὴλ Βασιλείου (α) συνοδευόμενον
καὶ μετὰ Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν κελεύουσαν αὐτὸν νὰ μεταβῇ
ὦ· ἐξάρχος εἰς τὸ ὄρο· Ἀθῶν ὁ Γρηγόριος ἐκοινοποίησε τὴν
ἐκπαρτίαν ταύτην εἰς τοὺς Μουτελίμην, τὸν Ῥασίμπεην καὶ
ἄλλους μπέληδας, ὅτι· ἤρξατο καὶ νὰ ἐτοιμάζεται. Ὁ δὲ τῆς
ἐξάρχικης σκοπὸς ἦτο νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Γρηγόριον ἐκ τῆς
Χαλκίδος, καὶ νὰ μὴ εὐρεθῇ μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν
ἀρχὴν τῆς ἐπανάστασεως· ἴσως δὲ ἐκ τῆς ἑταιρίας τοῦτο
ἐνηργήθη· διότι ὁ Γρηγόριος ἦν πλούσιος λόγῳ καὶ χρυσίῳ,
καὶ διότι εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοσοῦτον εἶχεν ἀναπτύχθῃ
ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας, ὥστε ἀνέμενε τὴν ὥραν ἀνυπομό-
νως νὰ φθάσῃ καὶ ἴδῃ τὸν Ῥασίμπεην φέροντα τοὺς κλεῖς
τοῦ φρουρίου καὶ παραδιδόντα αὐτῷ καὶ οὐ τοῦτο μόνον,
ἀλλὰ καὶ κύπτοντα ἑω· ἐδάφους καὶ προσκυνοῦντα αὐτὸν
καὶ φιλοῦντα τὸν πόδα του· τοιούτα ἐξερράζετο εἰς τοὺς πι-
στούς φίλους του. Ἐνῷ δὲ ἐτοιμος ἐγένετο ν' ἀναχωρήσῃ,
πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαχίων, ἐρίχθη εἰς Χαλκίδα ἐκ Λεβα-
δίας ὁ Λάπας, διεκοίνωσε τῷ Γρηγόριῳ πάνθ' ὅσα ὑπὸ τοῦ Α.
Διάρχου καὶ ἄλλων ἐπράττοντο πρὸς τὴν Λεβαδίαν καὶ ἄλλα-
χοῦ· προσέτι ἐβεβαίωσεν αὐτὸν, ὅτι καὶ στρατὸς πολλὸς διὰ
ξηρᾶς μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλει φθάσει, καὶ ἐκ θαλάσσης πολ-
λὰ πλοῖα, ὥστε τὸ φρούριον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν παραδί-
δεται ὁ Γρηγόριος ἀκούσας τὰ τοῦ Λάπα κεχρηγῶς ἐπλήρης
χαρᾶς, καὶ τὴν διὰ τὴν ἐξάρχικὴν ἀναχώρησιν του ἀνέβαλεν,
ἐνεκα τῶν λόγων τοῦ Λάπα. Περὶ δὲ τὴν ἐσπέρην τοῦ Σαβ-

(α) Ὁ Μ. Βασιλεῖου ἦτο φίλος τοῦ Εὐρίπου, πρὸς ὃν καὶ
τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑποθέσεις του εἶχεν ἀναθέσει (ἐπί-
τροπον ἢ καποὺ κεχαγῶν τουρκ.)

τινας Ἀλβανούς περίπου τρεῖς χιλιάδας γροσίων, καὶ

ἐκ τούτου τοῦ Λαζάρου (2 Ἀπριλίου) ταχυδρόμος ἐκ Θεσσων ἀνιχθείς ἐκόμισε γράμματα καὶ φερμάκιον, ὅπερ τὰ κατὰ τὴν Βλαχίαν τοῦ Α. Ὑψηλάντου διελάμβανεν· ἀλλὰ καὶ αὐτόγραφος τοῦ Πατριάρχου ἐπιστολὴ ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχε πρὸς τὸν Ἀθηναῖον Διονύσιον, τὸν ἀνεψιὸν του, ἐπιτάσσουσα νὰ εἰδοποιήσῃ τὰχιν τὸν Εὐρίπου, τὸν Θεσσων καὶ ἄλλους ἀρχιερεῖς, ἵνα ἐπισπεύσωσι καὶ δώσωσιν ἀναφοράς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὡς αὐτὸ προυνεμάσῃ αὐτάς· εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, καὶ ἐγγυηθῶσιν ὑπὲρ τῶν ποιμνίων των, ὑπηκόων, καὶ διαδηλώσωσιν, ὅτι οἱ ὑπῆκοι μένουσι πιστοὶ, ἡσυχάζουσι καὶ καταγίνονται εἰς τὰ ἔργα των. Ἀλλ' οὐ πολλὸς παρήλθε χρόνος, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐξῆλθον τῆς ἀπάτης, ἣν περὶ τοῦ πολέμου τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ εἶχον, ἐνενόησαν πάντα καὶ καλῶς ἐπληροφόρησαν, ὡς ἦσαν καὶ εἶχον. Τῇ δὲ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ οἱ Τοῦρκοι ἐξῆλθον πρὸς τὴν Αὐλίδαν, καὶ ἐπανελθόντες ἔφερον ἐπὶ κεφαλῇς ἐρρήθησαν ταῦτα ἐν τῇ ἀ. σελ. τῆς παρούσης ἱστορίας.

Ὁ Γρηγόριος τότε εἶδεν, ὅτι συνελήφθη ὑπὸ σιδηρᾶς καὶ ἀθραύστου παγίδος· τότε νενόηκε τὰ Λάπεια, ὅτι ἦσαν μῦθοι μετεμειλῆθαι διότι δὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐξαρχίαν, καὶ μάλιστα, ὅτε κατήχθη ὑπὸ τοῦ Μουσελίμη καὶ τοῦ Ρεσίτμπεκ εἰς τὸ σεράγιον τοῦ Πασᾶ (ἀνιχθέντων τῶν Τοῦρκων ἐκ τῆς Αὐλίδος τῇ ἀγίᾳ καὶ Μ. Παρασκευῇ), οὗ τὴν θύραν τῆς αἰθούσης εἰσῆλθεν ἐρυθρόχρους· κλεισθείσης δὲ αὐτῆς, ἱκανὴν ὥραν διέμεινε μετ' αὐτῶν ἀνεμωθείσης ἐξῆλθε, πλὴν οὐκ εἶχε τὴν ἐρυθρόχρουν ὅψιν τὸ πρόσωπόν του, ἀλλ' εἰς θεῖοχρουν μετεβλήθη· καὶ τρέμων κατέρχετο τῆς κλίμακος· κατερχόμενος δὲ ὑπὸ κλητῶρων (καβαζιδων) πολλῶν περιεκυκλώθη, πρὸς οὓς ὁ Πρωτοσύγκελλος Μ. Βαρλαάμ φλωρία πολλὰ διένειμεν, ἐνῶ ἄλλοτε ὦθει αὐτοῦ· καὶ ἐκρήμνιζε τῆς Μητροπολιτικῆς κλίμακος, νῦν εἰλοδωρεῖ πλουσιοπρόχως.

οὕτως ἐξηγάγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ οἰκήματος τῆς κρατῆ-

καὶ εἰς μὲν τοὺς κλητῆρας φλωρία, εἰς δὲ τὸν Μουσελίμην τὸ ἐκ δέκα πέντε χιλιάδων γροσίων τιμώμενον ἐγκόλιον τοῦ δωρεῖ, ἵνα τὴν ζωὴν αὐτοῦ σώσῃ, καὶ εἰς ἄλλους μπέτδας πλείστα πολύτιμα δῶρα ἐπέμπε κλπ. Ἡ δὲ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πατᾶ γενομένη κεκλητευμένων τῶν θυρῶν συνέντευξις ἀντικείμενον εἶχε τὴν ἐγγύησιν τῶν ὑπηκόων· ὅστις καὶ ἄκων ἐγγυήθη, ὅτι οἱ ὑπῆκοι (ῥαγιαῖδες) θέλουσι μείνει πιστοὶ εἰς τὴν Κυβερνήσιν των (Δοδλέτι), καὶ δὲν θέλουσιν ἐπαναστατήσει καὶ φέρει ὅπλα κατ' αὐτῆς. Ὁ Μουσελίμης καὶ ὁ Ρεσίτμπεκς ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς εἶχε πᾶσαν ἰσχὺν νὰ ἐμποδίσῃ καὶ καταπνίξῃ τὰ αἰσθήματα πάντων· σκέψεις αὗται Τουρκικαί! Ὁ Εὐρίπου ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῶν δημίων κείμενος, ἔδοκεν ἐγγύησιν, καὶ οὕτως ἐσώθη, πλὴν κατὰπεροδικσάμενος, ἐγένετο ἐν τῇ Μητροπόλει.

Τὸ δὲ μέγα Σάββατον πρὸ τοῦ μεσουκτιῦ ἐστάλη ἡ φρουρὰ ὑπὸ τοῦ Μουσελίμη, ὡς εἶπε τὴν προτεραιάν τῷ Ἀρχιερεῖ, διὰ τὴν εὐταξίαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν (ὅρα ἐν τῇ ἀ. σελ. τῆς παρούσης ἱστορίας). Ἀλλὰ πρὶν ἢ φρουρὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δύο νέοι χρηστίανοι, ἄνθρωποι τοῦ Μουσελίμη, ἔχοντες εἴκοσι μεθ' ἑαυτῶν κλητῆρας (καβαζιδας), καὶ τῆς φρουρᾶς προπορευθέντες ἔκρουσαν τὴν θύραν τῆς Μητροπόλεως· ἦν γὰρ τετάρτη ὥρα τῆς νυκτός. Ὁ Γρηγόριος ἠγέρθη παραχρῆμα τῆς κλίνης του τῆς νυκτός, εἶπεν αἰδοῦ ἡ ὥρα ἡγγυκεν, ὡς καὶ πάντες οἱ τῆς ἑντρομῆς, εἶπεν αἰδοῦ ἡ ὥρα ἡγγυκεν, ὡς καὶ πάντες οἱ τῆς Μητροπόλεως· ὁ Πρωτοσύγκελλος ἠνέφξε τὸ παράθυρον καὶ κύψας ἠρώτησε, τίνας εἰσὶ, καὶ τί θέλουσι τοιούτην ὥραν; οἱ δὲ συνσταλμένως ἀπεκρίθησαν, ὅτι νενόηκας τὸ ἄτοπον σφάλμα των, ὅπερ ἡ κρίσιμος ὥρα ἀπηγόρευε, καὶ ἐζήτησαν συγχώρησιν· καὶ οὕτως οἱ ἐν τῇ Μητροπόλει συνῆλθον εἰς ἑαυτοὺς, ἤνοιξαν τὴν θύραν τῆς Μητροπόλεως, καὶ εἰσῆλθον οἱ νέοι Χριστιανοί, ἐν ᾗ διέμειναν μέχρι τοῦ καιροῦ

σεως μετὰ τριῶν ἄλλων, τοῦ διακόνου τοῦ Θ. Δρακου-
λιτ, τοῦ ἀνεψιοῦ του καὶ τινος Μεσολογγίτου διδα-
σκάλου· εἶπε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις συμπεφυλακισμένοις
νὰ ἐξέλθωσιν, οἵτινες ὁμως οὐκ ἠθέλησαν, φοβούμε-
νοι μὴ δὲν ἐπιτύχωσι τὴν ἐξοδὸν των, καὶ ζωγρηθῶσι
πάλιν καὶ ὑποπέσωσιν εἰς βαρυτέραν ποινὴν καὶ τιμω-
ρίαν ἢ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον· ὁ δὲ ἐξερχόμενος
εἶπεν ἰδοὺ « ὁ οἶκος ὑμῶν ἀφίεται ἔρημος » καὶ οὕτως
ἐξῆλθε. Τινὲς μὲν τῶν πληρωμένων Ἀλβανῶν ἐξῆλ-
θον πρὶν εἰς τοὺς σκοποὺς ἔχοντες καὶ τι ποτόν, καὶ
ἔμενον παρ' αὐτοῖς, ἄλλοι δὲ ὠδήγησαν τὸν Δεσπότην
εἰς τοὺς προαστικoὺς προμαχῶνας (τουρκ. παρμακλή-
κια) κάτωθεν τοῦ Βελῆ μπαμπᾶ (πρὸς τὸ Κορέντι).
ἐκεῖ πετρίδιά τινα ἀπὸ τοῦ προμαχῶνος ἐκύλισαν, ἐνῶ
κατέβαινον, ἤκουσαν τὸν θόρυβον οἱ σκοποὶ καὶ ἐκίνη-
σαν νὰ ἰδῶσι τί εἶναι· οἱ δὲ Ἀλβανοὶ, « ἔ μορέ, δὲν
εἶναι τίποτε, τὰ ξηρολίθια πέφτουν », καὶ οὕτως τοὺς
διεσκέδασαν. Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἔφθασεν εἰς τὸ στρατό-
πεδον τῶν Βρυσακίων ὁ Δεσπότης, ὅπου καὶ διὰ κανο-
νοβολισμῶν ὑπεδέχθησαν αὐτόν, ὅστις ὀλίγας διατρί-
ψας ἡμέρας ἐν αὐτῷ εἶδε τὴν κατάστασίν του καὶ κα-
λῶς γνωρίσας αὐτὴν ἀπῆλθε λυπούμενος. Ἀλλὰ καὶ
ἡ ὀργὴ τοῦ Τσαρκατοῦ Ἀλῆ Πασᾶ κατὰ τῶν Χαλκι-

τῆς ἀκολουθίας. Μετὰ δὲ τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ἀναστάσεως
καὶ θεῖαν λειτουργίαν ἐστάθη ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὴν θύραν τῆς
Ματροπόλεως, κρατῶν τὴν ποιμαντικὴν ῥαβδὸν του διένειμε
δῶρα πολλὰ εἰς κλητῆρας (καθάζιδα) καὶ ἄλλους Τούρκους,
οἵτινες ἀπήγγελλον τουρκιστὰς ἐφεξῆς λέγει· « Μ π α ῖ ρ ἄ μ
μ π ο ὕ μ π α ρ ε κ ι » ὅ ἐστιν ἡ Ἀμπερὰ σου νὰ ᾔναι εὐλο-
γημένη ἢ εὐτυχισμένη.

δέων Τούρκων ὀλίγον διήρκετε, διελύθη, καὶ ἐπομέ-
νως ἀνεχώρησεν.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγγελεῦ, καὶ τὴν ἐκ
τῶν Βρυσακίων ἐκδίωξιν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Τσαρ-
κατοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, οἱ Ἀρειοπαγῖται διαμένοντες ἐν
Λιθάδι προσεκάλεσαν καὶ διώρισαν τὸν Διαμαντὴν
Νικολάου, ὡς γενικὸν τῆς Εὐβοίας ὀπλαρχηγόν. Τοῦ-
το δὲ μαθόντες οἱ Πρόκριτοι τῶν Εὐβοέων καὶ οἱ νέοι
ὀπλαρχηγοὶ δυσηρεστήθησαν, καὶ πολὺ. Ὁ Γιαννάκης
καὶ ὁ Τομαρᾶς μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτόν
ὡς ὀπλαρχηγόν των, ἀντεπραττον, μὴ ἀνεχόμενοι τὴν
ὕβριν καὶ τὴν καταφρόνησιν τοῦ Ἀρείου Πάγου· ἐρε-
ψαν δὲ τὰ ὅπλα κατ' αὐτοῦ καὶ ὠδυσον πρὸς τὸ Ξη-
ροχώριον, διότι ὁ ἄξιος πολέμαρχος Διαμαντῆς ἐκεῖ-
θεν διώκει τὸν στρατὸν, διακοσίους ἔστειλεν ἐν τῷ
στρατοπέδῳ, καὶ τριακοσίους ἔσυρε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ
μετὰ μουσικῶν ὀργάνων καὶ τυμπάνων ἐπολιόρκει τὴν
Χαλκίδα ἐκ τοῦ Ξηροχωρίου, καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐ-
τοῦ ἐζήτει. Φθάσαντες δὲ οἱ ὀπλαρχηγοὶ Γιαννάκης
καὶ Τομαρᾶς εἰς τὰ Καμάρια (χωρίον παρὰ τὸ Ξηρο-
χώριον) ἐστάθησαν ἐν αὐτοῖς· μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Δια-
μαντῆς ἐπεμφε κατ' αὐτῶν στρατὸν ἱκανόν καὶ τοὺς
διέλυσεν. Οὗτοι δὲ μὴ ἔχοντες τί νὰ πράξωσι διήλθον
εἰς τὴν Ἀταλάντην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, πρὸς ἐντά-
μωσιν τοῦ Ὀδυσσεως, παραπονούμενοι δια τὴν ἀδικίαν,
ἣν ὁ Ἀρειος Πάγος ἐπραξε κατ' αὐτῶν. Τούτους
λοιπὸν ἐξελάσας ἀπὸ τῆς Εὐβοίας, τὸν Γιαννάκην καὶ
Τομαρᾶν, οὐκ ἠρέκεσθη, ἀλλ' ἔατρεψε τὰ βλέμματα
του καὶ πρὸς τὴν Καρυστίαν, ἐν ᾗ ὁ Νικόλαος Κριεζώ-
της διέτριβεν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη αὐτῆς· ὁ Βάσσος
εἶχε πορευθῆ πρὸς τὸν Διαμαντὴν εἰς τὰ Βρυσάκια,

καὶ ἠνώθη μετ' αὐτοῦ, διότι ἠμδυνώπει πρὸς τὴν
ὀπλαρχηγίαν τῆς Καρυστίας. Γράψας ὅθεν ἐπιστο-
λὴν τῷ Κριεζῶτῃ ὁ Διαμαντῆς ἐξῆτει παρ' αὐτοῦ
γῆν καὶ ὕδωρ· κάρφος ἐγένετο ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ
Διαμαντῆ ὁ Νικόλαος Κριεζώτης· μὴ ὑποφέρων νὰ
βλέπῃ καὶ νὰ ἀκούῃ τὴν γενναιότητα, τὴν ἀνδρείαν
καὶ τὴν ἐπιβρόχην, ἣν ἔσχε παρὰ τοῖς συμπολίταις
του· φθονῶν αὐτὴν ἠβουλήθη νὰ τὸν ἐκβάλῃ ἀπὸ
τοῦ μέσου, καὶ νὰ μείνῃ μόνος ἔσω καὶ ἔξω,
καὶ διὰ τοῦτο ἔγραψεν. Ὁ δὲ ἀπήντησε, « δὲν
» δίδω τοιαῦτα, εἰς ἓνα μόνον ὠρεῖλον νὰ τὰ
» δώσω, εἰς Ἀγγελὴν τὸν Γωδιόν, εἰς τοῦτον
» εὐγνωμονῶ· ἀλλ' οὗτος δὲν ὑπάρχει. — Τοιαύ-
την δὲ ἀπάντησιν λαβὼν παρὰ τοῦ Κριεζώτου
ὁ γενικὸς ὀπλαρχηγὸς πάσης Εὐβοίας, Δια-
μαντῆς, ἔστειλε τὸν Καρακῶστα μὲ χιλίους
περιπλέον ὀπλοφόρους Ὀλυμπίτας κατὰ τοῦ
Ν. Κριεζώτου, δώσας αὐτῷ διαταγὰς τοιαύτας, ὅπου
εὗρῃ τὸν Κριεζώτην νὰ προσβάλλῃ, πολεμήσῃ καὶ συλ-
λάβῃ αὐτόν· εὗρε δὲ αὐτόν εἰς τὸ Μακρυχωρι καὶ τὸν
προσέβαλεν, ἀλλ' ἀντέστη καὶ ἦλθον εἰς μάχην, ἐν ᾗ
ἐφρονεύθη ὁ Ρουμελιώτης Δελῆ Ἀθανάσιος. Διὰ τὸ
ἀνεπιτήδειον δὲ τοῦ τόπου ὁ Κριεζώτης παρέλαβε
τοὺς ἰδικοὺς του καὶ ἀπεσύρθη ἐκείθεν, διότι οὐκ εἶ-
χε πλείονας τῶν τριακοσίων, καὶ κατέλαβε τὰ τρία
ταῦτα χωρία, τὸν Ἅγιον Ἰωάννην, τὸν Ἅγιον Λου-
κᾶν καὶ τὸ Ἀληθέριον, καὶ ἐν τούτοις μόνοις διέμεινε
περιωρισμένος τὸ ἥμισυ τοῦ Νοεμβρίου καὶ ὅλον τὸν
Δεκέμβριον. Τὸ δὲ Αὐλωνάρι κατέλαβον οἱ Διαμαντι-
νοὶ (Ὀλυμπῖται) καὶ ἔστησαν ἐν αὐτῷ τὸ στρατόπε-
δόν των, ὁ Καρακῶστας, ὁ Σταῦρος Βασιλείου, ὁ Ν.

Γίδα, ὁ Κόττας καὶ ἄλλοι· ἐκ τούτου ἐξηπλώθησαν
καὶ ἐξετάθησαν μέχρι τῶν Κριεζῶν· οὐ κατὰ Τούρ-
κων ὠδευσον οὔτοι, οὔτε κατὰ τοῦ Κριεζώτου πλέον.
ἀλλὰ κατὰ ἀπλῶν κατοίκων, τούτους ἐπολέμουν πο-
λυειδῶς ἐν μέσῳ χειμῶνος, ὅ,τι εἶχον τοῖς τὸ ἀφή-
ρουν, καὶ παντοίας κακώσεις ἔπραττον εἰς αὐτοὺς,
ἐκλεπτον, ἐξέδυσον, ἐξῶλίζον, κόρας καὶ γυναῖκας
ἐδίαζον. Ἀπερίγραπτά εἰσιν ἀληθῶς τὰ δεινὰ, τὰ
ὅποια ἔπραξαν οἱ Διαμαντινοὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις· ὅθεν
δὲ ἀπῆλθον ἢ διέμεινον ἕως σήμερον ἐνθυμοῦνται αὐ-
τοὺς, καὶ φρίκη καταλαμβάνει ἐκεῖνον, ὅστις ἐγνώρισε
τοὺς Διαμαντινοὺς Ὀλυμπίτας καὶ εἶδε. Κάλαμος δὲν
δύναται νὰ περιγράψῃ τὰ κακὰ αὐτῶν. Πρὸς δὲ τὸν
Ν. Κριεζώτην διαμένοντα ἐν τοῖς εἰρημένοισι χωρίοις
ἦλθον ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς ἐπικουρίαν ὁ Γιαννάκης, ἀδελ-
φὸς τοῦ Κώττα, ὁ Ν. Τομαρᾶς καὶ ὁ ἐκ Ξηροχωρίου
Γιαννῶς Χαλκιάς· τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Διαμαντινοὶ
ἀνεχώρησαν καὶ κακῶς, καὶ τοὶ χειμῶν, καὶ χιῶν κα-
τέπιπτε, οὐδὲ εἰς εὐρέθη ἐν Καρυστίᾳ μετὰ εἰκοσι
τέσσαρας ὥρας, ἐκαθίρσθη ἅπασα μὲ τὴν λῆξιν τοῦ
ἔτους 1822· μόνος δὲ ἔμεινε ὁ Κριεζώτης, ὅς τις
ἐσχημάτισε τὸ στρατόπεδόν του εἰς τὸ Παλαιοχωρι,
ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ῥηθήσεται. Καὶ ταῦτα πάντα
τὰ δεινὰ ὑπέστησαν οἱ ἄνθρωποι ἕνεκα τῆς ἐκλογῆς
τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἣν ἔκαμεν ὑπὲρ τοῦ Διαμαντῆ
Νικολάου, ὡς γενικοῦ ὀπλαρχηγοῦ τῆς Εὐβοίας.

Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὰ Βρυσάκια οἱ Διαμαντινοὶ
διέμεινον. Ὁ δὲ Διαμαντῆς, ἐνόσῳ διήρκει ἡ κατὰ
τοῦ Κριεζώτου ἐκστρατεία, ἡ καταδίωξις, διέμεινε
εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Βρυσακίων μετὰ τοῦ Βάσσου,
διευθύνων αὐτὴν ἐκείθεν διαλυθείσης οὖν αὐτῆς, ἥτις

μῆνη περίπου διήρκεσεν, ἠπῆλθε τοῦ στρατοπέδου καὶ εἰς Ξηροχώριον μετέβη διαμένων καὶ διασκεδάζων ἐκεῖ. Ἦλθε δὲ καὶ ὁ Καρατάσος εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅστις διέμενεν ὀλίγας μόνον ἡμέρας· εἰδὼς δὲ τὸ ἀμεριμνον τοῦ γενικοῦ ὀπλαρχηγοῦ τῆς Εὐβοίας, καὶ δυσαρεστηθεὶς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς. Ὁ δὲ Διαμαντῆς κατὰ Μάϊον ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἐν Βρυσάκιοις στρατόπεδον. Ὑπερμεσοῦντος δὲ τοῦ Ἰουνίου, εἰσέβαλεν ὁ Μπερκόφτσας Ἰσοῦφ Πασᾶς εἰς Χαλκίδα μετὰ πάντε χιλιάδων περιπλέον στρατοῦ, καὶ δέκα χιλιάδες ἦτο ὁ ἀπὸ τοῦ στόλου ἀποβιβασθεὶς εἰς τὴν Κάρυστον, καὶ ὁ τοῦ φρουρίου δύο χιλιάδες καὶ περισσότερον· ἅπας οὗτος ὁ στρατὸς ἐστρατοπέδευσε τὸ πρῶτον ἐξώθεν τοῦ Βελημπαπᾶ ἐκτεινόμενος μέχρι τῆς Βρωμοῦσης, ἄνω καὶ κάτω ἐγγεμεν ὁ τόπος σκηνῶν (τουρκ. τσαντήρια)· πολλοὶ ὑπολογίζουσι τὸν στρατὸν τοῦτον καὶ τὸν ἀναβιβάζουσιν εἰς εἴκοσι καὶ ἐπτὰ χιλιάδας· πόθεν δὲ οὗτοι γινώσκουσι τοῦτον, καὶ ἀριθμοῦσιν οὕτως, οὐκ οἶδα. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου ἦρεν ἅπαντα τὸν στρατὸν τοῦ ὁ Μπερκόφτσας, μετήνεγκεν αὐτὸν καὶ ἐστρατοπέδευσε εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Καστέλας καὶ τῶν Ψαχνῶν. Τοῦτο δὲ ἰδόντες ὁ γενικὸς τῆς Εὐβοίας ὀπλαρχηγός, Διαμαντῆς Νικολάου, καὶ οἱ ἄλλοι, ἐγκατέλιπον τὰ Βρυσάκια καὶ ἀπεσύρθησαν πρὶν ἢ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων· καὶ ὁ μὲν Διαμαντῆς κατέλαβε τὸν Ἄϊον, οἱ δὲ ὀπλαρχεγοὶ Στάυρος Βασιλείου Ἀργυροκαστρίτης, Ἀθανάσιος Χοντρόβασιλείου Χαλκιδεὺς καὶ Εὐαγγελινός Ἀργυροκαστρίτης, ἔχοντες τριακοσίους μεθ' ἑαυτῶν μόνον στρατιώτας, κατέλαβον τὰ παρὰ τὸν Παγῶντα Ἀνδριαλά, ἐν οἷς ὠχυρώθησαν καὶ κα-

λῶς, μίαν ὥραν περίπου ἀπέχοντες τοῦ Ἄϊου, ὅπου καὶ ὁ πολέμαρχος τῆς Εὐβοίας Διαμαντῆς διέτριβεν. Οἱ δὲ Τούροι καταλαβόντες τὰ Βρυσάκια ἔφερον ἐκ τῆς Χαλκίδος κανόνια δώδεκα καὶ τὰ ἔστησαν ἐπ' αὐτοῖς.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ στρατοῦ τῆς Ξηρᾶς καὶ ναυτικὸν ὑπῆρχε· πρὶν ἢ περιγράψωμεν τὴν ἐπὶ τῆς Ξηρᾶς τρομερὰν καὶ τελείαν τῆς Εὐβοίας καταστροφὴν, στραφῶμεν μικρὸν καὶ πρὸς αὐτό. Ἐκτὸς τοῦ εἰς ἀποκλεισμόν τῆς Χαλκίδος ὑπάρχοντος, ἐξέπλευσε καὶ ἕτερος στολίσκος ἐξ Ὑδρας τὴν 3. Ἰουλίου, συγκεῖμενος ἐκ δέκα πλοίων, καὶ κατέπλευσεν εἰς Τρίκερι, ὅπου ὁ Γηραιὸς Καρατάσος μὲ χιλίους πεντακοσίους ἀνθίστατο γενναίως κατὰ τεσσάρων Πασάδων, ἐλθόντων ἐκ Βώλου μετὰ ἐπτὰ χιλιάδων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἂν καὶ τεσσούτους, τοὺς ἐξεδίωξεν ὁμοῦς ὁ Καρατάσος, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ στολίσκου· ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἐπληρώθησαν πολλοὶ Τούρκοι, ἐπέκεινα τῶν χιλίων πεντακοσίων, ὡς ἡρίθμουν οἱ ἡμέτεροι. Διαλυθέντων δ' οὖν τῶν Πασάδων ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Καρατάσου, ἀπέπλευσαν ἅμα εἰς Ὑδραν ὁ κτὼ πλοῖα ἐκ τοῦ στολίσκου. Τὸ δὲ πλοῖον τοῦ Ἀναστασίου Τσαμαδοῦ, ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ ἔπειτα μετονομασθὲν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Ἀθηνᾶ (ὅπερ καὶ νῦν ἐτι ὀπάρχει), ἐπλοιορχεῖτο τότε ὑπὸ τοῦ Καπετὰν Ἀνδρέου Κοσμᾶ Μανιάτου, Ὑδραίου, ὃς καὶ γυναικὸς ἀδελφὸς ἦν τοῦ Α. Τσαμαδοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης Κωλέττης, Ἐπαρχος ἦν Εὐβοίας διαμένων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς Ξηροχῶρι, καὶ πλοίου πολεμικοῦ ἐτι λαβὼν ἀνάγκην, ἐπεμψε κατεσκευασμένους εἰς Τρί-

κερι, πλοίαριον, κομίζων γράμμα τῷ πλοίαρχῳ Α. Κοσμᾷ, φθάσαν δὲ ἐκεῖ εὗρεν αὐτὸν ἑτοιμον, ἵνα ἀποπλεύσῃ εἰς Ὑδραν, καὶ τὸν Καπετὰν Γκίκαν μὲ τὴν γολέταν του. Ἐγχειρισθέντος οὖν τοῦ γράμματος, ὁ πλοίαρχος Α. Κοσμᾶς λαβὼν αὐτὸ ἀπέπλευσε παραχρῆμα ἐκ Τρικέρων καὶ κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ξηροχωρίου, καὶ ἀγκυροβολήσας εἰδοποίησε τὴν ἀφίξίν του εἰς τὸν Ἐπαρχον Ἰω. Κωλέττην· ὁ δὲ διώρισεν αὐτὸν αὐθημερὸν ναύμαρχον, καὶ τὸν ἐφωδίασε μὲ τὰ ἀνήκοντα ἐπίσημα ἔγγραφα, ἅτινά εἰσι πέντε τὸν ἀριθμὸν, καὶ μὲ ἓν φιλικὸν καὶ ἀδελφικὸν ἐπιστολίδιον· καὶ ἰδοὺ ταῦτα τά τε ἐπίσημα καὶ τὸ ἐπιστολίδιον θέτω παραπόδας (α) ἡμερομηνίαν φέρουσι

(α) Περίοδος Β.
ἀρ. 37.

Ἐπαρχεῖον τῆς

Εὐρίπου

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς

Ε Λ Λ Α Δ Ο Σ

Ἐπαρχος τῆς Εὐρίπου

Πρὸς τοὺς γενναιοτάτους καπιτάνους, τῶν
εἰς τὴν πολιορκίαν Εὐρίπου.

Καὶ ἄλλοθεν διὰ γραμμάτων σας ἐπικροπορήθημεν τὰ ὀλέθρια κινήματα τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον τρέχομεν, διὰ τὴν ἀθλιωτάτην αὐτοῦ κατάστασιν τῶν πραγμάτων· ὅθεν ἐκάμαμεν τὰ δυνατὰ, καὶ σᾶς προφθάνομεν καὶ μὲ Ὑδριώτικα καράβια, κατὰ τὰς αἰτήσεις σας, μὲ ἓν ἱμπρίκι, καὶ μίαν γολέταν· καπιτάνος τῆς ὁποίας εἶναι ὁ κ. Γκίκας, καὶ εἰς τὸ ἱμπρίκι ὁ κ. Ἀνδρέας Κοσμᾶς, τὸν ὁποῖον καὶ διώρισεν ναύμαρχον εἰς ὅλα τὰ εἰς τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ εὐρισκόμενα πλοῖα· ταῦτον θέλετε ὑπακούει· τούτου τὰς διαταγὰς, καὶ ὁδηγία· διορίσεσθε νὰ ἐξακολουθήτε, ἀναγνωρίζοντες, καὶ τιμῶντες αὐτὸν ὡς τοιοῦτον, εἰς ὅλα σας τὰ κινή-

πάντα τὴν αὐτήν, 20 Ἰουλίου 1823. Ἐν τοῦ-

ματα, καὶ ἐπιχειρήματα· συναγωνισθῆτε λοιπὸν συμφωνότατοι, μὲ αὐτὸν μὲ μεγαλοψυχίαν, καὶ ἀνδρείαν, καὶ τὴν ἀναγκάσαν ὑπακούει· καὶ εἰμὶ βέβαιος εἰς τὴν σταθερότητά σας, καὶ γενναιότητα, ὅτι θέλετε καταδιώξει τὸν ἐχθρὸν, καὶ τὸν βιάσετε, ἢ νὰ ἀναχωρήσῃ, ἢ νὰ ἀποθανάτισῃ τὸ ὄνομά σας μὲ τὴν παντελὴ του φθοράν· ὑγιαίνοντες· θέλει δὲ φροντίσω καὶ ἄλλη δύναμις ἂν χρειασθῇ νὰ ἐλθῇ, καὶ μόνος μου προσωπικῶς νὰ προφθάσω.

τῇ 20 Ἰουλίου 1823. Ἐκ Ξηροχωρίου.

Ἰωάννης Κωλέττης.

Ὁ Γεν. γραμμ.

Δ. Βούλης.

Περίοδος β.

ἀρ. 39.

Ἐπαρχεῖον τῆς

Εὐρίπου.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς

Ε Λ Λ Α Δ Ο Σ

Ἐπαρχος τῆς Εὐρίπου.

Πρὸς τὸν γενναιοτάτον καπιτάνον Κύριον

Ἀνδρέαν Κοσμᾷ Ὑδραῖον.

Ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου, καὶ ἄλλα διόρρηκτα Ἑλληνικά πρεσεύσκονται πλοῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνάγκη νὰ φυλάττεται ἡ εὐταξία, καὶ σύμπνοια, εἰς ἀντίκρουσιν, καὶ ἀνατροπὴν τῶν σχεδίων τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ μία τοιαύτη καλὴ τάξις δὲν γίνεται, χωρὶς ἓνα ἀρχηγόν, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ ὑπακούουν, καὶ ἀποβλέπουν οἱ λοιποὶ, διορίζεσαι Κύριε, Ναύμαρχος εἰς ὅλα τὰ ἐκεῖ Ἑλληνικά πλοῖα, εἰς τοὺς καπιτάνους τῶν ὁποίων παρρησιάζοντας τὸ παρὸν, θέλει σᾶς γνωρίσουν, καὶ τιμοῦν ὡς τοιοῦτον, χρὴς σας λοιπὸν εἶναι νὰ πολεμήσητε, καὶ νὰ ἀφανίστητε, ὡς δυνατὸν, τὸν ἐχθρὸν· καὶ μὲ τὸ παρὰδειγμά σας νὰ ὁδηγῆτε τοὺς λοιπούς, εἰς τῆς δόξης αὐτὸν τὸν ἀγῶνα· δὲν ἀμυβᾷλλω δὲ εἰς τὴν

τοῖς βλέπει τις πάντα τὸν κίνδυνον ἐκείνον, ὃν

γενναιοῦτα, καὶ ἐμπειρίαν σου, ὅτι θέλεις ἀναφανῆ κατὰ τὰς ἐλπίδας μας, καὶ κατὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ ὀνόματός σου φήμην, καὶ ὑπόληψιν.

Θέλετε παραλάβει καὶ δύο μπουρλότα ἀπὸ τὴν Λέμνην, τὰ ὅποια σὲς εὐχομαι νὰ χρησιμεύσουν εἰς παντελὴ ἀφανησμὸν τοῦ ἐχθροῦ ὕγίαινε.

Τῇ 20 Ἰουλίου 1823. Ἐκ Ἐπρωχωρίου

Ἰωάννης Κωλέττης.

Ὁ Γεν. γραμμ.
Δ. Βούλης.

Περίοδος Β.

ἀρ. 41 τοῦ Πρωτοκόλλου.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς

Ἐπαρχεῖον τῆς

ΕΛΛΑΔΟΣ.

Εὐρίπου.

Ὁ Ἐπαρχος τῆς Εὐρίπου.

Πρὸς τὸν γενναιοτάτον Ναύαρχον

τῶν εἰς τὴν

πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου Ἑλληνικῶν πλοίων, Κύριον

Ἀνδρέαν Κοσμά.

Ἐστὼ εἰς εἰδῆσίν σου, ὅτι ἂν κάνεις καπιτάνος, ἐκ τῶν καραβίων τῶν εἰς τὴν Πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου, φανῇ ἀπειθὴς εἰς τὰς ὠφελίμους σου διαταγὰς, ἔχεις τὴν πληρεξουσιότητα νὰ τὸν εὐγάζῃς, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ διορίζῃς εἰς τὸν τόπον του ἄλλον.

Πρὸς τοῦτοις νὰ λάβῃς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν σου, καὶ τὸ καράβι τοῦ Θεοδωράκη Δημιλίου, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὸ Ταλαντονῆσι καὶ ὕγίαινε.

Τὴν 20 Ἰουλίου 1823 ἐκ Ἐπρωχωρίου.

Ἰωάννης Κωλέττης.

Ὁ Γενικὸς γραμμ.
Δ. Βούλης.

τὴν τελευταίαν δεκαήμερίαν τοῦ Ἰουλίου διέτρε-

Περίοδος β.

ἀρ. 42. τοῦ Πρωτοκόλλου.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς

Ἐπαρχεῖον τῆς

ΕΛΛΑΔΟΣ.

Εὐρίπου.

Ὁ Ἐπαρχος τῆς Εὐρίπου

Πρὸς τὸν γενναιοτάτον Ναύαρχον

τῶν εἰς τὴν

Πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου Ἑλληνικῶν πλοίων Κύριον

Ἀνδρέαν Κοσμά.

Ἐστὼ εἰς εἰδῆσίν σου, ὅτι οἱ ναῦται τῶν μπουρλότων ἂν ἤθελον ἀνδραγαθήσει, καίοντας κάνεν ἐχθρικὸν πλοῖον, θέλει ἔχουν εἰς πληρωμὴν τῶν, ὅσα πληρώνει ἡ νῆσος Ἰδρα εἰς τοὺς μπουρλοτιέριδες· ἡ δὲ πληρωμὴ τῶν θέλει εὐγίνει ἀπὸ τὴν κάσσαν ταύτης τῆς νήσου καὶ ὕγίαινε.

Τὴν 20 Ἰουλίου 1823 ἐκ Ἐπρωχωρίου,

Ἰωάννης Κωλέττης.

Ὁ Γενικὸς γραμμ.

Δ. Βούλης.

Περίοδος β.

ἀρ. 43.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς

Ἐπαρχεῖον τῆς

ΕΛΛΑΔΟΣ.

Εὐρίπου.

Ὁ Ἐπαρχος τῆς Εὐρίπου.

Πρὸς τὸν γενναιοτάτον Ναύαρχον,

τὸν εἰς τὴν

πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου κύριον

Ἀνδρέαν Κοσμά.

Ἐπειὶ φθάσῃς εἰς τὴν πολιορκίαν, διορίζεται νὰ λάβῃς καταγραφὴν τῶν πολιορκούντων πλοίων, καὶ θεωρήσῃς τὰς πωλεμικὰς ἀποσκευὰς τῶν, κανόνια, καὶ λοιπὰ, νὰ ἐξετάσῃς

χεν ὁ τόπος, καὶ μάλιστα εἰ τελευταῖοι στίχοι τοῦ ἐπιστολιδίου βεβαιούσιν αὐτόν, οἵτινες καὶ παρακλητικοί εἰσιν, ἰδοὺ οἱ στίχοι· « σὲ παρακαλῶ ὁμῶς, ἀδελφε, νὰ βαλθῇς εὐθύς εἰς τὰ πανιά· καὶ ἂν ᾖναι δυνατόν, νὰ πετάξῃς, καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὰ Βρυσάκια· διὰ ἀγάπην τῆς πατρίδος κλ. μία ὥρα νυκτός, 20 Ἰουλίου ».

Πόση μικροῦτι, καὶ τί μπάλαις τρώγουν, τὰ εἰς αὐτὰ κανόνια· καὶ νὰ κρατῇται σκυμνίωσις εἰς ὅσα κανόνια ῥίπτει τὸ καθένα, διὰ κάθε ἐνδεχομένην κατάχρησιν, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ ἀκολουθήτῃ καὶ δι' ὅλα ταῦτα νὰ ἀναφέρῃς πρὸς ἡμᾶς εἰς γνωστοποιήσιν, καὶ τὴν ἀναγκαίαν πρόβλεψιν, κατὰ τὴν χρείαν.

Τῇ 20 Ἰουλίου 1823 ἐκ Ξηροχωρίου.

Ἰωάννης Κωλέττης.

Ὁ Γεν. γραμματεὺς

Δ. Βούλης.

Γεννεότατε Καπετάν Ἀνδρέα Κοσμᾶ.

Ἐταράχθικα ὑμεροβολικά διὰ τὸ κάμωμα τῶν ἐφόρων· τί τοὺς ὠμίλητα! τί τοὺς ἔλαμα, καὶ τί εἶχα ἀπόφασιν νὰ τοὺς κάμω, ἂν δὲν μοῦ ἄλλαζαν εὐθύς τὰ ἄσπρα, ὁ γραμματικὸς σα, ἡμπορεῖ νὰ σᾶς τὰ εἰπῇ· τῶρα ἰδοὺ ποῦ σᾶς στέλνω ὅλα παστρικά· σὲ παρακαλῶ ὁμῶς, ἀδελφε, νὰ βαλθῇς εὐθύς εἰς τὰ πανιά καὶ ἂν εἴναι δυνατόν νὰ ἀπετάξῃς καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὰ βρυσάκια· διὰ ἀγάπην τῆς πατρίδος· μὴν χάσομερῃς πλέον. Τὸν Κύρ. Βασίλη ἀσπάζομαι.

Μία ὥρα νυκτός. Ἰουλίου 20

Ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός
Κωλέττης.

Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου 25 Σεπτεμβρίου 1857.

Α. Κ. Μηνιάτης.

Τὸ ἡμῖσι μέρος τῆς δυστυχισμένης Εὐβοίας ὑπέκειτο εἰς τὸν εἰρημένον μέγιστον ὄλεθρον διότι τὸ ἔτερον, τῆς Καρυστίας, εἶχεν ἀναμιχθῇ πυρὶ καὶ σιδήρῳ ὑπὸ τοῦ ἀποθάντος στρατοῦ ἐν Καρύστῳ. Ἐνεκα διχονοιῶν καὶ παθῶν τῶν τετυφλωμένων ὀπλαρχηγῶν τῆς ὑπέστη τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας τρομεράς καὶ φρικώδεις λεηλασίας. Ὁ δὲ ναύαρχος Α. Κοσμᾶς λαβὼν τα ἐγγράφα τοῦ διορισμοῦ του, διαταγὰς καὶ ὁδηγίας ἤρε τὴν ἀγκυράν του παραχρῆμα, ἔσπευσεν εἰς τὴν Αἰμῶν, καὶ ἡγκυροβόλησεν· εὔρε δὲ ἐκεῖ δέκα πέντε ἄλλα μικρὰ καὶ μεγάλα πλοῖα διαφόρων μερῶν, ἦτοι Ψαριανὰς γολέτας τρεῖς, ἀπὸ τῆς μεγάλης Αἰμῶνις ἡμερικία ἐπτὰ, τοῦ Θεοδωράκη, τοῦ Κούμα κλ., ἀπὸ δὲ τῆς Εὐβοικῆς Αἰμῶνις πέντε μικρογολέτας, ἐν οἷς προσετέθησαν ἡ ναυαρχὶς καὶ ἡ γολέτα τοῦ Καπετάν Γκίκα, καὶ ἐγένοντο πάντα δέκα ἐπτὰ, καὶ οὐχὶ τρία ὡς λέγει ὁ Σ. Τρικούπης ἐν τῷ Γ'. Τόμῳ τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ σελ. 46. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ὀδυσσεά εὔρεν ἐκεῖ ἐν τοῖς πλοίοις μετὰ πεντακοσίων, διαμένοντα ἐν Ψαριανῇ γολέτῃ, ὃν παρέλαθεν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος, ἐν ᾗ ὀκτὼ ἡμέρας διέμεινε. Τοῦ ναυάρχου δ' ἀριχθέντος εἰς τὴν Αἰμῶν, εἰς συμβούλιον προσεκληθήσαν οἱ πλοίαρχοι πάντες εὐθέως· τούτου δὲ διαλυθέντος, ἦσαν τὰς ἀγκύρας των, καὶ ἔβαλον αὐτὰς εἰς τὰ Βρυσάκια, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τῶν Ὀδυσσεά με τοὺς πεντακοσίους του, οἵτινες ἤρξαντο τὸ πῦρ ζωηρῶς κανονοβολοῦντες τὴν ἐπὶ τῶν Βρυσάκων ἐχθρικὴν κανονοστοιχίαν ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἑσπέρας, διὰ τοῦ ὁποίου κατέστρεψαν καὶ τὴν κανονοστοιχίαν καὶ τοὺς Τούρκους κατεσκόρπησαν ἐκείθεν· ἐκ δὲ τῶν σφαιρῶν ἀπετερρώθησαν πᾶσαι αἱ τῶν Ἑλλήνων σκη-

ναί, ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι σκορπιζόμενοι ἔπυρπό-
λουν αὐτάς. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς οὐκ ἀπέβη εἰς τὴν ξη-
ρὰν, ἀλλ' ἐώρα μόνον ἀπὸ τῆς ναυαρχίδος. Περὶ δὲ
τὴν ἑσπέραν ἀπέπλευσαν ἐκ τῶν Βρυσακίων τὰ πλοῖα
εἰς τὴν Λίμνην, ὅπως ἀποβιβάσωσι τὸν Ὀδυσσεύα, καὶ
διευθυνθῇ ἐκεῖθεν πρὸς τὸ δερβένι· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπο-
βιβάσωσιν αὐτὸν, ἔμαθον ὅτι οἱ Τοῦρκοι διῆλθον ἀμα-
χητὶ τὸ δερβένιον, καὶ οὕτω τὰ πάντα ἐματαιώθησαν.
Φημίζεται ὅμως, ὅτι ἡ ἀπόβασις τοῦ Ὀδυσσεύος σκο-
πὸν δόλιον ὑπέκρυπτε, ἥτοι ἐὰν δυνηθῇ, νὰ ἀφαιρέσῃ
τὴν ὀπλαρχηγίαν ἀπὸ τοῦ Διαμαντῆ, σύμφωνος δὲ ἦν
κατὰ τοῦτο καὶ ὁ ἑπαρχος Κωλέττης· ἂν τὰ φημιζό-
μενα εἰσὶν ἀληθῆ, ἐξελέξαντο ἀληθῶς τὸν καιρὸν νὰ
ἐξασκήσωσι τὰ τετυφωμένα καὶ ἄλογα πάθη των ὧ
τῆς φιλοπατρίας των!

Οἱ δὲ Τοῦρκοι, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν πλοίων κατα-
στροφὴν τῆς κανονοστοιχίας των καὶ ἐκδιώξιν ἐκ τῶν
Βρυσακίων, ἐκ δέκα ἐπτὰ περιπλέον χιλιάδων συγκεί-
μενοι, ὠδευσαν κατὰ τῶν ἐν Ἀνδριαλοῖς ὠχυρωμένων
τριακοσίων Ἑλλήνων· φθάσαντες δὲ ἐκεῖ τὴν πρωΐαν
τῆς 27 Ἰουλίου ὥρμησαν εὐθὺς, ἵνα πάντες ἐξ ἐφό-
δου ζωγρήσωσι ζῶντας· ἀλλ' οἱ γενναῖοι ὀπλαρχηγοὶ
Σταῦρος Βασιλείου, Ἀθανάσιος Χαντροβασιλείου καὶ
Εὐαγγελινός, ἀντίσταντο ἔσωθεν τοῦ ὀχυρώματός
των μὲ ἀπαραδειγμάτιστον καρτεροψυχίαν, καὶ ἀντέ-
κρουον αὐτούς. Ἀλλὰ καὶ τὰ στίφη τῶν Βαρβάρων
ἀμιλλώμενα πρὸς τοὺς ὀλιγαρίθμους Ἑλλήνας ἡγω-
νίζοντο πεισματωδέστατα, καὶ πολλὰς ἀλλεπαλλή-
λους ἐφορμήσεις ἔκαμον, ἀλλ' εἰς μάτην· διότι οὐκ
ἠδυνήθησαν νὰ βλάψωσι τοὺς ὀλίγους ὠχυρωμένους
Ἑλλήνας καὶ ἀποστείλωσιν αὐτοὺς τοῦ ὀχυρώματος.

ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας ἡγωνίζοντο πει-
σματωδῶς ἀμφοτέρωθεν ἐκ δὲ τῶν πολλῶν καὶ ἀλεπαλ-
λήλων ἐφορμήσεων, ἃς ἔκαμον οἱ Τοῦρκοι, κατὰ τοῦ
ἐλληνικοῦ ὀχυρώματος, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἀπώ-
λεσαν, καὶ πολλοὶ ἐπληγώθησαν· τοῦ ἡλίου δύοντος
ἀπεσύρθησαν καταντικρὺ καὶ ἐστρατοπέδευσαν. Καὶ
ἂν μικρὰ τις ἐπικουρία ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Διαμαντῆ, ὅστις
ἦτο εἰς τὸν Ἄϊον, ἤθελον τοὺς κρημνίσει· τὴν ἐπο-
μένην καὶ τοὺς καταδιώξει εἰς τὴν Χαλκίδα, καὶ ὁ
τόπος οὐδόλως ἐβλάπτετο, καὶ τὸ στρατόπεδον δὲν
διελύετο, ἀλλ' ἤθελεν ἐπανέλθει εἰς τὰ Βρυσάκια ἐτι
θαρράλεώτερον. Ἀλλ' ὁ Διαμαντῆς ἀντὶ νὰ δράμῃ
εἰς βοήθειαν τὴν νύκτι, ὅπως ἐνθαρρύνῃ καὶ ἐμψυχώ-
σῃ τοὺς ὀπλαρχηγούς, ἐγκατέλιπε καὶ τὴν θέσιν τοῦ
τὸν Ἄϊον, καὶ ἀνεχώρησε κατεσπεσμένως εἰς τὸ Ξη-
ροχώριον πρὸς σωτηρίαν τῆς γυναικὸς του, ἥτις, ὡς
λέγεται, ἠπειλείτο νὰ συλληφθῇ ἐχθρικῶς ὑπὸ τοῦ
Ὀδυσσεύος· διὰ τοῦτο ἀδιαφόρησε περὶ μυριάδων ἄλ-
λων γυναικῶν, ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἀθῶν καὶ ἀχάκων
τέκνων καὶ ἀφῆκεν εἰς ἀπώλειαν καὶ φθοράν· ἐφρόν-
τισεν ὅμως περὶ τῆς σωτηρίας μιᾶς μόνης· παραλα-
βὼν οὖν αὐτὴν ἐκεῖθεν διῆλθεν εἰς τὰς παρακειμένας
νῆσους Σχίαθον ἢ Σχόπελον. Οἱ δὲ λοιποὶ ὀπλار-
χηγοὶ δυσареστηθέντες ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ Διαμαν-
τῆ καὶ τῆς διαγωγῆς του ἐγκατέλιπον τὴν θέσιν των,
ἀπεσύρθησαν ἀπ' αὐτῆς τὴν νύκτα καὶ ἀνεχώρησαν·
τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἰήτησαν νὰ καταλάβωσι τὸ δερ-
βένι κάτωθεν τῆς Παλιουρῆς καὶ ἄνωθεν τοῦ ἐκκλη-
σιδίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ πολεμήσωσι τὸν
ἐχθρὸν εἰς τὸ στενώτερον αὐτοῦ μέρος· ἀλλὰ ποῦ

πλέον ; τίς ἤκουε τὸν ἄλλον ; κατέλαβον ἐν μέρος ἐκεῖ ὀλίγοι, ἀλλὰ τί ἤθελον κάμει ὀλίγοι εἰς τοσαῦτα στίφη Βαρβάρων ; ἐφονεύθησαν, καὶ οὕτως ἀνευ πολέμου καὶ βλάβης διήλθον τὸ δερβένι οἱ Βάρβαροι.

Ὁ δὲ λαὸς ἔχων τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν γενικὸν ὀπλαρχηγὸν αὐτοῦ ἠσύχαζε, καὶ ἠκολούθη τὰ ἔργα του ἡπατήθη ὁμῶς κατὰ τοῦτο πολὺ, διότι ἐκεῖνος πρῶτος πάντων ἐλειποτάκτησε τὴν νύκτα· καὶ ὁ δυστυχὴς λαὸς εἶδεν αἰφνης τὸν βάρβαρον ἐν τῇ θύρᾳ αὐτοῦ πεζεύοντα, ἐξανδραποδίζοντα, σφάζοντα καὶ αἰχμαλωτεύοντα τὰς κόρας καὶ τὰς γυναῖκας του. Ναι, ὁ λαὸς τῆς Εὐβοίας ἔπαθε τὰῦτα, ὅστις ἔτρεφε καὶ ἐπλήρωνεν αὐτὸν ἀδρῶς· οὗτος ἐγκατελείφθη ὑπὸ τοῦ μισθοδοτουμένου καὶ τρεφομένου εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τὰ Ἀχμάταγα καὶ τὸ Μαντουδί ἐξηνδραποδίσθησαν δισχίλια ψυχαὶ αἰφνιδίως τὸ πρῶτον, ἐκ τῶν ὁποίων τὰς μὲν ἐσφαξαν, τὰς δὲ εἰς αἰχμαλωσίαν εἴλκυσαν, τὰς δὲ εἰς φλόγας ἔρριψαν, τὰς δὲ ἀνεσκολόπισαν. κλ. Ὁ δὲ ἐπίλοιπος λαὸς λαβὼν τὴν εἰδήσιν, μέρος μὲν εἰς ὄρη καὶ σπήλαια ἐκρύβη, μέρος δὲ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης ἔδραμεν ἵνα σωθῇ, ὅστις καὶ εἰς τὰς ἀντικρὺ νήσους Σκίαθον καὶ Σκόπελον ἐσώθη γυμνός, ἀνυπόδητος καὶ πεινασμένος, ἐξῆλθεν ἐπὶ αὐταῖς· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εὗρεν αὐτὸν λοιμός καὶ λιμός, καὶ ἂν ἐνενόουν τινα νὰ ἔχη τι, τὰ παλληκάρια τῆς ἐλευθερίας τὸ ἀφήρουν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἄφρονον ὅλον γυμνόν· τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις. Τοιαῦτα ὑπέστη δεινὰ ἡ ἐπαρχία τῆς Χαλκίδος καὶ πλείονα ἔτι ἐπὶ τῆς στρατηγίας τοῦ Διαμαντῆ Νικολάου κλ. . . . Τὰ δὲ πλοῖα

τὰ ἐν τῇ Λίμνῃ ἠγκυροβολημένα ἀπεβίβαταν τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὸ Ταλαντονῆσι, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας ψυχὰς ἐσώσαν ἐκεῖ· πολλὰς δὲ μετέφεραν καὶ εἰς Ναυπλίαν, καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ ταῦτα πάντα ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Ἀγγελῆ, ἥτοι ἀπὸ τῆς 28 Μαρτίου 1822-1823 μὲ τὴν λῆξιν τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, ὃ ἐστὶν εἰς ἓν ἔτος καὶ μῆνας τέσσαρας (α).

(α) Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ τόλου ἀποβιβασθεὶς ἐν τῇ Κιρυστῶ καὶ ὁ τοῦ Μπερόφταλη Ἰσιῦ Πασᾶ στρατὸς, ἀφοῦ διήλθεν ἄπασαν τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χαλκίδος, ὡς νῦν ἐστὶ, διὰ σιδήρου καὶ πυρὸς, ἐπανελθὼν εἰς τὴν Χαλκίδα ἐσκήνωσεν ἐξω τοῦ Βελημπεμπᾶ καὶ τῆς Βρωμούτσας, ὡς καὶ πρότερον. Ἐκεῖ δὲ ἔσχεν αὐτὸν λοιμός καὶ τόσον ὄζος, ὥστε ἠράνισεν αὐτόν· οὐδὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ζέος τὸ ἐλληνικὸν ἠδύνατο νὰ φέρῃ τοιαύτην καὶ τοιαύτην φθορὰν καὶ βλάβην, ὅσην ὁ λοιμός· τὸ τρίτον αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ μόνον ἐτώθη.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΑΡΧΟΜΕΘΑ ἤδη νὰ ἐξιστορήσωμεν πάνθ' ὅσα καὶ ἐν τῇ Καρυστίᾳ ἐγένοντο, ἥτοι πῶς καὶ πόθεν ἔλαβεν ἡ ἐπανάστασις τὴν ἀρχὴν καὶ πρόδον αὐτῆς, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπη τὸ πρῶτον, καὶ Πασᾶ τῆς Εὐβοίας ἀπάσης τὸ δεύτερον· γενόμενα κακά.

Ὁ Ὁμέρμπης, εἰπομέν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Χαλκίδος ὅτι τὴν διακαινήσιμον ἐβδομάδα διῆλθεν ἅπασαν ἐν τῇ Χαλκίδι· μετέβη δὲ ἐν αὐτῇ, ἵνα κοινοποιήσῃ πάντα, ὅσα αὐτὸς εἶδε καὶ εἶχε μάθει ἐκ διαφορῶν πηγῶν, τοῖς Χαλκιδεῦσι, καὶ συσκεφθῇ μετ' αὐτῶν. Ἐν τῇ διαμύρῳ τοῦ ἀφώπλισε καὶ τὸ πολεμικὸν τοῦ πλοῖον, ὅπερ ἔδρασε καὶ ἡσφάλισεν ἐν τῇ Χαλκίδι, φοβούμενος μὴ τὰ ἀπὸ Καρύστου διαβαίνοντα Ὑδραϊκά πλοῖα τὸ λαφυραγωγῇσιν ἢ πυρπολήσωσιν· οἱ δὲ ναῦται ἀπελύθησαν καὶ ἐγένοντο ἄλιεῖς ἐν Χαλκίδι. Ὁ δὲ Ὁμέρμπης παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς Καρυστίους τοὺς καὶ ἄλους ἐπέδραμε κατὰ τοῦ Καλάμου (18 Ἀπριλίου δευτέρα τοῦ θωμᾶ) εὐρὼν τιγὰς ἐκεῖ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπυροβολήθη, καὶ ἀντεπυροβολήσεν αὐτοὺς· ἀλλ' οἱ ἡμέτεροί ἀπεσύρθησαν, ὁ δὲ ἐπυρπόλησε καὶ ἀπετέφρωσε τὸν παρὰ τὸν ὠρωπὸν Κάλαμον, χωρίον τῆς Ἀττικῆς· ἐπανῆλθε δὲ ἀπὸ τοῦ Καλάμου εἰς

Χαλκίδα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κάρυστον. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ πολλότατα ἐφάνησαν πλοῖα Ἑλληνικὰ πλείοντα ἐνώπιον Κέας, Καρύστου καὶ Ἀνδρου· οἱ δὲ Καρύστιοι ταῦτα ἰδόντες ὑπο πανικοῦ φόβου κατελήφθησαν, μὴ στρατὸν ἀποβιβάσωσιν εἰς Κάρυστον καὶ κυριεύσωσιν αὐτήν. Ὁ φρουράρχος (γκισντάραγας) Καρύστου πέμψας δύο πεζοὺς ἐζήτην τὸν Ὁμέρμπεην, ἵνα τάχιον φθάσῃ εἰς Κάρυστον, διότι καράβια πολλὰ φαίνονται· οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ φρουράρχου ἀπεσταλμένοι φθάσαντες εἰς τὸ Ἀληβέριον ἐζήτησαν πλοῖάριον, ἵνα ἀντίπερα διέλθωσι καὶ εἰδοποιήσωσι τὸν Ὁμέρμπεην. Ἀλλὰ τὰ πλοῖα ἐγύμνωσε πρότερον ὁ τοῦ Εὐρίπου Πρωτοσύγκελλος καὶ ἐσύναξεν ἐν τινὶ ἀποθήκῃ τὰ τε πανία καὶ κωπία αὐτῶν, ἐν ᾗ ἐκλείσει καὶ ἐσφράγισεν αὐτά, τὰ δὲ σκάφη ἐτρύπησε, διατεταγμένους ὦν νὰ πράξῃ οὕτως ἐπὶ λόγῳ, ἵνα μὴ συγκοινωνῶσι μὲ τὰ ἀντίπερα μέρη μὴ εὐρόντες ὅθεν πλοῖάριον ὠδεύσαν διὰ ξηρᾶς εἰς Χαλκίδα.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Κάρυστον ὁ Ὁμέρμπεης ἔμαθεν, ὅτι τὸ Ξηροχώρι ἐπαναστάτησε καὶ ὁδεύει κατὰ τῆς Χαλκίδος, καὶ πλοῖα πρὸς ἀποκλεισμόν πολλὰ ἔρχονται, καὶ ἡ Κύμη κινεῖται καὶ ἐτοιμάζεται εἰς πόλεμον. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἡ τῆς Κύμης κίνησις καὶ ἡ ἐτοιμασία ἤρξατο. Ὁ Γεώργιος, Ἰατρός, Βαλτινὸς μὲ εἴκοσι πέντε ὁπαδοῦς ἐστάλη ὑπὸ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Χαλκίδος Βερούση εἰς Κύμην, μετὰ τὴν τοῦ Τροχίου καὶ τῆς Βρωμούσης ἐπισθοδρόμησιν αὐτοῦ, ἵνα ἐπαναστατήσῃ τοὺς Κυμαίους, ὡς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας τοὺς κατοίκους. Φθάσας δ' οὖν εἰς Κύμην ἠνώθη ἐν πρώτοις μετὰ τοῦ Γ. Δελῆ-γεωργίου Καστροβαλίτου, τοῦ Α. Χειλαρᾶ καὶ Α. Δήμου,

καὶ ἐπιστρέψας εἰς Καστροβολᾶ συνέλαβεν ἐκ τῶν ἐκεῖ διαμενόντων Ὀθωμανῶν ἑνέα καὶ τοὺς ἀπεκεφάλισε καὶ οὕτως ὑπερίσχυσε ἡ μερίς ἡ θέλουσα τὴν ἐλευθερίαν, καὶ οὐχὶ ἡ τοῦ Παύλου τὴν τυραννίαν. Ὑπερίσχύσασα δὲ ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Κύμῃ ὑπὲρ τοὺς ὀπλαρχηγούς Γ. Γιαννάκην, Γ. Ἰωάννου Παπᾶ, καὶ Α. Δήμου· οὗτοι δὲ ἐπαναστάτησαν τὴν Κύμην ὅλην παρευθὺς ἤρξαντο νὰ ὀχυρόνωσι τὰς θέσεις αὐτῆς, ὡς τὴν Λιανὴν ἄμμον, ἄνω τῶν ἀνεμομύλων καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ἔδει καλῶς, καὶ ἀνέμενον τὸν ἐχθρὸν εἰς πόλεμον. Τοῦτο οὖν τὸ κίνημα τῆς Κύμης ὁ Ὁμέρμπεης ἀκούσας ἐξέδραμεν ἐκ Καρύστου μετὰ τριακοσίων Καρυστίων περίπου πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐπαναστατῶν περὶ τὰ τέλη Μαΐου ἢ ἀρχὰς Ἰουνίου, καὶ φθάσας εἰς Κύμην ἀναιμωτὶ διέλυεν αὐτοὺς, καὶ οὐδεὶς ἀνθέστηκεν αὐτῷ· εἰσβλὼν δὲ ἐν τῇ Κύμῃ ἔθυσεν, ἀπώλεσεν, ἐλαφυραγώγησε καὶ τέλος ἐπυρπόλησεν οἰκίας τινας, ὡς εἰς Καστροβαλᾶ, Ἀνορίαν καὶ ἄλλα, καὶ ὅσα ἔδύνατο κακὰ ἐπραξεν. Οἱ δὲ Κυμαῖοι, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖά των, οἱ δὲ εἰς τὴν κατὰ τὴν Χιλὴν νήσον εἰσῆλθον καὶ ἐσώθησαν πάντες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες· τὰ δὲ παρακεῖμενα χωρία ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὄρη καὶ διέμενον ὑπὸ ἐλάτας καὶ πίτυς, αἰχμαλωσία ἢ ἐξανδραποδισμὸς οὐκ ἐγένετο. Ἐν δὲ τῇ ἀνεμοζαλῇ ταύτῃ αὐχίθη ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κύμης ἐν τῆς μιχρᾶς Ἀσίας καὶ ὁ Νικόλαος Κριεζώτης, ἐν ᾗ διέμεινεν ὀλίγας μόνον ἡμέρας· εἶτα ἀναστὰς διὰ ν' ἀναχωρήτῃ ἀπὸ τῆς νήσου κατέβη, ἵνα ἐμβῇ ἐν τινὶ λέμβῳ τῆς Μονῆς καὶ ἐξέλθῃ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀφοῦ ὁ Ὁμέρμπεης ἀπεσύρθη τῆς Κύμης. Ἐνῶ δὲ ἐπάτη-

σε τὸν πόδα ἐπὶ τῆς λέμβου, ἡ λέμβος εἰσέδυσσε μικρὸν, καὶ ὁ κωπηλάτης παρετήρησε μὲ ὀργήν « τί . . . ἀνατολίτικο εἶσαι »· ὁ δὲ Κριεζώτης εἶπεν αὐτῷ « νὰ φυλάξης τοῦτο » (α). Ἀποβάς δὲ εἰς τὴν ξηρὰν διευθύνθη εἰς τὴν Κύμην, ὅπου εὗρεν εἰς τινα οἰκίαν ἐν πουρέκιον (pousmaet) καὶ λαβὼν αὐτὸ διευθύνθη ἐκεῖθεν εἰς τὰ Βρυσάκια· φθάσας γοῦν ἐκεῖ ἐπαρουσιάσθη τῷ ὀπλαρχηγῷ τῶν Βρυσακίων Ἀγγελῇ, παρόντος καὶ τοῦ Κώτσα, ὅστις τὸν ἠρώτησε « πόθεν ἔρχεσαι; ἀπὸ τῆς Κούμης, « καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι; ἀπὸ τῆς Βύρα κ. λ. »· εἶτα προσκαλέσας τὸν Σοῦταν εἶπεν αὐτῷ « λάβε τοῦτο τὸ παλληκάρι εἰς τὴν συτροφίαν σου (μάγκα) »· ὁ δὲ Σοῦτας παρέλαβε τὸν Νικόλαον Κριεζώτην ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του (β).

(α) Ὁ Ν. Κριεζώτης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κύμην, ἐνεθυμήθη τὴν τοῦ κωπηλάτου παρατήρησιν· πλὴν οἱ Πατέρες τῆς Μονῆς τοῦ Σωτήρος προσκαλέσαντες αὐτὸν προσέφερον γεῦμα, καὶ οὕτως ἐμεισιλάβησαν καὶ ἐσυγχωρήθη τὸ σφάλμα εἰς τὸν κωπηλάτην.

(β) Ὁ Ν. Κριεζώτης ἠκολούθησε τὸν καπετάνιον τοῦ Σοῦταν εἰς τὴν σκηνὴν του, κεκοπιακῶς δὲ ὢν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κατεκλίθη ἐπὶ κλίνης στρατιωτικῆς ἐκ κλάδων σχοίνου κατεσκευασμένη ὑπὸ ἄλλου τινος στρατιώτου καὶ ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ἄλλοι συστρατιῶταί του ἔψηνον τοὺς διὰ τὸ γεῦμα κριούς ἢ τράγους. Τοῦτον ἐξυπνίσας ὁ Σοῦτας εἶπε « σῖκω τί κοιμάσαι; δὲν βλέπεις τοὺς ἄλλους; σῖκω πῆγαινε νὰ πάρῃς νερό, ἢ σὲ φέραμε καὶ σένα δώ νὰ σὲ ταΐζωμεν ἔτοιμα »· μετὰ μικρὸν δὲ ἀκούσας ὁ Σοῦτας εἶδεν, ὅτι ὁ Κριεζώτης διὰ τῆς ἀπαραδειγματίστου ἀνδρείας καὶ γενναιότητος αὐτοῦ ἐγείνεν ὀπλαρχηγός, ἀσπαιεύμενος ἔλεγεν « ἄχ, δὲν ἤξευρα, ὅτι ἤθελες γέναι παιῦτος καὶ ἔλθω ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν σου . . . κ. λ. ».

Ὁ δὲ Ὁμέρπεης μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν Κυμαίων ἀναστὰς ἀπὸ τῆς Κύμης κατέβαινε εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου καὶ τινες οἰκίαι εἰσι, καὶ τὰ πλοῖα ἀγκυροβολοῦσιν· ἐνῷ δὲ διήρχετο τὴν Λιανὴν ἄμμαν, ὁ Σταμάτιος Ἀστέρης κανονοβολήσας ἀπὸ τοῦ πλοίου (μαρτίγου) αὐτοῦ ἐκτύπησεν εἰς τὴν ὠμοπλάτην τὸν ἵππον τοῦ Ὁμέρπεη καὶ τὸν ἐφάνευσε, τὸν δὲ ἀναβάτην εἰς τὴν ἄμμον ἔρριψε. Δραμόντες δὲ ἀγγεληθὼν αἱ Καρύστιοι καὶ δράξαντες τὸν ἐπὶ τῆς ἄμμου περὸν τὰ ἐπὶ τῶν χειρῶν των ἀπεσύρθησαν πάντες πέραν τῆς θαλάσσης καὶ μακρὰν τῶν σφαιρῶν καὶ μισθραλίων· μικρὸν δ' ἔδει καὶ τὸν πάδα τοῦ ἀναβάτου πληγῶσαι καὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ θλάσαι. Φθάσας δ' οὖν ἐν τῷ Ὠρίῳ (α) κατατρομασμένος ἀπὸ τῆς σφαίρας τοῦ κανονίου ἐστρατοπέδευσε (διαμένων δὲ ἐν αὐτῷ ἡρῶν) πνευ αὐστηρὰ καὶ προσεῖχεν, ἵνα μὴ τι ἐπαναστατικὸν κίνημα ἀκουσθῇ που Μπαρμπάτσιδων· οὕτως ἐκάλεσεν ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας αἱ Τοῦρκαί ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεώς μας, λέγοντες « μπαρμπάτσιδες ἠκαύσθησαν, μπαρμπάτσιδες ἔρχονται, ἢ εἶναι » καὶ τὰ τριῶντα. Ἐνῷ δὲ ὁ Ὁμέρπεης διέμενε ἐστρατοπεδευμένος ἐν τῷ Ὠρίῳ· ὁ Γ. Ἰατρός Βαλτινός ἔχων τοὺς εἰ-χοσι πέντε καὶ τινὰς ἐτέρας στρατολογήσας ἐκ τῶν χωρίων κατέβη εἰς τὸ χωρίον Κήπους κατὰ τὴν θέσιν Κωλικρῆ· ὁ δὲ Ὁμέρπεης μαθὼν ταῦτα ἐξέδραμε παραχρῆμα πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, εὗρων αὐτὸν ἐ-

(α) Τὸ Ὠρίον, χωρίον ἐστὶ πεδινόν, ἔχον βοσκὰς πολλὰς τάπας διὰ τοὺς ἵππους, καὶ τῆς Κύμης μικρὸν ἀπέχει, ὥρας 2 1/2.

πολέμησεν, ἐφρονεύθη καὶ εἰς Ἑλλήν· καὶ ὁ μὲν Ἰατρὸς μὴ δυνάμενος ν' ἀνθέξῃ ἀπεσύρθη, ὁ δὲ Ὁμέρμπεης ἐστράφη εἰς τὸ στρατόπεδόν του. Ἀλλὰ καὶ τινὰ τῶν χωρίων ἰδόντα τὴν Κύμην ὀπλισθεῖσαν ὥπλισθησαν καὶ αὐτὰ, διότι ἤλπιζόν τι ἀπ' αὐτῆς νὰ ἰδῶσι καλὸν καὶ γενναίαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀντίστασιν· ἐνῷ δὲ τὰ χωρία ἡτοιμάζοντο νὰ ἐλθῶσιν εἰς βοήθειαν τῆς Κύμης ἐκ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἐχθροῦ, αὐτὴ ἔπραξε τοῦναντίον, οὐδόλως ἀντίστη. Τὰ δὲ χωρία συνῆλθον ἄνωθεν τοῦ χωρίου Πασᾶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους κατὰ τὴν θέσιν Κόκκα ὑπὸ ἐλάτης νὰ σκεφθῶσι τί πρακτέον, ἤρξαντο λέγειν· « αἱ ἐλπίδες, ἅς ἐπὶ τῶν Κυμαίων εἶχομεν, ἐματαιώθησαν, τί δὴ ποιήσωμεν ἤδη; νὰ ὑποταχθῶμεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν; ὅχι. τί οὖν; νὰ ζητήσωμεν βοήθειαν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τῶν Βρυσακίων » πάντες ἐκ συμφώνου εἶπον, « ναί, νὰ ζητήσωμεν ». ἐστράφησαν καὶ πρὸς τὸν Γ. Χρυσοφὸν ἱατρὸν Κονίστριον, ἐρωτῶντες « τί λέγεις Ἰατρέ »; οὗτος δὲ ἐνέκρινε τὴν σύσκεψιν τῶν συμπολιτῶν του, « καὶ γράμμα νὰ γείνη εἴπῃ »· καὶ τὸ γράμμα συνετάχθη παρευθὺς. Δευτέρας οὖν σκέψεως γενομένης ὁ Ἰατρὸς εἶπε καὶ αὐθις « ὁ Γεώργιος Ψυχουῖδς μετὰ τοῦ Δ. Κουτουρλάρου νὰ τὸ λάβῃ καὶ νὰ τὸ μετακομίσωσιν εἰς τὸ ἐν Βρυσακίοις στρατόπεδον καὶ νὰ ἐγχειρίσωσιν αὐτὸ τοῖς ὀπλαρχηγοῖς »· λαβόντες ὅθεν οἱ εἰρημένοι τὸ γράμμα ὤδουν πρὸς τὰ Βρυσάκια. Φθάσαντες δὲ ἐκεῖ ἐνεχείρισαν αὐτὸ τῷ ὀπλαρχηγῷ Ἀγγελῇ, ὅστις λαβὼν παραχρῆμα τὸ ἀνέγνωσε, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς γραμματοκομιστὰς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Ἀλεξάνδρου Κριεζῆ, ὅπου ἀνέγνωσε καὶ αὐθις. Ὁ

δὲ Α. Κριεζῆς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ γράμματος εἶπεν εἰς τὸν Ἀγγελῆν « εἰς τοιαύτην σπουδαίαν περίστασιν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃς ὁ ἴδιος »· ὁ δὲ γελάσας παρεδέχθη, καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐκίνησεν ἔχων ἑκατὸν στρατιώτας, καὶ ὑπὸ τῶν γραμματοκομιστῶν ὀδηγούμενος ὤδευεν ὅλην τὴν νύκτα· τὴν δὲ ἐπιούσαν πρὸς τὸ ἐσπέρας ἠνώθη εἰς τὴν Ἀμμοδιώτισσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σέτας μετὰ τοῦ Γ. Ἰατροῦ Βαλτινοῦ, καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν των (α), καὶ ὅτε ἐφθασαν εἰς τὸ χωρίον Πασᾶ, ἠνώθησαν μετ' αὐτῶν οἱ Κονίστριοι καὶ ἄλλων χωρίων ὀπλισμένοι. Ἐκ τοῦ Ὀρίου ὁ Ὁμέρμπεης, ἅμα ἤκουσε τοῦτο, ἔσπευσε πρὸς καταδίωξιν τοῦ Ἀγγελῆ· συναντηθέντες γοῦν εἰς τὸ Λῶκα ἐπολέμησαν ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἀλλ' ὑπερίσχυσε ὁ ἐχθρὸς καὶ κατεδίωξε τὸν Ἀγγελῆ, ὅπου ἐφρονεύθη εἰς ἐκ τῶν ἡμετέρων· καὶ οἱ μὲν Τούρκοι ἀπετέφρωσαν τὸ χωρίον καὶ τὰς θημωνίας αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἀγγελῆς προσεκλήθη εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τοῦ Κώτσα, ὡς εἴρηται ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ Λῶκα ἐπιστροφὴν του εἰς τὸ Ὀρίον ἔμαθεν, ὅτι ὁ Ἡγούμενος Παΐσιος τῆς Μονῆς Καταράκτου, ὁ Ἅγιος Δημήτριος παρὰ τὰς Ὀκτωνέας, καὶ ἄλλοι ἔδωκαν τροφὰς εἰς Μπαρμπα-

(1) Ὁ δὲ εἶ· ἐκ τῶν γραμματοκομιστῶν Γεώργιος Ι. Ψυχουῖδς· ἀποχωρηθεὶς ἀπὸ τῆς Ἀμμοδιώτισσης ἐβάδιζε κατεσπευσμένως· δι' ἄλλων ὁδῶν καὶ ἀτραπῶν, ὡς ἀπὸ τῆς Χιλιαδαῦς διὰ λεμβαδίου (μονοῦλου), ἵνα φθάσῃ εἰς Κύμην ταχύτερον καὶ προμηθευθῇ ἐλεῖθεν πολεμοφόδια καὶ πέμψῃ αὐτὰ τῷ ὀπλαρχηγῷ εἰς Λῶκα, ἀλλ' οἱ Κυμαῖοι ἀδιαφόρως ἐβλεπόν τὴν προθυμίαν του κλ.

ταϊκὸν πλοιάριον διὸ συνέλαβε τὸν Ἡγούμενον, τὸν ἐκ τῆς Ποταρίας Λόμπουνα, τὸν ἐκ τῆς Σκιαθοῦ Προχόπιον Κωνσταντίνου Ἀγιοπαυλίτην ἐρομόναχον καὶ ἑτέρους ὀκτώ, τοὺς πάντας ἑνδεκά, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς ἵνα ἀνασκοποῖσιν ἕνα πρὸς ἕνα. Ἦρξατο δὲ ἀνασκοποῦν ἀπὸ τοῦ Ἡγουμένου, ὃν ἀνεσκολόπισε καὶ σὺν αὐτῷ ἕτερον· τρίτος δὲ εἰς ἀνασκολοπισμὸν ἤρχετο μοναχὸς τις γέρων ἐκ τῆς αὐτῆς Μονῆς (α), ὃ δῆμιος ἔδωκε τῷ μοναχῷ τὸν σκόλοπα εἰς τὰς χεῖρας σύρων αὐτὸν εἰς τραγικὸν θάνατον· ὃ δὲ γέρων ἀδύνατος καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἀποκαμῶν οὐκ ἠδύνατο νὰ βαδίζῃ σπηκώνων καὶ τὸν σκόλοπα εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἀλλ' ἐπιπταν εἰς τὸ ἐν καὶ ἄλλο μέρος. Ἀγαθὴ τύχη ὅμως αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων ὀκτῶ, ἔφθασε γραμματοχομιστὴς ἐκ Χαλκίδος κομίζων γράμματα τοῦ Ὁμῆρ Βρυῶν Πασᾶ καὶ ἐνεχειρίσεν αὐτὰ τῷ Ὁμέρμπει. Ὁ δὲ ἀναγνούς ταῦτα παρευθὺς ἐπυροβόλησε· καὶ πάντες, οὐδενὸς ἐξαιρουμένου, ἐμιμήθησαν αὐτόν, ἥτοι ἐπυροβόλησαν πολ- λάκις, εἴτα ἐσῆκωσαν τὸν γραμματοχομιστὴν εἰς τὰς χεῖρας τῶν χαίροντες καὶ κραυγάζοντες ἔλεγον «Πασᾶς ἦλθεν εἰς τὴν Χαλκίδα» καὶ τὸν ἀνεβίβασάν ὅπου ὁ Ὁμέρμπεις. Ὁ δὲ γέρων μοναχὸς ἐκράτει ἐν τῇ ἀγκάλῃ αὐτοῦ τὸν σκόλοπα καὶ ἐπὶ τοίχου τινὸς κεκλι-

(α) Ὁ ἐκ Κονιστρίων Ἀναστάσιος Ψυχουίδης εὐρέθη ἐν τῷ Ὁρίῳ κατὰ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐμελλον νὰ ἀνασκοποῖσιν τοὺς ἑνδεκά, ἠγγαρεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἵνα τοὺς σκόλοπας κατασκευάσῃ· ἐκεῖ δὲ Τούρκος τις, Γκιούλης τοῦνομα, τῷ πα- ρετήρησε «πιστὸ εἶναι τὸ δικό σου» (ἐννοεῖ τὸ παλόνκι), ὃ δὲ ἀπεκρίθη «ὅποιο μοῦ δώσετε κτλ. ὃ

μένος ἐώρα τὸν θάνατον καὶ ἀνέμενε τὸν δῆμιον· αἴ- φνης δὲ ἐκεῖ προσεκάλεσεν αὐτόν ὁ Ὁμέρμπεις, καὶ δώσας ἐπιστολίδιον εἰς χεῖράς του (ντεσερέ) τῷ εἶπε, «πῆγαινε εἰς τὸ Μοναστήρι σου νὰ ᾔται Ἡγούμενος», ἐπίσης καὶ τοὺς ἄλλους ἠλευθέρωσε τοῦ ὀδυνηροῦ θανάτου. Ὁ δὲ Ὁμέρμπεις ἀναστὰς τὸ ἑσπέρας ἐπο- ρεύθη διὰ τῆς ἀνω ὁδοῦ εἰς Χαλκίδα, ὡς ἐν τῷ Α'. βιβλίῳ ἐλάλησα περὶ τῆς μεταβάσεώς του εἰς Χαλκί- δα πλατύτερον, καὶ ὅρα αὐτὴν ἐκεῖ. Μῆνα δὲ περίπευ διέτριψεν ἐν τῷ Ὁρίῳ ὁ Ὁμέρμπεις.

Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ Ὁμέρμπει ἀπὸ τῆς Κα- ρυστίας, εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ ὁ τῆς Χαλκίδος Μουσσελί- μης ἔχων ἐπέκεινα τῶν χιλίων Τούρκων καὶ τὸν Εὐρίπου Γρηγόριον ἐπὶ κραβάτου, πεσόντα ἀπὸ τοῦ ἵππου του κατὰ τὴν κακὴν Σκάλαν Βάθους καὶ Ἀλη- θερίου καὶ θύσαντα τὸν πόδα αὐτοῦ· διελθὼν δὲ τὸ Ἀληθέριον ἀφίχθη εἰς τὸ Αὐλωνάριον, ἐν ᾧ ἐστρα- τοπέδευσε καὶ ἱκανὰς ἡμέρας διέμεινεν. Ἐν δὲ τῇ διαμονῇ ταύτῃ προσεκάλει πάντα τὰ χωρία εἰς προσ- κύνησιν καὶ ὑποταγὴν, καὶ διὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἐπεβε- βαίου τοὺς λόγους τῆς προσκυνήσεως καὶ ὑποταγῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν (Δοβλέτι), καὶ ὅτι ὁ Σουλτάνος συγχωρεῖ τὸ ἁμάρτημα αὐτοῖς, καὶ ὅτι οὐδεὶς δύνα- ται νὰ ἐνοχλήσῃ ἢ ἐγγύσῃ αὐτούς. Τοιαῦτα δὲ καὶ ἄλλα ληρήματα ἔλεγεν ἐξαπατῶν τὸν λαὸν ὁ Μουσσε- λίμης· ὃ δὲ Ἀρχιερεὺς, μὴ δυνάμενος καὶ ἄλλως νὰ πράξῃ ἢ εἶπῃ, καὶ ἄκων ἠκολούθει τὸ πνεῦμα τοῦ Μουσσελίμη ἐπιβεβαιῶν τοὺς λόγους καὶ προτροπὰς αὐτοῦ. Ὅπου δὲ ἠδύνατο ἐλάλει ἐτέρᾳ διαλέκτῳ καὶ γλώσσῃ ἐμπιστευτικῶς, καὶ μάλιστα τοῖς γνωρίμοις, ὡς εἰς τὸν Γ. Χρυσοφὲν ἱατρὸν Κονιστρίων, καὶ Γ.

Ψυχροῖον, ἐλθόντες εἰς τὸ Αὐλωνάριον ἵνα τὸν ἐπισκεφθῶσι· πρὸς αὐτοὺς ἐλάλησεν ἐλευθέρως, πολλὰ εἶπεν, καὶ «ὅτι Ἑλλήν μετὰ Τούρκου εἰς τὸ ἐξῆς οὐ δύναται συζῆσαι». Αὐτὰ καὶ ἕτερα τυγχάνων τῆς εὐκαιρίας ἔλεγεν· ἐκαιροφυλάκτει δὲ καὶ οὗτος ὅπως ὑπεκφύγῃ τοὺς ὄνυχας τοῦ θηρίου, καὶ παρετήρει, εἰ δυνατόν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περιοδίᾳ, τοῦτο γενέσθαι κ.λ. Ἐνῶ δὲ τοιαῦτα καὶ ἄλλα πλείονα ἐκήρυττεν ὁ Μουσελίμης, καὶ ὑποσχέσεις ἐδίδεν ἀφ' ἐνός, ὥς ἀμνησίαν καὶ ἄρεσιν, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὁ στρατός του πάντα τὰναντία ἐπραττεν, ἥτοι ἤρπαζεν, ἐλαφυραγώγει ἐνδύματα, ἠπείλει, ἐβίαζε παρθένους, καὶ ἄλλας βδελυρίας ἐποίει, κεφαλὰς μόνον οὐκ ἔτεμνεν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αὐλωναρίου ἀναστὰς μετέβη εἰς τὴν Βρύσιν (χωρίον), ἐν ᾗ ἐστρατοπέδευσεν· ἐξ ἧς δὲ καὶ εἰς ἄλλα χωρία ἐξετείνετο ὁ στρατός του, καὶ ἕως εἰς τὸν Καστροβαλᾶ καὶ τὴν Κύμην. Ταῦτα δὲ πάντα διελθὼν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χαλκίδα. Ἐξεκινώθη δὲ τέλος ἤδη ἡ Καρυστία ἐκ τοῦ βαρβάρου στρατοῦ· πλὴν τινῶν κουρήτων Καρυστιῶν, οἵτινες περιήρχοντο ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, Δύστην, Ζερπίσια καὶ ἄλλα, φυλάττοντες τὰς σιταποθήκας δῆθεν τοῦ Ὁμέρμπεη.

Α'. Ὁ πρῶτος δὲ τῶν εἰρημένων κουρήτων ἐκαλεῖτο Μεχμέτ Σόκος Καρύστιος· οὗτος μὲν συλλέξας ἑπτέρους δέκα πέντε κούρητας, καὶ ἓνα ἔχων Χριστιανὸν μεθ' ἑαυτοῦ, τὸ Κῶσταν Ζερμπισαῖον, κατέλαβε τὸ Παλαιοχώρι, τὸ ἐν μέσῳ τῶν Κριεζῶν καὶ Λεπούρων κείμενον. Οἱ δὲ Κυμαῖοι ὀπλαρχηγοὶ Γ. Ἰω. Παπᾶ, Γ. Γιαννάκη, Δ. Δήμου καὶ ἄλλοι, ἦλθον εἰς τὸ Αὐλωνάριον τὴν 7. Ἰουλίου, καὶ τινες ἀπ' ἄλλων χωρίων συνήχθησαν ἐκεῖ, καὶ ἐξεκίνησαν κατὰ τοῦ Σόκου ἢ

κατὰ τῶν δέκα ἐπτὰ οἱ πενταχόσιοι εἰς τὸ Παλαιοχώρι· φθάσαντες δὲ ἐκεῖ ἐπολιόρχησαν καὶ ἐπολέμουν αὐτοὺς χωρὶς τινὸς ἀποτελέσματος, εἴτα ἀπεσύρθησαν ἄνευ εὐλόγου αἰτίας καὶ ἀφῆκαν τοὺς Τούρκους. Εἰς τοσαύτην δὲ ἀπελπισίαν ἦλθον καὶ δειλίαν οἱ δέκα ἕξ, ὥστε ὁ εἰς τοὺς ἐνεψύχονε καὶ τοὺς ἐνεθάρρυνε, ὁ Κῶστας Ζερμπισαῖος· ἤθελον δὲ παραδοθῆ, ἂν οὗτος δὲν ὑπῆρχε μετ' αὐτῶν.

Β'. Ὁ δὲ Μεχμεταλήμπεης, Μουσελίμης τῆς Καρύστου, μαθὼν τὰ κατὰ τοῦ Σόκου ἐν τῇ Καρύστῳ καὶ λαβὼν τριάκοντα ἐπτὰ ἐξέδραμεν εἰς ἐπικουρίαν αὐτοῦ· ἐλθὼν δὲ ἠνώθη μετ' αὐτοῦ, καὶ οἱ πάντες ἐγένοντο πεντήκοντα τέσσαρες Τούρκοι, οἵτινες κατέλαβον καὶ αὖθις τὸ Παλαιοχώρι. Ὁ δὲ Σόκος μετέβη εἰς τὸ Αὐλωνάριον καὶ συνέλαβε τὸν Παπᾶ Μανόλην καὶ τὸν Νικόλαον Γιαννάκην, οὓς ἐκράτει ὥς ὀμήρους, ὅπου καὶ αὐτὸς ἦν· ἐπιστρέφων δ' ἐκ τοῦ Αὐλωναρίου διῆλθεν ἐκ τοῦ χωρίου Νικολέτα, ὅπου εὗρεν ἓνα Στυρέχ (Στουραίτην), ὃν ἤγαγεν εἰς τὰ Κριεζὰ καὶ τοῦ ἔκοψε τὰ ὦτα, νομίζων αὐτὸν κατὰσκοπὸν καὶ προδότην εἶναι, καὶ ἔπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὄχυρῳμα αὐτῶν, Παλαιοχώρι, μετὰ τῶν συνεταίρων του. Ἦλθον δὲ καὶ οἱ Κυμαῖοι ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἄλλοι μετὰ ὀκταχοσίων περίπου, ἐπολιόρχησαν τοὺς πεντήκοντα τέσσαρας, καὶ ἤρξαντο τοῦ πολέμου. Τὸν δὲ Ν. Γιαννάκην καὶ τὸν Παπᾶ Μανόλην τοὺς ἐδεσαν σρικτὰ καὶ ἐκράτουν δεμένους εἰς τὸν ἥλιον, ὑπερμεσοῦντος τοῦ Ἰουλίου, σὺν τούτοις ἠπείλουν καὶ νὰ φονεύσωσιν αὐτούς. Δυστυχῶς ὁμῶς ἐφονεύθη μετ' ὀλίγον ὁ ἀξιώτερος ὀπλαρχηγὸς τῶν Κυμαίων, ὁ Γ. Ἰω. Παπᾶ· οἱ δὲ λοιποὶ ἐφυγράνθησαν, καὶ ἀπεσύρθη-

σαν παρευθὺς ἐκεῖθεν. Οἱ δὲ Τούρκοι δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας, ὑποπευόμενοι μὴ ἐπανεέλθωσι καὶ τοὺς πολιορκήσωσι πάλιν ἐκεῖ, ἐστρεψαν τοὺς λέβητάς των καὶ ἀναχώρησαν νήστεις εἰς τὰ Στύρα, ἔχοντες καὶ τοὺς δύο ὁμήρους, παρήγγελλον δὲ τοῖς χωρικοῖς νὰ προσέχωσι, καὶ ἂν φανῶσι περὶ μπαρπάτσιδες νὰ ταῖς τὸ μηνύσωσιν. Εἰς δὲ τὸ Ἀλμυροπότατον αἰφνιδίως ἤκουσαν φωνὴν βοσκῶν καὶ νομίσαντες, ὅτι ἐφώναζον αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσι ταχύτερον, φοβηθέντες μὴ τοὺς καταλάβωσιν οἱ Ἕλληνες, διεσκορπίσθησαν τῇδε καὶ ἐκεῖ καὶ εἰς τὰ Στύρα συνήλθον· τοὺς δὲ ὁμήρους ἀφῆκαν εἰς τὸ Ἀλμυροπόταμον δεδεμένους ἀπὸ τοῦ φόβου των. Οἱ δὲ δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας καὶ λυθέντες ὑπὸ τῶν Ἀλμυροποταμιτῶν ἐπανήλθον εἰς τὰς οἰκογενείας των ἀβλαβεῖς.

Γ'. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἤδη ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν πεντήκοντα τεσσάρων Τούρκων ἐκ τοῦ Παλαιοχωρίου μετέβησαν καὶ κατέλαβον τὸ Σουληνάριον παρὰ τὰ Κριεζὰ ἄνωθεν τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς κρήνης, ἐφ' οὗ ἐστρατοπέδευσαν, ὅπου καὶ ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου ὑπάρχει. Ὁ φρούραρχος (γχιιστάρ-ραγας) τῆς Καρύστου ἐξελθὼν ἀπ' αὐτῆς μετ' ἑβδομήκοντα ἔσπευσε καὶ κατέσχε τὸ χωρίον Δύστον, ὅπου καὶ αἱ σιταποθῆκαι τοῦ Ὁμέρμπεη ἀπὸ τῶν Δύστον ὄθεν ἐξεκίνησαν πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐν τῷ Σουληνάρῳ Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἅμα καὶ ταρατῆγημά τι ἐποίησε· συνάξας δηλ. πολλοὺς ἄνδρας, ἡμιόνους, ἵππους καὶ τινὰς χωρικοὺς, ἵνα αὐξηθῶσι καὶ φαίνωνται πολλοί, οἱ χωρικοὶ ὅμως ἠκολούθουν ὀπίσθεν, καὶ σημαίας ἐκράτουν λευκάς (μανδῆλια γυναικεῖα). Οἱ δὲ Τούρκοι πλησιάσαντες εἰς τοὺς ἡμετέρους, κενώσαντες τὰ πυ-

ροβόλα καὶ σύραντες τὰ ξίφη αὐτῶν ὥρμησαν κατ' αὐτῶν. Οἱ δὲ ἡμέτεροι οὐδόλως ἀντέστησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς φυγὴν κακίστην ἐτράπησαν παρευθὺς, φεύγοντες δὲ ἐπληρώθη Ἰωσήφ Ντουβῖνος ἱερομόναχος ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Σωτήρος, μὴ δυνάμενος νὰ ὠκυπορήτῃ, ἐφθασαν αὐτὸν οἱ Τούρκοι ὀπίσθεν τοῦ ἀνεμομύλου καὶ τὸν ἀπεκεφάλισαν εἰς τὸ βαθὺ ῥεῦμα, συλλαβόντες καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἱ. Μάμα. Ὁ δὲ Ἀναγνώστης Κρεμαστιανὸς καὶ Ἀναστάσιος Ἀλημπενήτης ἀπὸ τὸ Περνάκι κατέλαβον ἀντικρὺ τοῦ ἀνεμομύλου θέτιν τινὰ, ἐπυροβόλησαν τοὺς Τούρκους καὶ ἀνεχαίτισαν τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, καὶ οὕτως οἱ πλείστοι τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἡδυνήθησαν νὰ σωθῶσι τῶν ἐχθρῶν ἢ καὶ δημίων, δύο κατὰ τὴν Ἀμπελουσίαν ἀπέθανον ἐκ τῆς πολλῆς ὠκυποδίας (α). Τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα περὶ τῶν τριῶν Σοκίων πολέμων. Ὡνόματα δὲ τούτους Σοκίους πολέμους, καὶ ἐπέγραψα οὕτως αὐτοὺς, διότι ἀπὸ τοῦ Σόκου ἤρξαντο. Ὁ δὲ

(1) Κυριακὸς τις πρὸς τὸν Δύστον ὤδευεν, ἵνα σῖτον λαφυραγωγίᾳ ἀπὸ τῆς ἀποθήκης τοῦ Ὁμέρμπεη· ὄντινα δὲ ἀπῆντα ἡρώτα νὰ μᾶθῃ λέγων « καλὲ, ποῦ 'σαν τὸ στράτευμα », ὁ δὲ, εἰς τὸν Δύστον « ὦ καλὲ ! πῆρ' ἀν τὸν Δύστον ; χαράστο· τσέντα, Μιρία, τὸ γάδαρο, τσέντα νὰ » πᾶμε· ἀλ' καλὲ, ποῦ δὲν πῆρ' ἀκόμα ἕνα σάκκο· καλὲ ἀν- » τε, βγαίνω τὸ σάβρακό μου καὶ βάζω καμπόστο τσὰ μέ- » σα· ἀντε καλὲ τόρα, σούγλιζε τὸ γάδαρο ». Ἀπὸ δὲ οἱ Τούρκοι διεσκορπίσαν τοὺς ἡμετέρους, καὶ εἶδε τινὰς φεύγοντας, σπουδαίως, ἡρώτησε « καλὲ ἦντα τ' αἱ. Τούρκοι· ἔ καλὲ ! πιάκανέ μας οἱ Τούρκοι γύρισε, Μιρία, τὸ γάδαρο, γύριστον . . . »

Κ. Σ. Τριχούπης λέγει ἐν τῷ Β. τόμῳ τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ σελ. 8 τὰ ἐφεξῆς, « ὅτι ὁ Ὁμέρμπης ἐκτύπησε τοὺς Κουμιώτας εἰς τὰ Λέπουρα, τοὺς ἐνίκησε, τοὺς ἐσκόρπισεν, ἐφόνευσε τὸν γενναῖον ἀρχηγόν των Γεωργάκην Ἰω. Παπᾶ, ἔκαυσε καὶ ἐλεηλάτησε τὴν δυστυχῇ Κούμην, καὶ οὕτως οἱ ἐκστρατεύσαντες ὑπὸ τὸν ἀτυχῇ ἐπίσκοπον ἐπανῆλθον ἄπρακτοι εἰς τὸ Γάβριον ». Ἐπιτρέψατέ μοι, Κύριε Τριχούπη, νὰ Σᾶς εἰπῶ, ὅτι ὁ Ὁμέρμπης οὐδέποτε ἐπολέμησεν εἰς τὰ Λέπουρα, οὔτε τὸν Γ. Ἰω. Παπᾶ ἐφόνευσεν ἐν αὐτοῖς. Ὁ θόνος τοῦ Γ. Ἰω. Παπᾶ ἐγένετο περὶ τὰ μέσα τῆς δευτέρας δεκαημερίας τοῦ Ἰουλίου, ὁ Ὁμέρμπης ἔλειπε τότε εἰς Ἀθήνας, ἡ Κύμη εἶχε προκατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου· ὁ δὲ Ἐπίσκοπος ἀπεβιδάσθη εἰς Ἀληθέριον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου, αὕτη εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ φυσικὴ τάξις τῶν πραγμάτων οὕτως ἔχει.

Μετά δὲ τὸν τρίτον Σοικὸν πόλεμον οἱ ἡμέτεροι ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον περιεφέροντο, πλὴν τῶν Κυμαίων ὀπλαρχηγῶν· ἐστάλη δὲ ἐκ τῶν Βρυσακίων κατ' ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας καὶ τις Ἰωσήφ ἱερομόναχος ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Γέροντος, παρὰ τὴν Λίμνην ἐστὶν αὕτη, ἔχων καὶ ἀδελφὸν Σταμάτιον. Ἀλλ' αἰφνης ἐπὶ τὸ κρεῖττον τὰ πράγματα ἤρξαντο προβαίνειν καὶ αἱ ἐλπίδες τῶν ἀνθρώπων ἀναπτεροῦσθαι· καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος τῆς ἀναπτέρωσews τῶν ἐλπίδων προφανής. Ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Φύλλα, παρὰ τῇ Χαλκίδι ἐστὶ, Καρύστου Ἐπίσκοπος Νεόφυτος στρατολογήσας εἰς τὰς νήσους Ἀνδρον, Τήνον καὶ ἄλλας, ἔφθακε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου καὶ ἀπέβη εἰς Ἀληθέριον τὸ πρῶτον· οἱ δὲ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον περιφερόμενοι

ὀπλαρχηγοὶ ἔσπευσαν καὶ ἠνώθησαν μετ' αὐτοῦ εἰς Ἀληθέριον· εἶχε δὲ καὶ τινα πλοιάρια, ὧν τὸ μεγαλύτερον ἦτο ἡ Ὑδραϊκὴ γολέτα τοῦ Τομπάζη, ἐν ἣ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος διέμενε. Τρεῖς δὲ ἡ τέσσαρας ἡμέρας διέτριψεν ἐν Ἀληθερίῳ καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ Ὑδραϊκὸν πλοῖον ἀπέπλευσε διὰ τὰ Στύρα, ὁμοῦ καὶ τὰ ἄλλα πλοιάρια φέροντα στρατιώτας· ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς ὁ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ἀληθέριον ἐνωθεὶς ὤδευε διὰ ξηρᾶς πρὸς τὰ Στύρα, ὅστις ἐστρατοπέδευσε κατὰ τὴν πεδινὴν παρὰ τὴν θάλασσαν θέσιν Γκισοῦρι ἢ Συκιᾶ, ὅπου καὶ πηγὴ ὕδατος ἐστίν· Ὁ Ὁμέρμπης ὧν ἔτι ἐν Ἀθήναις ἔμαθε τὴν εἰς τὸ Ἀληθέριον ἀπόβασιν τοῦ Καρύστου· παραλαβὼν οὖν τοὺς Καρυστιοὺς τοῦ ὤδευε νυχθημερὸν πρὸς τὴν Χαλκίδα κατεσπευσμένως. Φθάσας δ' ἐν αὐτῇ μικρὰν ἀναψυχὴν ἔλαβε, καὶ ἀμέσως ἠκολούθησε τὴν πορείαν του· ἐξήγαγε δὲ καὶ τινες τῶν πεφυλακισμένων ὁμήρων, οὓς παρέλαβε μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Κάρυστον, καὶ μετὰ μικρὸν ἠλευθέρωσεν. Ἐνῶ δὲ ὤδευε παρὰ τὰ Μπελούσια, πρὶν ἀναβῆ εἰς τὸν λόφον καὶ ἰδῆ τὰ Κριεζᾶ, εἶπε « παρατηρήσατε, ἐὰν ὁ μύλος ἀλέθῃ, ὁ Καραγιάννης δὲν εἶναι σηκωμένος »· φθάσαντες δὲ εἰς τὸν λόφον εἶδον τὸν μύλον ἀλέθοντα, καὶ περὶ λύχνων ἀράς ἐπέζευσαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καραγιάννη, ὅπου ἔλαβον πάντες ψωμίον καὶ τυρὸν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἀμέσως ἱππεύσαντες ὤδευον πρὸς τὰ Στύρα.

Τοῦ ἡλίου δ' ἀνατέλλοντος (12 Αὐγούστου δευτέρα) ἔφθασεν εἰς τὴν Συκιὰν ἢ Γκισοῦρι καὶ εὔρε τοὺς Ἑλληνας ἀνατοίμους ἐν πεδιάδι καὶ χωρὶς ὀπλαρχηγοῦ. Ὁ μὲν Δεσπότης ἦν ἐν τῇ Ὑδραϊκῇ γο-

λέτα, ὁ δὲ Βάσσος καὶ ὁ μονόφθαλμος Ῥάντος τὸ πρῶτον φανέντες ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ εἶχον καὶ δέκα ἐξ ἐτέρους Σθλαβούρους· οὗτοι κατέλαβον ἄνω ἓνα λόφον καὶ ἔμενον ἐπ' αὐτῷ· πρὶν ἢ φθάσῃ ὁ Ὀμέρμπεης προσεκάλεσαν τὸν Βάσσον νὰ καταβῇ, ὁδηγήσῃ τοὺς ἀπείρους καὶ τοποθετήσῃ εἰς τὸν πόλεμον « ἂ τζάολω, ἀπεκρίθη, ντὲ κάνει ἀκόμη μένα ταχὺ μάννα μου ». Οἱ Τοῦρκοι παρευθὺς ἐκένωσαν τὰ πυροβόλα των, ἔπειτα σύραντες τὰ ξίφη των ὤρμησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων κρᾶζοντες τὸ ἀλαλά· ὅσοι μὲν ἐπρόλαβον καὶ ἔλαβον τὴν ξηρὰν καὶ τοὺς λόφους, οὗτοι ἐσώθησαν, ὅσοι ὅμως ἤλπιζον νὰ τύχωσι τὴν σωτηρίαν των ἀπὸ τῶν πλοίων, οὗτοι ἀπέτυχον ριφθέντες ὡς ἀγέλη εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξ ὧν ὀλίγοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἐλθόντες ἵσταντο ἐπ' αὐτῷ καὶ ἐφόνευσον τοὺς κολυμβῶντας· τὰ δὲ πλοῖα διεκινδύνευσον νὰ ριφθῶσιν ἔξω ἀπὸ τοῦ σφοδροτάτου νοτίου ἀνέμου, τούτου ἕνεκα ὀλίγον ἡδυνήθησαν νὰ βοηθήσωσι τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Βάσσος καὶ ὁ Ῥάντος ἐπυροβόλουν τὸν πνέοντα νότιον ἀνεμον μὲ τοὺς ἰδικούς των ἀπὸ τοῦ λόφου. Ὁ δὲ Δεσπότης διέταξε νὰ κανονοβολῶσιν ἀπὸ τοῦ Ὑδραϊκοῦ πλοίου, ἀλλ' ἀντὶ ὠφελείας βλάβην ὁ κανονοβολισμὸς ἐπροξένει καὶ μεγάλην. Τραγικὸν θέαμα ἦτον ἀληθῶς ὁ πόλεμος οὗτος, τραγικὴ σφαγὴ, καὶ οὐχὶ πόλεμος· ὑπὲρ τοὺς ἐννεήκοντα ἐφονεύθησαν καὶ ἐπνίγησαν (α), Τοῦρκος δὲ εἷς μόνος ἐπληρώθη κατὰ τὴν κάτω

(α) Ἀγνοοῦμεν πόθεν ὁ Κ. Σ. Τρικούπης ἤρυσθη καὶ ἔχει τὰς (ἐν τῷ Β. τόμῳ. σελ. 16) πληροφορίας τοῦ κατὰ τὴν παραλίαν τῶν Σιτυρῶν πολέμου καὶ σμικρύνει τοσεῦτον τὸν

σιαγόνᾳ, ὁ Μαχμούτης Λούγκας. Τοιαύτην ἐκβασιν ἔλαβε καὶ οὗτος ὁ πόλεμος κατὰ τὸ Γκισοῦρι ἢ Συκλίν. Ὁ μὲν οὖν Βάσσος καὶ Ῥάντος μετὰ τὸν πόλεμον ἀπεσύρθησαν ἄνω εἰς τὰ χωρία Καστροβαλᾶ, Ἐπισκοπὴ κ. λ. σιτιζόμενοι ἐξ αὐτῶν. Ὁ δὲ Ὀμέρμπεης μετὰ τὴν σφαγὴν, ὀρθότερον εἰπεῖν ἢ πόλεμον, ἀναβὰς εἰς τὸ χωρίον τῶν Σιτυρῶν ἀνεσχολόπισε κατὰ τὴν θέσιν Καζανέικα (ἀλβ. ντάσι) τὸν Δ. Καζάνην καὶ τὸν Δ. Κεντιστόν, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ὀρθίους ἐκεῖ· ἀνεσχολόπισε δὲ αὐτοὺς διὰ τὸν λόγον, ὅτι οἱ πρῶτοι ὁμηροὶ ἀνεχώρησαν κρυφίως ἐκ Καρύστου, ὡς ὁ Ἀγγελος Δ. Κεντιστοῦ, καὶ ἠνώθη μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον παρέλαβε καὶ αὐθις ὡς ὁμήρους εἰς Κάρυστον τὸν Κ. Δράκου, τὸν Γ. Σκανάδην, τὸν Θ. Πρεβενᾶν καὶ τὸν Ν. Ἀλοῦχον. Ἀκολουθῶς δὲ μετέβη εἰς Κάρυστον, ὅπου διέταξε παρευθὺς νὰ κατατομήσωσι τὸν ἀπόδιαχον Δασκαλάκην, Νικηφόρον τούνομα, Χῖον τὴν πατρίδα καὶ γραμματικὸν παρὰ τῷ Ὀμέρμπεϊ, λόγῳ, ὅτι ἔγραψεν εἰς τὸν Δεσπότην γράμμα προσκαλῶν αὐτὸν δῆθεν, ἵνα ἐπισπεύσῃ εἰς Κάρυστον, καὶ ὅτι ἔχει πάντα εἰς χεῖράς του, καὶ τὸ φρούριον αὐτῷ νὰ παραδώσῃ. Τὸ γράμμα τοῦτο εὐρέθη κατὰ δυστυχίαν εἰς τὸν Μιχάλη Τσαμπάζη Λεπουραῖον, καφετζὴν τοῦ Ὀμέρμπεϊ· μαθόντος δὲ τούτου, ὅτι ὁ Δεσπότης ἦλθεν εἰς

ἀριθμὸν τῶν φονευμένων καὶ πνιγμένων, εἰς τριάκοντα μόνον, ἐνῷ αἱ νῆσοι Ἀνδρος, Τήνος καὶ ἄλλαι ἐθρήνησαν πολλοὺς, ἐννεήκοντα καὶ ἐπικείνα· καὶ ὅτι μόνον οἱ 15 Σθλαβοῦνοι ὀδυνγάζονται ὑπὸ τοῦ ἐμπειροπολέμου μονόφθαλμου Ῥάντου ὀχυρωθέντες ἐπολέμησαν ὡς ἔπρεπεν· οὐκ ἔχουσιν οὕτως, καὶ σύγγνωθι τῷ ἐμβυσιοθέντι.

Στύρα με στρατὸν, ἐάνεχώρησε κρυφίως ἐκ Καρύστου, ἦλθεν εἰς Στύρα καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ· ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν ἐπιούσαν ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐφ' οὗ καὶ τὸ γράμμα εὐρέθη, ὅπερ ἔφεραν τῷ Ὁμέρμπεη καὶ τὸ ἀνέγνωσαν. Διὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἐκαρτόμησε τὸν Δασκαλάκην, γραμματικόν του· λέγεται δέ, ὅτι Καρύστιοί τινες φθονοῦντες αὐτὸν ἐπλαστογράφησαν τὸ γράμμα.

Γεννάδιος (α) δὲ ὁ Εὐσταθίου, ἐκ τοῦ χωρίου Μαυ-

(α) Ὁ Γεννάδιος, ὢν μετὰ τοῦ Γέροντός του ἐν Σάμῳ περιώδευεν ἐν ἀδείᾳ τοῦ Ἁγίου Σάμου Κυρίλλου τὴν ἐπαρχίαν του. Μαθὼν δὲ ἐκεῖ τὴν ἐπανάστασιν, ὁ Ἅγιος Καρύστου, ἔσπευσε ν' ἄρῃ ἐκ τῶν Στυρῶν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀναγδιοσκορίδου (γαμβροῦ του) καὶ μεταφέρει αὐτὴν εἰς τινα νῆσον ἐλευθέραν Τούρκων· ἔπεμψε παρευθὺς τὸν διάκονόν του Γεννάδιον, μὴ γνωρίζοντα τὴν ἐπανάστασιν, δώσας συστατικὴν πρὸς τὸν ἐν Γαυρίῳ τῆς Ἀνδρου φίλον του Γιαννούλην. Ἀλλὰ ἢ πρὶν τῆς Σάμου ἀναχωρήσεως ὁ Γεννάδιος ὑπῆγεν, ἵνα τὴν δεξιὰν τοῦ Ἁγίου Σάμου ἀσπασθῇ, ὅστις τὸν προέτρπε νὰ μὴ ἀναδεχθῇ τὴν τοιαύτην ἀποστολὴν· ὁ δὲ εἶπε, παρακοή, καὶ φοβούμενος αὐτὴν ἐδέχθη τὴν ἀποστολὴν τοῦ Γέροντός του. Ἀσπασθεὶς δ' οὖν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἔλαβεν 25 γρόσια εἰς φιλοῦς παράδας· λαβὼν δὲ ταῦτα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Γέροντός του γράμματα ἀπέπλευσε τῆς Σάμου καὶ κατέπλευσεν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀνδρῶν Γαυρίον τὴν μεγάλην ἐβδομάδα· διήλθε τὸ Πάσχα ἐκεῖ, καὶ τὴν Διακαινίστημον ἐβδομάδα ἀπέπλευσε τῆς Ἀνδρου καὶ κατέπλευσεν εἰς Στύρα τὴν παρασκευὴν τῆς Διακαινίστου, καὶ ἐξελθὼν τοῦ πλοίου ἀνέβη εἰς τὸ χωρίον. Ἀλλ' ἢ ἀποστολὴ του ἀπέτυχε καὶ διέμενεν εἰς Στύρα· τὰ πράγματα ἐφαίνοντο τεταραγμένα, διεδίδοντο φῆμαι ἔξω, ἃς ἤκουον οἱ Τούρκοι, καὶ δυ-

ροπούλου, διάκονος τοῦ Ἁγίου Καρύστου Νεοφύτου,

σπρεστοῦντο. Ἐπειτα ἐβλεπον τὸν διάκονον τοῦ Δεσπότη, καὶ ἤρξαντο νὰ ὑποπτεύωνται. Προσεκάλεσαν οὖν τὸν διάκονον εἰς Καρύστον, ὅστις μετέβη ἐκεῖ, ἵνα μὴ δώτῃ τὴν παρχαικρὰν ὑποψίαν καὶ βλαπτῇ ἐξ αἰτίας τοῦ ἡ συγγενικῆ τοῦ Γέροντός του οἰκογένεια, ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Ὁμέρμπεην, ὅστις τὸν ἠρώτησε φιλικῶς περὶ τοῦ Δεσπότη, ποῦ καὶ πῶς εἶναι, ἔπειτα ἂν ἔχη χρήματα κ.λ. καὶ τελευταῖον εἶπε αὐτῷ, νὰ γράψωμεν νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Δεσπότης. Ἀπῆλθε δὲ ἐκεῖθεν καὶ μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παπᾶ Νικολάου Οἰκονόμου, μεθ' οὗ καὶ διέμεινεν, ἀλλ' ὑπὸ ἐπιτήρησιν πάντοτε· ἠδύνατο ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ἐφοβεῖτο μὴ πάθῃ, τι ὁ οἰκογενειάρχης ἱερεὺς, διὰ τοῦτο προὔτιμησε νὰ πάθῃ αὐτὸς, ὥς καὶ ἐπαθε· διότι ἐσύρθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰ δευρά. Ἀκολουθῶς, ὅτε τὸ δεύτερον ὁ Ὁμέρμπεης κατὰ τῆς Κύμης ἐξῆλθε, περὶ τὸν Ὀκτώβριον ἐξήλθη τῶν δεσμῶν καὶ ἐρρίφθη μετὰ ὁκτὼ ἐτέρων εἰς πηγάδιον, ὑψότερον εἰπεῖν κάθυγον (τουρκ. κουλάς), οἵτινες νύκτα τε καὶ ἡμέραν ἐρωτίζοντο διὰ λύχνου, ἡλίου τε καὶ ἡμέρας φῶς οὐκ εἶδον τεσσαράκοντα ἡμέρας ὄντες ἐν αὐτῷ. Ἀπεράτισαν δὲ ἢ νὰ ἐξέλθωσι τῆς βρωμερᾶς, βαθείας καὶ σκοτεινοτάτης φυλακῆς, ἢ ν' ἀποθάνωσι κάλλιον· προητοίμασαν οὖν βελόνην, κλωττήν, λύχνον ἀρκετὰ μέγαν καὶ ἔλαιον ἀρκετόν· (ταῦτα δὲ πάντα ἐπρομήθευσεν αὐτοῖς ὁ προρρήθεις Οἰκονόμος). Ὅτε δὲ ἐξήγαγον αὐτοὺς μίαν ἡμέραν ἄνω, οὗτοι εὐρόντες χαῖρόν, ὥς ναυτικοὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν, κατεσκόπευσαν ἀπὸ τῆς θυρίδος τοῦ κανονίου τὸ ὕψος, ἀφ' οὗ ἔμελλον νὰ κρεμασθῶσι καὶ παρατήρησαν πόσων πήχεων σχοινίον ἐχρειάζετο διὰ τὸ μελέτημα αὐτῶν· ἐχρειάζετο δὲ πλεόν τῶν 15. Ἀμέσως ὁ μὲν τὴν ζώνην του, ὁ δὲ τὸ ἐνδυμὰ του ἔδωκε καὶ ἐρρίψεν, ὥς σχοινίον χρώμενοι αὐτό. ἀκολουθῶς διὰ τοῦ λύχνου καύσαντες τὰ ξύλα τοῦ τέγους· ἤνοιξαν ὁπὴν

κρατούμενος ἐν φυλακῇ ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπη, ἐξάγε-

ἐπὶ τοῦ χώματος, δι' ἧς ἐξῆλθον ἐπὶ τοῦ τέλους, καὶ ἐκ τῆς θυρίδος τοῦ κανονίου ἐκρεμάσθησαν ἐν μέσῳ νυκτός καὶ ῥιμαζανίου (29 πρὸς 30 Νοεμβρίου) ἐξελθόντες δὲ καὶ σωθέντες, ὡδευσαν τὴν πρὸς τὰ Στύρα φέρουσαν ὁδόν, ἀφίχθentes ἐν αὐτοῖς τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καθ' ἣν καὶ ὁ Ὁμέρμπης ἐπιστρέφων ἐκ Κύμης ἀρίχθη καὶ διενυκτέρευεν. Ὁ Γεννάδιος δὲ τεταλαιπωρημένος ἐκ τοῦ πάγου, τῆς ἀνυποδυσίας (ὅτις, ἵνα θερμασθῇ αὐτὴν μετεχειρίσθη τσαρούχια κάππινα, ἥτοι ἐκ καπνίου, ὡς καὶ οἱ συνοδῖται τοῦ), τῆς γυμνότητος καὶ τῆς πείνης ἠναγκάσθη νὰ πλησθῇ εἰς τι φιλικὸν οἶκον (τοῦ μικροῦ Ἀναγνώστου εἰς Καγκαδίου), ἵνα ἄρτον αἰτήσῃ κ.λ. ἀλλὰ κατὰ καλὴν τύχην εὑρέθη εἰς τῶν γνωρίμων του ἕξω, ὅστις τὸν εἶδε, τῷ εἶπε παρρηθῆ: Τοῦρκοι· ὁ δὲ ἀκούσας ἔφυγε καὶ ἐκρύβη εἰς τὸ Νιμποριό (δάτος ἀγγρίων θένδρων καὶ νερόμυλοι) ζῶν διὰ κομάρων καὶ μύρτων. Ἐκεῖθεν δὲ ἀπὸ νυκτός εἰς νύκτα διήλθε καὶ ἔφθασε τὴν 8ην πρὸς τὴν 8ην Δεκεμβρίου εἰς Ἑρέρικον, ὅπου καὶ ὁ Γέροντάς του εἶχεν ἐπανέλθει τὸ δεύτερον καὶ διέτριβε. Τοῦτον δὲ ἰδὼν αἰφνιδίως ἐνώπιόν του δακρυρροῶν ὑπεδέχθη καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν διὰ τῆς ζώνης του ἐκφυλακισθέντα. Καὶ τοιαύτη μὲν ἐστὶ περιληπτικῶς ἡ τοῦ Γενναδίου ἐπτάμηνος κράτησις καὶ δέσμευσις τοῦ 1821 ἔτου. ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπη. Πολλῶ δὲ χειρότερα ἐγένετο ἡ τοῦ 1854 ἀποβολὴ ἐκ τῆς ἡγουμενείας ὑπὸ τοῦ Σ. Καρυστίας Μ. Καλλιάρχου, καὶ καταδρομὴ ὑστερον ὑπὸ τοῦ ἐγκαθιδρυθέντος, παρὰ τῆς Σεβασμιότητός της, νέου Ἡγουμένου Ναθαναὴλ ἱερομονάχου Παναγιωτοπούλου μεγαλοσχήμου καὶ Ὁθωμανοῦ ὑπηρετοῦ.

Ἀπεβλήθη ὁ δεινοπαθὴς Ἕλλην καὶ ἐγκαθιδρύθη παρὰ νόμῳ ὁ Ὁθωμανὸς ὑπὸ τῆς, ὅστις καὶ τὴν δυστυχισμένην μονὴν τῶν Καρυῶν ἐν βραχεῖ χρόνῳ ὥθησε μέχρι βόθρου, χρεώσας αὐτὴν δισχιλίας δραχμὰς ἐδραπέτευσεν ἐπομένως

ταὶ ἐπ' αὐτῆς, φέρεται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ὡς ὑπόδικος παρίσταται καὶ ἐξετάζεται· οὗτος δὲ προσεδόκα τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου. Ἐρωτᾶται ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπη, λέγοντος, ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ Δεσπότης ἀπὸ ἐδῶ, ποῦ ὑπῆγεν; εἰς Σμύρνην καὶ Κωνσταντινούπολιν· γνωρίζεις τίποτε περὶ τῆς Ἑταιρίας; ὅχι· τότε ὁ Ὁμέρμπης στραφεὶς πρὸς τοὺς παρακαθημένους αὐτῷ μπηδὰς καὶ ἀγάδας εἶπε « ψεύματα λέγει· ὁ Πατριάρχης προσεκάλεσε τὸν Εὐρίπου καὶ τὸν Καρύστου ἐπάνω καὶ τοὺς εἶπε, νὰ ἐτοιμασθοῦν καὶ σηκώσουν τὸν βασιλᾶ ἀπὸ ἐξ χρόνου παιδιῶν διὰ καὶ ἐπάνω, ὅλοι τὸ ἠξεύρου ». Μετὰ δὲ τὴν ἐξετάσιν ἔδωκε γράμμα, ὅπερ διελάμβανε περὶ τῆς Ἑταιρίας, εὔρε δὲ αὐτὸ ἐν Ἀθήναις, τὸ ἡμῖς· τὸ δὲ ἕτερον ἡμῖς ἀνέγνωσεν ὁ Γ. Χρυσόφους, ἱατρός Κονίστριος, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπη, ἵνα τὸν πληρωθέντα ἐν Στύροις Λούγκαν ἱατρύσῃ· τὸ δὲ γράμμα ἔφερε τὴν ὑπογραφήν, Θωμᾶς. Μετὰ δὲ τὴν ἐξετάσιν ἤραν τὸν Γεννάδιον, μὴ γνωρίζοντα ποῦ τὸν ὑπάγουσιν. Ἐφεραν δὲ καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ τὸν μὲν λαιμόν του εἰς ἀλύσεις σιδηρᾶς καὶ βαρείας ἐκλείσαν, τοὺς δὲ πόδας του εἰς τὸ κούτσουρον ἐκλείδωσαν μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Ν. Κριεζώ-

νύκτι. Εἶται δὲ ἀληθές, ὅτι ἡ μὲν δέσμευσις ὑπὸ βαρβάρου ἀνθρώπου Τοῦρκου ἐγένετο κατὰ τοῦ Γενναδίου· ἡ δὲ παράδοξος καὶ παράνομος ἐκ τῆς ἡγουμενείας ἀποβολὴ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τοῦ ὁμοισχίμου ἐνηργήθη. Τὰ καθ' ἑκάστη τῇ ἀποβολῇ τοῦ Γενναδίου ἐκ τῆς ἡγουμενείας ἀφθονον ὕλην παρέχουσιν εἰς πάντα νοήμονα καὶ λόγιον ἄνθρωπον, ἅτινα τεύχους χωριστοῦ δέονται περὶ τῆς πτυχῆς αὐτοῦ κ.λ.

του καὶ Βάσσου αἰχμαλωσίας τοῦ Μαχμούτ Ξουοῦ. Τότε ἐγένετο λόγος νὰ κάμωσιν ἀνταλλαγὴν, πλὴν τὸν μὲν Ξουὸν ὁ Ὁμέρμπεης ἠλευθέρωσε, τὸν δὲ Γεννάδιος εἰς ἔτι βαθυτέραν καὶ σκοτεινότεραν φυλακὴν ἐρρίψεν· ἐπομένως τὰ χωρία ἀκούσαντα αὐτὸν ἐπανελθόντα εἰς Κάρυστον ἤρξαντο καὶ ἄκοντα καταβαίνειν εἰς προσκύνησίν του κ. λ. (α).

(α) Τὰ δὲ πλοῖα τὰ ὄντα μετὰ τοῦ Δεσπότη ἐν τῷ πολέμῳ τὸ ἐσπέραις ἀπέπλευσαν ἐκ Στυρῶν, ὃν τὰ μὲν εἰς Ἄνδρον, τὰ δὲ εἰς Κέα, καὶ ἕκαστον ὅπου ἠδυνήθη· ἀλλὰ καὶ τινες τῶν ἡμετέρων ἐν αὐτοῖς σωθέντες ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν Τουρκικῶν βολῶν μετέφεραν εἰς Κέα καὶ τοὺς ἀπεβίβασαν. Ξενοὶ δὲ ἐκεῖ ὄντες καὶ ἄγνωστοι περιεφέροντο ἐν τῷ λιμένι μὴ ἔχοντες γρόσιον, ἵνα ἄρτον διὰ τροφήν των ἀγοράσωσι· πλοῖαρχος δὲ τις Ἑπτανήσιος ἰδὼν αὐτοὺς οὕτω περιφερομένους τοὺς ἠρώτησε· ἐκεῖνοι δὲ διηγήθησαν αὐτῷ τὴν συμφορὰν των, ἣν κατὰ τὰ Στύρα ἔπαθον ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπεη. Ὁ δὲ τὸ πάθημα αὐτῶν ἀκούσας εἰς οἶκτον ἐκινήθη καὶ ἀμέσως περέλαβεν αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖόν του, ἐν ᾧ διέθρεψεν ἐβδομάδα μίαν, καὶ εἰς ἀκάτιον, εὗρεθὲν διὰ τὸν λιμένα Πρασιῶν τῆς Ἀττικῆς (Πόρτο-ράφτη), ἔδωκε γρόσια δέκα διὰ ναῦλον, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς· φθάσαντες δὲ εἰς τὸν λιμένα τῶν Πρασιῶν εὗρον πλῆθος οἰκογενειῶν ἐκ τῶν παρακειμένων χωρίων, καταφυγουσῶν ἐπὶ τοῦ νησοδρίου, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἐκεῖ, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς θηριάδους σπάθης τοῦ Τούρκου καὶ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐξεληθότες τοῦ ἀκατίου ὤδευον πρὸς τὴν Πατρίδα αὐτῶν Εὐβοίαν, καὶ περὶ ἡλίου δυσμᾶς ἔφθασαν εἰς τι μονίδιον παρὰ τὸν Μαρχθῶνα, Βρυῶν καλούμενον. ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ἔρημον ἀνθρώπων· εἶδον μὲν αὐτοὺς· ἀνωθεν ἀπὸ σκοπιᾶς, καὶ γνωρίζοντες ὅτι ἦσαν Χριστιανοὶ ὁμοιοπαθεῖς καὶ τεταλαιπωρημένοι, ἔστειλαν αὐτοῖς ὀλίγον ἄρτον καὶ σκεπάσματα διὰ ὑπ-

ΚΕΦ. Β'.

Ο ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΡΙΕΖΩΤΗΣ

ἐν Καρυστίᾳ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου ὁ στρατοπεδάρχης Ἀγγελῆς διώρισεν ὡς ὀπλαρχηγὸν τῆς Καρυστίας τὸν Ν. Κριεζώτην, ἄνδρα γενναῖον, πολεμιστὴν, διακριθέντα ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Ὁμέρ Βρυῶν Πασσᾶ ἐν τοῖς Βρυσακίοις καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς εἶπομεν ἐν τῷ Α^ο βιβλίῳ. Μετὰ δὲ τὸν διορισμὸν του ὁ Κριεζώτης ἐξεκίνησε τὴν ἐπιούσαν διὰ τὴν Καρυστιάν,

νον· οἱ δὲ ἀπεσύρθησαν πέραν εἰς τι δάσος καὶ ὑπνωσαν. Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἐγερθέντες, καὶ ὀδηγηθέντες ὤδευον πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Καλοῦ Λεβιαδίου παρὰ τὸν Κάλαμον· ἐν αὐτῇ εὗρον ἀνθρώπους, οἵτινες ἔδωκαν αὐτοῖς ἄρτον νὰ φάγωσι καὶ ταυτοχρόνως ὀκτὼ γρόσια, δι' ὃν ἐναύλωσαν λεμβάδιον (μονόζυλον), καὶ εἰς τὸ ἀντίπερα τῆς Εὐβοίας ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἀπεβίβασεν αὐτοὺς παρὰ τὸ Ἀληθέριον (27 Αὐγούστου). Πλησιάζαντες δὲ εἰς τὸ Ἀληθέριον ἠρώτησαν μὴ Τούρκοι εὕρισκονται που εἰς τὰ χωρία; ὅχι· ὁ δὲ Βάσσος καὶ Ῥάντος τοῦ εὕρισκονται; εἰς τὰ ὄρη, ὅπου καὶ βλαχοποιμένες, περιφέρονται καὶ ἕως εἰς τὸν Καστροβιλά, Κάδδην καὶ Ἐπισκοπὴν. Ὅθεν μὴ εὐχαριστιθέντες νὰ ὑπάγωσι πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Βάσσου καὶ τοῦ Ῥάντου, μετέβησαν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Βρυσακίων, ὅπου ἐστρατοπεδάρχει ὁ Ἀγγελῆς· παρουσιασθέντες δὲ ἐνώπιον αὐτοῦ διατάχθησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ Τουρκοστάτη, καὶ ὀδηγὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Κουλοχέρης Διονύσιος μοναχὸς ἐξ Ἀνδρου Παναχραντίτης, ὅστις ἦν μετὰ τοῦ Ἀνδρίου Ἐπισκόπου Καρύστου Νεοφύτου πρότερον, καὶ ὕστερον ἐν τῇ Μονῇ τῶν Καρυῶν· ἅμα δὲ τοῦ πολέμου ἀρξαμένου ἦρε τὰ ὄπλα.

καὶ ἠκολούθησαν τὸν νέον ὀπλάρχην ἐπέκεινα τῶν τριάκοντα ἐκ τῶν Βρυσακίων, ἐν οἷς καὶ ὁ Κουλοχέρης Διονύσιος· τὸ δὲ γεῦμα ἐποίησεν ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιάν καὶ δροσεράν χλόην τῶν πελορίων πλατάνων τῆς Τριάδος (χωρίον νῦν τοῦ Κριεζώτου). Μετὰ τοῦτο δὲ ἀναστὰς ὠδεύειν ἡσύχως μετὰ τῶν συνοδιτῶν του, καὶ τοῦ ἡλίου δύοντος ἔμεινε νὰ ὑπνώσῃ ἐν τινι νερομύλῳ παρὰ τὰ Καμπία (χωρίον)· ἀλλ' ἐκεῖ κατέλαβεν αὐτὸν πόνος ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τόσον ὀξύς, ὥστε μικροῦ ἔδει ἀποθανεῖν. Φαίνεται δὲ, ὅτι ὁ πόνος ἐξ ὑδροποσίας ἢ τοῦ κόπου τῆς ὁδοπορίας προῆλθεν. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἱστάμενοι, καὶ ὁρῶντες αὐτὸν χαμαὶ κυλιόμενον καὶ βαρέως γογγύζοντα, ἠγνόουν τί ποιητέον· ἄφαντες λοιπὸν πυρὰν μεγάλην ἐθέρμαινον τὸν δεινῶς πάσχοντα καὶ ὑπὸ τοῦ ὀξέος καρδιοπόνου βασανιζόμενον· ὁ δὲ Διονύσιος ἐμπειρότερος τῶν ἄλλων εὐρὼν χύτραν ἔθρασεν ἐλελίσφακον, ὃν ἔδωκε νὰ πῖνῃ, καὶ τινα ἄλλα χλιαρὰ ἐπότισεν αὐτὸν, καὶ οὕτως ἔπαυσεν ὁ πόνος καὶ ἡσύχασε περὶ τὸ μεσονύκτιον. Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἐγερθεὶς καὶ διὰ τῆς ἄνω ὁδοῦ διαβάς, Πλατάνου καὶ Σέτας, ἀφίχθη εἰς τὴν Κύμην, ὅπου καὶ ὁ Βάσσος καὶ ὁ Ῥάντος ὁ μονόφθαλμος ἦσαν· φθάσας δὲ ἐκεῖ ἠνώθη μετ' αὐτῶν καὶ περιεφέροντο ἀπὸ τῆς Κύμης ἕως τοῦ Καστροβαλαῖ, Ἐπισκοπῆς καὶ ἄλλων χωρίων. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν χωρίων τοῦ Ὁμέρμπεη, ὡς Δύστου κ.λ. περιήρχετο ἀφόδως ὁ Μαχμοῦτ Ξυνός, ἐπιστάτης (κεχαγιάς) τοῦ Ὁμέρμπεη, μετὰ τριῶν ἄλλων καὶ ἀφ' ἑνὸς χωρίου εἰς ἕτερον μεταβαίνων ἥσθιε πῆττας καὶ κόττας· μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Ν. Κριεζώτης ἔσπευσεν εἰς ζώγρησιν τοῦ Ξυνοῦ, ἀλλὰ μὴ γνωρί-

ζων καὶ εἰς τί χωρίον διέμενε τὴν ἐσπέραν ἐκαίνην, καθ' ἣν διευθύνοντο πρὸς αὐτόν· πλησιάσαντες δὲ πρὸς τὸ Ζερμπίσια ἐπληροφορήθησαν, ὅτι ὁ Ξυνός ἦτο κατ' ἐκαίνην τὴν ἐσπέραν ἐν τῷ χωρίῳ Πετριάς, ὠδεύειν πρὸς αὐτὸ οἱ πάντες ἕως ἑκατόν· φθάσαντες δὲ ἐκεῖ τὸ λυκαυγὲς περιεκύκλωσαν τὸ χωρίον, καὶ κυρίως τὴν νεόδμητον οἰκίαν τοῦ Ν. Γκιώγκα, διότι ἐν αὐτῇ εἶχε καταλύσει ὁ Ξυνός. Αἴφνης δὲ ἐκεῖ ἐξῆλθεν ὁ Ν. Στουραίτης ἐκ τῆς οἰκίας του κατάλευκος, καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ περὶ τὸν Κριεζώτην καὶ Βάσσον ἐπυροδόγησαν νομίσαντες Τοῦρκον εἶναι, ὡς καὶ τὸν Δ. Βηριώτην διὰ τοῦ ξίφους ἐπλήγωσαν καιρίως τὴν κεφαλὴν του· ἐπομένως ἀφυνήσαντες οἱ Τοῦρκοι ἤρξαντο τὸν πόλεμον ἀπὸ πρωίας μέχρι δείλης, χωρὶς ὅμως ἀποτελέσματος, εἰμὴ τῆς πληγῆς τοῦ Κώστα Κρόκου ἀπὸ τῆς Σέτας. Ὁ μὲν οὖν Βάσσος θεωρήσας ὡς ἀδύνατον, εἶπε τῷ Κριεζώτῃ «δὲν δυνάμεθα, Μπράτμε, νὰ τοὺς πάρωμεν, καὶ ἂς ἀναχωρήσωμεν»· ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης συσχεθεὶς ἀπὸ βαρυθυμίας οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ φιλοτιμηθεὶς ἔτι μᾶλλον ἐσύναξε φρύγανα, ὥρμησε λαθραίως καὶ ἔθλασε τὴν θύραν τοῦ κατώγεω, καὶ ἔδωκε ἔπειτα πῦρ· καὶ ἐπειδὴ τὸ κατώγεω εἶχεν ἐμπρηστικὰς ὕλας, ὡς ἄχυρα κ.λ. διέδωκε παρευθὺς τὸ πῦρ τὰς φλόγας τοῦ ἄνω, ἐβράδυνεν ὅμως μικρὸν, ἐπειδὴ ἡ οἰκία εἶχεν ἀπὸ χώματος τὸ δάπεδον. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἰδόντες τὰς φλόγας ἐκτεινομένας ἕως εἰς τὴν στέγην τῆς οἰκίας ἠνέφξαν τὸ παράθυρον καὶ ἐπυροδόλουν, ἐν δὲ τῷ ἀνοίγματι τοῦ παραθύρου ἐφονεύθη ὁ εἷς, ἀλλὰ καὶ ὁ γενναίτερος τῶν τεσσάρων· ὁ δὲ Ξυνός καὶ οἱ συνετάξοί του ἀπελπισθέντες ἔρριψαν τὰ ὀ-

πλα και παρεδόθησαν (19 πρὸς 20 Σεπτεμβρίου). Ἄραντες δ' οὖν αὐτοὺς μετήνεχον εἰς τὴν Κάδδην, ἐν ἣ ἔδημοπράτησαν τὰ ὄπλα των ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ πύργου παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν· μετὰ δὲ τὴν δημοπρασίαν λαβόντες αὐτοὺς μετέφεραν εἰς τὴν Κύμην, καὶ διετήρουν αὐτοὺς μέχρι τινός, καὶ ἀκολούθως ἡλευθερώθησαν διὰ τοῦ ἐφεξῆς τρόπου. Τὸν Μαχμούτ Ξυνὸν καὶ τοὺς ἄλλους δύο ἐκράτουν εἰς τὴν σκούναν τοῦ Δ. Γιαννάκη· ὅτε δὲ εἰσέβαλε τὸ δεύτερον ὁ Ὁμέρμπεης εἰς τὴν Κύμην, ὁ μικρὸς Τζόρος (Σθλαβοῦνος) μετὰ τινων ἐταίρων του ἐξήγαγε τὸν τε Μαχμούτην καὶ τοὺς δύο ἐκ τῆς σκούνας, καὶ μετεβίβασεν αὐτοὺς ἐν τινὶ λέμβῳ, ἥτις ἀπέπλευσε παραχρῆμα διὰ Σκύρον· φθάσας δ' οὖν ἐκεῖ ἀπεβίβασεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀχερῶνα (λιμὴν), καὶ ποτὲ μὲν ἐζήτει λύτρα, ποτὲ δὲ ἠπείλει νὰ τοὺς φονεύσῃ, καὶ ἄλλοτε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι θέλει τοὺς μεταφέρει εἰς Κέα. Ἐξ ἄλλου δὲ ὁ Ὁμέρμπεης ἔθυε καὶ ἀπώλλυεν ἐν Κύμῃ, πολλοὺς καὶ πολλὰς ἐζώγρησε, τὸν Ξυνὸν καὶ τοὺς δύο μετ' ἐπιμονῆς ἐζήτει. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῇ ἀγκύρᾳ Κυμαϊκὰ πλοῖα κατέπλευσαν εἰς τὸν Πεῦκον, ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν χρήματα, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδίδεν. Ἰδὼν δὲ ὁ Ξυνὸς ὅτι κινδυνεύει, ἦ νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς Κέα, ἦ καὶ νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἔβαλε μεσάζοντα εἰς τὸν Σθλαβοῦνον τὸν Μ. Βαρλαάμ· στοχασθεὶς οὗτος, ὅτι πολὺ μεγαλείτερα θέλουσι πάθει δεινὰ ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπεη, ἢ φονευθῇ ὁ Ξυνὸς καὶ οἱ δύο, ἐγγυήθη τῷ Σθλαβοῦνι διὰ τὸν Ξυνόν. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος μετέβη εἰς τὸν Πεῦκον, ὅπου τὰ Κυμαϊκὰ πλοῖα ἦσαν ἡγκυροβολημένα, καὶ ἀμέσως ἐμέτρησαν αὐτῷ τρεῖς χιλιάδας γροσίων· ἐπιστρέψας λοιπὸν

ἐκεῖθεν ὁ Ξυνὸς τὰ ἐμέτρησε τῷ μικρῷ Τζόρῳ καὶ τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀχερῶνα, καὶ οὕτως ἐλυτρώθη ὁ Ξυνὸς καὶ οἱ δύο, καὶ ἐπανῆλθον ὅπου καὶ ὁ Ὁμέρμπεης.

Ὁ δὲ Ὁμέρμπεης μαθὼν τὸ πρὸς τὸν Μαχμούτην Ξυνὸν, ἐπιστάτην του, ἀπροσδόκητον σύμβαμα, καὶ ὅτι οἱ ἐπαναστάται περιεφέροντο ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον καθ' ἑκάστην καὶ ἡϋξάνοντο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, παροξυνθεὶς ἐκ τούτων, ἐξεστράτευσεν παραχρῆμα ἀπὸ τῆς Καρύστου (κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου) μετὰ τῶν τριακοσίων ἐπέκεινα Καρυστίων του καὶ ἔτρεχε πρὸς καταδίωξιν τῶν Μπαρπάτσιδων, εἰσέβαλε καὶ αὐθις ἀναιμῶς ἐν τῇ Κύμῃ, ἐπυρπόλησε καὶ ἀπετέφρωσεν ὅσας οἰκίας ἀφῆκε τὸ πρῶτον, ὥς καὶ εἰς τὸν Καστροβολᾶ καὶ λοιπὰ χωρία, ἔθυσεν, ἀπώλεσεν, ἐλαφυραγώγησε, καὶ ἡχμαλώτισεν· οἱ δὲ ἄνθρωποι, οἱ πλεῖστοι μὲν κατέφυγον νῦν εἰς τὰ ὄρη, ὀλίγοι δὲ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ὀλιγώτατοι εἰς τὴν κατὰ τὴν Χιλήν νῆσον. Καὶ τὰ μὲν πλοῖα τὰ ἐν τῇ ἀγκύρᾳ ἦσαν αὐτὰς καὶ διῆλθον εἰς τὴν Σκύρον, τὰ δὲ ἐν τῇ ξηρᾷ μέιναντα ἐρρίφθησάν τινα ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰσελθόντες ἐν αὐτοῖς μετέβησαν εἰς τὴν Χιλήν· οἱ δὲ ἐπὶ τῆς νήσου ἰδόντες τοὺς Τούρκους εἰσῆλθον εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου τὸ ἁγίασμα, καὶ ἐσώθησαν (α). Οἱ δὲ Τούρκοι αἰχμα-

(α) Τὸ ἁγίασμα τοῦτο ἐξ' αἰώνων ὑπάρχει, καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ τοῦ Θεολόγου τιμᾶται. Πολλοτάτοι ἄρχιερεῖς διῆλθον ἐκ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἀλλ' οὐδεὶς εἶπε κατὰ τοῦ ἁγιάσματος· τι ποτὲ τέλειται· οἱ δὲ ἐκ τῶν πολλοτάτων εἶναι οἱ ἐφεξῆς τέσσαρες, ὁ ἐξ

λωτίσαντες ἑβδομήκοντα γυναῖκας καὶ πᾶν ὅ,τι εὖ-
ρον λαφυραγωγῆσαντες ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Κύμην.
Ἄλλ' ἐπειδὴ χειμὼν ἦν, καὶ δὲν εὕρισκον κριθὴν καὶ
ἄχυρα διὰ τοὺς ἵππους ὅτε Ὀμέρμπεης καὶ οἱ ἄλλοι,
ἀπесύρθησαν εἰς τὸ Αὐλωνάριον, ἐν ᾧ ἐστρατοπέ-
δευσαν, καὶ τὰς αἰχμαλωτίδας ἔχοντες, ἐνθα ἡλευθέ-
ρωσαν τὰς ἐξήκοντα πέντε. Μῆνα δὲ περίπου διέ-
μειναν ἐν αὐτῷ συνάζων πάντων ἐν γένει τῶν χωρίων
καὶ τῶν μονῶν τὰ ἔλαια, ὀρθότερον δ' εἰπεῖν ἅπασαν
τὴν ἐπαρχίαν λαφυραγωγῶν, ἀρπάζων, μεταφέρων
ἀγγαρικῶς καὶ ἀποθηκεύων αὐτὰ εἰς τὰ Στύρα ἐν τῷ
λεγομένῳ Ὀντᾶ· λαδᾶς αὐτόχρημα κατέστη ὁ Ὀ-
μέρμπεης, καὶ πραγματευτὴς καλὸς, ὅς τις καὶ πολὺ
εὐθυσὶ ἡγόραζεν ἀπὸ τοὺς πάντας· ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπὸ
τῆς ἀδελφῆς του γαμβρὸς Ἰσούφαγας, ὁ μετέπειτα
Σιλικτάρης, οὐκ ἔμενεν ὀπίσω τοῦ γυναικαδέλφου
του· ἐγγιζούσης δὲ τῆς ἀποσυνάξεως τοῦ ἐλαίου, ἀνα-
στάς περὶ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου μετέβη εἰς τὰ
Στύρα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Κάρυστον. Οἱ δὲ ἡμέ-
τεροι Κριεζώτης τε καὶ Βάσσος, ὅτε ὁ Ὀμέρμπεης
διέτριβεν ἐν τῇ Κύμῃ, ἀπесύρθησαν εἰς τὴν Μελεΐναν,
καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Κουτουρλὸ Μετόχι, μὴ ἔχοντες
ἱκανὰς δυνάμεις, ἵνα ἐπιπέσωσι κατὰ τοῦ Ὀμέρμπεη
εἰς τὴν Κύμην ἢ καὶ εἰς τὸ Αὐλωνάριον· ὅθεν ἔμενον

Ἀργυροκάστρου Γρηγόριος, ὁ ἐκ Λένθου Ἰκνωβος, ὁ ἐκ Χίου
Δανιὴλ, καὶ ὁ ἐξ Εὐβοίας Νεόφυτος. Οὗτοι μὲν οὐκ ἐμπό-
δισαν τὴν χρῆσιν τοῦ ἀγιάσματος εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ὁ δὲ
ἐκ Μυκῶνου Εὐ. Μακάριος, ὁ καὶ Καλλιάρχης οὐκ ἐμπόδισε
μόνον, ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἐχρήσατο στρατιωτικῇ, ὥθων τὸν
λαὸν ἵνα μὴ μεταβῇ εἰς τὸ ἀγίασμα. Τέλος δὲ ἀνέφερε καὶ
τῷ Νομάρχῃ, ὁ δὲ ἀνέθηκε τῷ ἐπαρχικῷ συμβουλίῳ κ. λ.

ἐκεῖ, ἕως οὗ ἀνεχώρησαν ὁ Ὀμέρμπεης ἀπὸ τοῦ Αὐ-
λωναρίου. Μόλις δὲ αὐτὸς εἶχεν ἀναχωρῆσαι ἀπὸ
τοῦ Αὐλωναρίου, καὶ ἰδοὺ ὁ Καρύστου εἰς τὴν Ἑρέ-
τριαν ἀφίχθη, καὶ ἡγχυροβόλησαν τὰ πλοῖα παρὰ τὰς
νῆστους τῆς Ἑρετρίας (Βαθυονήσια)· μαθόντες δὲ τοῦ-
το, πάντες ἔδραμον πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Δεσπότου.
Ὁ δὲ Βάσσος διαρχόμενος τὸ χωρίον Κάδδης εὗρεν
ἐν αὐτῷ Τοῦρκόν τινα, καλούμενον Ντερβίσην, μετὰ
δύο ἐτέρων, ὃν ἐπολιόρχησεν εἰς τινα οἰκίαν, καὶ
ἐπολέμησεν, ἀλλ' οὐκ ἡδυνήθη νᾶ τὸν συλλάβῃ· ἐ-
πυρπόλησεν ὅμως τὴν οἰκίαν, καὶ οὕτως ἀπετέφρωσεν
αὐτόν· δύο δὲ ἐκ τῶν συνεταίρων του παρεδόθησαν, ὁ
μὲν εἰς τούτων ἐκαλεῖτο Ῥεστέμης καὶ ἦτον ὑγιής,
ὁ δὲ ἕτερος τετραυματισμένος, τοῦτον ἔδωκαν τῷ Νι-
κολᾶϊ Μελισσινῷ ἐκ τῆς Κεας νᾶ τὸν ἰατροῦσιν.

Συνελθόντες δ' οὖν ἐκεῖ ὅτε Καρύστου, ὁ Ν. Κριε-
ζώτης καὶ ὁ Βάσσος συνήρχοντο ἐν τοῖς πλοίοις καὶ
πάντοτε συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου καὶ τῆς
κατὰ τῆς Καρύστου ἐκστρατείας, καὶ τοῦ αἰσίου ἀπο-
τελέματός τοῦ πολέμου, ὃν ἐμελλον νᾶ ἐπιχειρισθῶ-
σιν· οἱ δὲ ὀλίγοι στρατιῶται τοῦ τε Κριεζώτου καὶ
Βάσσου ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι ἐπὶ τοῦ πεζονησιδίου
τῆς Ἑρετρίας, καὶ ἔξω αὐτοῦ. Ὁ δὲ Δεσπότης ἐπεθύ-
μει νᾶ μεταβῇ καὶ εἰς τὰ Βρουσάκια πρὸς ἐντάμωσιν
τοῦ στρατοπεδάρχου Ἀγγελῆ. Ἐν τῷ Α. βιβλίῳ
ἐλάλησα περὶ τῆς ἐκεῖ μεταβάσεώς του. Ἐν δὲ τῇ ἐπανό-
δῳ εἰς τὴν Ἑρέτριαν συνέβη τὸ ἐφεξῆς χωμικόν. Οἱ σκο-
ποί, μὴ γνωρίσαντες τὸν Δεσπότην ἐπανερχόμενον ἐκ
τῶν Βρουσακίων (νῦξ γὰρ καὶ σκότος βαθύτατον ἦν),
ᾗτε ἤκουσαν ποδόχροτον ἵππων, νομίταντες ὅτι ἦταν
Τοῦρκοι ἐρχόμενοι κατὰ τῶν ἐν τῇ Ἑρετρίᾳ Ἑλλή-

νων, ἐπυροβόλησαν· τοῦτον δὲ τὸν πυροβολισμόν ἀκούσαντες πάντες οἱ ἔσω τε καὶ οἱ ἔξω τοῦ πεζονησιδίου ἐξεπλάγησαν, καὶ ἠγνόουν τί τρέχει· καὶ οἱ μὲν εἰσῆρχοντο, οἱ δὲ ἐξῆρχοντο· ἀλλὰ τέλος ἤρξαντο πάντες νὰ ὀχυρῶσι τὸ πεζονησιδίον, καὶ οἱ μὲν ἐτοφείζον, οἱ δὲ ἠλάλαζον. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἤκουον τὸν ἀλαλαγμόν, ἀλλ' ἠγνόουν· ἐβίαζον ὁμῶς τοὺς ἵππους των, ἵνα τάχιον φθάσωσι, καὶ ἴδωσι τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ψάμμον, ὅπου ἦσαν ἠγχυροβολημένα τὰ πλοῖα, καὶ ἕως οὗ φθάσωσιν ἀληθῶς ἐπὶ τῆς ψάμμου, καὶ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα, πολλάκις εἶπον τὸ τοῦ ἀρχαίου « φείσθητε τῆς ζωῆς ἡμῶν »· τοῦτο δὲ ἡ ἐπιτοῦσα διὰ πιστολίουδικάνου καὶ σπάθης εὐρεθείσης ἐρριμμένης χαμαὶ ἐμαρτύρησεν· ἡ σπάθη ἐφέρετο ὑπὸ ἱερέως τινὸς Κείου καὶ Οἰκονόμου, ὅντος μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τὸ δὲ πιστόλιον ὑπ' ἄλλου . . . . .

Ἀφοῦ δὲ ὁ Ἐπίσκοπος ἐπανῆλθεν ἐκ τῶν Βρυσακίων εἰς τὴν Ἑρέτριαν, ὡς ἐν τῷ Α. βιβλίῳ ἐρρέθη, μικρὸν διαμείνας ἐξεκίνησεν ὅτε Ἐπίσκοπος καὶ οἱ λοιποὶ ὀπλαρχηγοί, Κριεζώτης καὶ Βάσσος, ἐκ τῆς Ἑρετρίας διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης πρὸς τὸ Ἀληθέριον. Φθάσαντες δ' οὖν εἰς αὐτὸ κατέλαβον τὸν ἐν τῇ παράλιᾳ πύργον καὶ ἐστρατοπέδευσαν καὶ παραχοῆμα ὠχυρώθησαν, ὑπερμεσοῦντος τοῦ Δεκεμβρίου· ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιάζιον παρὰ τὸν πύργον ἦν ἐρείπιον, ὅπερ ἐπεσκεύασαν μικρὸν, καὶ ἐστέγασαν αὐτὸ διὰ τὰς τῶν προσεγγιζουσῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν ἀκολουθίας τε καὶ λειτουργίας. Ὁ Ἐπίσκοπος ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις ἐορταῖς ἱεροῦργησεν, ἥτοι τῇ τοῦ Χριστοῦ Γεννῇται, τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους, τοῦ Ἀ-

γίου Βασιλείου, ἐορταστῆς δὲ ὁ Βάσσος ἦν, καὶ τῇ τῶν Ἐπιφανείων, καὶ τὸν ἁγιασμόν μὲ ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀξιοπρέπειαν ἐποίησε. Πρὸ δὲ τῶν Ἐπιφανείων καὶ ὁ τοῦ Π. Μαυρομιχάλου Ἠλίας ἀφίχθη ἐκεῖ μετὰ τοῦ θείου του Κυριακούλη, προσκεκλημένος ὢν, ἔχων καὶ ἀρκετοὺς Μανιάτας, οὐ Σπαρτιάτας, καὶ δύο καράβια οὐ πολὺ μεγάλα· ἔτι δὲ καὶ ὁ Κόττας ἐκ τῶν Βρυσακίων· πάντες ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ἀληθερίου ἠνώθησαν, καὶ ἐπέκεινα τῶν χιλίων στρατιωτῶν ἠριθμοῦντο. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐορτῶν παρέλευσιν ὁ Ἠλίας μετέβη εἰς τὰ Κριεζᾶ, ἐν οἷς διέμεινεν ὀκτὼ ἡμέρας περίπου, μέχρις οὗ ἐτοιμασθῇ καὶ ὁ ἐπίλοιπος στρατὸς· ἐτοιμασθεὶς δὲ ἐξεκίνησε διὰ τε θαλάσσης καὶ ξηρᾶς πρὸς τὰ Στύρα. Ὁ δὲ Δεσπότης καὶ τινες πρόκριτοι τῆς ἐπαρχίας ἐγένοντο ἐπιμεληταὶ τῆς τροφοδοσίας καὶ τῆς μισθοδοσίας, καὶ ὤδευον κατόπιν αὐτῶν εἰς τὰ Μεσοχώρια· ἀφιχθέντες δὲ κατέλυσαν ἐν αὐτοῖς, ἵνα χρήματα, ἄλευρα, κρέατα, πολεμοφόδια καὶ εἴτι ἀναγκαῖοι τῷ στρατῷ διὰ τὸν πόλεμον ἐκείθεν, ἐκ τῶν ἄνω χωρίων, συναθροίζωσι, προπαρασκευάζωσι καὶ χορηγῶσιν ἀφθόνως εἰς τοὺς ὀπλαρχηγούς, οὗτοι δὲ εἰς τοὺς στρατιώτας πρὸς ἀνακούρισιν αὐτῶν.

Ὁ δὲ Ἠλίας πρῶτος ὀπλαρχηγὸς ἐπὶ χιλίων περίπου στρατιωτῶν ὢν τὴν πέμπτην μετὰ τῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν Κυριακούλη, Κριεζώτου, Βάσσου καὶ Κόττα, ἀφίχθη εἰς τὰ περίξ χωρία τῶν Στυρῶν, Κοβέλας κλ. Τὴν δὲ πρωίαν τῆς Παρασκευῆς (12 Ἰανουαρίου 1822) ἐνωθέντες ἐκίνησαν κατὰ τῶν ἐκχτὸν πεντήκοντα Καρυστίων Τούρκων τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰσούφαγα γαμβροῦ τοῦ Ὁμέρμπεη

κατεχόντων τὸ χωρίον, ὅς τις ἐγκατελείφθη εἰς τὰ Στύρα ὑπὸ τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ Ὁμέρ, ὅτε ἐκ τῆς Κύμης καὶ τοῦ Αὐλωναρίου ἐπέστρεφεν εἰς Κάρυστον. Οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα Καρύστιοι εἶχον καλῶς ὀχυρωθῆ καταλαβόντες τὰς ἐφεξῆς οἰκίας τοῦ Σκανάβη τρεῖς, τοῦ Γιαννάκη Σκανάβη ἐκράτει ὁ Ἰσοῦφαγας, τὰς ἐπὶ τοῦ λόφου συνεχομένας Ν. Σκριβάνου καὶ Ἀγγέλου τοῦ Θεοδώρου, τὰς παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Γερομπετημέτου, τοῦ Παπᾶ Θεοδώρου, καὶ τὰς τοῦ Παπᾶ Ἀναστασίου καταντικρὺ Ἰωάννου τοῦ Χόνδρου, παρακάτω τὰς τοῦ Ἰμβράημ Πυρτιμήλα, τοῦ Κ. Σαμούρη, τοῦ Γεροστάμου Καγκάδη, καὶ τὴν κοινὴν οἰκίαν (ὄντᾶ), καὶ ἀνέμενον τοὺς Ἑλληνας εἰς πόλεμον. Ἀπὸ τοῦ Σκανάβη τὰς οἰκίας ἤρξαντο οἱ Ἑλληνας τὸν πόλεμον, αὐτὰς πρῶτον προσέβαλον καὶ ἀκολούθως τὰς ἄλλας. Ἀλλὰ πρὶν ἢ κάμωσιν ἐναρξῆν τοῦ πολέμου ὁ Κριζώτης καὶ ὡς ἐντόπιος καὶ τὸν τόπον καὶ τοὺς Καρυστίους Τούρκους γνωρίζων πάντων κάλλιστον, ἐγνωμοδότησεν εἰπὼν, «Μπέη, » καλὸν εἶναι νὰ πᾶμε νὰ πιάσωμε τὸ Διακόφτι, νὰ » μὴν ἔρθῃ μεντάτι (ἐπικουρία)», «ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἡλίας, ἕως οὗ νὰ ἔρθῃ ἡ ἐπικουρία ἡμεῖς τοὺς » πέρνομε τούτους, καὶ ὕστερα ἂς ἔλθωσιν ἄλλοι.» φρόνιμος ἢ παρατήρησις, πλὴν ὁ Ἡλίας οὐκ ἐγίνωσκεν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς Καρυστίους Τούρκους, διὰ τοῦτο ἀπεκρίθη οὕτως. Ὁ δὲ Κριζώτης καὶ ἄλλοι κατέλαβον τὰς θέσεις των, καὶ ἐπομένως ἤρξαντο οἱ ἔξω μὲ τοὺς ἔσω τὸν πόλεμον πεισματωδέστατα καὶ ἐν πρώτοις μὲν οἱ Ἑλληνας ἰσχύσαντες ἐξήλασαν τοὺς Τούρκους τῶν ἑαυτῶν ὀχυρωμάτων μὲ βλάβην, καὶ τοὺς περιώρισαν εἰς ὀλιγωτέρας, τὸν ὄντᾶ καὶ

ἄλλας περὶ αὐτὸν οἰκίας. Καὶ ἕως ὧδε καλῶς προσχώρει ὁ πόλεμος, αἷσιος καὶ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἀπέβαινε.— Τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ Τούρκοι καὶ φοβηθέντες ἐπεμφαν τὸν Γεώργιον Φράγκον ἢ Μπολέτοσην εἰς τὴν Κάρυστον, καὶ ἔδωκε τὴν εἰδησιν εἰς τὸν Ὁμέρμπεην (λέγεται, ὅτι ἐστάλη μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Γιαννάκη Σκανάβη ἢ ὑπὸ τῶν Τούρκων, διότι τοὺς ὑπερηγάπα). Ὁ δὲ Ὁμέρμπεης λαβὼν τὴν εἰδησιν καὶ ἕως ὀγδοήκοντα Τούρκους, κρατοῦντας κοκκίνας καὶ πρασίνας σημαίας, καὶ τινὰ ζῶα, ἔδραμε πρὸς ἐπικουρίαν τοῦ πολιορκουμένου γαμβροῦ τοῦ Ἰσοῦφαγα εἰς τὰ Στύρα. Δὲν παραλείπω νὰ εἰπῶ, ὅτι ὁ νέος Ἐφιάλτης Γ. Φράγκος οὐκ ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ τῆς Κρήνης κάτω διὰ τῶν Καψάλων ἢ Καγκαδέων ὠδήγησε τὸν Ὁμέρμπεην, ἀλλ' ἀνωθεν διὰ τῆς ἀτραποῦ τοῦ Διακόφτι, τοῦ Ἀρμένου καὶ τῆς Βοδίνης κατέβη. Ὁ Κυριακούλης, Βάσσος καὶ Κόττας σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἡλίου πρὸς τὰ Καψάλα, ἵνα τὸ Διακόφτι καταλάβωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπρόλαβον. Καὶ ὁ μὲν Βάσσος καὶ Κόττας προσεκλήθησαν ἐπίσω ὑπὸ τοῦ Ἡλίου νὰ ἔλθωσιν εἰς συνάντησιν τοῦ καταβαίνοντος Ὁμέρμπεη· ἐπιστρέφοντες οὖν ἐκ τῶν Καψάλων ἦλθον κατὰ τοῦ Ὁμέρμπεη καὶ συναντηθέντες εἰς Βοδίνην ἐπληρώθη ὁ Κόττας κατὰ τὸν μηρὸν· ὁ πληγωμένος ἀπεσύρθη, καὶ ὁ φυχουῖός του ἀπὸ τῆς ἰδίας βολῆς κτυπηθεὶς, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀπλήρωτος Βάσσος ἀνεχώρησε. Ἡοῦ ἤδη στρατιῶται ἵνα τὴν ἀκάθεκτον ὁρμὴν τοῦ Ὁμέρμπεη καὶ τῶν Καρυστίων του ἀναχαιτίσωσιν; Οἱ Μανιάται, κατὰ τὴν συνήθειάν των, ἀφοῦ περιώρισαν τοὺς Τούρκους εἰς ὀλιγωτέρας οἰκίας, ἐνόμισαν ὅτι ἐγένοντο κύριοι καὶ τῶν Στυρῶν ὅλων καὶ οὐδε-

μίαν εἶχον ἀνάγκην ἢ φόβον ἀπὸ τῶν πολιορκουμένων, ἢ ἄλλων Τούρκων· καὶ οἱ μὲν εἰς τὴν λείαν ἐ-
 τράπησαν, ἣν πολλοὶ καταβιβάζειν ἤρξαντο εἰς τὴν θά-
 λασσαν καὶ ἐν τοῖς πλοίοις εἰσχομίζεῖν καὶ φυλάττειν
 αὐτήν, ὡς βαμβάκια, τὰ ὁποῖα μετεχομίζον διὰ τῶν
 ἐσωθράκων των, καὶ εἴτι ἄλλο εὕρισκον ἐφείδοντο νὰ
 τὸ ἀφήτωσιν· ἄλλοι δὲ πάλιν πάροιναι ἐγένοντο ἐκ
 τοῦ Στυρείου οἴνου, καὶ τὰ τοιαῦτα, διὰ τοῦτο ἔμενον
 ἐν ἀταραξίᾳ καὶ ἀπραξίᾳ. Ὁ Ἡλίας λοιπὸν στρα-
 φεῖς περὶ αὐτὸν εὗρεν ὀλίγους στρατιώτας, καὶ μα-
 κρύτερον αὐτοῦ εἶδε τὸν Κριεζώτην μετ' ὀλίγων· γνω-
 ρίσαντες δὲ τὸν κίνδυνον, ὃν ἔτρεχον ἀμφοτέροι ἐκ τε
 τῶν πολιορκουμένων καὶ τῆς ἐπικουρίας, ἀπεσύρθη-
 σαν πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀνθέξω-
 σιν οἱ ὀλίγοι εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν
 κατ' αὐτῶν ἐπικουρίαν, τουφεκίζοντες καὶ ἀντιτουφε-
 κιζόμενοι μετ' ἀλαλαγμοῦ ὑπὸ τε τῶν πολιορκουμένων
 Τούρκων καὶ μὴ, οἱ Ἕλληνας ἀπεσύροντο πρὸς τὴν
 θάλασσαν· καὶ ὁ μὲν Κριεζώτης ἄλλην ἔλαβεν ὁδόν,
 ὁ δὲ Ἡλίας ἄλλην. Πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸν μύλον ὁ Ἡ-
 λίας, ὁ Κριεζώτης ἔκραξε νὰ συρθῇ πρὸς αὐτὸν, ὁ δὲ
 Ἡλίας προσεκάλει ἐκεῖνον νὰ ἔλθῃ καὶ συμπολεμή-
 σωσι τὸν ἐχθρὸν εἰς τὸν μύλον, «δὲν εἶναι καιρὸς πλέον
 » πολέμου, εἶπεν ὁ Κριεζώτης· ἔλα νὰ τραβιχθῶμεν
 » τόρα, καὶ ἄλλην ἡμέραν πολεμοῦμεν τὸν ἐχθρὸν
 » ἡμῶν ἐπιτυχέστερον· οὐκ ἐπέισθη εἰς τοὺς λόγους
 τοῦ Κριεζώτου· ὁ μὲν ἐζήτει νὰ σώσῃ τοῦ κινδύνου
 τὸν Ἡλίαν, ὁ δὲ ἐζήτει νὰ φέρῃ εἰς τὸν κίνδυνον τὸν
 Κριεζώτην· «ἔλα, Κριεζώτη, ἔλεγεν ὁ Ἡλίας, καὶ
 » ἔρχεται ὁ θεὸς μου καὶ ἀποδιώκει τοὺς πολιορκη-
 » τὰς μας καὶ σωζόμεθα· ἀλλὰ δὲν ἐπεισαν ἀλλή-

λους. Ὅθεν ὁ μὲν ἀπετύρθη· ὁ δὲ εἰσῆλθε ἐν τῷ
 ἐρειπίῳ τοῦ ἀνεμομύλου μετὰ ἑπτὰ, οὐχὶ δώδεκα ὡς
 κοινῶς λέγεται, δέσας τὴν κεφαλὴν του μὲ λευκὸν
 μαυδῆλιον ἤρξατο τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ Τούρκοι συν-
 ἤχθησαν περὶ τοὺς διακοσίους πέριξ τοῦ ἀνεμομύλου
 καὶ ἐπολιορκήσαν αὐτὸν· οὐθ' ὁ θεὸς του, οὐτ' ἄλλος
 τις τῶν ἀνθρώπων του φαίνεται πού νὰ ἔρχηται εἰς
 βοήθειαν τοῦ πολιορκουμένου Ἡλίου· μίαν ὥραν διαρ-
 χέσαντος τοῦ πολέμου, περὶ ἡλίου δυσμᾶς ὤρμησαν
 οἱ Καρύττιοι ξιφῆρεις κατὰ τοῦ πολιορκουμένου Ἡ-
 λίου ὡς μαινόμεναι τίγρεις, καὶ διὰ πετρῶν ἐπλάκω-
 σαν αὐτὸν. Ἐκ τῶν ἑπτὰ δύο ἔπεσον μετὰ τοῦ Ἡ-
 λίου. Ἀληθῶς Σπαρτιάτης ἐδειχθῆς καὶ τοῦ Λεω-
 νίδου ἀπόγονος, μεγάθυμος Ἡλίας, ἐπολέμησας μετὰ
 διακοσίων, ἔπεσας, ἀλλ' ἐνδοξῶς. Οἱ δὲ τέσσαρες
 διῆλθον ξιφῆρεις τοὺς Τούρκους καὶ ἐσώθησαν. Εἵ-
 τα δὲ εἰπελθόντες ἐν τῷ μύλῳ οἱ Τούρκοι ἀπέτεμον
 καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡλίου (α), ἣν ἐκόμισαν τῷ Ὀ-
 μέρμπεη πέμψαντι αὐτὴν εἰς τὴν Κάρυστον. Εἵ-
 κοσιν ἑπτὰ Τούρκοι ἐφονεύθησαν ἐν τούτῳ τῷ πολέ-
 μῳ, Ἕλληνας δὲ περισσότεροι· καὶ εἴκοσι πέντε ἐ-

(α) Ἀπὸ Ἀλβανοῦ Τούρκου γνωρίζομεν (Ἡλίας τοῦνο-
 μα, ζῶν παρὰ τῷ Ὀμέρμπεη ἐπὶ μισθῷ) εὐρέμενος ἐνταῦθα,
 ὅτε ἔφερον τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡλίου τῷ Ὀμέρμπεη· ὅστις,
 ἀφοῦ εἶδε τὴν κόρην, τὸ γένειον, τὸ σίματοκυλισμένον, ἀλλὰ
 χαρίεν πρόσωπον, καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, λυπού-
 μενος εἶπε, «κρίμα ἵστον ἀνθρώπων». Τινὲς δὲ τῶν Τούρ-
 κων ἐφιλανείκουν, τοῦ ζῶντος τὴν κεφαλὴν τοῦ Λεωπότη.
 εἶναι κ. λ.

πληρωθήσαν, ἐν αἷς καὶ ὁ Κόττας (α) Ὁ δὲ Κυριακούλης δὲν ἐπέστρεψε μὲ τὸν Βάσσαν καὶ τὸν Κότταν εἰς Βοδίνην κατὰ τοῦ Ὁμέρμπη, ἀλλ' ἔμεινε πρὸς τὰ Κάψαλα, ἔχων ὡς ἐδηγόν τὸν Ν. Δράκον. Ἀφοῦ δὲ ἤρξατο συσκοτᾶν, πλησιάσας πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Ντέντε Κοράκη κατὰ τὴν ἄνραν τῶν Καγκαδέων πρὸς νότον ἠρώτησεν, ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ ἀνεψιοῦ του καὶ ἐκεῖθεν ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ Ν. Δράκου εἰς τὴν θάλασσαν, δύο ἢ τρεῖς ὥρας νύκτα εἶχε παρέλθει, ὅτε ὁ Κυριακούλης ἔφθασεν εἰς τὸ Μανδράκι (λίμενα τῶν Στυρῶν), ὅπου τὰ πλοῖα ἦσαν ἡγχυροβολημένα. Ἐποίησεν οὖν σημεῖον, καὶ ἐξηλθεν ἡ λέμβος ὠπλισμένη ἵνα ἴδῃ, τίς ὁ τὸ σημεῖον ποιῶν· πλησιάσασα δὲ εὔρε τὸν Κυριακούλην μεθ' ἑνὸς στρατιώτου, Παῦλον τοῦνομα, αἶροντα καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, πλὴν τοῦ ξίφους του. Ἐμβὰς ἐν τῇ λέμβῳ καὶ μεταβάς εἰς τὸ πλοῖον, εἶδεν ἐν αὐτῷ τὸν

(α) Οἱ δὲ ἐπημεληταὶ ὄντες ἐν τοῖς Μεσοχωρίοις καὶ μαθόντες τὴν συμφορὰν καὶ τὴν βλάβην τῶν Ἑλλήνων δισκορπίσθησαν τῇδε καὶ κειῖτε. Ὁ Δεσπότης κατέφυγεν εἰς τοὺς Καραλίδας τὴν ἐσπέραν ἐκείνην καὶ διενυκτέρευεν ἐν τινι νερομύλῳ, ἐνῷ κατέπιπτε βροχὴ ἐμπροσθένει δὲ νὰ σωθῇ, νομίσας ὅτι οἱ Τούρκοι ὤδουν πρὸς τὰ Μεσοχώρια, ὅπου αὐτὸς ἦν. Τὴν δὲ ἐπιούσαν συνελθὼν ἐκ τοῦ φόβου καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὰ Μεσοχώρια εὔρε τὸν Ν. Κριεζώτην, τὸν Βάσσαν καὶ ἐτάκτοντο, τί ποιητέον· καὶ οἱ μὲν ἔλεγον ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὸ Ἀληθέριον, οἱ δὲ νὰ διαμείνωσιν εἰς τὰ Μεσοχώρια καὶ ἴδωσι τίνα δρόμον θέλει βαδίσει ὁ Ὁμέρμπης, εἰς τὰ Στύρα θέλει διαμείνει, ἢ θέλει ὁδεύσει κατὰ τῶν ἐν Μεσοχωρίοις Ἑλλήνων, ἢ θέλει ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Κάψαν, κ. λ.

διάκονον τοῦ Ἀγίου Καρύστου, Γεννάδιον τὸν Εὐσταθίου, καὶ ἠρώτησε, τί καλόγηρος εἶναι οὗτος; τοῦ Ἀγίου Καρύστου διάκονος· καὶ πάλιν ἐρωτᾷ, « γινώρῃς νὰ ὑπάγῃ εἰς ζήτησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς; ἢ νὰ ἐδικηθῶ τὸ αἷμα τοῦ ἀνεψιοῦ μου, ἢ νὰ χαθῶ καὶ ἐγὼ »· οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, αὐτὸς εἶναι ἐντόπιος καὶ καλὰ γινώρῃς. Διέταξε δὲ τὸν γραμματέα τοῦ πλοίου, Κωστῆς τοῦνομα, νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ γράμμα ἕως τὸ πρῶτον ἡτοίμασεν αὐτὸ, τὸ ὅποιον ἔλαβον ὁ διάκονος Γεννάδιος καὶ ὁ σωματοφύλαξ τοῦ Κυριακούλη Παῦλος, παρέλαβον δὲ καὶ εἴκοσι πέντε πληγωμένους ἐν τὸς μικροῦ ἀκατίου, ὅπως μεταφέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ Ἀληθέριον καὶ θεραπευθῶσιν, αὐτοὶ δὲ νὰ λάβωσι τὸ γράμμα καὶ νὰ ὑπάγωσιν, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπάρχει διὰ νὰ τὸν εὔρωσι καὶ τὸν προσκαλέσωσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρυστίας καὶ φθάσῃ ταχύτερα. Ὁ Γεννάδιος δὲ μετὰ τοῦ Παύλου ἔφθασαν εἰς τὸ Ἀληθέριον, καὶ παρέδωκαν τοὺς πληγωμένους. Ἐνῷ δὲ ἡτοιμάζοντο νὰ κινήσωσι διὰ ξηρᾶς, ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφθασεν εἰς τὸ Ἀληθέριον τὴν αὐτὴν ἡμέραν (14 Ἰανουαρίου Κυριακὴν). Καὶ ἀφοῦ ἐνεχείρισαν αὐτῷ οἱ ἀπεσταλμένοι τὸ γράμμα, ἤρξατο ἐξετάζειν περὶ τοῦ ἀτυχοῦς πολέμου, πῶς ἐγένετο κ. λ. καὶ ὀλίγας μόνον ἡμέρας διέμεινεν ἐν αὐτῷ πρὸς ἀνάπαυσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν στρατιωτῶν του, τὰ τοῦ πολέμου σχεδιάζων καὶ ἄλλα.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλθῃ εἰς τὸ Ἀληθέριον, ὁ Ὁμέρμπης μετὰ τὸν πόλεμον ὀλίγας μόνον ἡμέρας διέτριψεν εἰς τὰ Στύρα, ὅστις περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντιζεν, εἰμὴ πῶς νὰ κομίσῃ καὶ μεταφέρει

ἔλαιά τινα ἐκ τῶν Στυρῶν εἰς τὴν Κάρυστον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐνῷ δὲ κατεγίνετο εἰς ταῦτα, ἔμαθεν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφίχθη εἰς τὸ Ἀληθέριον, καὶ ἐπυρόλησε τὴν τῶν Στυρῶν κοινὴν οἰκίαν (ὄντα), ἐν ἣ καὶ τὰ ἔλαια αὐτοῦ εἶχεν ἀποθηκευμένα, ἅτινα ἐξεβράσθησαν καὶ κάτω τῆς αὐλῆς ἔρρεον, καὶ κατεπότισαν τὴν γῆν, εἰς ἣν χόρτος οὐκ ἐφύετο ἐπὶ πολὺν χρόνον· ἐπομένως δὲ ἀπεσύρθη εἰς τὴν Κάρυστον μετὰ τῶν Καρυστιῶν τοῦ ὄλων, καὶ οὕτως ἐξεκενώθησαν τὰ Στύρα Τούρκων.

Ὁ δὲ Καρύστιος λαὸς ἰδὼν ἤδη τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ Ἀληθέριον ἀνεπτερώθη καὶ χαρᾶς ἐπλήσθη· ὁ δὲ πολὺς ὄχλος σεμνυνόμενος ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, μὴ γνωρίζων, ἔλεγεν « ὁ Παποῦς ἦλθε ». Παποῦν ἐκάλουν τὸν Ὀδυσσεά, τόσον βεβαίαν ἐστοχάζοντο τὴν κυρίευσιν τῆς Καρύστου, ὥστε οὐδαμιᾶς ἀντιστάσεως ἤθελε τύχει ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τῶν Καρυστιῶν, πάντες ἠλπίζον ἀφευκτον τὴν πτώσιν τῆς Καρύστου, καὶ ἐπομένως στενώτερον τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Χαλκίδος διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Ἀπερίγραπτος ἦν ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ λαοῦ· πάντες ἀγογγύστως προσέφερον τὰ τε ἄλευρα, τοὺς κριοὺς καὶ τὰς αἰγὰς τῶν πρὸς διατροφήν τῶν στρατιωτῶν, καὶ μετεκómizον αὐτὰ εἰς τὸ Ἀληθέριον, ἥ καὶ ἄλλοι που, ὥς καὶ τὰ χρήματά των. Πολλοὶ δὲ μὴ ἔχοντες ἔκοπτον τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν τὰ ἐπὶ τοῦ λαίμοῦ καὶ πλεξίδων κρεμάμενα χρυσὰ τε καὶ ἀργυρὰ νομίσματα, ὥς περιδέραια ταῦτα χρωμένων κ. λ. ἄλλ' ἡ ἀναπτέρωσις τοῦ λαοῦ ἀπέδῃ ψευδῆς καὶ ἡ χαρὰ τοῦ ἐτράπη εἰς λύπην, ὥς κατωτέρω ρηθήσεται.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθεν εἰς Καρυστίαν τὴν 14 Ἰανουαρίου 1822. Ὁ Ὀδυσσεὺς πρῶτος ὀπλαρχηγὸς Καρυστίας ἔρχεται ἤδη καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν ἐνωθεὶς Κυριακούλῃ, Κριεζώτου, Βάσσου καὶ ἄλλων κατωτέρων, καὶ χιλίων πεντακοσίων ἐπέκεινα στρατιωτῶν ἦν γενικὸς ἀρχηγός. Παραλαβὼν οὖν πάντας ἐξεκίνησε κατὰ τῆς Καρύστου καὶ διελθὼν τὰ Στύρα ἐστρατοπέδευσε εἰς τὸν Μελισσῶνα, χωρίον παρὰ τὴν Κάρυστον, ὁμοῦ τε καὶ ὁ Κυριακούλης· ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης, Βάσσης καὶ ἄλλοι εἰς τὰ Φρύγανα, χωρίον παρὰ τὸν Μελισσῶνα. Οἱ δὲ ἐπιμεληταί, Δεσπότης καὶ ἄλλοι, εἰς τὰ Στύρα ἦλθον καὶ διέμενον, ὅπως ἐκεῖθεν ἐπιμελῶνται πάντα τὰ δια τὸν στρατὸν ἐπιτήδεια, ὥς τροφάς, πολεμοφόδια καὶ ἄλλα. Ἀλλ' ἅμα τοῦ Ὀδυσσεὺς ἀφιχθέντος εἰς τὸν Μελισσῶνα ἤρξατο ψύχος δριμύτατον, ὑετοὶ καὶ χιόνες κατέπιπτον καὶ τοσαῦται, ὥστε ἡ τῶν Στυρῶν ὁδὸς ἐκλείσθη ἀπὸ τῆς χιόνος καὶ τὸ Διακόφτι κατέστη ἀδιάβατον ἐφ' ἡμέρας ἱκανάς, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔμενον κεκλεισμένοι εἰς τὰς οἰκίας των ἐνεκα τῆς χιόνος καὶ τοῦ ψύχους. Οἱ δὲ ἐπιμεληταὶ ἐκ τῶν Στυρῶν διὰ θαλάσσης εἰς Μαρμάριον ἐπεμπον τὰς τροφάς καὶ ἄλλα, καὶ ἐκεῖθεν ἐκómizον αὐτὰς εἰς τὸ στρατόπεδον. Πausάσης δὲ τῆς χιόνος ἐξῆλθον πάντες, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ὀπλαρχεγοί, ἐπὶ τοῦ ὄρους ἄνωθεν (κατὰ τὰ Πλαχωτὰ), καταντικρὺ τῆς Καρύστου σταθέντες μακρὰν μίαν περὶ πού ὥραν. Ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης κατέβη [πρὸς τὸ Λάλα νομίζων, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς θέλει πολεμήσει ἄνωθεν· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἐκένωσε τοῦφέκιά τινα εἰς τὸν ἀέρα, ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ Κριεζώτης εὐρεθεὶς με-

τὰ δύο, τοῦ Β. Καραγιάννη καὶ Ἀθ. Ἡλίου Λεπου-
ραίου, ἐν μέσῳ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἰδόντες τοῦτον
ἐπλησίασαν, μόλις ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον,
καὶ χάρις εἰς τὸν Β. Καραγιάννην. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς
σταθεῖς ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐζήτει καὶ ἔκραζε τὸν Καραν-
τζᾶ αὐτοῦ· διότι περὶ τούτου πολὺ ἐφρόντιζε καὶ πε-
ρὶ οὐδενὸς ἑτέρου· «μορὲ, ἔλεγε, ποῦ πάγει ὁ Καραν-
τζᾶς;» «Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ Καραντζᾶς του, καὶ οὕ-
τως ἡσύχασε, καὶ ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν του πρὸς τὸν
Μελισσῶνα, καὶ οἱ ἄλλοι ἀλλαχοῦ. Αὐτὸς ἦτον ὁ
πόλεμος τοῦ ἐξαχούστου καὶ ἐπαινετοῦ Ὀδυσσεως.
Φήμη δὲ κοινὴ ὑπάρχει, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἠγοράσθη
ὑπὸ τοῦ Ὁμέρμπεη ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ· διότι ἀ-
νεχώρησε μετὰ τοιαύτης σπουδῆς εἰς Στύρα, ὥστε
καὶ τοὺς ἀσθενεῖς του ἀφῆκεν, εἰπὼν· ὅτι γράμμα πα-
ρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔλαβεν· ἐκ τῶν Στυρῶν διέ-
βη εἰς τὸν Μαραθῶνα. Ἐνα περίπου μῆνα διέτρι-
ψεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ Καρυστίᾳ· ἀνωφελεστάτῃ δὲ
καὶ ζημιωδεστάτῃ ἢ διατριβῇ του ἀπέβη. Οἱ δὲ ἄνθρω-
ποι του ἐδόθησαν εἰς ἀρπαγὰς, ἅμα εἶπεν αὐτοῖς ν'
ἀναχωρήσωσιν ἤρπασαν διάφορα πράγματα, παρθέ-
νους διέφθειραν, περιδέραια κορασίων ἐκ τοῦ λαιμοῦ-
των ἔκοπτον διὰ τοῦ ξίφους, ἐνώτια ἀπὸ τὰ ὦτα
ἐτράβησαν καὶ ἐξέσχισαν, καὶ ἄλλα φρικαλεώτερα
κακὰ, ἀνήκουστα καὶ ὅλως θηριώδη, καὶ ἀπάνθρωπα
ἐπραξαν ἀναχωροῦντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ὀδυσσεως.
Ὁ μέγας ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ αἱ ἐλ-
πίδες του μετεβλήθησαν εἰς κατῆφειαν καὶ λύπην
βαθεῖαν, ἀπαραμύθητον, καὶ εἰς ἀπελπισίαν τελείαν
ἐνέπεσον. — Ὁ δὲ Δεσπότης διέμενεν εἰς τὰ Στύρα,
ἐπου εὗρεν αὐτὸν ὁ Κυριακούλης κατεχόμενον ὑπὸ

λύπης μεγάλης καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν « ἔλα μαζί
μου ». Οἱ δὲ Μανιάται καὶ ἄλλοι ἐζήτουν μισθοὺς διὰ
τοὺς πολέμους, οὓς ἔκαμον. Παρέλαβε λοιπὸν μεθ'
ἑαυτοῦ τὸν Δεσπότην εἰς τὰ πλοῖά του, καὶ τὸν με-
τέφερσεν εἰς Αἰγίνα· ἐξ Αἰγίνης δὲ ὁ Δεσπότης διέ-
βη εἰς Κόρινθον, ὅπου καὶ ὁ Δ. Ὑψηλάντης διέτριβε
κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ὅστις ἐκεῖθεν ἐξεκίνησεν εἰς
Ἀθήνας ἐπὶ πικραδόσει τοῦ φρουρίου, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ
φρουρίου σφαίρας κανονίων παρέδιδον οἱ Τούρκοι τῷ
Ὑψηλάντῃ καὶ τῇ συνοδίᾳ αὐτοῦ· ἀπρακτοὶ οὖν εἰς
Κόρινθον ἐπέστρεψαν. Πάλιν δὲ ἐκσεῖ οἱ Μανιάται ἤρ-
ξαντο ζητεῖν μισθοὺς καὶ ἄλλα ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως
Καρύστου, ὅστις βιασθεὶς ἀνήγγειλε τῷ Ὑψηλάντῃ
τὸ γεγονός· ὁ δὲ προσκαλέσας τοὺς ἔχοντας ἀξιώ-
σεις ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις των
ἔδωκεν αὐτοῖς συσσίτιον, καὶ ἐπομένως τοῖς εἶπεν
« ἐγὼ θέλω τὸν παραλάβει αὐριον μαζί μου, ὅστις
δὲ θέλει, ἄς τὸν ἐνοχλήσῃ »· καὶ οὕτως ἐπαυσεν ἐ-
καστοῦ πᾶσαν ἀξίωσιν ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως Καρύσου.
Τὴν δὲ ἐπομένην ὁ Ὑψηλάντης ὠδεύσε πρὸς τὴν Βε-
λίτσαν ἔχων τὸν Καρύστου, τὸν Νικήταν Σταματε-
λόπουλον καὶ τὸν Ν. Βάμβαν· φθάσας δὲ εἰς τὸ προ-
μελετημένον μέρος ἐστρατοπέδευσεν, ὅπου ὁ Ν. Βάμ-
βας ὠμίλησε λόγον προτρεπτικὸν ἐνθαρρύνων τοὺς
Ἕλληνας. Μετὰ δὲ τὸν λόγον οἱ Ἕλληνες ἐκίνησαν
κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὃν εἰς στρατιώτης ἴστατο ὁρῶν
μακρόθεν τὸν πόλεμον· τοῦτον δὲ ἰδὼν ὁ διδάσκαλος
Βάμβας ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν τάδε· « Τέκνον, διὰ τί
ἴστασαι βλέπον ; ἡ πατρίς σὲ προσκαλεῖ », ὁ δὲ ἀ-
πεκρίθη « δὲν ἔχω τσαρούχια »· « ἰδοὺ, τέκνον, ἐλθὲ,
πεκρίθη « δὲν ἔχω τσαρούχια »· « ἰδοὺ, τέκνον, ἐλθὲ,
πάρε τὰ παπούτσιά μου », « καὶ πῶς θὰ περιπατήσῃς

η Αγιωτυνα σου, ξεπόλυτος νὰ πᾶς εἰς τὴν καλύ-
βαν τοῦ Ὑψηλάντου; «ὕπᾳγω ἐγὼ, ἔχω τὰ μέστια,
καὶ ἐκεῖ εὐρίσκω ἄλλα», ἐπέισθη οὖν ὁ στρατιώτης,
ἔλαβε τοῦ Διδασκάλου τὰ παπούτσια καὶ ἐπορεύθη
εἰς τὸν πόλεμον μετ' ὀλίγην δὲ ὥραν ἐπέστρεψεν
ἀπὸ τοῦ πολέμου, καὶ εἰς τὰς χεῖράς του ἐκράτει
δύο κεφαλὰς, αἱ ἔβριψεν χαμαὶ ἐνώπιον τοῦ Ὑψη-
λάντου, ὅστις καὶ δύο φλωρία τὸν ἐφιλοδώρησεν. Ἐκ
τοῦ στόματος τοῦ Διδασκάλου ἔχω ταῦτα. Ὁ
δὲ Διδάσκαλος σκληρὸν ἐθεώρησε, βάρβαρον καὶ ἀ-
πάνθρωπον, τὸ τέμνειν τὰς κεφαλὰς τῶν πεφονευ-
μένων. Εἰς δὲ τὸν διὰ τῆς ζώνης του ἐκφυλακισθέν-
τα Τεννάδιον, διάκονον τοῦ Καρύστου, ἔδωκε τὸν
τὸν σκοῦρόν του, διότι τὸν ἰδικόν του ἀφῆκεν εἰς
τὴν φυλακὴν. Ἐκ τῆς Καρύστου καὶ τοῦ Καρύστου
ἐξετείναμεν τὸν λόγον μας ἕως ὧδε. — Ἐπὶ τὸ προ-
κείμενον ἐπανέλθωμεν. Ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης καὶ
Βάσσος ἔμειναν ἐπὶ τῆς Εὐβοίας περιφερόμενοι εἰς
τὰ ὄρη καὶ τὰ χωρία. Τοιοῦτον ἔλαβε τέλος καὶ ὁ
ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς ἐπιχειρισθεὶς κατὰ τῆς Καρύ-
στου πόλεμος, ὅστις ἀνευ πολέμου καὶ ἡττης ἀνεχώ-
ρησε καὶ ἐγκατέλιπε τὸν λαὸν εἰς τὴν διάθεσιν καὶ
διάκρισιν τοῦ Ὁμέρουπε, Φεῦ !!

Τὸν δὲ θαλάσσιον τῆς Χαλκίδος ἀποκλεισμόν τοῦ
νοτίου μέρους (κόλπου) ἐτήρουν οἱ ἐφεξῆς πλοίαρ-
χοι διὰ τῶν βρικίων των, ὁ ἐξ Ἀίνου καπετὰν
Ἰωάννης, καὶ ὁ καπετὰν Μαργαρίτης Κουτάβου, καὶ
τινα ἄλλα μικρὰ Κυμαϊκὰ πλοίαρια, ὡς σκοῦναι κ.λ.
Μίαν γοῦν ἡμέραν ἦσαν ἡγχυροβολημένα παρὰ τὸ
περιβόλιον τῆς Βαθύας· ἐξελθόντες δὲ οἱ Τοῦρκοι
διὰ νυκτὸς ἐκ τῆς Χαλκίδος, καὶ σύροντες ἐν κανό-

νιον μεθ' ἑαυτῶν, τὸ ὁποῖον ἔφερον καὶ ἔστησαν αἵ-
φνης μετὰξὺ τοῦ Χονδροῦ σκίνου καὶ τοῦ περιβολίου
ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου καὶ ἐρείπιον ναϊδίου ὑπάρχει·
(λέγεται, ὅτι τὸ ναϊδίον τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀ-
γίας Ἀννης), ἤρξαντο ἐκεῖθεν νὰ κανονοβολῶσι τὰ
πλοῖα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη σφαῖρα ὀπίσω τῶν πλοίων
ἔπεσεν, ἡ δὲ δευτέρα καὶ αἱ καθεξῆς πέραν αὐτῶν
διήρχοντο· κόψαντες δ' οὖν τὰ σχοινία τῶν ἀγκυρῶν
τῶν ἀπέπλευσαν ἀνευ βλάβης, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐλαφυ-
ραγώγησαν πᾶν ὅτι εὗρον ἐμπροσθεν αὐτῶν, καὶ
ἐπανῆλθον εἰς τὴν Χαλκίδα. Αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα
ἦσαν ἡγχυροβολημένα εἰς τὰς νήτους τῆς Ἐρετρίας
(Βαθυονήσια). Ἐν τούτῳ δὲ πλοῖον δικάταρτον ἐ-
φάνη κατὰ τὴν Πετάλιαν πρὸς τὴν Χαλκίδα δια-
πλέον, μὴ διακρινομένης ἐτι τῆς σημαίας του· ἀλλὰ
μετ' ὀλίγον ἐπλησίασε πρὸς τὰ ἀντίπερα μέρη τοῦ
Ὠρωποῦ διαπλέον ἀρόβως πρὸς τὴν Χαλκίδα
καὶ ἐφάνη φέρον σημαίαν Αὐστριακὴν. (Τὰ δὲ
φυλάττοντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα ἰδόντα αὐτὸ
καὶ ἄρα τὰς ἀγκύρας αὐτῶν ἐκίνησαν κατ' αὐτοῦ
καὶ ἔτρεψαν ὀπίσω, ἀποῦ ἐπλησίασαν αὐτῷ, καὶ
ἐδίωξαν αὐτὸ μικρὸν πρὸς τὴν Πετάλιαν· ἀλλ' ἄ-
μα νύξ ἐπῆλθεν καὶ εὗρε τὸν ἀνεμὸν σῦριον, διῆλθε
τὸν ἀποκλεισμόν, καὶ μετέβη εἰς τὴν Χαλκίδα ἀκιν-
δύνως. Τοῦτο δὲ τὸ πλοῖον λέγεται, ὅτι ὁ ἀπὸ Σύ-
ρου Σαλάχας ἐπεμφεν εἰς τὴν Χαλκίδα, φορτίον ἔ-
χον σίτου· καὶ οὕτως ἐφωδίασε τὸ φρούριον τῆς Χαλ-
κίδος ἀπὸ σίτου καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ ἐνῶ ἐκιν-
δύνευε νὰ πέσῃ τῆς πείνης, τὸ ἔσωσεν. Ὁ Σαλάχας
ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ δυτικὸς. Τοιαῦτα ὁ Χρι-
στιανὸς ἐνέβαλε προσκείμενα τοῖς Χριστιανοῖς. Χρι-

στεινός φιλότουρκος. Λέγεται δὲ προσέτι, ὅτι ὁ αὐτὸς Σαλάχας ἀπὸ Σύρου δι' ἐκτάκτου πλοίου εἰδοποίησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν κίνδυνον, ὃν ἡ Κάρυστος διέτρεχεν ὑπὸ τοῦ Κριεζώτου διὰ τοῦτο ὁ Ὀθωμανικὸς στόλος ἐστράφη πρὸς αὐτὴν καὶ ἀπεβίβασε πολυάριθμον στρατὸν, ὥς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ῥηθῆται· ἀλλὰ καὶ πλοῖα φορτηγὰ ἐξ μετὰ πολεμικῆς φεργάτας ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ στόλου καὶ κατέπλευσαν εἰς Χαλκίδα, ἅτινα ἐφωδίασαν τὸ φρούριον τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἦδη μεταβαίνομεν εἰς τὸ ἔτος 1823. Ἀποκαθίσταται ἐν Καρυστίᾳ ὀπλαρχηγὸς ὁ Ν. Κριεζώτης· καὶ πρῶτον πάντων μεταβαίνει εἰς τὸν Καστροβαλᾶ, ὅπου εὕρισκε τὸν Βάσσον ἀμέριμον μετὰ τῶν ἐταίρων του συνευωχούμενον, ὃν συλλαμβάνει, καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὰς Κανίστρας· ἐκεῖ μεσιτεύουσιν ἵνα μὴ τὸν κακοποιήσῃ· εἶπε δὲ τοῖς μεσάζουσι, νὰ μὴ τὸν ἴδω ἐμπρός μου, ὃν καὶ ἐπεμψεν εἰς Ἀθήνας· ὁ Βάσσος ἦτον αἷτιος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, διότι ἠνώθη μετὰ τοῦ Διαμαντῆ, ἵνα τὴν ὀπλαρχηγίαν ἀρπάσῃ κλ. Ἀφοῦ δὲ ἀπεσύρθησαν ἐκ τῆς Καρυστίας οἱ Ὀλυμπῆται τοῦ Διαμαντῆ, ὡς εἵπομεν ἐν τῷ Α' βιβλίῳ, ὁ Ν. Κριεζώτης ἐγκατέλιπε τὰ χωρία Ἀληθέριον, Ἀγίον Λουκᾶν καὶ Ἀγίον Ἰωάννην, ἅπερ κατεῖχε πρότερον ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιτῶν, καὶ κατέλαβε τὸ Παλαιοχωρί, ἐν ᾧ περ ὁ Σόκος ἐπολέμησε τὸ πρῶτον μετὰ τῶν Κυμαίων δῖς· ἐν αὐτῷ δὲ ἐσχημάτισε ἴδιον αὐτοῦ στρατόπεδον ὑπὸ τε τῶν ἐντοπίων καὶ ξένων, καὶ ὡς ῥύρωσεν αὐτὸ καλῶς, καὶ ἀνέμενε τὸν ἐχθρόν. Ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς, ἐ-

πεὶ χειμῶν ἦν, οὐκ ἐξῆλθε πλέον τῆς Καρύστου, ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης διέμεινεν ἐν αὐτῷ τὸν Ἰανουάριον, τὸν Φεβρουάριον καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ Μαρτίου· ἐν τῷ Παλαιοχωρίῳ διαργάνωσεν τὸν στρατὸν του εἰς συντροφίας κ. λ. Εἶτα δὲ μετὰ τῶν προκρίτων τῆς ἐπαρχίης συνεννοηθεὶς συνέστησεν Ἐφορίαν δωδεκαμελῆ, ὅπως φροντίζῃ περὶ τροφῶν, μιθῶν, πολεμοφοδίων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, ἀφορώντων τὸν πόλεμον. Τὰ μέλη τῆς Ἐφορίας ἦσαν τάδε· Κ. Ἰω. Ἀστέρης, Δ. Νικολαΐδης, Κ. Κωνσταντίνου, Χ. Μπαρκῶφ (Κάραλης), Γ. Ἰω. Ψυχουῖδης, ὃς καὶ γραμματεὺς τῆς Ἐφορίας, Ν. Γιαννάκης, Δ. Καρλῆς, Δ. Παλαιολόγος, Ἀναστάσιος ἀπὸ Κριεζᾶ, Ἀναγνώτης ἀπὸ Βύρα. Δ. Μπαλάφας, καὶ Γ. Μπάχλας, πλὴν τὸν τελευταῖον ὁ Κριεζώτης δυσареστηθεὶς ἐπειτα ἀπέλυσεν· ὡς παραστάται δὲ τῆς νήσου Εὐβοίας εἰς τὴν βουλὴν ἐκ μὲν τῆς Χαλκίδος ἐστάλη ὁ Γ. Ἀποστολίδης, ἐκ δὲ τῆς Καρύστου ὁ Γ. Χρυσσοφὸς ἰατρός Κονίστριος. Πλοῖα δὲ πρὸς ἀποκλεισμὸν ἦσαν ταῦτα· Ὑδραϊκὸν ἐν, Ἰωάννης ἐκαλεῖτο ὁ πλοίαρχος αὐτοῦ, ὁ Στ. Ἀστέρης, ὁ Δ. Γιαννάκης, ὁ Δ. Ν. Μήτρου, ὁ Δ. Γλωσσώτης μετὰ τὰς σκούνας των, ὁ Β. Ζαφείρης μετὰ τὴν μπρατσέρην του, καὶ ὁ Δ. Δήμου μετὰ τὸ κόττερόν του, Κυμαϊκά. Ταῦτα πρῶτον ὁ Κριεζώτης μετὰ τῶν Ἐφόρων εὐδιαθέτησε, καὶ οὕτως τὴν 20 Μαρτίου, ἀφοῦ πρῶτον προσεκάλεσεν ἱερεῖς δώδεκα, ποιήσαντας παράκλησιν, εἶτα ἤρε τὸν στρατὸν ἐκ τοῦ Παλαιοχωρίου, καὶ τὸν μετέφερεν εἰς τὰ Στύρα ἄνωθεν, ὅπου κατέλαβε τὸ Διακόφτι (α) καὶ τὸ ὠχύ-

(α) Τὸ Διακόφτι ὄ.ο. ἐστὶ καὶ πρὸς δυτικὰς τῶν ὑπορεί-

ρωσε παραχρῆμα· ἡριθμεῖτο ὁ στρατὸς ὅλος εἰς δύο χιλιάδας ἐντοπίους καὶ πεντακοσίους ξένους· καὶ ἀνέμενεν ὥδε ἐν τούτῳ τὸν ἐχθρόν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἑφοροὶ ἦλθον εἰς τὰ Στύρα, ἐν οἷς διέμενον.

(Τὴν δὲ 23^{ην} Μαρτίου, ἡμέραν Παρασκευὴν 1823, ἐξῆλθεν ὁ Ὁμέρμπης καὶ ἤρχετο κατὰ τοῦ Ν. Κριεζώτου μετὰ τῶν Καρυστίων σύρων ἐν κανόνιον, καὶ γυναῖκα μάγισταν, Βερδένα καλουμένην, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ· ἥτις ἤρξατο παραχρῆμα νὰ μαγεύῃ τοὺς Ἕλληνας (οἱ δὲ περὶ αὐτὴν ἐσίγων), εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς μαγείας ἔχουσα δύο πτηνὰ (πελαργούς) τὰ ἀπέλυσε. Εἶτα δὲ στήτας τὸ κανόνιον τοῦ ἤρξαντο νὰ κανονοβολῇ κατὰ τοῦ ὀχυρώματος τῶν Ἑλλήνων, οὗ αἱ σφαῖραι ἐπιπτον ἐπὶ πέτρας μεγάλης, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἴσταντο ἱερεῖς ψάλλοντες παράκλησιν, τὸ « Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς »· οἱ ἱερεῖς οὗτοι ἦσαν ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Κλιθάνου, ὁ Ἀνθιμος καὶ ὁ Ἰάκωβος Μακρῆς. Ἐρχισεν οὖν ὁ πόλεμος, καὶ πεισματώδης· οἱ Τούρκοι ὥρμουν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ ὀχύρωμα τῶν Ἑλλήνων, οἱ Ἕλληνες ὠθουν αὐτοὺς, καὶ πάλιν, ἐξ περίπου ὥρας ἡγωνίζοντο οὕτως· ἤρχισε δὲ νὰ πίπτῃ ψιλὴ βροχὴ καὶ ὀμίχλη

ὧν αὐτοῦ κεῖνται τὰ Στύρα, διηρημένα εἰς συνοικίας, (τουρμαχιάδες), ἄρχονται ἀπὸ τὰ Κάψαλα, Καγκαδέους κ.λ.· Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου ἐτραποπέδευεν ὁ Ν. Κριεζώτης, ἐφ' οὗ ἐπολέμησε τὸ πρῶτον ἐπιτυχῶς τὸν Ὁμέρμπην (23 Μαρτίου 1823), ἔγει δὲ ἐπ' αὐτοῦ ἐρείπιον ταίχους ἀρχαίου καὶ ναῖδιον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Νικολάου· βορραιοανατολικῶς αὐτοῦ καὶ λατομεῖον ρκίνεται, καὶ ὕδωρ παρ' αὐτῷ, κρὺν βρύσις καλούμενον.

συγχρόνως καὶ τοὺς ἐμπόδισεν· ἀνδὲ καὶ τοιοῦτος ὁ καιρὸς, ἔτρεψαν ὅμως οἱ Ἕλληνες τοὺς Τούρκους εἰς φυγὴν, ἐφόνευσαν καὶ ἐπῆραν αὐτὴν τὴν ἡμέραν τέσσαρας κεφαλὰς, καὶ τὴν ἐπομένην εὗρον ἑτέρους τρεῖς πεφονευμένους, ἔξω εἰς τοὺς θάμνους πεπωκότας, ὧν τὰς κεφαλὰς ἀπέτεμον, ὥστε ἐπτά ὅλοι, καὶ τεσσαράκοντα περιπλέον ἐπληγώθησαν· Ἕλληνες δὲ ἐφονεύθησαν δύο, καὶ τέσσαρες ἐπληγώθησαν ἀκινδύνως. Οἱ δὲ Τούρκοι ἀπесύρθησαν εἰς τὴν Κάρυστον, καὶ οὐκ ἐξῆλθον πλέον κατὰ τοῦ Διακόφτι. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ἀνεφύη καὶ τις διχοστασία μεταξὺ τινῶν ὀπλαρχηγῶν ἐντοπίων τε καὶ ξένων κατὰ τοῦ Κριεζώτου· ἰδὼν δὲ ταύτην ὁ Ν. Κριεζώτης τὴν 26 Μαρτίου προσεκάλεσε τοὺς Ἑφόρους εἰς τὸ στρατόπεδον, ἔγραψε δὲ ὡς ἐφεξῆς· « ἐγὼ ἦλθα νὰ ἐλευθερώσω τὸν τόπον μου, καὶ » ὅχι νὰ τὸν σκλαβώσω· ἐγὼ τραβῶ χεῖρι καὶ πάγῳ » εἰς τὴν δουλιὰ μου· Διακόφτι (Τ. Σ.) Ν. Κριεζώτης. Οἱ δὲ Ἑφοροὶ λαβόντες τὸ γράμμα ἔσπευσαν νὰ ἴδωσι τί τρέχει μεταβάντες δ' οὖν ἐκεῖ εὗρον ἀληθῶς τὴν διχοστασίαν, ἣν διέλυσαν διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς μισθοδοσίας, καὶ οὕτως ἡσύχασε κ.λ. Διέμεινε δὲ ὁ Κριεζώτης εἰς τὸ Διακόφτι ἀπὸ τῆς 20^{ης} Μαρτίου μέχρι τῆς 5^{ης} Μαΐου. Τὰ δὲ πλοῖα τὰ τὸν ἀποκλεισμόν φυλάττοντα συνέλαβον Αὐστριακὸν πλοῖον, ὅπερ πρὸ μικροῦ διῆλθε κρύφα καὶ ἐσιταγώγησε τὴν Χαλκίδα, ἔχον ὅπλα ἀργυρᾶ Πασάτινός, καὶ ἄλλα σκευή ὡσαύτως πολυτελῆ· ἐκ τούτων ὠφελήθη καὶ ὁ Ν. Κριεζώτης κ.λ. . . . .

Τὴν δὲ 5^{ην} πρὸς τὴν 6^{ην} Μαΐου ἀναστὰς ὁ Ν. Κριεζώτης ἀπὸ τοῦ Διακόφτι μετέβη εἰς Βατήσιον

νύκτα με τὴν σελήνην, ἐξελέξατο δὲ ὡς θέσιν κατὰλληλον τὸ Βατήσιον διὰ πόλεμον, καὶ παραχρῆμα διέταξε νὰ ὀχυρωθῶσιν· ἂν καὶ κεκμηκότες ἀπὸ τῆς ὁδοῦ οἱ στρατιῶται, ἤρξαντο ὁμῶς νὰ ὀχυρῶνται. Εἰδοποιηθεὶς δὲ ὁ Ὁμέρμπης ἀπὸ τοὺς σκοπούς του, οὗς εἶχεν ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Βατησίου, ὅπου καὶ ἡ κρήνη παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ὁ θολωτὸ οἰκίσκος, δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἐφθασεν εἰς τὸ ὀχύρωμα τοῦ Κριεζώτου. Ὁ Κριεζώτης ὑπωπτεύετο τοὺς διχοστάτας, καὶ πολὺ περυσσότερον προσεῖχεν εἰς αὐτοὺς ἢ εἰς τοὺς Τούρκους. Ὅθεν διώρισε τὸν Μέλιον καὶ ἄλλους νὰ προσέχωσι καλῶς· ὁ δὲ Μέλιος περιήρχετο, ἐθεώρει καὶ ἐνεψύχονε τοὺς πάντας. Φθάσας δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀγγελῆν τὸν Κουτουρλὸ Μετοχιάτην (ἐφρονεύθη εἰς Ἀθήνας) εἶπεν « ἀπ' ἐκεῖ τοὺς ἔθραυσαν τοὺς Γούρκους καὶ σεῖς ἀπ' ἐδῶ τοὺς φυλάττετε ἀκόμη »· καὶ οὕτω κενώσαντες τὰ πυροβόλα, καὶ σύραντες τὰ ξίφη των ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς Τούρκους καὶ ἐσκόρπισαν (α), οἵτινες ἐστάθισαν εἰς τὴν Κάρυστον, ἐφόνευσαν τεσσαράκοντα τέσσαρας, καὶ οὐχὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὡς λέγουσιν τινες, καὶ πέντε ἐζώγρη-

(α) Ὁ Ὁμέρμπης ὠδήγει τοὺς Καρυστίους του ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοποδὶ· ἐν δὲ τῷ σκαρτισμῷ συνοδευόμενος ὑπὸ Κρυσιῶν τινῶν καὶ δύο Τουρκαλβανῶν, τοῦ Μουσταφᾶ Κοκκίνῃ καὶ τοῦ Ἀλκζώτη, ἔφερον τὸν ἵππον ἕνα ἱπεύση· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς ταχύτητος πρὸς τὸ ἱππεύειν δις τοῦ ἑτέρου μέρους τοῦ ἐφιππίου διήλθε, ἔπεσε, καὶ τὸ τρίτον ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἀνεχώρησεν κακῶς. Ὁ δὲ Τουτούμπης γκμβρὸς του, Χαλκιδεὺς, ἐπὶ δένδρου ἀναβὰς καὶ κρυβθεὶς ἐσώθη καὶ νυκτὸς μετέβη εἰς Κάρυστον.

σαν, τὸν Καραμπάμπᾶ, τὸν Χαμπίπην καὶ τρεῖς ἑτέρους. Τὴν 7^{ην} Μαΐου ἐκόμισε τὰς τεσσαράκοντα τέσσαρας κεφαλὰς τῶν παρονευμένων Τούρκων εἰς τὰ Στύρα τῇ Ἐφορίᾳ ὁ Πέτρος Σφακινὸς, ἡτις ἐδώρησε τῷ κομιστῇ γρόσια ἐξήκοντα καὶ τρία τέταρτα τοῦ γροσίου (ζολότα), καὶ ἐκεῖθεν ἔπεμψαν αὐτὰς καὶ τοὺς ζῶντας εἰς Ἀθήνας, οὗς ἐφόνευσαν ἐκεῖ.

Ἀνακουφισθέντων δὲ μικρὸν ἀπὸ τοῦ πολέμου τῶν στρατιωτῶν, ἀμέσως ὁ Κριεζώτης ὠδεύσε, καὶ κατέλαβε τὸ Χαρζάνιον παρὰ τὴν Κάρυστον, καὶ ὠχυρώθη καλῶς ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ διέμεινεν δέκα ἑπτὰ ἡμέρας. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐφορία κατέβη εἰς τὸ Μαρμαρίον, ὅπως τὰς ἀνταποκρίσεις ἔχη εὐκολωτέρας μετὰ τὸν ὀπλαρχηγόν. Τὰς δέκα ἑπτὰ ταύτας ἡμέρας ὡς διέμεινεν εἰς τὸ Χαρζάνιον, ἐξηκολούθη τὸν πόλεμον, πλὴν οὐδέποτε ἔσχυσαν οἱ Τούρκοι· καὶ ποτὲ μὲν οἱ Τούρκοι ἐξήρχοντο κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ποτὲ δὲ οἱ Ἕλληνες ὠδεύον κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ τοὺς ἠνάγκαζον νὰ ἔλθωσιν εἰς πόλεμον κ. λ. Ἐνῷ τοὺς ἠνάγκαζον νὰ ἔλθωσιν εἰς πόλεμον κ. λ. Ἐνῷ δὲ τοσοῦτον εὐδοκίμει ὁ Ν. Κριεζώτης, καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του ὑπερεμάχετο, ἄλλος αἰφνης ἀναφύεται διχοστάτης ἐν Καρύστῳ, ἀφοῦ μόλις εἶχον καταπαύσει οἱ τοῦ Διακοφτίου, ὁ Σταμάτης Ἀστέρης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Κ. Ἀστέρη. Οὗτοι ἐπλαστογράφησαν ἐπιστολὴν καὶ ἐσφράγισαν αὐτὴν διὰ τῆς σφραγίδος τῆς Ἐφορίας, ἐπειδὴ ὁ Κ. Ἀστέρης ἦν Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας, καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκράτει τὴν σφραγίδα αὐτῆς μόνος· οἱ δὲ Ἐφοροὶ δὲν ὑπέγραφον τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἔγραφον « οἱ Ἐφοροὶ τῆς Καρύστου »· ἔδωκαν δὲ τὴν

πλαστογραφείσαν ἐπιστολὴν εἰς Καρύστιόν τινα, Σεβαστόν τοῦνομα, ἵνα μεταφέρῃ καὶ ἐγχειρίσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν, δι' ἧς προσεχάλουν ὡς ὀπλάρχην πρῶτον τῆς Καρύστου τὸν Βάσσον Μαυροδουνιώτην. Ὁ δὲ Γ. Χρυσοφὸς ἱατρός Κονίστριος παραστάτης ὢν τῆς Καρυστίας ἐγνώρισε τὴν πλαστογραφίαν, ὅστις παραχρῆμα παρέστησεν αὐτὴν καὶ παρετήρησεν εἰς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν, καὶ ἠδυνήθη διὰ τῆς παρατηρήσεώς του νὰ τὴν φεύσῃ καὶ τὴν ἀπορρίψῃ ὅλως· ἔπειτα καὶ ἐπιστολὴν πικροτάτην ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἐφόρους. Ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης μαθὼν τὸ γεγονός προσεχάλεσε πάντας τοὺς Ἐφόρους εἰς τὸ στρατόπεδον (Χαρζάνιον), παρέλαβεν αὐτοὺς καὶ ἐξήγαγε τοῦ στρατοπέδου εἰς τινα ἀγρὸν βαμβακίου ὠμίλησεν αὐτοῖς διὰ τοῦ ἐφεξῆς τρόπου « τίς μὲ ἐμποδίζει τώρα νὰ σᾶς κόψω »; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν « οὐδεὶς, ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἐρευνήσαι καὶ ἐξιχνιάσαι τὴν ἀλήθειαν, πῶς καὶ πόθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν τὸ πρᾶγμα »· οἵτινες παραχρῆμα ἐκ συμφώνου διώρισαν δύο, τὸν Ἀναστάσιον γαμβρὸν τοῦ Καραγιάννη ἀπὸ τὰ Κριεζὰ καὶ τὸν Ν. Γεωργίου ἐκ Κύμης, καὶ ὅστις ἤθελεν ἀποδειχθῇ πλαστογράφος τῶν Ἐφόρων νὰ τιμωρηθῇ αὐστηρά. Ἐπελήφθησαν οὖν οἱ εἰρημένοι τῆς ὑποθέσεως ταύτης τὴν ἐξέτασιν κ.λ. Σὺν τούτοις δὲ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὁ Ν. Κριεζώτης τὴν ἐφεξῆς δυσάρεστον εἰδήσιν « μοῦ ἐμήνυσε τὸ καραοῦλι καὶ δὲν ἤξεύρει κάνεις εἰς τὸ ὄρδι, ὅτι ἡ ἀρμάδα ἐφάνη (23^η Μαΐου)· τὴν δὲ 24^{ην} ἀληθῶς ἐφάνησαν μικρά τε καὶ μεγάλα πλοῖα ἕως ὀγδοήκοντα ἐπτά. Τὴν 25^{ην} Μαΐου ἤρξαντο ἀπὸ τοῦ φρουρίου νὰ κανονοβολῶσιν, ἐφόνευταν τὸν Νικόλαον Κυμαῖν,

οἷ ἡ σφαῖρα ἔκοψε τοὺς μηρούς, ἦσαν αὐτὸν οἱ ἡμέτεροι μέχρι τινός, εἶτα ἀπέθανε καὶ τὸν ἐνταφίασαν. Ὁ δὲ στόλος στρέφει, ἀποβιβάζει στρατὸν δέκα χιλιάδων περίπου· ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στρατὸς βλέπων τὸ πλῆθος διελύθη αὐθημερόν, τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαΐου 1823.

Ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης λυπεῖται ὑπερβολικᾶ, καὶ ἐπιμόνως θέλει, ζητεῖ νὰ πολεμήσῃ μετὰ τῶν νεοφερμένων Τούρκων, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι σκορπίζονται, οἱ μὲν ἐδῶ, οἱ δὲ ἐκεῖ τρέχουσιν, ἵνα τὰς οἰκογενείας των σώσωσιν. Ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς τῶν Λευκῶν Καλλίνικος Κούμας ὢν μετὰ τοῦ Κριεζώτου ἐν Καρύστῳ, καὶ ἰδὼν τὴν ἐπιμονὴν παρετήρησε « Κριεζώ- » τη, ἀκουσόν με, δὲν κάνεις τώρα τίποτε, θὰ σκο- » τωθῇς, χωρὶς νὰ ὠφελήσῃς τὴν Πατρίδα σου, ἢ θὰ » εὕρωσι ἀφορμὴν αὐτοὶ ποῦ ζητοῦν νὰ σοῦ πάρουν » τὸ καπετανλῆκι καὶ νὰ σὲ σκοτώσουν »· πεισθεὶς λοιπὸν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἠγουμένου, διότι ἐσέβε- » το, ἡγάπα καὶ ἐτίμα αὐτὸν δεόντως, ἀπεσύρθη τέλος τοῦ Χαρζανίου καὶ τῆς Καρύστου ὅλως. Πάντοτε ὁ- » μως ἐπεθύμει νὰ πολεμήσῃ μετὰ τοῦ ἀποβιβασθέντος στρατοῦ, καὶ ἐζήτει νὰ καταλάβῃ τὸ Διακόρτι καὶ περιμεῖνῃ ἐκεῖ, ἵνα τοὺς νεοφερμένους ἐπὶ τῆς Καρυστίας Τούρκους ὑποδεχθῇ· ἀλλὰ στρέφει, παρατηρεῖ τὸν στρατὸν του, ἀπὸ τὰς δύο χιλιάδας πεντακοσίους περιπλέον, οὓς εἶχεν, εἶδεν ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου κατόπιν αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἤλαττοῦντο. Ἀπεσύρθη γοῦν εἰς τὸν Καστροβαλᾶ, καὶ ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν Κύμην μετέβαινε, καὶ ἐζήτει καὶ προέτρεπε νὰ ἐξέλθωσιν εἰς πόλεμον· ἀλλὰ τίς ἀκούει πλέον; καὶ ποῦ; Ἦλθε δὲ πρὸς ἐντάμωσιν

τοῦ Ν. Κριζώτου εἰς Κύμην καὶ ὁ Ν. Τομαρᾶς, καὶ ὁμοῦ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν Καστροβαλᾶ, ὅπου ἡσπάζθησαν ἀλλήλοις καὶ ἐσυγχωρήθησαν μὲ δεδακρυσμένους ὀφθαλμούς. Ἀπῆλθε δὲ ἐκεῖθεν ὁ Ν. Τομαρᾶς πρὸς τοὺς Σκαπέτους ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Σύρου Καμπιώτου, καὶ διέμενον ἀναμένοντες ἐκεῖ τοὺς Τούρκους. Οἱ δὲ ἀποβιβάσθέντες ἐν Καρύστῳ ἀπὸ τοῦ στόλου Τοῦρκοι ὁμοῦ τε καὶ οἱ ἐντόπιοι Καρύστιοι ἐξῆλθον ἐκ τῆς Καρύστου, καὶ ἤρξαντο τὴν λεηλασίαν τῶν χωρίων διὰ πυρὸς καὶ σπάθης, ὄρη, δάση, ποταμούς, πεδιάδας, ἀκτὰς, σπήλαια καὶ ὁπάς τῆς γῆς διηρύνουν καὶ ἀνίχνευον πάντα· βληχηθμοὶ ἠκούοντο μέγιστοι πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὅπου καὶ ἂν ἔστρεφεν ἡ εὐρίσκετο ἄνθρωπος εἰς ὄρη ἢ ἀκτὰς τῆς θαλάσσης κ.λ. οἱ μὲν γονεῖς ἐκόπτοντο διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων τῶν, τὰ δὲ τέκνα διὰ τὴν τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν τῶν. Τρόμος ἀληθὺς κατελάμβανε πάντα ἄνθρωπον, ὅθεν διήρχετο, ὁ τόπος ἔρημος ἀνθρώπων καὶ ζώων ἐφαίνετο· ἐδῶ ἔβλεπέ τις σῶμα νεκρὸν καταβιβρωσκόμενον ὑπὸ θηρίων καὶ σαρκοφάγων ὀρνέων, ἐκεῖ ὅσα πλέον γυμνά. Οἱ Τοῦρκοι ἀφικνοῦνται ἤδη εἰς τὸ Αὐλωνάριον καὶ Ὠρίον· μαθὼν δὲ τὴν ἄριξιν αὐτῶν ὁ Κριζώτης θέλει νὰ πολεμήσῃ, καταβαίνει εἰς τοὺς Κήπους, καταλαμβάνει θέσεις τινάς, ἄρχεται τοῦ πυροβολισμοῦ· ἀλλ' οἱ ἀντικρυνοὶ γήλοφοι, ἀνωθεν τῶν Κοκκινσεκκλησιῶν, ἀνω καὶ κάτω πληροῦνται Τούρκων ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ· ἀποσύρεται λοιπὸν καὶ εἰς Σκόπελον διέρχεται παρευθὺς, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἰς Σκύρον καὶ ἄλλας νήσους ἐσώθησαν. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ὁδεύουσι πρὸς τὴν Κύμην καὶ πρὸς τοὺς ἀποτομωτάτους βράχους τῶν Σκαπε-

τῶν, ἐκεῖ συνεπλάκησαν μετὰ τοῦ Τομαρᾶ καὶ τοῦ Σύρου, οἵτινες ἔπετον ἀμφότεροι· ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄπασαν τὴν ἐπαρχίαν Καρυστίας διὰ πυρὸς καὶ σπάθης διήλθον, ὃ ἐστι ἔκαυσαν, ἔσφαξαν, ἠχμαλώτισαν, καὶ ἐν γένει κατηρήμωτον τὴν Καρύστιον ὅλως· ἀκολούθως δὲ μετέβησαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χαλκίδος, ἐν ἣ καὶ ὁ Μπερκόφτσαλης Ἰσοῦρ Πασᾶς εἰσῆλθε μεθ' ἑτέρου στρατοῦ καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ ἀποβιβάσθέντος, ὡς εἰρήκαμεν ἐν τῷ ΑΨ βιβλίῳ. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον ὁ Ὁμέρμπεης διαμένων εἰς τοὺς Κήπους ἐφῆνε τὸν Γεροαργύρην τὸν ἀπὸ τὰ Μανίχια, λέγων τῷ ἐφηνομένῳ « Σὺ μπρὲ εἶσαι, ὅπου ἔβαζες τὰ σκυλιὰ καὶ ἔτρωγαν τοὺς ἀνθρώπους μου » κ. λ. ἐκεῖ δὲ τοῦ ἦλθεν ἡ χαροποιὰ εἰδήσις τοῦ διορισμοῦ του, ὡς Πασᾶς τῆς Χαλκίδος. Ἀλλὰ καὶ πλοῖα ἐξ φορτηγὰ καὶ πολεμικῇ φεργάτα (προείπομεν) ἐκ τοῦ στόλου εἰσῆλθον καὶ ἔμειναν εἰς τὴν Χαλκίδα ὑπὸ τὸ φρούριον· ἡ φεργάτα δὲ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ ἀπὸ τῆς Χαλκίδος ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐξωπλισμένη καὶ καθισμένη εἰς τὰ βορβορώδη ὕδατα πρὸς μεσημβρίαν παρὰ τῷ φρουρίῳ, ἣν ὁ Ὁμέρ Πασᾶς, ὅτε ἐμελλεν ἀναχωρήσῃ, τὴν ἀνήγειρε καὶ τὴν ἐπεσκεύασεν. Ἀλλὰ καὶ δύο κανόνια παμμέγιστα ὑπῆρχον χαμαὶ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, εἰς τὰ ὅποια ἀνευ ὑπερβολῆς ἄνθρωπος εἰσῆρχετο ἐλευθέρως, ἴσως ἡ κατασκευὴ Ἑνετικὴ ἦν, καὶ τρίτον μικρότερον, ἃ ἐθραυσεν ὁ Ὁμέρ Πασᾶς καὶ μετέφερε τὸν ὀρείχαλκόν των· μόνον τὰ σύμβολα τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἀφῆκεν ἐπὶ τοῦ τείχους.

ΚΕΦ. Δ'.

Ὁ Ν. Κριζώτης εἰς τὴν Σκόπελον εὐρῆκε τὸν

Γ. Ψυχουῖδον, Ἐφορον ὄντα πρότερον καὶ γραμματέα, καλεῖ αὐτόν, ἵνα τὸν συνοδεύσῃ εἰς Ψαρά, ὃ δὲ ἀπῆντα δυσχερείας τινὰς καὶ ἔμεινεν· ἐκ Σκοπέλου μετέβη εἰς Σκύρον, ὅπου εὔρε τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς τῶν Λευκῶν, Καλλίνικον τὸν Κούμαν, καὶ τὸν Β. Καραγιάννην, οὓς παρέλαβε καὶ μετέβη εἰς Ψαρά (α), καὶ ἐζήτησεν ἐκεῖθεν βοήθειαν, ἵνα ἐπανεέλθῃ καὶ πάλιν κατὰ τῆς Καρύστου· ἐπανῆλθεν αὖθις εἰς τὴν Σκύρον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κέα διέβη, ὅστις καὶ μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς συνεννοήθη, ὅπως ἔλθωσι καὶ πάλιν πρὸς πολιορκίαν τῆς Καρύστου καὶ θαλάσσιον ἀποκλεισμόν. Ὁ δὲ Βάσσης διέμενεν ἐν Σκύρῳ, ζητῶν νὰ παραλάβῃ τὰ κιβώτια (ἅγια λείψανα) τῶν μονῶν Λευκῶν, Καρυῶν καὶ τοῦ Ἀγίου Παύλου ἐκ τοῦ Ἀγίου Ὄρους (τὰ τίμια δῶρα, ἅπερ ὁ Προκόπιος Κωνσταντίνου ἐκ Σκιάθου εἶχεν ἐν ταῖς Ὀκτωνείαις σταλαεῖς ἐκεῖ ἐκ τῆς Μονῆς του) καὶ φυλάξῃ τὸν ἄργυρον αὐτῶν αὐτὸς καὶ οὐχὶ οἱ ἐκ τῶν Τούρκων σώσαντες αὐτά· προῦλαβεν ὅμως ὁ Κ. Κυπαρισ. ἡ Ἀστέρης καὶ τὰ ἐφύλαξεν εἰς τὸ Λυκομίδειον, φρούριον, δύο ἔτη περίπου. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτερον, ὅπερ συνέβη ἐν Σκύρῳ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀποσιωπήσωμεν. Πρὶν ἢ μεταβῇ εἰς Ψαρά ὁ Ν. Κριεζώτης μικροῦ ἐδέησε παθεῖν ὑπὸ τοῦ Βάσσου. Προείπομεν, ὅτι ὁ Βάσσης συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ν. Κριεζώτου κατὰ τὸν Καστροβλαχᾶ, οὗτινος καὶ τὰ ὅπλα ἀφῆρεσε, καὶ εἰς Ἀθήνας ἐπάλλη, καὶ ἐκρατήθη ἐκεῖ χρόνον τινὰ ὑπὸ τοῦ Ἰω. Γού-

(α) Ὁ Κύριος Σ. Τρικοῦπη· καὶ ὧδε ἄλλο ἔχει καὶ φέρει πρόσωπον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ του (Τόμος Γ'. σελ. 72), διατεγμένον ἐμφανίζει ἀληθῶς εἰς τὸν εἰδόμενόν τε πράγματι.

ρα, ὅστις μετέπειτα τὸν ἀπέλυεν. Ὁ δὲ διήλθε καὶ διέμεινεν ἐν Σκύρῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ Ν. Κριεζώτης ἀπέβη ἐπ' αὐτῆς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρύστου. Ὁ δὲ Σθλαβοῦνος ἰδὼν ὧδε τὸν Κριεζώτην ἐνόμιζε τὸν καιρὸν ἀρμόδιον πρὸς ἐκδίκησιν διὰ τὸ ἐν Καστροβλαχᾶ πάθημα αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐνεργεῖν αὐτὴν, ἐπειδὴ εὔρε τὸν Κριεζώτην ἀσθενέστερον· ἵνα δὲ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἠνώθη μετὰ τοῦ ἄλλου Σθλαβοῦνου, Ῥάντου τοῦ μονοφθάλμου, ὅστις ἦν ἰσχυρότερος τότε ἔχων ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα στρατιώτας· ὁ δὲ Κριεζώτης δέκα πέντε περίπου (τοὺς οἰκεῖους). Ἀπεφάσιζαν οὖν νὰ ἐπιπέσωσιν ἀμφότεροι κατὰ τοῦ Κριεζώτου, ἵνα τοῦ διαρπάσωσι πᾶν, ὅ,τι εἶχεν· ὁ περαιτέρω σκοπὸς αὐτῶν ἀγνοεῖται· ἴσως ἤθελον τὸν φονεύσει, ἂν ἀντίστατο, καὶ πολὺ πιθανὸν τοῦτο. Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη τοῦ Κριεζώτου καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν Σθλαβοῦνων ἔμαθεν ὁ τότε ἐπαρχεὺς εἰς Σκύρον Δ. Χατζιδεας ἢ Καλλιμέρης, ὡς καὶ οἱ προῦχοντες αὐτῆς. Ὅθεν προσεκάλεσε παραχρῆμα τὸν ἰσχυρότερον Σθλαβοῦνον, τὸν Ῥάντον, καὶ τῷ ὠμίλησεν ἐντόνως. «καὶ τὸν ἕτερόν σου ἐξορύττω ὀφθαλμόν, εἰ δὲν ἀποσυρθῇς παραχρῆμα τῆς ἀποφάσεως· διότι θέλει φέρει κακὰς συνεπείας αὕτη διὰ σὲ ὕστερον»· ἀληθῶς δὲ διὰ τῆς προσκλήσεώς του καὶ ἐντόνου ἀπειλῆς μετὰ τῶν προῦχόντων κατάρθωσε ν' ἀπομακρύνῃ τὸν Σθλαβοῦνον τῶν ἀπαισίων. Ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν τελείαν αὐτῶν καὶ πλείω ἀσφάλειαν οἱ προῦχοντες τῆς Σκύρου ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Κριεζώτην, καὶ μετέφερε τὰ πράγματα αὐτοῦ, καὶ ἀπεταμίευσεν αὐτὰ εἰς τὸ Λυκομίδειον καὶ τὴν οἰογένειάν του, εἰς ἣν παρεχωρήθησαν δύο δωμάτια τῆς

ἐπισκοπῆς, ἐν οἷς καὶ κατώκησεν ἑνδεκα ἡμέρας ἔτι ἐτήρησαν κλειστὸν τὸ Λυκομίδειον. Ὁ δὲ Κριεζώτης μετέβη μετὰ ταῦτα εἰς Ψαρά, ὅπου οἱ Ψαριανοὶ ὑπεχρέωσαν αὐτὸν ν' ἀποδώσῃ τὰ ὄπλα τοῦ Βάσσου, ἅπερ ἐκράτει, ὅστις καὶ τὰ ἀπέδωκεν, καὶ οὕτως ἐφιλιώθησαν καὶ ἀδελφοποιήτοι ἐγένοντο ἐπομένως, ἂν καὶ πρότερον ἦσαν τοιοῦτοι. Αὐτὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ καλὰ ἐπραττεν ὁ Βάσσος· ἂν ἀκριβῶς ταῦτα ἐκτεθῶσι τεύχος παμμέγιστον θέλουσι πληρώσει.

Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς καταβαίνει εἰς τὴν παραλίαν τοῦ χωρίου Ἀττικῆς, ἐπικαλουμένου Θορικοῦ (κοιν. Θερίχο), κατὰ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου· μετέβησαν δὲ ἐκεῖ καὶ πλοῖα Ψαριανὰ ἑξ (ἅπερ ἦλθον πρὸς ἀποκλεισμόν) καὶ παρέλαβον τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν διεβίβασαν εἰς τὸν πύργον τοῦ Ἀληθερίου, ὃν κατέλαβε καὶ ἀνενέωσε τὰ ὀχυρώματα παραχρῆμα. Ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης, πρὶν ἢ ἔλθῃ ὅπου καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, παρέλαβε πεντήκοντα μετ' ἐαυτοῦ περίπου, ἐξῆλθε παρὰ τὴν Κάρυστον, καὶ διευθύνθη πρὸς τοὺς Καραίους, ἐν οἷς ἐζώγησεν ἑξ οἰκογενείας Τουρκικὰς Καρυστίας, ἃς κατήγαγεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐπεβίβασεν ἐν τοῖς πλοίοις, καὶ μετήνεγκεν εἰς τὸν Πύργον· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς οὐ βλοσυρῶ ὁμματι εἶδε τὴν τοῦ Κριεζώτου πρᾶξιν ἰδὼν τὰς Τουρκικὰς οἰκογενείας ἐν τοῖς πλοίοις. Ἀποβιβάσθεις γοῦν καὶ ὁ Ν. Κριεζώτης ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τοῦ Ἀληθερίου ἔχων περίπου διακοσίους στρατιώτας ἔσπευσε νὰ κατολάβῃ το νοτιοανατολικῶς τοῦ Πύργου κείμενον Ῥιζόκαστρον ἢ παλαιόκαστρον· καὶ ἐν πρώτοις ἐκεῖ συνέστησαν τριμελῆ μικτὴν ἐπιτροπὴν, ἵνα ἐπιμελῇται περὶ τροφῶν, μισθῶν, πολεμοφοδίων κ.λ. ἐκ μὲν

τῶν Ψαριανῶν ὡς μέλος αὐτῆς διωρίσθη ὁ Ἰωάννης Μιλαίτης, ἐκ δὲ τῆς ἐπαρχίας ὁ Χ. Μπαρκῶφ (Κάραλης), ὁ δὲ τρίτος ἐκ μέρους τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ δὲ Ὁμέρ Πασᾶς κατεῖχε τὸ Ἀληθερίον, τὴν πρὸς βορρᾶν πεδιάδα τοῦ Πύργου, λόφους καὶ τὸ Κουτουρλάρων, ὅστις προσέβαλλε ταυτοχρόνως τὸν Ὀδυσσεά ἐν τῷ Πύργῳ καὶ τὸν Ν. Κριεζώτην ἐν τῷ Ῥιζοκάστρῳ, ἀλλ' ἀνωφελῶς καὶ εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν μὲ βλάβην των. Κατ' ἐκείνας δὲ τὰς ἡμέρας συνέβη ν' ἀσθενήσῃ ὁ Ν. Κριεζώτης, ὅστις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ Ῥιζοκάστρου καὶ μετέβη εἰς τὸ Καλέντζιον (χωρίδιον), ἵνα τάχιον ἀναρρώσῃ, ἀφῆκεν ὅμως εἰς τὸν τόπον τοῦ τὸν αὐτάδελφόν του Γρηγόριον. Μαθόντες δὲ οἱ Τοῦρκοι τὴν ἀσθένειαν τοῦ Κριεζώτου καὶ τὴν ἐκ τοῦ Ῥιζοκάστρου ἐξοδὸν καὶ μετάβασιν εἰς τὸ Καλέντζιον ἔσπευσαν διὰ νυκτός, ἵνα τὸν συλλάβωσιν, ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς Κριεζώτης προῦλαβε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Κέα καὶ οὕτω διέφυγε τὸν κίνδυνον· οἱ Τοῦρκοι ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των καὶ διέμενον. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Ὀδυσσεὺς κατέλαβε τὸν Πύργον καὶ ὁ Ν. Κριεζώτης τὸ Ῥιζόκαστρον δὲν παρῆλθεν ἡμέρα ἀνευ ἀκροβολισμοῦ ἢ πολέμου· ὁ Ὁμέρ Πασᾶς εἶχε καὶ ἐν κανόνιον, καὶ ἐκανονοβόλει τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὸν Πύργον· ἂν καὶ μικρόν, ὅμως ἠνώχλει πάντοτε αὐτόν. Οἱ ἡμέτεροι ἰδόντες τοῦτο καὶ μὴ ὑποφέροντες τὴν συχνὴν τοῦ κανονίου ἐνόχλησιν ἐξήγαγον καὶ οὗτοι ἐκ τῶν πλοίων ἐν καὶ τὸ ἀνεβίβασαν ἐπὶ τοῦ Πύργου, καὶ οὕτως ἡλάττωσαν τὸν κανονοβολισμόν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ ἐν ἑτέρον ἐξήγαγον καὶ μετέφερον εἰς τὸ Ῥιζόκαστρον, ὅπου ὁ Κριεζώτης ἦν, καὶ μίαν μόνην σφαῖραν. Ὁ δὲ Ὁμέρ Πασᾶς ἰδὼν,

ὅτι δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τίποτε, ἔγραψεν εἰς Χαλκίδα, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν καὶ ἑτέρα ἐπικουρία· ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖθεν ὁ γαμβρός του Ἰσοῦρ Σελικτάρ-
γας ὠδεύει πρὸς τὸ Ἀληθέριον, ὅπου ὁ Ὁμέρ Πασᾶς ἦν ἐστρατοπεδευμένος, σύρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐν κα-
νόνιον, οὐ τὴν εὐθείαν καὶ δημοσίαν ὁδὸν τῆς Ἑρε-
τρίας, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Μαλακῶντος πρὸς τὸ Κο-
τρόνιον μικρὰν ὁδὸν, ἣ ἀτραπὸν ὀρθότερον εἶπεν,
ὠδεύειν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ Ἑρετρῷ πεζονήσιον εἶ-
χον καταλάβει ἄνθρωποι τοῦ Ὀδυσσεὺς μετὰ τινων
ἐντοπίων, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τῆς Ἑρε-
τρίας εἶχον τοὺς σκοποὺς των οἱ ἐν τῷ πεζονησίῳ
διαμένοντες· τοῦτον σκοπεύσαντες καὶ ἰδόντες δια-
βαίνοντα πρὸς βοήθειαν τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ εἰδο-
ποίησαν τοὺς ἐν τῷ πεζονησίῳ Ἕλληνας, οἵτι-
νες ἔδραμον καὶ τὸν ἐπολιόρχησαν εἰς τὸ χωρίον
Κοτρόνιον. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Ὁμέρ Πασᾶς ἀναστὰς
τὴν νύκτα ἔσπευσεν εἰς ἀπελευθέρωσιν τοῦ γαμβροῦ
του καὶ ἐγκατέλιπεν ὅλως τὸ Ἀληθέριον, παρέλαβε
δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀπὸ τῶν Κριεζᾶ Καραγιάννην· ἀλλ'
οὗτος γέρων ὧν δὲν ἠδύνατο ταχέως νὰ βαδίσῃ· ὅθεν
διέταξε καὶ τὸν ἐλιθοβόλησαν, ἂν καὶ πολὺ φίλος του,
διότι ὁ υἱὸς του Βασίλειος ὑπῆγε καὶ ἠνώθη μετὰ
τοῦ Ν. Κριεζῶτου. Δὲν ἀνεχώρησε δὲ διὰ τῆς δημο-
σίας ὁδοῦ (κακῆς Σκάλας), ἀλλὰ διὰ τινος ἀτραποῦ
καὶ ἐν νυκτὶ, διαβαινούσης ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Λουκά,
καὶ καταβαινούσης εἰς τὸ χωρίον Γυμνοῦ παρὰ τὴν
Βάθυαν, ἐπορεύθη δὲ εἰς τὸ Κοτρόνιον, ὅπου ὁ γαμ-
βρός του ἐπολιορκεῖτο. Φθάσας δ' οὖν ἐκεῖ ἔλυσεν τὴν
πολιορκίαν καὶ ἔτρωσε τὸν Ἰσοῦφην, καὶ ἀκολουθῶς
ἀπεσύρθη ἐκεῖθεν εἰς τὴν Χαλκίδα μέχρις οὗ διῆλθεν

ὁ χειμῶν· τοὺς μὲν πληγωμένους ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ,
ἐξ ὧν εἷς μόνος ἐφέρετο ἐπὶ κραββάτου, τοὺς δὲ νε-
κροὺς του εἶχεν ἐνταφιάσει. Εἷς Ἀραψ τοσοῦτον βα-
θέως ἐκοιμᾶτο, ὥστε τὸ πρῶτ' αὐτὸν ἀφύπνωσαν καὶ
τὸν συνέλαβον οἱ ἡμέτεροι· καὶ οὕτω τὸ ἔτος 1823
διῆλθε μὲ τὰς παντοειδεῖς κακώταις κ. λ.

Ὁ δὲ Ν. Κριεζῶτης ἐπανέρχεται ὑγιῆς ἐκ τῆς
Κέας, ἀναλαμβάνει μὲ τὸ νέον ἔτος τὰ χρέη του. Ὁ
Ὀδυσσεὺς ἀπέρχεται τῆς Καρυστίας. Ὁ Ν. Κριε-
ζῶτης ἐκστρατεύει τὸ δεύτερον κατὰ τῆς Καρύστου,
στρατοπεδεύει πλησιέστερον αὐτῆς (εἰς Κοκκάλους)
πέραν τοῦ Χατζανίου· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξ Ψαριανᾶ πλοῖα
ἦσαν τὰς ἀγκύρας των, κατέπλευσαν εἰς τὴν Πετά-
λιαν, ἐν ᾗ τὰς ἐβύθισαν καὶ διέμενον. Ἐν πρώτοις δ' ἄ-
μα ἀφίχθεις ἐκεῖ συνῆψε μάχην πεισματωδεστάτην
καὶ πολύωρον μετὰ τοῦ Ἀχμέτ Κεχαγιᾶ Χαλκιδέως,
Μουσελίμη τῆς Καρύστου, ἐν ᾗ τρέπουσι τοὺς Τούρ-
κους εἰς φυγὴν. Ἐνῶ δὲ ἔφευγον οἱ Τούρκοι, ὁ ἐξ
Ἀχλαδεῖς Ἰωάννης Σύρμωτης διώκει τὸν Μουσελί-
μην Ἀχμέτ Κεχαγιᾶν, τὸν φθίνει, τὸν πυροβολεῖ,
τὸν τραυματίζει, πίπτει ἀπὸ τοῦ ἵππου· καίτοι δὲ ἦν
τετραυματισμένος καὶ πεπτωκὼς ἀνθίσταται, θέτει
τὴν χειρὰ του ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους του, καὶ
ἡλικιωμένος ἀντέχει συνέλαβεν ὁμῶς ὁ Σύρμω-
της μετὰ τῶν ὁπαδῶν του καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν τῷ
Κριεζῶτῃ, ὅστις τὸν ἐπαμφεν εἰς τὰ κατὰ τὴν Πε-
τάλιαν ἡγχυροβολημένα πλοῖα, ἐκεῖνα δὲ εἰς Ψαρά,
ὅστις διέμεινεν ἐκεῖ μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτῶν
ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ἐκεῖ εἶχον αὐτὸν
ἐν τινὶ οἴκῳ κεκλεισμένον· εὐρόντες δὲ αὐτὸν οἱ Τούρ-
κοι τοῦ ἠνοιξαν, καὶ μαθόντες παρ' αὐτοῦ τὴν αἰχ-

μαλωσίαν του ἀπηλευθέρωσαν, ὅστις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χαλκίδα. Ὁ δὲ Ν. Κριεζώτης ἐστὶ στενώτερον ἐπολιόρκει τὴν Κάρυστον καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνῆπτεν ἀψιμαχίας· ἐν μιᾷ δὲ ἀψιμαχίᾳ, γενομένη κατὰ τὴν Μεκουνίδαν περὶ δειλὴν, ἐπληγώθη ὁ καπετὰν Γεώργιος ὁ Ὑδραῖος ἐπὶ τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ποδός· συχνὰ τοιαῦτα ἀκίνδυνα πληγώματα ἐγένοντο, καὶ οὕτως ἠκολούθει τὴν πολιορκίαν τῆς Καρύστου ἕως εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο ἐν τῇ Καρύστῳ, ἦλθε καὶ ὁ Κοντοκώστας εἰς τὰ χωρία τοῦ Αὐλωναρίου καὶ ἐστρατολόγει· ἐστρατολόγησε δὲ περίπου πεντήκοντα, λέγων, ὅτι ἤθελεν αὐτοὺς, ἵνα καταλάβῃ τὴν πρὸς τὴν Χαλκίδα ὁδὸν τοῦ Ἀληθέριου (κακὴν Σκάλαν) ὥς ἐμπροσθοφυλακή, τὸ δὲ Ἀληθέριον νὰ τὸ καταλάβῃ ὁ Βάσσης, καὶ οὕτως νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκ τῆς Χαλκίδος ἐξοδὸν τῶν Τούρκων, καὶ μὴ διέρχωνται αὐτὴν καὶ διαβαίνωσιν εἰς τὴν Κάρυστον. Παρέλαβε δὲ τοὺς πεντήκοντα καὶ τοὺς ὠδήγησε μέχρι τῆς Μονῆς τῆς Κλιθάνου, ἐκράτησεν αὐτοὺς ἐκεῖ ἡμέρας δύο, καὶ ἀκολούθως τοὺς διέλυσεν εἰπὼν αὐτοῖς « ὑπάγετε εἰς τὰ σπήτιά σας καὶ κάμετε ταῖς » δουλιαῖς σας, καὶ ὅταν σᾶς χρειασθῶμεν, σᾶς μὴ » νοῦμε κ' ἔρχεσθε » καὶ οὕτω διελύθησαν ἐκεῖθεν. Οὐπολλοὶ δὲ παρῆλθον ἡμέραι, καὶ τὸ Ἀληθέριον κατελήφθη καὶ ἐγέμισεν ἀπὸ στρατοῦ Γενιτσαρικοῦ, ὅστις νεωστὶ εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν Χαλκίδα ἐκ τοῦ Βώλου διὰ πλοίων, συγκείμενος ἐξ ὀκτὼ χιλιάδων, ὥς ἐπικουρία τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ. Ὁ δὲ Κριεζώτης μαθὼν τὴν νέαν ἐπικουρίαν τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ διέλυσε τὴν πολιορκίαν τῆς Καρύστου, καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ

τῆς πατρίδος του Εὐβοίας, στενάζων καὶ δακρύων, καὶ οὐκ ἐπανῆλθε πλέον εἰς αὐτὴν· ἐπολέμει ὁμως τὸν ἐχθρὸν ἔξω αὐτῆς εἰς διαφόρους τόπους ὡς ἐν Τρικέροις (α), Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ· ἐβδομήκοντα δύο πολέμους ἀριθμοῦσι οἱ μετ' αὐτοῦ. Ἐν ταῖς Κανάλαις τοῦ Κουτουρλοῦ Μετοχίου καὶ Διακορτίου ἤρξατο πρῶτον ὡς ὀπλαρχηγὸς πολεμεῖν τὸν ἐχθρὸν ἐπιτυχῶς, καὶ ἐν τῇ Πέτρᾳ τῆς Λεβαδίας ὑπὸ τῆς Σιραταρχίας τοῦ Δ. Ὑψηλάντου πολεμήσας ἐπεσφράγισε τοὺς πολέμους του διὰ τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης μάχης καὶ συνθήκης μετὰ τῶν Τούρκων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος· κορωνὶς ἦν ἐκείνη τῶν μαχῶν αὐτοῦ. Τὴν δὲ ὀγδόην Μαΐου ἐξηπλώθη εἰς τὰ περὶχωρα τοῦ Αὐλωναρίου, διὰ πυρὸς καὶ σπάθης ἔδραμε τὸ δεῦτερον καὶ οὗτος, ὡς καὶ ὁ πρὸ ἐνὸς ἔτους ἀποβιβάσθεις ἀπὸ τοῦ στόλου ἐν τῇ Καρύστῳ στρατός· ἀλλὰ περὶ τούτων ἀρκούντως εἴρηται· περιέγραψα ἀνωτέρω τὰς τερατώδεις καὶ παντοειδεῖς τῶν Τούρκων κακώσεις· Ὁ δὲ Χριστιανὸς καταφεύγει καὶ πάλιν εἰς φάραγας, νησὺδρια καὶ ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, ἵνα σωθῇ· ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς αἴφνης σπάθη κατέρχεται ἐπὶ τὸν λαιμὸν αὐτοῦ, ὡς συνέβη εἰς τὰ νησὺδρια τῆς Πετριάς (β). Σὺν τούτοις δὲ καὶ πανώλης ἐμάστιξε χρόνον ἱκα-

(α) Τὸν Νοῦρ Ξέρβα μετὰ 800 Τουρκαλβανῶν κατέστρεψεν ἐξ ὀλονλήρου. Παρῆσαν δὲ καὶ ὁ Γεροκαπατάς καὶ ὁ Βελέντζας ἐν τῇ καταστροφῇ τοῦ Ξέρβα, οὗ ἡ κεφαλὴ τέταρτον τοῦ στατήρος βάρους εἶχε, (21 Νοεμβρίου 1824).

(β) Ἐν τοῖς νησὺδρίοις τῆς Πετριάς τραγικὴ σφαγὴ ἐγένετο. Πλοῖον Ἑπτανήσιον (σκαῦνα) κατέπλευσεν εἰς Κάρυστον, ἵνα λαμόνιον φερτώσῃ· συνελθὼν δὲ τούτῳ καὶ

νὸν τὴν Κάρυστον καὶ τινὰ ἄλλα χωρία, ὡς τὸ Αὐ-
λωνάριον κλπ.

ἤρξατο φορτώνειν· ἀλλ' ἐκεῖ ἕτερον εὗρεν ἔμπορον, Μουσταφᾶν τὸν Ὀντάμπασην ἐξάδελφον τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ πρῶτον, μεθ' οὗ συνεφωνήσεν, ἵνα πρὸς ἄγαν ἐξέλθωσι καὶ μοιράσωσι τὴν λεῖαν ἐξίσου. Ὁ δὲ Μουσταφᾶς παραλαβὼν μεθ' ἐαυτοῦ τεσσαράκοντα ἐτέρους ἐξέπλευσε τῆς Κάρυστου, καὶ κατέπλευσεν εἰς τὴν κατὰ τὸν λιμένα τῆς Πετριάς παρακειμένην νῆσον, ἐπικαλουμένην Κάμηλον, ἐν ᾗ ἦσαν οἱ Δύσιοι καὶ ἄλλα χωρία (12 Μαΐου δευτέρα 1824), συνέλαθεν ἐκ τῆς νήσου Καμήλου τὸν ἱερέα Δημήτριον Μπατοβλάν ἐκ τοῦ χωρίου Δύστου καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ χωρίου Κόσκινα Ἀντώνιον, καὶ τὴν λέμβον συγχρόνως ἣν εἶχον, ἵνα μὴ ἐξέλθωσιν οἱ ἄλλοι ἐκεῖθεν καὶ ἀναχωρήσωσιν, ἀφῆρσε· δι' αὐτῶν δὲ τοὺς ἄλλους ἐξαπατήσεν ἐνόμιζε, κελεύων αὐτοὺς νὰ εἰπωσι τοῖς Πετρεῦσι ἀνὰ προσκυνήσῃσι, διότι μετ' ὀλίγον θέλουσιν ἀπερᾶσαι καράβια ἐκ τῆς ἀρμάδας καὶ θέλουσι τοὺς σκλαβώτες, τῶρα δὲ ὅπου ἦλθα ἐγὼ νὰ μὴ φοβῶνται. Ἀπέπλευσε δὲ ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθε καὶ ἠγκυροβόλησε περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν π.μ. εἰς τὸ ἕτερον νησίδριον, ἐν ᾧ ἦσαν οἱ Πετρεῖς καὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων χωρίων· ἐκεῖ δὲ καὶ δύο τροχανδῆραι Κρανιδιώτισαι ἦσαν καὶ ἐπώλουν σίτον ἀνὰ πέντε γρόσια τὸ κοιλόν. Αὗται ἰδοῦσαι τὸ πλοῖον καὶ τοὺς Τούρκους ἠρώτησαν τὸν ἱερέα Ἀγγελὴν Κρισζώτην, «θέλετε ἀντισταθῆ καὶ πολεμήσει ἢ θέλετε προσκυνήσει; τί θέλετε κάμει εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν;» οὗτος οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ κλίνας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς χειρὸς διελογίζετο μόνο· εἶπον δ' ἔτι, «ἔχομεν τεσσαράκοντα δεκάδας φυρκίων καὶ καλὰ πυροβόλα», ἰδόντες δὲ τὴν σιγὴν τοῦ ἱερέως ἀπῆλθον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀκολούθως ἦσαν τὰς ἀγκύρας των καὶ ἀπέπλευσαν εἰς Σκύρον, ἐπυροβόλησαν ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ πλοίου οἱ Τούρκοι, ἀλλ' ἀντεπυροβόλησαν καὶ αὐτοὶ τροχανδῆραι. Ἀπὸ δὲ τοῦ

ΚΕΦ. Ε'.

ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΙ.

Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Μουσταφᾶ Ὀντάμπασην κα-

Τουρκικοῦ πλοίου ἐφώναζεν ὁ Πιπᾶ Δημήτριος καὶ ὁ Ἀντώνιος «μὴ φοβείσθε· ὁ Μουσταφᾶς εἶναι, ἦλθε νὰ προσκυνήσῃτε» μετὰ τινος· δὲ στιγμὰς ἀπέβη ἐπὶ τοῦ νησυδρίου ὁ δολοφόνος Μουσταφᾶς σὺν τρισὶν ἐτέροις κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν σπάθην καὶ τὸ ἀργυροῦν φυλακτῆριόν του, ἀνῆρτησεν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ του τὴν τε σπάθην καὶ τὸ φυλακτῆριον. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ νησυδρίου πάντες καὶ πᾶσαι τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ τὸ ἀκαλῶς ὤρισε, Μουσταφᾶγα, ὡς φίλον νομίσαντες αὐτὸν ἐλθόντα· διότι εἰς τῶν πλείστων τὰς οἰκίας εἶχε φάγει καὶ πίει· διὸ καὶ πάντες τὸν ἐγνώριζον καλῶς· ἤρξατο δὲ νὰ τοῖς λέγῃ ὅτι καὶ τοῖς ἐν τῇ πρώτῃ νήσῳ, τῇ » Καμήλῳ, εἶπεν «ἦλθα νὰ προσκυνήσῃτε καὶ νὰ σᾶς πάρω » εἰς τὴν Κάρυστον, διότι θὰ περάσῃ ἡ ἀρμάδα ἀπ' ἐδῶ, » καὶ θὰ σᾶς πάρῃ σκλάβους, φέρετε τὰ πράγματά σας νὰ » τὰ θάλωμεν εἰς τὸ καράβι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἐπὶ τοῦ νησυδρίου ἐπίστευσαν. Διέταξε δὲ νὰ ἐψήσωσιν ὀλίγους κριοῦ, διὰ τὸ γεῦμα· ἐξῆλθε λοιπὸν ὁ ἀπὸ τοῦ Νικολέτα Παναγιώτης μετὰ τινων ἄλλων καὶ ἔψησε τοὺς κριοὺς (α), πλὴν ὁ Παναγιώτης δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ νησίδριον. Περιερχόμενος δὲ τὸ νησίδριον ὁ Μουσταφᾶς εἶδε κεφαλὴν ἀνθρωπίνην ἐν θαλάσῃ πλέουσαν, καὶ ἐφίππιον καὶ ξίφος εὔρε· τὴν προλαβοῦσαν δὲ οἱ Πετρεῖς καὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων χωρίων εἶχον ἐξέλθει εἰς ἐνέδραν κατὰ τὸ Σουλγιάρει τῶν Κρισζῶν, καὶ ἐφόνευσαν Τούρκον τινὰ διαβαίνοντα, οὗ ἀπέτεμον τὴν κεφαλὴν. Διὰ τὸν αὐτὸν τῆς ἐνέδρας σκοπὸν ὁ τῆς μονῆς τῶν Λευκῶν Ὑγούμενος Καλλίνικος Κούμας ἐξελέξατο τριάκοντα

(α) Τούτου τοῦ Παναγιώτου τὸν ἀγχένα ψηλαφῶν εἰς ἐκ τῶν τριῶν Τούρκων εἶπε «ἂ Παναγιώτη! πολὺ ψήλωτες.»

τά τὴν Πετριὰν τραγικὴν σφαγὴν, πείραται καὶ λη-

πέ ος περιλαβὼν αὐτοῦ ἐπιβιβαθεὶς ἐν τῷ πλοίῳ (μπρατσέρα) ἀπὸ τοῦ ἐπιλαίου τῆς Ἀχλαδερῆς, καὶ ἐπλεεργήσας τὸ νησοῦριον τῆς Πετριᾶς, ἵνα μετὰ τῶν Πετριέων ἐνωθῇ καὶ ἄλλων, καὶ ἐξέλθωσιν ὁμοῦ πάντες εἰς ἐνδραν' τὸ πλοῖον ἀρού ἔφθασεν εἰς τὸ λιμανίδιον τοῦ Καλίμου, αἶφνης ἐκεῖ παρουσιάζονται δύο λευκοφόροι ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἱστάμενοι, καὶ ἦσαν ὁ Γ. Γκιώκας καὶ ὁ Κων. Ῥάπτης ἐκ τῆς Πετριᾶς, ποιοῦντες σημεῖον εἰς τὸ πλοῖον, ὁ μὲν Γκιώκας διὰ τῆς γυμνῆς σπάθης του, ὁ δὲ Ῥάπτης διὰ τοῦ μελανοῦ καψιδρωτίου. Ἀρού ἐπλησίασε τὸ πλοῖον πρὸς αὐτοὺς, δακρύνοντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἠγοούμενῳ καὶ τῷ πληρώματι, ὅτι τὸ ἀγκυροβολῆσαν ἐν τῷ νησοῦρίῳ πλοῖον ἔχει τὸν Μουσταφᾶν Ὀντάμπασιν' οἱ δὲ ἐθρήνουν διὰ τὰς οἰκογενεῖας των. κ. λ. Ἐστράφη δ' οὖν ἐν ἀλαρεῖ τὸ πλοῖον πρὸς τὸ σπῆλαιον Ἀλλ' ἡ μεγάλη λέμβος τοῦ Τουρκικοῦ πλοίου παρέλαθεν ὁπῶς Τούρκους παραχρῆμα καὶ δύο κοπηλάτας, καὶ ἔσπευσε πρὸς καταδίωξιν τοῦ πλοίου τοῦ ἔχοντος τὸν Ἠγοούμενον' γαλήνη μεγάλη ἦν καὶ τὸ πλοῖον μόλις ἐκινεῖτο διὰ δύο κωπίων. Ἐφθασε λοιπὸν ἡ λέμβος αὐτὴ, καὶ οἱ Τούρκοι ἤρξαντο τοῦ πυροβολισμοῦ· πλὴν αἱ βολαὶ ἐπιπτον μακρὰν τοῦ πλοίου ἔτι. Σίγῃσι τὸ πρῶτον ἐν τῷ πλοίῳ ἐγένετο, καὶ οἱ μὲν ἐζήτουν νὰ τὸ ρίψωσιν ἔξω, οἱ δὲ νὰ πολεμήσωσιν. Ὁ Ἠγοούμενος ἐμπόδιζε τὸν πυροβολισμόν, ἐπειδὴ ἡ λέμβος ἦτο μακρὰν, ὅτε δὲ εἶδεν αὐτὴν πλησιάζουσαν εἰς τὸ πλοῖον, εἶπε «ρίχτε τώρα, καιρὸς εἶναι,» καὶ ψηλά. γιὰτὶ ἀνεδοκταθαίνει τὸ καὶ ψηλά ρίχτε» καὶ πάνε ἴσα τὰ μολύβια, ἂν τὰ ρίχνετε ἴσα, πέφτουν» εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δὲν φθάνουν στὴν βάρκα» ἄντε, γιὰ» σας Παλλικάρια, γήμοζε σὺ, κ' ἐγὼ νὰ ρίχνω» εἰς τὸν γείτονα του εἶπε τοῦτο· ἤρξατο ἡ ναυμαχία καὶ πεισματωδῆς, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν διήρκεσεν ἄλλ' ἡ λέμβος, ἐνῶ

σταίει ἐπὶ τῆς Εὐβοίας κατέστρεφον τοὺς Εὐβοεῖς κ.λ. (6).

ἰπολάει, προσιπθὼν πάντοτε, ἵνα ἐμπροσθεν τοῦ πλοίου διέλθῃ καὶ ἐμποδίσῃ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ δρόμου. Ἀρού εἶδεν, ὅτι ὁ τῶν Ἑλλήνων πυροβολισμὸς ἦτο τετραπλάσιος καὶ ζωηρότερος ἐγένετο, μάταιον τὸν ἀγῶνα αὐτῆς νομίσας, ἐστράφη ὀπίσω· οἱ δὲ ἄλλοι Τούρκοι διὰ τοῦ τηλεσκοπίου παρατήρουν ἀπὸ τοῦ πλοίου των καὶ ἔλεγον «εἰναι νυδραῖικο», καὶ εὐθὺς ἦσαν τὴν ἀγκυραν καὶ ἤρχοντο πρὸς βοήθειαν τῆς λέμβου των (α), ἀλλὰ γαλήνη μεγάλη καὶ πολλὸς χρόνος τοῦ ἐχρειάζετο, ἵνα φθάσῃ τὸ Ἑλληνικόν· μικρὸν δὲ ἔλειψε νὰ πληρωθῇ κατὰ τὸ οὗ· ὁ Ἀπόστολος Μπότκοσης. Ἀρού δὲ τὸ Τουρκικόν εἶδε τὴν λέμβον του στρεφομένην, ἐστράφη καὶ τὸ πλοῖον καὶ ἀγκυροβόλησεν ὅπου καὶ πρότερον ἦν. Τὴν δεκάτην ὥραν π. μ. ἐζήτησαν τὰ δόπλα, ἅπερ παρέδωκαν, ἐπέκεινα τῶν ὀγδοήκοντα πυροβόλων, ἐποίησαν τρεῖς δέσμας αὐτὰ καὶ εἰτήγαγον ἐν τῷ πλοίῳ. Συνέλαβον τὸν ἱερέα Ἀγγελῆν πρῶτον καὶ τινὰ ἄλλους, οὗς καὶ ἐπεβίβασαν ἐν τῷ πλοίῳ· χαλκὸν δὲ, ἐνδύματα, χρήματα καὶ εἴτι ἄλλο, ὅπερ ἤξιζε, τὸ εἶχον πρότερον εἰσκομίσει. Ἀκολουθῶς δὲ ἐξελεζάντο γυναῖκας, κοράσια καὶ παιδία, ἃ ἐπεβίβασαν· τὸ δὲ πλοῖον ἔχον φορτίον λεμόνιον, τὸ ἀπεφόρτισεν ἐν θαλάσῃ, ἐπειδὴ μέγα καὶ πολὺ ἔτυχε τὸ τῆς λείας φορτίον. Ἀλλὰ καὶ λέμβος ἐκ Κύμης ἐλθοῦσα εἰς προσκύνῃσιν τοῦ Μουσταφᾶ, ἔχουσα καὶ τὸν Γεροαντώνιον

(α) Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πλοῖον ἦρε τὴν ἀγκυράν του, ὁ Δ. Ρούτος δραξάμενος τῆς ἐυκαιρίας ἐδύθησεν ἐαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα ἐξέλθῃ κολυμβῶν, ἀλλὰ μὴ γνωρίζων καλῶς τὸ κολυμβᾶν κατέδυ, καὶ μικρὸν ἔλειψε νὰ πνιγῇ· τοῦτον δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἰδόντες κινδυνεύοντα ἔστειλαν τὴν μικρὰν λέμβον καὶ ἔσωσαν αὐτὸν, καὶ οὐ μόνον τὸν ἔσωσαν, ἀλλὰ καὶ δολίαν φιλικὴν ἐδείξαν οἱ δεσποῖναι . . .

ΔΟΥΛΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.

Ἡ Εὐβοία ἐπανερχεται ὑπὸ τὴν τυραννίαν μὲ σιδη-

ἀπὸ τὸ Μούρταρη (χωρίδιον) γέροντα ἑκατοντούτην. Ἀφοῦ δὲ ἅπατα ἡ λεία ἐπεβίβασθη ἐν τῷ πλοίῳ, κατὰ τὴν τρίτην μ. μ. ἤρξαντο τῆς σφαγῆς τῶν γερόντων καὶ τῶν γραιῶν διότι νέον ἄνδρα οὐκ ἀφῆκαν, ὡς καὶ γυναῖκα καὶ κόρην, τοὺς παρέλαβον ἵνα τοὺς μεταφέρωσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη. Οἱ δυστυχεῖς δὲ ἰδόντες τὴν μανίαν τῶν τίγρεων, ἔπεσον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ μὲν ἐπνίγησαν, οἱ δὲ ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν παρδάλων ἀπὸ τοῦ νησυδρίου πυροβολουσῶν. Ὁ Σταμάτιος Μουζάκης Πετρίεὺς ἐσώθη εἰς χαράδρην τινα ἐντὸς τοῦ θαλασσίου ὕδατος, καὶ ὀλίγοι ἄλλοι ὡσαύτως· καὶ οὕτως οἱ υἱοὶ τῆς θηριωδίας ἐκόρεσαν τὴν ἐπιθυμίαν τῶν αἰμακτοῦ χριστιανικοῦ. Ἐν μόνον σωτήριοι μῆσον ἔτυχον οἱ Πετρίεῖς, τὸ ἐφεξῆς· οἱ Τοῦρκοι εἶχον ἀποσυρθῆ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, καὶ ἐξῆλθον οἱ πολλοὶ τὸ πρῶν, οἱ μὲν ἄνδρες εἰς ἐργασίαν, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς πλῆσιν κλ. καὶ τοῦτο ἔσωσε τοὺς πολλοὺς· ἄλλως, ἀντὶ τῶν ἐκατὸν ὀγδοήκοντα αἰχμαλώτων καὶ πεφονευμένων, ἤθελεν εἶσθαι τριπλάσιος ὁ ἀριθμὸς καὶ περιπλέον ἔτι ὀγδοήκοντα περίπου ἐφονεύθησαν. Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσαν τὴν σφαγὴν οἱ αἰμοδόροι ἔλαβον τὴν ἐκ Κύμης ἐλθοῦσαν λέμβον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὰ βωτῖα τοῦ πλοίου, καὶ ἐξῆλθον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἵνα ὑδρεύωσι· πληρώσαντες δὲ τὰ ἀγγεῖα ὕδατος οἱ ἐλθόντες νὰ προσκυνήσωσι τὸν Μ. Ὀντάμπασην ἔφεραν καὶ ἔθηκαν αὐτὰ ἐν τῇ λέμβῳ, εἴτα οἱ Τοῦρκοι σύραντες μικρὸν ἀπὸ τοῦ χεῖλους τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς ψάμμου, παρὰ τὸ στόμιον, τοὺς ἐκατατόμησαν, τὸν δὲ ἑκατοντούτην γέροντα Ἀντώνιον ἠλευθέρωσεν ὁ Μουσταφᾶς, εἰπὼν αὐτῷ α πῆγαινε, διότι ἔχω ψωμί καὶ ἀλάτι πολὺ φαγωμένον εἰς τὸ σπῆτι σου ».

Μετὰ δὲ τὴν ὑδρευσιν ἦρε τὴν ἄγκυραν τὸ πλοῖον, κατὰ

ροῦν ζυγὸν καὶ ἀλύσσεις τοῦ βαρβάρου δεσμεύεται,

τὴν πέμπτην ὥραν Μ. Μ. καὶ κατέπλευσεν εἰς τὸ νησύδριον τῆς Καμῆλου· ἐκεῖ μικρὸν διέμεινεν, ἐξελέξατο ἐκ τῆς πρώτης λείας τὰς γεραιτέρας γυναῖκας καὶ τὰ ἄνηθα, ὥσπερ ἀφῆκεν, ἀνεπλήρωσεν ὁμοῦ αὐτὴν διὰ νέων ἄλλων γυναικῶν καὶ νεκνίδων ἐκ τῆς Καμῆλου, καὶ ἀκολούθως ἀπέπλευτε. Τὴν δὲ νύκτα οἱ τῆς θηριωδίας υἱοὶ θέλοντες νὰ διασκεδάζωσιν ἐξήγαγον ἐκ τῆς κοίτης νηὸς ἀνά ἓνα αἰχμαλώτον ἄνδρα, τὸν ὁποῖον ἐξαπλώνοντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπάτουν ἀρχομενοὶ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τοῦ ὑπογαστρίου, καὶ τὰν ἀπαλιν, ἐδίσσευον δὲ καὶ ἐτρίσσευον τὸ πάτημα, ἕως οὗ τὸν ἀπενέκρανον, εἴτα ἔθετον ἐπὶ τοῦ κωπητῆρος τοῦ πλοίου, καὶ ἀπέτεμον τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς σπάθης ἐκείνης, ἣν εἶρον ἐπὶ τοῦ νησυδρίου, ἀκολούθως προσέφερον καὶ τὸ σῶμα κατόπιν τῆς κεφαλῆς βρῶμα τῶν ἰχθύων. Οὕτως ὅλην τὴν νύκτα διεσκεδάζον, ἕως οὗ ἀρίχθησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Καρύστου· ὀλίγους ἔφερον ἄνδρας εἰς τὴν Κάρυστον, τὸν Πατὰ Ἀγγελῆν, τὸν Ἀντώνιον καὶ δύο ἢ τρεῖς ἔτι (α). Ἀπέβη λοιπὸν ὁ Μ. Ὀντάμπας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Καρύστου χαίρων, καὶ οἱ ἐταῖροι αὐτοῦ ἀπεβίβάσθησαν μετὰ τῆς λείας αὐτῶν. Ἀλλὰ πρὶν τὴν λείαν διαιρέσωσι καὶ ποιήσωσιν αὐτὴν μερίδας, ἤρξαντο χορεύειν ἐν τῇ παραλίᾳ τὸν συρτὸν χορὸν, καὶ ὡς πρῶτον

(α) Ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἀνδρῶν μόνοι· ὁ Νίκας ἀπὸ τῆς Πετρίε· ἐσώθη, καὶ ἰδοὺ πῶς. Αὐτὸς πρῶτον ἐκρύβη ἐν τῷ κοίλῳ τῆς νηὸς (κοιν. ἀμπάρι) ὑπὸ τὰς αἰχμαλωτίδας γυναῖκας· ἐκεῖ δὲ τυχαίως ναύτης τις κατέβη, τὸν ὁποῖον παρακαλῶν εἶπεν αὐτῷ, σῶσόν με· ὁ δὲ ἐνδύσας τὸν Νίκαν ναυτικὰ τὸν ἀπήγαγεν ἐν τῇ λέμβῳ, ἥτις ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ καὶ πάλιν πρὸς ὑδρευσιν καὶ τὸν ἐξήγαγεν, ἀφοῦ τὸ πλοῖον διήλθε τὸ ἀκρωτήριο (τοῦ κάβο-δοροῦ), καὶ οὕτως ὁ Νίκας διέφυγε τὴν αἰμοδόρον σπάθην τοῦ Μ. Ὀντάμπαση.

στενάζει, ἀλλὰ ποῦ πλέον ὁ βοηθήσων; βοᾷ ἀλλὰ

τοῦ χοροῦ τὸν Παιπᾶ Ἀγγελῆν ἔσυρον καὶ τοὺς ἄλλους, ἀκο-
λούθῳ; τὰς αἰχμαλωτίδας, ὁμοῦ τε καὶ οἱ Τοῦρκοι· ἐκεῖ ἐρι-
νοτόμησαν τὸν Παιπᾶ Ἀγγελῆν (α) καὶ ἄλλα πλείστα μαρτύ-
ρια ἐποίησαν αὐτῷ, καὶ τέλος ἐρόνευσαν αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλ-
λους. Ἐπειτα δὲ ἐξήγαγον ἐκ τῆς λείας πρώτην μερίδα τοῦ
Ὁμέρ Πασᾶ τὴν Κονδύλω, θυγατέρα τοῦ Γ. Γκιῶκα, καὶ τοῦ
Σιλικτάρχα Ἰσοῦρ τὴν Μάρω, θυγατέρα τοῦ Καραγιάννη
καὶ τινὰ ἄλλην, τὰς δὲ ἄλλας ἐδημοπράτησαν, καὶ ὁ βουλό-
μενος ἡγόραζε· καὶ οὕτως ἐτελείωθεν ἡ τοιαύτη τραγικὴ
σφαγὴ παρπσταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μ. Ὀντάμπαστη, ἐξαδέλφου,
τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ κ. λ. Ὁ δὲ πρὸς τὰς ἀκτὰς διαμένων λαὸς
ἡγνίζει ποῦ νὰ συρῇ καὶ σωθῇ, ὁ μὲν ἐν Σκύρῳ, ὁ δὲ ἐν Ἀν-
δρῳ, ἡ Κέα, καὶ τέλος ὅπου ἕκαστος ἠδύνατο, ἐκεῖ καὶ ἀνε-
χώρει· ὁ δὲ Ἠγούμενος Κ. Κούμας ἐξῆλθε τοῦ πλοίου, καὶ
ἀνέβη εἰς τὸν Χάρλο παρὰ τὴν κρήνην τὴν δροσεράν, ἵνα
καταβῇ, τὴν ἐκ τοῦ πολέμου φλόγα κ. λ. Λέγεται δὲ,
ὅτι ὁ Ὁμέρ Πασᾶς ὠγίσθη πολὺ κατὰ τοῦ Μουσταφᾶ, ὅτε
ἔμαθε τὴν πρᾶξίν του· ἀλλ' εἶναι πιστευτὸν τοῦτο; χρήζει
βεβαιώσεως.

(α). Ὁ Παιπᾶς, Ἀγγελῆς, ἐτιμωρήθη περισσότερον ὑπὸ
τινος Τοῦρκου, ὃν ὁ Κριεζώτης εἶχε ζωγράφει πρὸ τινων μη-
νῶν εἰς τοὺς Καραίους, ὅτις ὑπερὸν ἠλευθερώθη. Ὁ Παι-
πᾶς, Ἀγγελῆς, ἦτο μετὰ τοῦ Κριεζώτου εἰς τοὺς Καραίους.
Μετά δὲ τὴν ζώγησιν ἀναχωρήσαντες, ἐκεῖθεν ὤδουν εἰς τὰ
πλοῖα, ἐνῷ δὲ ὤδουν, εἰς Τοῦρκος ἠθέλησε νὰ πλυθῇ εἰς τινὰ
κρήνην· ὁ Παιπᾶς, Ἀγγελῆς, ἰδὼν αὐτὸν πλυνόμενον τὸν ἐμ-
πόδισε τοῦ πλυστήματός του. Τοῦτο δὲ τὸ ἐμπόδιμα ὁ
Τοῦρκος τὸ ἐξέλαβεν ὡς ὕβριν θρησκευτικὴν καὶ ἐφύλαττεν
αὐτό, εἰ τύχοι τῆς εὐκχερίας νὰ ἐκδικηθῇ καὶ ἰδοὺ πῶς
ἔτρεξε δυστυχῶς; . . . .

τις ἀκούει; Ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ διχόνοια τοῦ ὀπλαρχη-

(β) Πρὶν ἢ διαλυθῇ ὁ στρατός ἐκ τῆς Καρύστου, καὶ
ἀναχωρήσῃ ἀπ' αὐτῆς, καὶ τὰ Ψαριανὰ πλοῖα ἀποπλεύσω-
σιν ἀπὸ τὴν Πετάλιαν ἐγένοντο ταῦτα. Πλοῖον πειρατικὸν
Ψαριανὸν (κατὰ τὸν Μάρτιον) ἐξέρχεται κατὰ τὴν Πετριᾶν
(Ἀμπελουσίαν), πειρατεύει ποιμένην Μονῆς; ὀλόκληρον, συγ-
κειμένην ἐκ πεντακοσίων αἰγοπροβάτων, ὁμοῦ καὶ λέβητας,
πέλλας (καροδάρια), ποιμένας τε καὶ βοσκούς, καὶ αὐτοὺς
τοὺς φυλάττοντας κύνες· τοὺς δὲ ποιμένας, ἀφ' οὗ ἀιέτπα-
σαν τὴν ἄγκυραν, ἀπέλυσαν. Ὁ δὲ Ἠγούμενος τῆς μονῆς
μεταβαίνει εἰς Κάρυστον, ἀναφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Κριε-
ζώτην, πέμπεται εἰς τὴν Πετάλιαν, ἔπου τὰ πλοῖα· οὐδὲν
ὅμω; κατορθοῖ, καὶ ἐπιστρέφει ἄπρακτος. — Τὴν δὲ δεκά-
την Μαΐου δύο ἑτερα πειρατικὰ Ψαριανὰ (μύστικα) προσωρ-
μίθησαν εἰς τὸ νησίδριον τῆς Πετριᾶς, δύο ἡμέρας πρότε-
ρον τοῦ Μουσταφᾶ· ἀπόπειραν οὖν ποιήσαντα, ἵνα τοὺς ἐν τῷ
νησυδρίῳ ἐκδύσωσιν, εὗρον παρ' αὐτῶν ἀντίστασιν, καὶ οὕτως
ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν ἄπρακτα, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ τῆς
Ἀχλαδεῖδος σπήλαιον, ἅτινα καὶ ἐκεῖ ἀπεπειράθησαν· ἀλλ'
ὁ Ἠγούμενος τῶν Δευκῶν ἰδὼν τὸ κίνημα αὐτῶν ἀντέστη
καὶ οὕτως ἀπέπλευσαν κακῶς εἰς τὸ νησίδριον τῆς Ὀκτω-
νιας, ἐν ᾧ ἐπέτυχον ἐν μέρει τοῦ σκοποῦ των. Ἀλλὰ καὶ
τροχανοδῆραι Κρανιδιώτισαι περιεφέροντο εἰς τὰς ἀκτὰς
μὲ σίτον. Παρατήρησον, ἀναγνώστα, διαφορὰν τινὰ ὧδε, καὶ
κρίνε ἐπομένως. Ψαριανὰ μύστικα καὶ Κρανιδιώτισαι τροχαν-
οδῆραι, τὰ μὲν πειρατεύουσι καὶ ἐκδύουσι τὸν ἐν νησυδρίῳ;
καὶ σπηλαιῶς πεφευγότα καὶ σωθέντα ἀπὸ τῆς σπάθης
καὶ αἰχμαλωσίας τοῦ τυράννου, αἱ δὲ πωλοῦσι σίτον πέντε
γρόσια τὸ κοιλὸν, καὶ οὕτω προφθάνουσι τὴν πείναν τοῦ δυ-
στυχισμένου λαοῦ. Παρῆλθον ἤδη τὰ Ψαριανὰ μύστικα, ἀ-
πεσῶρθησαν καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἀλλ' ἐτελείωσαν αἱ ἁμαρτίαι τοῦ
δυστυχισμένου λαοῦ; ὅχι. — Ἦδη δὲ ἔρχεται ἑτέρα τρα-

γοῦ της Διαμαντῆ καὶ τῶν ὁμοίων του κατέστησαν

μερῶτερα πειρατεία ἅμα καὶ ληστεία, ἡ τοῦ Βάσσου· οὗτος διαμένει ἐν Σκύρῳ, πέμπει ἐκεῖθεν πρῶτον Λεῖμονῆν τινα· ἐξ Ἀμπελίῳ τῆς Χαλκίδος μὲ δώδεκα, ὅστις ζωγρεῖ πλουτί-
ριον Ἀνοριάτικον κατὰ τὸ νηϊόδριον τῆς Ὀκτωνιδῆς, μαστίζ-
ει τοὺς ἀνθρώπους κακῶς διὰ πτύων καὶ ἄλλων βροπάλων·
ἔρχεται ὀπισθεν τῆς Ἀχλαδεργῆς κατὰ τὴν θέσιν Στρογγυλὴν
(ἱμενίδιον καλοκαιρινόν), ὅπου πλοῖα δύο ἦσαν ἠγυροβο-
λημένα, τὸ μὲν Αὔλωναρίτικον καὶ τοῦ Ἡγούμενου τῶν
Δευκῶν, τὸ δὲ Ἀχλαδεριώτικον, αἵτινα διὰ τὴν τῆς ζωῆς των
ἀσφάλειαν ἠγόρασαν, καὶ ζητεῖ νὰ τὰ λαφυραγωγῇ. Ὁ
δὲ Ἡγούμενος ἔρχεται ἄνωθεν κατὰ τοῦ Λεῖμονῆ μετὰ τι-
νων ἐκλεκτῶν, πυροβολεῖ, πληγώνει ἐνός τὸν μὺν τῆς χει-
ρὸς δεινῶς, συλλαμβάνει τοὺς ἄλλους, καὶ ἀφοιλίζει, οἵτι-
νες διὰ τῶν παρακλήσεών των ἐζήτουν συγχώρησιν· τοὺς
ἐσυγχώρησεν, ἔδωκε τὰ ὅπλα των καὶ ἀφῆκεν ἐλευθέρους
ν' ἀναχωρήσωσιν. Ἀλλ' οὗτοι εὐρόντες τὸν Κοντοκώσταν
ἠνώθησαν μὲ αὐτὸν καὶ ἐπανῆλθον ζητοῦντες τὸν Ἡγού-
μενον. Μετὰ τρεῖς δὲ ἡμέρας ἐξέρχεται καὶ ὁ Βάσσος
ὀπισθεν τῆς Ἀχλαδεργῆς, ὅπου ἔθυσσε καὶ ἀπώλεσε, καὶ ὅτι
ἕκαστος ἔσωσεν ἀπὸ τῶν Τούρκων, ἀπὸ τοῦ Βάσσου ὅμως
οὐκ ἠδυνήθη. Τὰ ἐπὶ τῆς Καρυστίας ἀγαθὰ τοῦ Βάσσου εἶ-
ναι ἐν (τεσσαρῶν ἐτῶν), ἦτοι τὰ καύσιμον τοῦ Ντεβρίση
εἰς τὸ χωρίον Κάδδης, ὡς καὶ ἡ τῶν δύο συνοδιτῶν αὐτοῦ
ζώγρησις· τάναντία δὲ τῶν ἀγαθῶν εἰσὶν ἀπειράριθμα. Το-
σαῦτα καὶ τοιαῦτα καὶ περὶ τῶν πειρατειῶν. Ναί, τασαῦ-
τα καὶ τοιαῦτα ὑπέστη ἡ Εὐβοία δεινὰ ἐπὶ τῶν ὀπλάρ-
χητῶν τῆς Βερούση, Βάσσου καὶ Διαμαντῆ· εἰς τοὺτους ἀρ-
μόζει ἐκείνη, ὅπερ ὁ Πλούταρχος λέγει διὰ τὸν Ἑρετρίεα,
ἐν βίῳ Θεμιστοκλέους § 11, α ὅι καὶ ἀπαρ αἱ ταυτίδες, μά-
χαιραν μὲν ἔχετε, καρδίαν δὲ οὐκ ἔχετε· ἀλγῆτως οὕτοι
ἐπειρώντο, πλὴν καρδίαν οὐκ εἶχον . . .

αὐτὴν καὶ αὐθις δούλην· ὁ Ἡλίας πίπτει ἐνδόξως ἐν
Στύροις, ὁ Ἀγγελῆς καὶ Κῶτσας ἐν Βρυταχίοις. Ἡ
Εὐβοία δὲν παύει, πληρόνει ἀδρούς μισθοὺς καὶ τρέφει
Βάσσους, Ὀδυσσεῖς καὶ Διαμαντεῖς, ἐπιβουλευομένους
τὸν Κριεζώτην, πολεμεῖται ἐμφυλίως, ἀρπάζεται ἡ
περιουσία τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου ὑπὸ τε Ὀδυσσεῶν καὶ
Βάσσων καὶ Διαμαντίδων κ.λ.

Ὁ δὲ Ὁμέρ Πασᾶς πατάσσει αὐτὴν, ὑποδουλοῖ, ἀρ-
χει ἀκωλύτως ἐπ' αὐτῆς, καταπιέζει καὶ δεσμεύει αὐ-
τὴν διὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ· ἐν Κύμῃ στρατὸς
ὑπὸ τὸν Ἀχμέτ Κεχαγιᾶν, τὸν ὑπὸ τοῦ Σύρμωσι ἐν
Καρύστῳ πρὸ μικροῦ ζωγρηθέντα, ἐν Αὔλωναρίῳ ὑπὸ
τὸν Τουφεκτοσήμπασην, ἐν Ζερμπισίοις ὑπὸ τὸν Ντε-
λήμπασην, ἐν Ἀληβερίῳ καὶ μέχρι τοῦ Ξηροχωρίου,
παντοῦ στρατός. Ἀρπάζει τὰ ἐλαια τοῦ ἐνός καὶ τοῦ
ἄλλου, ἀφαιρεῖ κτήμα μονῆς, ἀγγαρεύει, ὀχυρόνει τοὺς
προαστικοὺς προμαχῶνας (παρμακλήκια) διὰ δοκῶν
πυχέων καὶ ὀξείων, περικλείει τὴν ἱππόδοτον γῆν, κό-
πτει ξυλίαν εἰς τὰ ὄρη, μεταφέρει αὐτὴν ἀγγαρικῶς
εἰς Χαλκίδα, κατασκευάζει πλοῖον καὶ ἄλλα. Ναί, ὑπὸ
τοιαύτην κατάστασιν καὶ διοίκησιν εὕρισκετο ἡ Εὐ-
βοία ἐπὶ τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ.

Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Ὁμέρ Πασᾶς διοικῶν τὴν Εὐ-
βοίαν ἐξεστράτευεν ἐνίοτε εἰς Ἀθήνας, καὶ μάλιστα
ὅτε ὁ Κιουταχῆς ἐπολιόρκει αὐτάς, πρὸς ἐπικουρίαν
αὐτοῦ συνεχέστερον, καὶ ὅπου τὸν ἐκάλει ἡ μεγαλει-
τέρα ἀνάγκη ἐπέτρεχε. Μίαν γοῦν φορὰν ἐν μέσῳ
χειμῶνος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1827 ἔτους (ὑπερμε-
σοῦντος τοῦ Ἰανουαρίου) μεθ' ἱκανῶν ἱππέων τε καὶ
πεζῶν ἐξεστράτευσε, καὶ ὤδυσεν ἕως εἰς τὸν Δίστο-
μον, ἐστρατοπέδευσε πρὸ αὐτῷ ἐν ὑπαίθρῳ, ὅπου χει-

μὼν δριμύς κατέλαβεν αὐτὸν καὶ ψύχος πολύ. Ἐκεῖσε καὶ ὁ Γεώργιος Καραΐσκος, καθ' ὃν καιρὸν εὐρίσκετο ἐστρατοπεδευμένος, ἐκ τινος ἐτέρου μέρους τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀφίχθη νυκτὸς, καὶ ἵνα συντέμῃ τὴν ὁδὸν τοῦ διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ διῆλθε, τῶν Τούρκων κοιμωμένων καὶ βεγγόντων, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ παρακείμενον χωρίον Δίστομον, ὅπερ Ἕλληνες κατεῖχον. Ἐκ τῶν τοῦ Καραΐσκου ἕνεκα τοῦ πληθὺ συνελήφθησαν δύο ἢ τρεῖς καὶ ἐκατατομήθησαν παραχρῆμα, ἵνα μὴ ἡ φήμη τῆς διαβάσεως τοῦ Καραΐσκου διαδοθῇ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ καὶ τρομάξῃ· ἀλλὰ καὶ ὁ Καραΐσκος διερχόμενος ἐφρόνυσέ τινας Τούρκους. Τὴν δὲ πρωΐαν οἱ Τοῦρκοι ἀφυπνήσαντες εἶδον σημεῖά τινα, ὥς αἵματα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πτώματα, καὶ ἐθορυβήθησαν· ὁ δὲ Ὁμέρ Πασᾶς τὸν θόρυβον ἀκούσας διεκήρυξεν, ὅτι μεθυσμένοι τινὲς ἐσκοτώθησαν τὴν νύκτα μόνοι των, ψεύδων τὴν διάβασιν τοῦ Καραΐσκου, καὶ οὕτω διεσχέδασε μικρὸν τὸν θόρυβον καὶ τὴν ἀνησυχίαν. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἐνενόησαν, καὶ ἑντρομοὶ ἐγένοντο ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Καραΐσκου, καὶ μικρὸν διαμείναντες ἐστρατοπεδευμένοι, νυκτὸς ἐπελθούσης ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν κακῶς ἀφήσαντες πολλὰ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ τὰς καπνοσύριγγας τοῦ Πασᾶ ὥς λέγεται καὶ ἄλλα. Οἱ Τοῦρκοι πλὴν τοῦ φόβου τῶν Ἑλλήνων, ἐκ τοῦ πληθὺ καὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους εἰς κακίστην κατάστασιν ἐγένοντο) πολλῶν πόδες ἐπληγώθησαν ἐκ τοῦ πάγους. Ἀμα δ' οὖν ὁ Ὁμέρ Πασᾶς ἀφίχθη εἰς Χαλκίδα (α) τοὺς ἐκ τοῦ

(α) Ὁ Ἰωάννης Κρητάρχης, Σάμιος, πρόξενος ὢν ἐν Σαί -

πάγους πληγωμένους καὶ ἀσθενεῖς Τούρκους ἔξω εἰς τὰ χωρία τῆς Καρυστίας ἐπεμψεν, ἵνα θεραπευθῶσι· μετὰ τοῦτο δὲ ἡγγάρευσεν τοὺς χωρικοὺς, ἵνα συναχθῶσιν εἰς τὴν Κακὴν σκάλαν τοῦ Ἀληθερίου καὶ Βάθουας, ὅπως κόψωσι καυσόξυλα διὰ τὸ φρούριον Χαλκίδος.— Ὡς δὲ ἀνεξίως τοῦ Ἰμβραίμπεης, ὃς καὶ ἐπὶ τῶν λευκῶν ἐνδυμάτων τοῦ Πασᾶ ἦν (τσαμασίραγας) μετὰ τινων ἐταίρων του, διακοσίων περίπου, ἐμνηχανεύθη νὰ ἐξέλθωσι νυκτὸς, ὅπου οἱ ξυλοκόπται ἦσαν ἵνα τοὺς ἀποκεφαλίσωσι, καὶ ἄλλους ὅσους ἂν τύχωσι. Τοῦτο δὲ ὁ θεὸς τοῦ Ὁμέρ Πασᾶς μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ μεγάλου ἤκουσε, καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Σεράγιον καὶ παρουσιασθῇ παραχρῆμα ἐνώπιόν του· ἅμα δὲ αὐτὸν εἶδεν ἱστάμενον ἐνώπιόν του, ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ ἀνακλιντηρίου ἀνυπόδητος μὲ μόνὰ τὰ λεπτὰ πέδιλα (τουρ. μέστια) καὶ δράξας ἀπὸ τοῦ τοίχου τὸν πέλεκυν (τουρ. σατῆρι) ὥρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ ὠθήσας αὐτὸν ἔρριψε χαμαί, καὶ ἀληθῶς συνέτριψεν αὐτοῦ τὰς ἀρθρώσεις καὶ τὰ πλευρὰ ἐνώπιον τοσοῦτων Μπέηδων καὶ Ἀγάδων· ἔπειτα ὠθή-

ρω τῆς τε Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Αὐστρίας, εὐρέθη ἐν Χαλκίδι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ ἐκ τῆς κατὰ τοῦ Διστόμου ἐκστρατείας του καὶ ἐπεσκέφθη αὐτὸν χαίρων διὰ τὴν αἰσίαν αὐτοῦ ἐπάνοδον, ἥστις καὶ πανθ' ὅσα ὑπέστη δεινὰ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην διηγεῖτο, ὅς δὲ Καρτάλης μετριάζων τὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπεκρίθη οὕτω· « δὲν γνωρίζεις, ὅταν ὑπάγῃ τις ἐναντίον δυ » νατωτέρου ἐχθροῦ, ὅτι θὰ ὑποφέρει; σὺ ἐξεστράτευσας » ἐναντίον τριῶν ἰσχυροτάτων Πασάδων, Ἰνκουαρίου, Φεβ- » ρουαρίου καὶ Μαρτίου· ὅθεν ἐπόμενον ἦτο νὰ πάθῃς, ὅσα » ἤδη μὲ διηγῆθης καὶ περισσότερα ».

σας και κρημνίσας αὐτὸν τῆς κλίμακος τοῦ Σεραγίου ἐξεδίωξεν εἰπὼν « θέλεις πόλεμον, νὰ (δεῖξας τὸ στρατόπεδον τοῦ Καραϊσκού), πῆγαινε ἐκεῖ, καὶ ἄφες τούτους, οἱ ὅποιοι δουλεύουν νὰ σὲ θρέψουν ». Οἱ δὲ περιεστῶτες Τοῦρκοι ἐξεπλάγησαν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τούτου, καὶ πάντες ἔντρομοι ἐγένοντο· διὰ τοῦτο κρυφίως ἐκατηγόρουν αὐτὸν ὡς Γκισοῦρ Πασᾶ, διότι καὶ ἕτερον Καρύστιον Τοῦρκον ἔνεκα χριστιανοῦ διέταξε καὶ τὸν ἐφόνευσαν οἱ κλητῆρες (καθάζιδες) ὅπισθεν τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Ὁχι, ἀναγνώστα, οὐκ ἀπὸ εὐσπλαγχνίας καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς Χριστιανούς ἐποιεῖ ταῦτα ὁ Ὁμὲρ Πασᾶς, ἀπαγε! ἀλλ' ὑπὸ ἀνάγκης ἐφιλοτιμεῖτο. Ὁ Ὁμὲρ Πασᾶς ἤθελε τοὺς Χριστιανούς νὰ δουλεύωσι δι' αὐτὸν, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνωτέρω ὁμολόγησε, διότι οἱ Τοῦρκοι, καὶ μάλιστα οἱ Χαλκιδεῖς, οὐδὲ καυσόξυλα ἦσαν ἀξιοὶ νὰ προμηθεύσων.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ τινων ἡμερῶν ἐκ τῆς τοῦ Διστόμου ἐκστρατείας καὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὁμὲρ Πασᾶ εἰς Χαλκίδα (ἀρχὴ Μαρτίου) ἡ Ἑλληνικὴ φρεγάτα, ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τὸν Α. Μιαούλην, κατέπλευσεν εἰς τὸν Ὠρωπὸν, καὶ τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι φανὲν ἀτμοκίνητον, ἡ Καρτερία ὑπὸ τὸν Ἀστιγγα, καὶ ὁ Νέλσων ὑπὸ τὸν Παπανικολῆν· ἐκ τῆς καταπλεύσεως οὖν τῶν εἰρημένων πλοίων φόβῳ μεγάλῳ κατελήφθησαν οἱ Τοῦρκοι ἐκ νέου (α) ἰδόντες πρῶτην φορὰν πλοῖον πλέον μὲ πῦρ

(α) Ὁ Πρόξενος Καρτιάλης διέτριβεν ἔτι ἐν Χαλκίδι, ὅτε τὰ πλοῖα κατέστρεφον τὸν Ὠρωπὸν καὶ τοσοῦτον εἶδε παρεβημένον τὸν Ὁμὲρ Πασᾶ, ὅτε τῷ παρετήρησε « τί φοβῆσθε τοὺς κλέφτας; » ὁ δὲ ἀπεκρίθη « Ἐ! καρτιάλη, οἱ κλέφτες

καὶ ἀτμόν· ἀλλὰ τὰ πλοῖα ταῦτα δὲν προῦχώρησαν ἕως εἰς Χαλκίδα, κατέστρεψαν διὰ τοῦ κανονοβολισμοῦ των μόνον τὴν ἐπὶ τοῦ παραλίου τοῦ Ὠρωποῦ κανονοστοιχίαν τοῦ ἐχθροῦ, τοὺς προμαχῶνας, τὰς ἀποθήκας του, καὶ ἀνέμιξαν τὰ ἄλευρα καὶ ἄλλα χώμασί τε καὶ λίθοις. Οἱ μὲν οὖν φύλακες ἀφέντες τὰς ἀποθήκας, τὴν κανονοστοιχίαν καὶ τοὺς προμαχῶνας, εἰς τὰ ὕψηλὰ τοῦ Ὠρωποῦ ἀπεσύρθησαν καὶ ἔμενον ὡς ἀπλοῖ θεαταί.

Ὁ δὲ Ὀζοῦν Σερίφης φρουρὸς ὦν τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τῆς Χαλκίδος παραλίου Πύργου (τουρκ.μποῦρτσι), ἐπὶ τοῦ στενοῦ τῆς Χαλκιδικῆς ξηρὰς ὄντος καὶ τῆς Αὐλίδος ἀντικρὺ, ἀφοῦ εἶδε μακρόθεν τὰ πρὸς τὴν Χαλκίδα πλέοντα πλοῖα, προσεκάλεσε τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ (σπαχίδας), ὅπως ἐτοιμάσωσι τὰ κανόνια τοῦ Πύργου πρὶν ἢ τὰ πλοῖα κάμωσιν ἔναρξιν τοῦ κατὰ τοῦ Ὠρωποῦ κανονοβολισμοῦ των· ὅτε ὅμως ἤκουσε τοσοῦτον παράδοξον κανονοβολισμὸν χαλαζιδὸν πίπτοντα, ἐξεπλάγη, καὶ ἔντρομος ἐγένετο, καὶ ἐκ τούτου κινηθεὶς ἐξῆλθε παραχρῆμα εἰς τὰ παρακείμενα ἀμπέλια ἢ χωρία ζητῶν βοήθειαν. Κατὰ τύχην δὲ εὔρεν ἐκεῖ Πετρίεις τινες, οὓς πεοσεκάλει νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸν Πύργον. Εἷς δὲ τῶν Πετρίων, Νάστας τοῦνομα, Στουραίτης τὸ ἐπώνυμον, κτίστης τὴν τέχνην, γνωρίζων ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Ὀζοῦν Σερίφην εἶπεν αὐτῷ « ἄκουσε τὰ κανόνια, Σερίφαγα, πῶς πέφτουν σὰν

δὲν ἔχουν 20 καὶ 25 ὀλκδες· μπίλα κανονίου (σφαῖρα) καὶ κκαράβια μὲ φωτιά »· ἄγνωστα εἰπέτι καὶ πρωτοφανῆ ἦσαν τὰ ἀτμόπλοια εἰς τὴν Ἑλλ. δλ.

» χαλάζι, τί θά κάμῃς ἡ ἀφεντιά σου μὲ τὰ ὀλίγα
 » κανόνια τοῦ Πύργου; ἐκεῖνα μία μπαταριά νὰ ρί-
 » ψουν, θά ξεθεμελιώσουν τὸν Πύργον καὶ θά μᾶς
 » πλακώσουν μέσα ὅλους ». Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ
 Ὑζοῦν Σερίφης ἀπῆλθε τρέμων· ἀλλὰ τὰ πλοῖα ἀ-
 πέπλευσαν τοῦ Ὠρωποῦ μετὰ τὴν ἐκεῖ καταστροφήν.

Ὁ δὲ Ὁμέρ Πασᾶς μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ὠρωποῦ
 ἀπόπλευσιν τῶν πλοίων, τὴν νῆσον Εὐβοίαν ἀπασαν
 ἡγγάρευσε, ἀνθρώπους τε καὶ ζῶα ἐσύναξεν, ἵππους,
 ἡμιόνους, ὄνους, καὶ μετεκόμιζον ἐκ Χαλκίδος πάντα
 τὰ πρὸς τροφήν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις στρατὸν ἀναγκαῖα.
 πολλοὺς μῆνας ἠκολούθησεν οὕτως, ὥστε πολλῶν τὰ
 ζῶα ἐφόφησαν ὑπὸ τῆς ἀγῆρας, ἄνθρωποι ἡσθένη-
 σαν, ἄλλοι ἐγκατέλιπον τὰ ζῶα τῶν καὶ ἀνεχώρησαν
 κρυφίως. Ἀληθῶς θέαμα ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδόακρυτον
 παρίστα ἡ Εὐβοία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἰδοὺ ἡ
 πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ἀγάπη τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ προ-
 φανῆς καὶ αὐταπόδεικτος, καὶ οὐκ ἔχει χρεῖαν ἐτέρας
 ἀποδείξεως. Λέγουσι δέ τινες φιλότουρκοι κηλὸν
 τὸν Ὁμέρ Πασᾶν· δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι διὰ τὸν ἑαυτοῦ
 σκοπὸν καλὸς ἦτο, καὶ ὅτι ἡγάπα τοὺς Χριστιανοὺς·
 ἡ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ἀγάπη τοῦ πρὸς τὸ ἴδιον
 αὐτοῦ συμφέρον περιεστρέφετο, καὶ συνεδέετο μετ'
 αὐτοῦ. Ὁ Λύκος, ὅσον καλὸς καὶ ἀνῆναι, εἶναι Λύ-
 κος πάντοτε, καὶ καλὸς δὲν γίνεται πώποτε· οὕτω
 καὶ ὁ Τοῦρκος· Τοῦρκος, καὶ καλὸς οὐδέποτε εἶναι
 δυνατόν νὰ γείνη. Τοιοῦτος οὖν ὁ Ὁμέρ Πασᾶς,
 τοιαύτη καὶ ἡ διοίκησίς του ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἀρξα-
 μένη ἀπὸ τοῦ Ἀυγούστου τοῦ 1823 καὶ ἐκτεινομένη
 μέχρι τοῦ 1833 ἔτους, ὅστις ἀνεχώρησε τὸν Φεβρουά-
 ριον, πρὶν ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παραλάβῃ τὸ

φρούριον. Κατὰ δὲ τὸν Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους
 σταλεῖς παρὰ τοῦ Τρισεβᾶστου ἡμῶν Ἀνακτος καὶ
 τῆς Ἀντιβασιλείας Αὐτοῦ ὁ Ἰάκωβος Ρίζος ὁ Νε-
 ρουλὸς παρέλαβε τὸ φρούριον ἀπὸ τῶν Τούρκων· καὶ
 οὕτως ἡ Εὐβοία μετέβη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐξουσίαν,
 καὶ ἐδόθη τέλος εἰς τὰ δεινὰ αὐτῆς. Ἐνταῦθα οὖν
 καταπαύομεν καὶ ἡμεῖς τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, προσ-
 θέτοντες μόνον ἐν εἵδει παραρτήματος εἴτι ἀναγκαῖον
 πρὸς σαφήνειαν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΑΙΟΥ.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ.

Ἀπὸ τῆς Στερεᾶς πρῶτος ὁ Μηνᾶς ἦλθεν εἰς ἀποκλεισμόν τῆς Χαλκίδος, αὐτὸς κατέλαβε τὸν Ἀνηφορίτην καὶ ἐπολέμησε τὸ πρῶτον. Μετὰ τοῦτον δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔρχεται καὶ κάμνει ἀπόπειραν νὰ κυριεύσῃ τὸν Καραμπαμπᾶ ἐξ ἐφόδου, ἀλλ' ἀποτυγχάνει, καὶ ἀποσύρεται, διότι οἱ σκοποὶ καὶ οἱ νυκτοφύλακες ἐγρηγόρουν, καὶ αἱ κλίμακες εὐρέθησαν χαμηλαὶ καὶ δὲν συνετέλουν ποσῶς εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐπιχειρήματος. Τὴν αὐτὴν δὲ ἀπόπειραν κάμνει καὶ ὁ Φαβιέ, ἀποτυγχάνει, ἀποσύρεται εἰς τὸν Μαραθῶνα, διέρχεται εἰς Στύρα (δευτέρα ἡμέρα, 2 Μαρτίου 1825), ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Καρύστου, στρατοπεδεύει μεταξὺ Κοκκάλων καὶ Γραμβιῶν, πολιορκεῖ αὐτὴν στενῶς καὶ τὴν πολεμεῖ, ὀπισθοδρομεῖ, πολιορκεῖται εἰς τὸ Λυκόρευμα ὑπὸ τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ κ.λ. καὶ ἰδοὺ θέτομεν τὴν ἐκστρατείαν αὐτοῦ ὧδε, ὥς εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ν. Σπιλιάδου Τομ. Β'. σελ. 517—527 πρὸς συμπλήρωσιν τῶν Εὐβοϊκῶν.

Διὰ ν' ἀντιπερισπάσῃ ὁ Φαβιέ τοὺς πολιορκοῦντας τὸ Μισολόγγι, κρίνει ἀναγκαῖον νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὴν Εὐβοίαν, τὴν ὁποίαν ἀφ' οὗ ἤθελε κατακτήσει ἐμελλε νὰ κινηθῇ εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Οὗτος ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐξοικονομήσῃ καὶ τὸ τακτικὸν στράτευμα, καὶ νὰ τὸ αὐξήσῃ ἐπὶ πλέον, καὶ νὰ τὸ διχτηρήτῃ καὶ μὲ

Τουρκικὰ χρήματα, ὥς εἶπε πρὸς τινὰ τῶν ἀξιωματικῶν: ὅταν ἔχωμεν ὅπλα, οἱ Τούρκοι ἔχουσι δι' ἡμᾶς χρήματα (1). εἶχε δὲ ζητήσῃ καὶ λάβει διὰ τοῦτο τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν: Ἐκστρατεύει λοιπὸν τὴν 12 Φεβρουαρίου μὲ τὸ πρῶτον πεζικὸν τάγμα, μὲ δύο ἱλας τοῦ ἱππικοῦ καὶ ὀγδοῇντα ἱππεῖς ἄνδρες ἱππῶν, μ' ἓνα λόχον τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τέσσαρα πυροβόλα ὀρεινὰ, μὲ ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν σταυροφόρους ὑπὸ τὸν Στέφανον Βούλγαρην, καὶ τριακοσίους στρατιώτας ὑπὸ τὸν Μαιούρην καὶ ἄλλους ὑπὸ τὸν Λέκαν Ἀθηναῖον. Ὅλη δὲ ἡ δύναμις τοῦ συνίστατο εἰς χιλίους ἑξακοσίους, διότι τὸν Λέκαν εἶχε διατάξει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Μάρτινον καὶ λοιπὰ χωρία τοῦ Τаланτίου νὰ διακμήνῃ. Ἡ ἀποτυχία τοῦ ἤδη ἐνομιζέτο βεβαία. Εἶχεν ἀγοράσει καὶ μίαν γαλέτταν πολεμικὴν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τακτικοῦ, καὶ διώρισε τὸν Δεκρὸζ (2) νὰ τὴν διοικῇ, καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζεται καὶ εἰς καταγωγὴν. Εἶχε μισθώσει καὶ τὸ μύστιχον τοῦ Κωνστ. Βρατσάνου Ψαρρίανου. Εἶχε διακοινώσει τὴν κατὰ τῆς Καρύστου πρόθεσίν του εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ εἶχε λάβει διαταγὴν νὰ τὴν ἐνεργήσῃ. Ἡ ἀνωτέρω γαλέττα εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὸ Ναύπλιον κατ' αἰτησίαν τοῦ ἡ Κυβέρνησεως, ἠτοίμασε καὶ ἄλλην, καὶ ὑπεσχέθη νὰ τὰς στείλῃ ἀμφοτέρας φορτωμένας μὲ ἄλευρα καὶ ἄλλα τρόφιμα εἰς Κάρυστον. Ἀφ' οὗ ἐφθασεν εἰς τὸν Ἀνηφορίτην, δύο ὥρας μακρὰν τῆς Χαλκίδος, ἠθέλησεν ὁ Φαβιέ νὰ κυριεύσῃ

(1) Ναι, πλὴν δι' ἡμᾶς νικητὰς τῶν Τούρκων ἐννοεῖται.

(2) Οὗτος ἐκτύπη τὸν ἱμνηστὴν εἰς τοὺς Μύλους ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

τὸν Καράμπαμπαν ἐξ ἐφόδου· ἐπὶ τούτῳ εἶχε κατασκευάσει καὶ ἀναβάθρας· ἀλλ' ἀπελθὼν εἰς προσκοπὴν, παρετήρησεν ὅτι ἡ φρουρὰ ἐγγηγόρει καὶ αἱ ἀναβάθραι ἦσαν χαμηλαὶ ὥς πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τείχους, καὶ δὲν ἐπεχείρητε τίποτε. Φθὰς εἰς τὸν Μαραθῶνα, εἶχε διακηρύξει ἀποκλεισμὸν τῶν παραλίῳν τῆς Εὐβοίας καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Βώλου τὴν 20 Φεβρουαρίου, καὶ διατάξει νὰ σταλῶσι τ' ἀναγκαῖα πολεμικὰ καὶ φορτηγὰ πλοῖα, διὰ νὰ περάσῃ εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην· ἀλλὰ δὲν ἐφαίνοντο πλοῖα, καὶ διέμεινεν ἡμέρας τινὰς εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ τὸ στράτευμα ἐταλαιπωρεῖτο διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων, ὥστε καὶ πολλοὶ στρατιῶται ἠσθένησαν καὶ ἀπέθνησκον, καὶ πολλοὶ ἐλειποτάκτησαν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Φαβιὲ διέταξε καὶ ἐφθασαν εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ στρατοῦ τρεῖς λόχοι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Θαῤῥῶν δὲ εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῆς Κυβερνήσεως, ἔχων καὶ ὀλίγα ἄλευρα καὶ παξιμάδι εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Μαρσελιέζη, ἐλπίζων ἄλλως τε ὅτι οἱ Εὐβοεῖς ἤθελον τὸν προμηθεύσει τὰς ἀναγκαίας τροφὰς ἄχρις ὅτου φθάσωσιν αἱ δύο Γολέτται ἀπὸ τὸ Νάυπλιον, ἐπιβιβάζει τὸν στρατὸν εἰς παρατυχόντα περὶ τὰ παράλια ἐκεῖνα πλοιάρια καὶ τὴν 2 Μαρτίου ἀπέβη εἰς τὰ Στοῦρα, ἕξ ὥρας μακρὰν τῆς Καρύστου. Ἀλλ' οἱ κάτοικοι δὲν τὸν πλησιάζουσιν· ἀφήνουν τὰ χωρία τῶν ἔρημα καὶ φεύγουσιν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ δάση. Ἐκεῖ δὲν ἤθελον τάχα καὶ αὐτοὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ἀλλ' εἰς τὰς προλαβούσας ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων ἔπαθον ἀλλεπαλλήλως καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους πολλὰ κακὰ. καὶ ἐφοβοῦντο μὴ πάθωσι καὶ πάλιν, διότι δὲν εἶχον πεῖραν τῶν τακτικῶν στρατευμάτων. Βιάζεται

τότε ὁ Φαβιὲ νὰ στείλῃ ταχυδρόμον εἰς τὴν Κυβερνήσιν, καὶ τὴν εἰδοποιεῖ ὅτι, ἂν δὲν τὸν τὸν προσθάσωσι τροφαὶ ὅσον τάχους, ὁ στρατὸς ἀπόλλυται. Ἀμα συναχθέντος τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ Στοῦρα, ὁ Φαβιὲ διέταξε τὸν λοχαγὸν Κάρπον Παπαδόπουλον μὲ δ' ὡ λόχους τῶν Εὐζώνων καὶ μὲ τὸν ἑκτον-λόχον προσθοφυλακὴν, νὰ πορευθῇ εἰς τὸ στενὸν τὸ ὁποῖον διαχωρίζει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρύστου ἀπὸ τὴν ἄλλην νῆσον, καὶ ἂν εὕρῃ ἐκεῖ Τούρκους νὰ τοὺς διώξῃ. Ὁ Κάρπος δὲν εὗρε Τούρκους, καὶ κατέλαβε τὸ στενόν. Τὸ πρῶτ' ἀφίνει ἐκεῖ δύο λόχους ὀπισθοφυλακὴν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Δωζιουρδοῦ, καὶ κινεῖται εἰς τὴν Κάρυστον προηγουμένης τῆς προσθοφυλακῆς πάντοτε· ἀφοῦ διέβη τὰ στενὰ ἐπομένης καὶ τῆς ὀπισθοφυλακῆς, διέταξε τὸν λοχαγὸν Δώμπρυτς νὰ μένῃ ἐπὶ τινος λόφου ὑψηλοῦ μὲ τὸν λόχον του διὰ νὲ ἐμποδίσῃ Τούρκους ἐὰν ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τῆς Καρύστου, ἐβάδιζεν εἰς γραμμὴν ἐπὶ παρατάξεως μάχης μέχρι τοῦ προαστείου, καὶ ἐστρατοπέδευεν εἰς τὰ περιβόλια ἐν τέταρτον τῆς ὥρας μακρὰν τ. ὁ φρουρίου. Οἱ Τούρκοι ὠχυρώθησαν ἤδη εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ φρουρίου πόλιν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὴν κατέστησαν ἄλλο φρούριον· διότι τῆς πόλεως αὐτῆς ἢ τοῦ προαστείου, τὰ οἰκήματα εἰν' ἐστεγασμένα μὲ χῶμα, καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων στεγῶν κατεσκεύασαν προμαχῶνας μὲ ξηρολίθι, ὥς ἂν ἀπὸ πύργων ὑπερασπιζόμενοι. Τό ἐσπέρας ἡ προσθοφυλακὴ ἐκυρίευσεν τὰ πρῶτα οἰκήματα τῆς πόλεως ὡς διακόσια, τὰ ὁποῖα ἦσαν κενὰ, καθὼ κατοικούμενα ἀπὸ χριστιανοὺς καταφυγόντας εἰς τὸ φρούριον. Τὸ πρῶτ' ἐξῆλθον οἱ Τούρκοι κατὰ τῆς προσθοφυλακῆς, φέροντες μεθ' ἑαυ-

τῶν καὶ τινα μάντισαν νὰ μαγεύσῃ τὸν τόπον, ὥστε νὰ μὴ δηνηθῶσιν νὰ προχωρήσωσι κατ' αὐτῶν οἱ Ἑλληνες, καὶ ἀκροβολισθέντες ὀλίγον, ἴσως διὰ νὰ δοκιμάσωσι τὰς δυνάμεις των, καὶ ἀπωλέσαντες δύο, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁ Φαβιὲ κινεῖται πανστρατιᾷ, καὶ στήσας τὰ τέσσαρα πυροβόλα ἐκτύπα τὴν πόλιν τοῦ φρουρίου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον οἱ ἄξιονες τῶν πυροβόλων ἐθραύσθησαν ὡς ἀπειροτέχνως κατεσκευασμένοι, καὶ ὁ Φαβιὲ διατάττει τὴν ἀποχώρησιν. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐθάρρουν ἐκ τούτου, καὶ ἐξήλθον ξιφῆρεις κατὰ τῶν ἀποχωρούντων καὶ τοὺς ἐδίωκον, ὅτε τοὺς ἐκτύπων καὶ ἀπὸ τὸ φρούριον καὶ τοὺς ἔβαλον εἰς ἀταξίαν· ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Μπερανδιὲ τοὺς προσέβαλεν, ἐφόνευσεν δώδεκα καὶ ἠνάγκασε τοὺς λοιποὺς νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰ πρὸς τὸ φρούριον οἰκήματα των. Ὁ λοχαγὸς Ἰω. Φωτεινὸς διορισθεὶς εἶχε καταλάβει θέσιν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ φρουρίου μὲ τὸν λόχον του εἰς πολιορκίαν τῶν Τούρκων. Μετὰ ταῦτα ἔταυσαν αἱ ἐχθροπραξίαι, καὶ τὴν αὖριον ὁ Φαβιὲ ἐστείλεν εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς ἄξιονας τῶν πυροβόλων νὰ ἐπισκευασθῶσι· βλέπων δὲ ὅτι τὸ φρούριον εἶναι ὀχυρὸν, καὶ ὅτι ἀπαιτεῖται τακτικὴ πολιορκία διὰ νὰ κυριευθῇ, διέταξε καὶ μετεχομίσθησαν ἀπὸ τὸ πλοῖον τοῦ Βρατσάνου δύο σιδηρᾶ πυροβόλα, καὶ ἐτέθησαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ ἐφ' ὑψηλοῦ τινος λόφου διὰ νὰ κτυπῶσι τὸ φρούριον, ἂν καὶ μὴ ἀρμόδια πρὸς τὸν σκοπόν. Αἱ τροφαὶ ὅμως ἐτελείωσαν, καὶ ὁ Φαβιὲ εἰδοποιεῖται ἀπὸ τὸ Ναύπλιον ὅτι, ἡ Κυβέρνησις δὲν τὸν στέλλει τὴν γολέτταν μὲ

τ' ἄλευρα ἐν ᾧ ἡ ἑτέρα ἦτο καθισμένη εἰς τὰ ῥηχὰ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πλεύσῃ ἀποκομίσουσα ἐν δέοντι τρόφιμα εἰς τὸν στρατόν, ὡς τὸν ἔγραφεν ὁ Δεσφὸς· ἀλλ' ἑτέροι τὸν γράφουσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις, μὴ θέλουσα τὴν πρόοδον του, δὲν θέλει νὰ τὸν στείλῃ οὔτε ἄρτον οὔτε κανὲν ἄλλο βοήθημα. Ὁ Φαβιὲ θεωρεῖ λοιπὸν ἑαυτὸν ἐγκαταλελειμμένον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐχθρῶν ἄνευ τροφῶν καὶ ἄνευ τῆς ἀναγκαίας ναυτικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ δὲν ἀποθαρρύνεται, καὶ ἐξακολουθεῖ τὰς στρατιωτικὰς ἐνεργείας του. Στέλλει τὸν λοχαγὸν Ἀνδριέτην μ' ἓνα λόχον εἰς τὰ Σαρπανοχώρια, φέροντα καὶ διακηρύξεις προτρεπτικὰς εἰς ἐπανάστασιν, διὰ νὰ ἐγείρῃ τὸν λαὸν εἰς τὰ ὅπλα, καὶ νὰ συνάξῃ τροφὰς διὰ τὸν στρατόν. Ἀλλ' οἱ κάτοικοι δὲν τὸν δίδουσιν οὐδεμίαν ἀκρόασιν, καὶ φεύγουσιν εἰς τὰ ὄρη, διότι καὶ αὐτὸς ὡς ξένος καὶ μὴ γνωρίζων τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ λαλήσῃ πρὸς Ἑλλήνας, δὲν κατορθώνει τίποτε, καὶ ἐπιστρέφει μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἄνευ τροφῶν. Στέλλει καὶ τὸν λοχαγὸν Εὐστράτιον Πίσαν εἰς τὴν Ἀνδρόν διὰ τροφὰς· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἅπαξ τὸν προὔμνηθυσεν ὀλίγον ἄρτον, δὲν ἠμπόρεσε πλέον νὰ τὸν προμηθεύσῃ, καὶ ἔμεινε μάλιστα εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην ἄχρις ὅτου ἐτελείωσεν ἡ ἐκστρατεία. Ἡ οὕτω συντεθειμένη δύναμις τῶν Ἑλλήνων ἠδύνατο νὰ ἀποκρούσῃ τετραπλάσιαν ἐχθρικὴν, καὶ μόνη ἡ νίκη ἠδύνατο νὰ μεταβάλλῃ τὴν τύχην των, ὥστε νὰ διατηρηθῶσιν εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ νὰ ἀποτελέσωσι καλὰ.

Ὁ Φαβιὲ ἤδη ἐστοχάσθη νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου πρὸ πάντων ὅλα τὰ ἐκτὸς τοῦ τείχους τῶν Τούρκων οἰκήματα, καὶ διὰ μακρῶν ὑπονόμων νὰ διαρρήξῃ τὸ

τεῖχος, καὶ οὕτω νὰ εἰσβάλῃ, νὰ κυριεύσῃ καὶ τὸ φρούριον. Ἡ ἐφοδὸς προσδιωρίσθη νὰ γείνη πρὸς τὴν 9 τοῦ μηνὸς δύο ὥρας πρὶν φέξῃ, ἀπ' οὗ ἤθελε πυροβολήσῃ τρίς ὁ Μπερανδιέ. Οὕτως ἤθελεν ὁρμήσῃ πρῶτος μὲ τὸν ἔκτον λόχον ἀπὸ τὸ Δυτικομεσημβρινὸν μέρος εἰς τὸ προάστειον· ἀπὸ δὲ τὸ Μεσημβρινὸν ἤθελεν ὁρμήσῃ ἐν ταύτῳ μὲ τὸν τέταρτον λόχον ὁ Ἀνδριέτης· καὶ ἀπὸ τὸ Δυτικὸν ὁ Κάρπος μὲ τὸν λόχον τῶν Εὐζώνων· ἤθελε δὲ παρακολουθεῖ ὅτε Στέφος καὶ ὁ Μαμούρης μετὰ τῶν ἀτάκτων, καὶ ἄλλοι. Ἀφοῦ ἔπεσεν ὁ Μπερανδιέ ὑπὸ τὰ ἐχθρικά οἰκήματα, ἐπληρώθη εἰς τὴν χεῖρα (1)· ἐπληρώθη ὡσαύτως καὶ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἀνθυπολοχαγὸς Γ. Καραντσιᾶς, καὶ ἀμφότεροι ἀπεσύρθησαν. Οἱ δ' ἀξιωματικοὶ Ἰάκωβος Βάρρης καὶ Μικέλης Κερκυραῖος ὡς ἐκ τοῦ ἀνωμάλου τῆς θέσεως καὶ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς παρεκκλίναντες, ἀφῆκαν τὸν λόχον ἀνευ ὁδηγῶν, καὶ οἱ στρατιῶται ἔτρεχον ὅπου ἤθελεν ἕκαστος. Ὁρμησε καὶ ὁ Ἀνδριέτης καὶ ἐκυρίευσεν οἰκήματά τινα ἐχθρικά· πλὴν ἐπληρώθη καὶ αὐτὸς βαρέως. Ὁ δὲ Κάρπος (2) προῦχώρησεν εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, εἰς τὸν μεγάλον προμαχῶνα τῶν Τούρκων, τῶν φρουρούντων τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος,

(1) Ὁ ἀγαθὸς οὗτος φλέλλον Γάλλος ἐκ τούτου ἀπέθανεν εἰς Κίω, καὶ ἀρτίως μνήμην ἀγαπητὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας.

(2) Οὗτος ἦτο διάκονος εἰς τὴν Ὀδυσσὸν ἀπ' οὗ ἔχτισεν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν πίστην καὶ τὴν πατρίδα, συνηγωνίσθη πολὺν καιρὸν ὑπὸ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τέλος κατετάχθη εἰς τὸ τακτικόν.

ἐκ τῆς ὁποίας ὑδρεύοντο ἤδη ὅλη ἡ πόλις, διότι ὁ Μαμούρης τοὺς ἔκοψε τὸ ἔξωθεν εἰσρέον ὕδωρ, καὶ ἐκεῖνοι ὑπερασπίζοντο μὴ ἄκραν γενναιότητα τὴν πηγὴν, ἀπ' ἧς ἐκρέματο ἡ ζωὴ τῶν ἄλλ' οἱ Εὐζῶνοι ἀκολουθοῦντες τὸν ἀρχηγόν των, ἀνεπήδησαν εἰς τὸν προμαχῶνα, ἐφόνευσαν τέσσαρας Τούρκους ἐτι ἀνθισταμένους, καὶ τὸν ἐκυρίευσαν· ἔπεσον ὁμῶς καὶ ἐξ αὐτῶν δεκαοκτὼ, καὶ ἐπληρώθη ὁ Κάρπος ἐλαφρὰ εἰς τὴν δεξιάν. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐπτοήθησαν καὶ ἀπὸ τὸν κρότον τῶν τυμπάνων, καὶ τινες καταλιπόντες τὰ οἰκήματά των, ἔδραμον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ φρούριον· ἀλλ' ὁ φρούραρχος ἔκλεισε τὴν πύλην, καὶ ἀπειλῶν τοὺς ἐβίασε νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς θέσεις των. Ἐν τούτοις ἐρώτιτε, καὶ τότε ἤρχισαν νὰ μάχωνται Τούρκοι καὶ Ἕλληνες μὲ πολλὴν πεισμονὴν, καὶ ἐκεῖνοι μάλιστα, ὄντες ὠχυρωμένοι ἐπὶ οἰκημάτων εἰς δύσβατα καὶ ἀνάντη μέρη κειμένων, ἀμύνονται μὲ μεγάλην καρτεροψυχίαν, καὶ ἐν ᾧ ἐμάχοντο μὲ τὰ ὅπλα, ἔρριπτον καὶ λίθους βρεῖς κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἐβλαπτον. Ἐλαβον δὲ ἐπικουρίαν καὶ ἄλλων Τούρκων ἀπὸ τὸ φρούριον, ἐξ οὗ ἐκτύπων καὶ μὲ πυροβόλα τὰ οἰκήματα ὅπου ἦσαν ὠχυρωμένοι οἱ Ἕλληνες, καὶ τὰ κατηδάφιζον. Πυροβολοῦντες δὲ τὸ τοῦ λοχαγοῦ Παναγιώτου Πίσα Κυδωνιέως, ἐφόνευσαν καὶ ἐπλήγωσαν πινὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τέλος αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐφόνευσαν καὶ πινὰς σταυροφόρους καὶ ἐπλήγωσαν τὸν Στέφον εἰς τὸ γόνυ. Ἐστειλε δὲ καὶ ὁ Φαβιέ τὸν εἰς ἐρεδρεῖν Ν. Σκαρβεῖλην καὶ ἄλλους ἐπικουρίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας, πλὴν εἰς μάτην, διότι δὲν ἦτο πλέον δυνα-

τὸν νὰ προχωρήσωσιν. Οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο οὕτως ἐκ τῶν οἰκημάτων μέχρι τῆς μεσημβρίας· ὁ δὲ Κάρπος ἐκινδύνευε πολὺ, διότι οἱ Τοῦρκοι ἐπροσπάθουν μ' ὅλους τοὺς τρόπους ν' ἀνακτήσωσι τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, καὶ ἀφ' οὗ ἐφρονεύθησάν τινες, τέλος ὠρυττον ὑπόνομον ὑπὸ τὸν προμαχῶνα, νὰ τὸν καταστρέψωσιν. Ἐν τούτοις εἰδοποιεῖται διὰ σημείων ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ὅτι ἤρχετο ὁ Ὠμέρπασιας ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, καὶ ἐξορμῶσιν αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ξιφῆρες, καὶ διαβαίνοντες ὡς ἂν ἱπτάμενοι ἐμπροσθεν δέκα οἰκημάτων ἐχθρικῶν εἰς τόπον ἐπίπεδον τριάντα βημάτων μήκους, ὅθεν ἐτουφεκίζοντο, ἔπεσον τέσσαρες, καὶ ἐπληρώθησαν ἄλλοι τόσοι, καὶ ἐσώθησαν οἱ λοιποί· ἀπεχώρησαν δὲ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες. Ἀφ' οὗ ὁ Φαβιὲ ἐστείλε τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πληγωμένους εἰς Κέω, καὶ ἐπληροφορήθη ὅτι ἤρχετο ὁ Ὠμέρπασιας ἐναντίον του, ἀνεχώρησε μὲ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ στρατοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ τεταρτημόριον ἀπώλεσεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐφοδὸν καὶ εἰς τὰς προλαβούσας κακοπαθείας, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Πηταλιούς κατὰ τὸ παράλιον, εἰς τὰ παλαιὰ Ἑλληνικὰ ὀχυρώματα, συνωδευμένος ἀπὸ τὸν λόχον τοῦ Φωτεινοῦ διὰ ν' ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἐστείλε στρατιώτην εἰς Κάρυστον νὰ εἰδοποιήσῃ τὰ περὶ τοῦ Ὠμέρπασια καὶ τὴν ἔλλειψιν ἄρτου, καὶ ὁ ἀποσταλεὶς συνελήφθη. Ὁ δὲ Δώμπριτς ἔμαθε τὴν ἀποχώρησιν καὶ ἐφθασε μετὰ ταῦτα εἰς Πηταλιούς. Οἱ στρατιῶται ἤδη γογγύζουσι διὰ τὰ παθήματά των, καθ' ὅσον ἦσαν μάλιστα νεοσύλλεκτοι, ἀσυνείθιστοι εἰς τὰς τοιαύτας δυστυχίας τοῦ πολέμου, καὶ ἐπιπλήττουσι παρ-

ρησίᾳ τὸν Φαβιὲ ὡς ἐκθέντα αὐτοὺς εἰς τὸ ν' ἀποθάνωσιν ἀπὸ τὴν πείναν· καὶ αὐτὸς ὑπεραπολογούμενος, ἀνέγνω τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις τὸν ἐδίδε τὴν ἄδειαν νὰ ἐκστρατεύσῃ, καὶ ὑπέσχετο νὰ τὸν στείλῃ τροφὰς ὅτι τάχιστα. Διὰ ν' ἀσφαλίσῃ δὲ τὸν στρατὸν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ ἐχθροῦ, ἀφ' οὗ διώρισε τὰς ἀναγκαίας φυλακὰς, διέταξε καὶ τὸν Ῥενιῶλτ ἀρχηγὸν τοῦ ἱππικοῦ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Χαλκίδος εἰς θέσιν ἐπίπεδον, καὶ πρὸς φυλακὴν τοῦ στρατοῦ, καὶ διὰ νὰ βοσκήσωσιν οἱ ἵπποι. Ἦρχισε δὲ νὰ ὀχυρώνῃ τὴν καὶ ἐκ φύσεως ὀχυρὰν θέσιν ἐκείνην ἐργαζόμενος ὁλονυκτί καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς στρατιώτας· ἀλλὰ μόλις ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἰδοὺ πάρεστιν ὁ ἐχθρὸς, τὴν παντελῇ ἀπειλῶν καταστροφὴν του. Διακόσιοι Δελίδες (ἱππεῖς Τοῦρκοι, οἱ καλλίτεροι μετὰ τοὺς Μамелούκους), καὶ χίλιοι πεζοί, προσθοφυλακὴ τοῦ ἐχθροῦ, εἶχον ἐπιπέσει αἴφνης κατὰ τοῦ Ῥενιῶλτ, τὸν ὁποῖον εὗρον ἀνέτοιμον, διότι πολλοὶ τῶν ἱππέων ἐκοιμῶντο, καὶ ἄλλων οἱ ἵπποι εὗρίσκοντο χωρὶς ἐπιππίων, καὶ ὀλίγοι ἠγρύπνουν, καὶ φονεύουσιν ἐκ τῶν Ἑλλήνων δώδεκα, καὶ τοὺς διώκουσιν ἄχρι τοῦ στρατοπέδου. Ὁ Φαβιὲ ἰδὼν τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐχθρῶν, διέταξε τρεῖς λόχους τακτικῶν καὶ τὰ ἄτακτα σώματα, καὶ ἐκινήθησαν κατὰ τῶν πεζῶν, καὶ ἐφόνευσαν δύο καὶ τοὺς ἔτρεψαν· ὠρμησαν δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς κατὰ τῶν Δελίδων λυστῶντες· ἀλλ' εὗρον κρατεράν ἀντίστασιν, καὶ ἐδέησε νὰ δράμωσι καὶ οἱ πεζοὶ εἰς βοήθειαν, καὶ τότε οἱ Δελίδες ἐδιάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, καὶ κατεδιώχθησαν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας

μακράν· ἐφρονεύθησαν δὲ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τέσσαρες ἱππεῖς, καὶ ἰσάριθμοι Δελίδες.

Τὴν μεθούριον ἰδοὺ καὶ ὁ Ὠμέρπασιας μ' ὅλα του τὰ στρατεύματα, τρεῖς χιλιάδας πεζοὺς καὶ ἑξακοσίους ἱππεῖς, ἀντικρὺ τῶν Ἑλληνικῶν ὀχυρωμάτων ἐστρατοπεδευμένος· μετ' ὀλίγον κινεῖται κατ' αὐτῶν, καὶ ἀποκρούεται μὲ βλάβην του. Ὁ Φαβιὲ διέταξε τὸ ἱππικὸν νὰ μὴ κινηθῇ, εἰμὴ ἀφ' οὗ συμπλακῇ τὸ πεζικὸν τῶν Ἑλλήνων μὲ τὸ ἐχθρικόν· ἀλλ' οἱ Ἑλληνες ἱππεῖς, πνέοντες ἐκδίκησιν, ἅμ' ἀφ' οὗ εἶδον ὅτι ἀπεκρούσθησαν οἱ πεζοί, ὥρμησαν κατὰ τῶν Δελίδων ἀνευ διαταγῆς, ἡγουμένου τοῦ Χ. Διμήτρη, Ἰμ-προχώρη λεγομένου, ἐκ Βιτύνης, καὶ τοὺς κατεδίωκον· εὐθὺς ὁμως περικυκλόνονται ὑπὸ τῶν Δελίδων, καὶ συγκροτοῦσι φρικτὴν ἵππομαχίαν, ὅτε ὁ Ῥενιώλτ, θεωρῶν τὸν ὄλεθρον τῶν Ἑλλήνων προφανῇ, διασχίσας τοὺς πολεμίους, ἦλθεν εἰς βοήθειαν, καὶ διατάξας ἐξετέλεσε μὲν διὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ φρονήσεως τὴν ἀποχώρησιν· πλὴν ἀπώλοντο εἴκοσιν Ἑλληνες, καὶ τὸ ἱππικὸν ἀφῆρέθη τὴν ὥραϊαν σημαίαν του, τὴν κεντηθεῖσαν καὶ σαλεῖσαν δῶρον ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς Γαλλίδος Δελχομβρ ἐκ Παρισίων. Τὸ πεζικὸν τοῦ ἐχθροῦ δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἵππομαχίαν εἰμὴ ἀκροβολιστικῶς. Ὁ δὲ Ὠμέρπασιας κατεσκεύασε τ' ἀναγκαῖα χαρακώματα εἰς θέσεις καταλλήλους, καὶ πολιορκεῖ τοὺς Ἑλληνας· στήσας δὲ πυροβόλα, τοὺς κτυπᾷ ὀλεθρίως, ἐν ᾧ αὐτοὶ δὲν δύνανται νὰ τὸν ἀντιπυροβολήσωσι, διότι κατήντησαν εἰς ἐλεεινὴν κατάσασιν ἐνεκα τῆς ἀσιτίας, ὥστε δὲν ἔμποροῦσιν νὰ κινηθῶσιν ἀτονίσαντες, καὶ περιωρίσθησαν εἰς τὸ ἀμύνεσθαι ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν ἰδίων ὀχυρωμάτων ἀντικρούοντες τὸν ἐχθρὸν

καθ' ὅσον δύνανται. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ δὲν ἠδύνατο ὁλῶς διόλου νὰ κινηθῶσιν, ὁ Φαβιὲ διέταξε τοὺς μὲν ἀντέχοντας ὅπως οὖν διὰ τὸν φύσει δυνατόν ὀργανισμόν των νὰ μείνωσιν εἰς τοὺς προμαχῶνας, νὰ ἀντικρούωσι τὸν ἐχθρὸν, τοὺς δ' ἐξητονημένους νὰ συρθῶσιν ὑπὸ τὴν ὄχθην τῆς θαλάσσης διὰ τὸν φόβον μὴ πάθωσιν εἰς τοὺς προμαχῶνας ἀπὸ τὰ ἐχθρικά πυροβόλα. Ἀλλ' ἰδοὺ τὴν 20 καὶ ὁ στολίσκος τοῦ Ὠμέρπασια, ἐκ δεκαεξὶ πλοιαρίων συγχέμενος, καὶ ἀφ' οὗ ἐβίασε τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα Ἑλληνικά μύστικα καὶ πλοιάρια νὰ φύγῃσι, τοὺς πυροβολεῖ ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἐκεῖ ὅπου κατέφυγον. Τότε ὁ Βρατσάνος καὶ τὰλλα πλοιάρια ἔδραμον εἰς Αἴγιναν καὶ ὅπου ἄλλοι ἠδυνήθησαν εἰς τὰς νήσους καὶ εἰδοποίησαν τὸν κίνδυνον τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἔφθασαν εἰς Εὐβοίαν δύο πολεμικά Ψαρρία· νὰ καὶ μία γολέττα, ὡς καὶ δύο Ὑδραϊκά, καὶ ἐδίωξαν τὸν ἐχθρικὸν στολίσκον. Ἐπομένως ἔφθασαν καὶ ἀπὸ Σύρον ἄλλα δύο πλοῖα μὲ τροφάς, καὶ ἐθεράπευσαν τὴν πείναν τῶν Ἑλλήνων. Καὶ θέλουσιν ἤδη οὗτοι νὰ διαμείνωσιν εἰς τὴν νῆτον ἐκείνην, νὰ τὴν κυριεύσωσιν, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔφθασαν ἐκεῖ ὁ Κριεζώτης καὶ ὁ Βάσιος μὲ πεντακοσίους, σπεύσαντες εἰς βοήθειαν τοῦ Φαβιὲ κατὰ προτροπὴν τοῦ Δερινῦ μετὰ τὴν εἰς Σύρον ἐπάνοδον αὐτῶν ἀπὸ τὴν εἰς Συρίαν ἐκστρατείαν· ἀλλ' ὁ Φαβιὲ τοὺς ἀποτρέπει· καὶ οἱ μὲν ἄτακτοι ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια· οἱ δὲ τακτικοὶ ἐπλευσαν μετ' αὐτοῦ εἰς Τήνον, ὅθεν μετέβησαν μετ' ὀλίγον εἰς Ἀθήνας, ἀφ' οὗ τρεῖς ἀπονενοημένοι λειποτακτήσαντες, καὶ θέλοντες νὰ φύγῃσιν ἀπὸ τὴν νῆτον ἐκείνην, ἐφόνευσαν τὸν ταγμα-

τάρχην Θεόδωρον Στέφανον, διότι ἐπροσπάθη νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ· ὁ δὲ Φαβιὲ εἶχε μεταβῆ εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἄλλ' ἤδη τὸ τακτικὸν κατήντησεν εἰς παραλυσίαν, καὶ διεσκορπίσθη λειποτακτῆσαν, τὸ μέγα μέρος, διότι καὶ ὁ Γκοῦρας αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἀντενεργοῦσιν ἤδη ἐναντίον του, καὶ εἰς μάτην ἔγεινε τόση δαπάνη ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐλειποτάκτησαν μάλιστα καὶ φιλέλληνες, ὁ Φρέσνικ δηλονότι, ὅστις ἐπῆρε καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ στρατοῦ καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Ῥενιῶλτ, καὶ ὁ Δεκρὸζ, ὁ ὁποῖος ἐπλευσεν εἰς τὴν Σμύρνην, ἐπώλησε τὴν γολέτταν τοῦ στρατοῦ καὶ ἔγεινεν ἄφαντος. Ἡ ἀποτυχία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Φαβιὲ ἀπεδόθη εἰς τὰς ἀντενεργείας τοῦ Κωλέττη καὶ τινων ὁμοφρόνων του βουλευτῶν. Ὅτε δὲ ἡ Ῥωσσία ἠπείλει πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας, καὶ φόβος μέγας καταλαμβάνει ἅπασαν τὴν Εὐρώπην διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ αὐξάνουσι τὴν εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἐνοπλον αὐτῶν δύναμιν, καὶ ἐκ τούτου γεννῶνται ὑπόνοιαι ὅτι σκοπεύουσι νὰ καταλάβωσι στρατιωτικῶς τὴν Πελοπόννησον διὰ τοὺς σκοποὺς τιν ἐναντίον τῶν Ῥώσων, δίδονται ὡσαύτως ὑπόνοιαι ὅτι καὶ ὁ Φαβιὲ θέλει νὰ κυριεύσῃ τὴν Εὐβοίαν διὰ τοὺς Γάλλους, καὶ τις τῶν βουλευτῶν ἀγορεύων εἰς τὴν βουλὴν, καθάπτεται αὐτοῦ ὡς τείνοντος εἰς τὸ ν' ἀναγορευθῇ δικτάτωρ. Ἄλλ' οὐχ ἥττον γεννῶνται ἐκ τούτων ὑπόνοιαι ὅτι καὶ ὁ βουλευτὴς αὐτὸς ἦτο τυφλὸν ὄργανον ἄλλων, ὑπενεργούντων κατὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς πολιτικῆς τοῦ Βιλλέλ, ἂν δὲν ἠγόρευε κατ' ἐπίγνωσιν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν· διότι καὶ ἂν κατέκτα τὴν Εὐβοίαν ὁ Φα-

βιὲ, ἡ νῆσος αὕτη ἰδὲν ἔθελεν εὐρίσκεται εἰς χεῖρας Ἑλλήνων κατακτητῶν καὶ ὄχι Γάλλων; Ἄν ὁμως ὑποτεθῇ ὅτι, ἐμελλε νὰ ἔλθωσιν ἐπομένως Γαλλικὰ στρατεύματα νὰ κατὰσχωσι τὴν κατάκτησιν, ἰτίς ἡ ἀνάγκη ν' ἀγωνισθῇ ὁ Φαβιὲ νὰ τὴν κατακτήσῃ; ἢ δὲν ἠδύναντο τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα νὰ τὴν κατακτήσωσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους εὐθὺς ἀφ' οὗ ἤθελον ἀποβῇ εἰς αὐτήν; Ἐν τοσούτῳ φθάσας ὁ Φαβιὲ εἰς τὸ Ναύπλιον, κεχολωμένος δι' ὅσα ἔπαθεν δυστυχήματα, παρῤῥησιάζεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ παραπονούμενος λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ ἐφεξῆς. « Τὸ » Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπανάστη κατὰ τοῦ Σουλτάνου, » διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ὄχι μόνον τὴν μικρὰν περιφέρει- » αν τῆς πολεμούσης Ἑλλάδος, ἀλλὰ νὰ ἐκταθῇ καὶ » περαιτέρω, νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ τοὺς ὑπὸ τὸν ζυγόν, » οἱ ὁποῖοι περιμένουσιν ὀλίγους ὥπλισμένους Ἑλ- » ληνας, διὰ νὰ ἐνωθῶσι μὲ αὐτοὺς, καὶ νὰ λάβωσι » τὰ ὅπλα. Ἐγὼ ἀνεδέχθην νὰ ὑπηρετήσω τὴν Ἑλ- » λάδα, καὶ ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὸ πνεῦμα » τοῦ ἔθνους. Ἐκινήθην κατὰ πρῶτον μὲ δύο χι- » λιάδας Ἑλλήνας κατὰ τῆς Εὐβοίας μὲ τὴν θέλη- » σίν σας, στρατοπεδεύω εἰς Μαραθῶνα καὶ εἶδο- » ποιῶ τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ὁ στρατὸς πρέπει νὰ » συνοδεύεται μὲ τὰς ἀναγκαίας τροφάς. Ἰ Τί μὲ » ἀπεκρίθητε, προχώρει, καὶ ἡ Κυβέρνησις στέλλει » ὅσον τάχος μίαν γολέτταν μ' ἄλευρα· ἔπρεπε » τάχα νὰ μὴ πιστεύσω εἰς τὰς ὑποσχέσεις αὐτῆς; » μεταβαίνω εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν, καὶ περιμένω » τ' ἄλευρα· ἀλλὰ ἰτί πληροφοροῦμαι; ἡ Κυβέρ- » νησις ἔλαβεν ἄλλο μέτρον, καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀ- » ποστολὴν των· ἰτί δὲ γίνεται ἐπὶ πλέον; κάθη-

» ται μηχανικῶς πως καὶ ἡ γολέττα τοῦ σώματος
 » εἰς τὰ βραχέα νερά τῆς Ναυπλίας, καὶ δὲν δύναται
 » νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Εὐβοίαν. Καὶ τὸ μέτρον, τὸ
 » ὅποιον ἐλάβετε, κύριοι, προετάθη διὰ τοῦ στόμα
 » τος ἐνὸς βουλευτοῦ εἰς τὴν βουλὴν· ἀλλὰ πολὺ
 » ἐλανθάσθητε καὶ πολὺ ἐξημιώσατε τὸ ἔθνος μὲ
 » τὸ αὐτὸ μέτρον. Ὁ βουλευτὴς εἶπεν· ὁ Φαβιέ ἔ-
 » χει κακὸν σκοπὸν, βαδίζει εἰς τὰ ἴχνη τοῦ Ναπο-
 » λέοντος, καὶ μίαν ἡμέραν θέλετε ἶδῃ τὸ Βουλευ-
 » τικὸν σῶμα διαλελυμένον ὡς ἄλλοτε εἰς τὰ Πα-
 » ρίσια. Καὶ λοιπὸν, ἔτι εἶπεν; ἄς ἀπολεσθῇ ὁ Φα-
 » βιέ· μέτρον ἀξιόλογον, κύριοι! ἀλλὰ ἰδιὰ τί
 » νὰ συναπολεσθῶσι δύο χιλιάδες ἀθῶων; Ἄν ὁ
 » Φαβιέ ἀπὸ τὴν τύχην βοηθούμενος, ἤθελε προχω-
 » ρῇ εἰς νέας κατακτήσεις, τὸ κέρδος αὐτὸ ἔτι-
 » νος ἦτο; ἢ μήπως ἤθελε δυνηθῇ νὰ μεταφέρῃ τὰς
 » κατακτήσεις του εἰς τὴν Γαλλίαν καθὼς Γάλλος;
 » μὲ ἰστίαν δυνάμεις ὁ Φαβιέ ἤθελε μεγαλύνει τὸ
 » Ἑλληνικὸν κράτος; μὲ Ἑλληνικὰς βέβαια· ἀλλ'
 » αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες εἶναι καὶ Γάλλοι; ὄχι βέ-
 » βαια· εἶναι σχετικοί, φίλοι καὶ συγγενεῖς ὑμῶν.
 » Σεῖς συνελάβετε τοιαύτην ἰδέαν διὰ τὸν Φαβιέ,
 » καὶ δολοφονεῖτε δύο χιλιάδας ὁμογενεῖς σας! Ἐν
 » ἐπροστάζετε τὸν Φαβιέ νὰ μὴ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς
 » τὸν τόπον τῆς ἀπωλείας; ἔδεν ἐπροστάζετε κα-
 » νένα Ἕλληνα νὰ τὸν πιστολίσῃ; τοῦτο εἶν' εὐκο-
 » λὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα! (1) Δὲν ἐκάματε τοῦτο καὶ
 » ἀποφασίζετε ν' ἀπολεσθῇ πλῆθος ἀνθρώπων, διὰ

(1) Ὁ φρικτὴ καὶ ἀποτρόπαιος ἰδέα! τοιοῦτον πιστό-
 λιμα θὰ γένοιτο κατὰ τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς!

» νὰ συναπολεσθῇ καὶ ὁ Φαβιέ· ἔπρεπε ν' ἀπακτῇ-
 » τε τὸν Φαβιέ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, καὶ νὰ
 » μὴ ἐμποδίσετε τὰς προόδους τοῦ. Ἐπρεπε νὰ
 » τὸν βοηθήσετε, καὶ ὄχι νὰ τὸν ἀπολέσετε· ἔπρεπε
 » νὰ εἴπετε καθ' ἑαυτοὺς· ἄς τὸν ἀφήσωμεν νὰ ἐκ-
 » τεῖνῃ τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος· καὶ ὅταν ἠθέλατε
 » ἶδει τὴν ἔκτασιν καὶ στερέωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 » κράτους, τότε ἔπρεπε νὰ εἴπετε πάλιν· ὁ Φαβιέ
 » περιστοιχίζεται ἀπὸ Ἕλληνας, ἀπὸ συγγενεῖς
 » καὶ φίλους μας· ἄς τὸν ποτίσωμεν τὸν καρφὲν
 » μὲ τὸ δηλητήριον, καὶ ἄς κατάσχωμεν τὰ κέρδη
 » του· — ἰδιὰ τί δὲν ἐπράξετε οὕτω, νὰ γίνετε πλού-
 » σιοι, ἐν ᾧ εἴσθε πτωχοί; Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ
 » Κυβέρνησις δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς ἕνα ὑπάλ-
 » ληλόν της, ἐγὼ παύω τοῦ νὰ τὴν ὑπηρετῶ, καὶ
 » παρακαλῶ νὰ μὲ δοθῇ ἡ παραίτησις μου καὶ τὸ
 » διαβατήριόν μου». Καὶ εἶχε σταθερὰν ἀπόφασιν
 ὁ Φαβιέ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· πλὴν ἡ Κυ-
 βέρνησις τὸν παρεκάλεσε πολλάκις νὰ μείνῃ εἰς τὴν
 θέσιν του, καὶ τρόπον τινὰ ὡμολόγησεν οὕτω τὴν
 ἔλλειψίν της καὶ τὸν ἱκανοποίησεν (α).

(α) Ἀπὸ στόματος σεβαστοῦ Γέροντος ἀγωνιστοῦ ἡ-
 κοουμένου, ὅτι ἡ κοινότης τῆς Ἑρμοπολῆος μαθούσα ἐκεί-
 νην τὴν μεγάλην καὶ κινδυνώδη τοῦ Φαβιέ θέσιν ἐν τῷ
 Αὐτοκράτει τῆς Καρύστου ἔπευσε καὶ συνεσέφρασε τὰς
 παρόντας χιλιάδας γροτίων, καὶ ἵνα βεβαιώτῃ ἡλὶ· οὗτος
 κάλλιον περὶ τοῦ εἰρημένου ποταμοῦ περιέπευξεν εἰς τὴν
 Δημοκρίαν τῆς Ἑρμοπολῆος· νὰ εὐώμεν τὴν γενναίαν
 συνεισφοράν τῶν Ἑρμοπολιτῶν εἰς τὰ βιβλία τῆς τότε
 Δημογεροντίας· ἐκτετήταμεν μετὰ τοῦ γαστριματρικοῦ τῆς Δη-
 μαρχίας· τὸ τῆς φιλανθρωπίας· βιβλίον, ἀλλ' οὐ
 εὐχέθη. Ἐπειτα δὲ εἰρηνέ μοι, ὅτι τὸ βιβλίον ἐκείνου
 ἐστάλη εἰς Ἀθήνας· αἰτήσας τῆς Κυβερνήσεως.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΝΗΣΩΝ.

Ἀφοῦ ἀρκούντως ἔως ὧδε ἐλαλήσαμεν περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ γεγονότων, νομίζομεν δεόν^τ ἤδη νὰ λαλήσωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῶν παρὰ τὴν Εὐβοίαν Σποράδων νήσων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς γεγονότων· διότι καὶ αὗται νῦν εἰς τὸν νομὸν τῆς Εὐβοίας ἀνήκουσι, καὶ τὴν τετάρτην ἐπαρχίαν τοῦ νομοῦ ἀποτελοῦσιν, ἥτις καὶ αὕτη οὐκ ὀλίγα ὑπέστη δεινὰ ἐν τῇ ἐπαναστάσει ὑπὸ τῶν ἀποβάντων ἐκεῖ στρατευμάτων μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν Τρικέρων. Καὶ εἰς μὲν τὴν Σκύρον ἀπέβησαν Βάσσοι, Ῥάνται, Ζορμπᾶδες καὶ τοιοῦτοι· εἰς δὲ τὴν Σκόπελον Δουμπιώται, Ἀγγελοὶ καὶ ὅμοιοι· εἰς δὲ τὴν Σχιάθον Διαμαντεῖς, Καρατάσοι, Βελέντζαι καὶ ἄλλοι. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης ἀρκετὰ ἐλέγχθησαν ἐν τῷ Βφ βιβλίῳ, καὶ λεχθήσονται τινὰ κατωτέρω· ἡ δὲ τοῦ Μήτρου Λιακοπούλου καὶ τοῦ Γ. Ζορμπᾶ ῥῆξις, τὰ ὑπὸ τοῦ Βάσσου πεπλασμένα ἤδη¹ ητῆρια καὶ ἔτερα οὐδόλως ὠφελοῦσι τὸν ἡμέτερον σκοπὸν, καὶ εἰς μάτην ἠθέλομεν κατατρίψει τὸν χρόνον ἐπὶ τούτοις, εἰ μὴ ἐμένομεν πλείω. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας οὐκ ἔχομεν σπουδαῖόν τι νὰ σημειώσωμεν, εἰ μὴ τὴν ὑπὸ τοῦ Κωλέττου διαταχθεῖσαν σύσκεψιν περὶ ἐράνου, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Καρατάσου διὰ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ θάνατον τοῦ Ἐλευθερίου Σχοπελίτου. Ἐν δὲ τῇ τρί-

τῇ μικρὸν βουλόμεθα διατρίψαι, ὅπως θεωρήσωμεν τὴν ἐν αὐτῇ ἄκαρπον καὶ ζημιώδη διχμονὴν τῶν στρατευμάτων, νεμομένων τοὺς καρποὺς τῶν ἄλλων, καὶ τὴν ἐν Τρικέροις καὶ Ἀταλάντῃ ἐκστρατείαν αὐτῶν, ὡς ἔχομεν ἐκεῖθεν τὰς πληροφορίες, ὅτε διαβάντες διεμείναμεν ἀπὸ τῆς 27ης Ἰουλίου μέχρι τῆς 16ης Αὐγούστου τοῦ 1843 ἔτους· ἀλλὰ δὲν ἐτύχομεν εὐκαιρίας, ὅπως ἐκθέσωμεν αὐτὰς ἑκτατε. Ἡδὴ δὲ δραττόμεθα αὐτῆς ἀρχόμενοι τῆς ἐξιστορήσεως καὶ τούτων, προτροπῇ καὶ παρατηρήσει Σκιαθίου τινός.

Καταστραφείσης τῆς Εὐβοίας πρῶτος πάντων τῶν ὀπλαρχηγῶν ὁ γενικὸς τῆς Εὐβοίας πολέμαρχος Διαμαντῆς Νικολάου ἀπέβη ἐπὶ τῆς νήσου Σκιάθου καὶ ὁ ἐπαρχος Κωλέττης, μετὰ τούτους δὲ ὁ Καρατάσος καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Τρικέρων. Ἀλλ' ὁ Διαμαντῆς διαμένων ἐν Σκιάθῳ ἠμβλυώπει πρὸς τὸ φρούριον αὐτῆς, ἐπειδὴ πολὺν εἶχον πλοῦτον ἀποτεθησαυρισμένον ἐντὸς αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον οἱ Σκιάθιοι τὸν ἴδιον ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀντίπερα 24 χωρίων, τῆς Ζαγοράς, χωρικοὶ τινες εἶχον εἰσχομίσει τὰν ἑαυτῶν, καὶ ἀποταμιεύσει ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ Διαμαντῆς γεγυμνασμένος ὢν ἐκ τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου τῆς Χαλκίδος ἔσπευσε καὶ ἔθεσεν εἰς πολιορκίαν τὸ Σκιάθιον φρούριον, ἵνα τὸ σκυλεύσῃ, καὶ διήρκεσεν ἡ πολιορκία μῆνα περίπου· ἐν τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ ὁ Διαμαντῆς ὑπὸ τὴν σιαγόνα πληγωθεὶς ἐκ τεμαχίων λίθου θραυσθέντος ἀπὸ βολῆς ἀνεχώρησεν (α). ἀφῆκεν ὅμως εἰς τὴν πολιορκίαν τὸν

(α) « Τὸν τράκον ὅπου κάμανε τουφέκια καὶ κανόνια, ὁ δὲ Διαμαντῆς λαβώθηκε ποκῶτω ἀπ' τὰ σαγόνια ».

Μ. Πετσιάν. Ἐνῶ δὲ οἱ Σκιαθιοὶ ὑπὸ τοιαύτην εὐρίσκοντο κατάστασιν, ἐνεφανίσθη αἰφνης ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ὁ Ὀθωμανικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Τοπάλ (χωλὸν) Πασᾶ, συγκαίμενος ἐκ τριάκοντα περιπλέον πλοίων μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἦτοι δικρότων, φεργατῶν, κορβετῶν, βοικίων κ.λ. τοῦτον ἰδόντες οἱ Σκιαθιοὶ καταπεροβημένοι ἐκ τῶν πολιορκητῶν καὶ ἐκ τῶν μενόντων ἐν τῇ πόλει, ἔσπευσαν καὶ ἐπροσχύνησαν τὸν Χοσρέφ Μεχμέτ Πασᾶ, ναύαρχον τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ὅστις καὶ καλῶς ὑπεδέχθη αὐτοὺς καὶ πυρίτιδα δέκα τρία βωτία τοῖς ἔδωκε καὶ μεῖν ἄλλα πολεμοφοδία ἐφωδίασε τὸ φρούριον αὐτῶν· ἠρώτησεν ἂν ἔχωσι καὶ κανόνια, « ἔχουσιν »· ἰδοὺ εἶπε, « πάρετε αὐτὰ καὶ βαρεῖτε τοὺς κλέφτας », ἀφοῦ ἐπληρορρήθη ὅτι ἐπολιορκεῖντο ὑπὸ τοῦ Διαμαντῆ· Ἀλλ' ὁ Χοσρέφ Πασᾶς ἀρῆκεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Σκιαθίων ἓνα Τεῦρκεν, Γσαούτην, ὡς διοικητὴν αὐτῶν (α). παρελάβε δὲ εἰς τὸν στόλον ἐκ τῶν Σκιαθίων δύο ὡς ὁμήρους, Διαμαντῆ τὸν Σκαπινάκην καὶ Γεώργιον τὸν Μαυρογιαλῆν, καὶ οὕτως ἀπεσύρθη ἐκεῖθεν ὁ στόλος ἅπας καὶ ἔπλεε πρὸς τὸν

(α) Ὁ Γσαούτης διέμενον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κωνσταντίνου Καρπέτου, ἐπειδὴ οὗτος ἐγνώριζε καλῶς τὰ Τουρκικά· ἐκ περιεργείας δὲ κινούμενος πολλάκις ἐκυπτεν ἐκ τοῦ παραθύρου πρὸς τὰ ἔξω καὶ παρεγγύει τοῖς πολιορκητάς, ἠρώτα· « Κωνσταντῆ βεῖς, νάσπλ ἀντάμ μπουνλάρ. Χαῖν-τουτλάρ, φανά ἀντάμ· γγέλ ἱτσερὶ, Γσαούς ἐφέντι, σεν, βουρουλνάρ ὀπεζεβενκλέρ »· ὅ ἐστι, καπιτάν Κωνσταντῆ τί ἄνθρωποι εἰν οὗτοι; κλέφται, κακαὶ ἄνθρωποι ἔλα μέτα, διὰ τί σὲ κυτπ οὔνε αὐτοῦ οἱ ἄχρειοι.

Πελοποννησιακὸν κόλπον. Ἀλλ' ὁ Ν-αῆρ Πασᾶ, μὴ ἀρκεσθὲν εἰς τὴν προσηκόντην τοῦ φρουρίου ἡγήτατο ἀπὸ τοῦ Χοσρέφου νὰ στραφῶσι καὶ διέλθωσι ἐκ τῆς πόλεως Σκιαθοῦ, ἵνα τὸν Καρατάτον καὶ τοὺς ἄλλους δοκιμάσωσι. Διὸ ἀπεκόπησαν παραχρῆμα δέκα τέσσαρα πλοῖα καὶ ἔστρεψαν τὰς πρῶρας τῶν πρὸς τὴν πύρᾳ τὸν λιμένα πόλιν τῆς Σκιαθοῦ, ἐξ ὧν καὶ καταντικρὺ αὐτῆς ἠγκυροβόλησαν πέντε, δύο δικροτα καὶ τρεῖς φεργάται. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει διαμένοντες Ἕλληνες, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Σκιαθίων, ἦταν ἕως ὀκτακόσιοι ὑπὸ τοὺς ἐφεξῆς ὀπλαρχηγούς, τὸν Καρατάτον, τὸν Γάτσον, τὸν Διαμαντῆν, τὸν Κότταν, τὸν Μῆτρον Λιακόπουλον, τὸν Γσάκην, καὶ ἄλλους κατωτέρους. Καὶ πρῶτον μὲν οὗτοι ἐξήγαγον καὶ ἀπεμάχονταν ἐκ τῆς πόλεως τὰς οἰκογενεῖας τῶν, ἅμα εἶδον τὸν στόλον περιπλέοντα ἐκεῖ· οἱ μὲν εἰς τὴν μονὴν τῆς Εὐαγγελιστρίας, οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς, καὶ ἐπομένως συνελθόντες κατέλαβον τὰς θέσεις, ἃς εἶχον προετοιμάσει, καὶ ἀνέμενον τὸν ἐχθρὸν εἰς πόλεμον. Καὶ ὁ μὲν Κόττας κατέλαβε τὴν Πιῶντα, ὁ δὲ Μ. Λιακόπουλος τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ὁ δὲ Γάτσος τὸ παρά τὸν λιμένα καλούμενον Ἐβριόκαστρον (ἢ Μποῦρτσι), ἦτις καὶ ἐπικινδυνωδεστέρα πασῶν τῶν ἄλλων θέσεων ἦν, ὁ δὲ Διαμαντῆς τὴν χώραν καὶ ὁ Καρατάσος τὴν Φτελιά ἢ μεγάλην ἄμμον· πάντες οἱ εἰρημένοι ὀπλαρχεγοὶ ἠμύνοντο γενναίως καὶ καρτερῶς, καρτερικώτερος δὲ τῶν ἄλλων ἐδείχθη ὁ Γάτσος. Οἱ δὲ Τούρκοι κατέλαβον τὸ παρά τὸ στόμιον τοῦ λιμένος νησιούριον, ἐπικαλούμενον Δασκαλιῶ, ἐφ' οὗ ἀπέβησαν καὶ ἐπολέμουν ἐκεῖθεν ἀμφοτέρους, τὸν τε

Γάτιον καὶ τὸν Κόττιν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἡγχυροβολη-
μένα πλοῖα ἤρξαντο ταυτοχρόνως σφοδρὸν κανονο-
βολισμόν· ἀπὸ τῆς 10 π.μ. καὶ μέχρι τῆς ἐσπέρας
ἡγωνίζοντο ἀμφοτέρωθεν βάρβαροί τε καὶ Ἕλληνες
πεισματωδῶς. Καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, εἰς τὴν
Φτελιν (ἕως τετρακοσίου ἀριθμοῦσιν οἱ Σκιαθιοὶ)
ἀπέβησαν βάρβαροι, ἀλλ' εἰς μάτην· ἐφονεύθησαν
πάντες, καὶ εἰς μόνος Ἀραψ κολυμβῶν ἐσώθη εἰς
τὰ πλοῖα. Ἀλλὰ καὶ εἰς Ἕλληνα ἐφονεύθη ὑπὸ Τούρ-
κου πληγωμένου. Ὁ Τούρκος οὗτος ἐπληρώθη ὑπὸ
τοῦ Ἰωάννου Κούκια Σκιαθίου, ὅστις ὥρμησε μὲ τὸ
ξίφος του, ἵνα καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀφαρπάσῃ·
δυστυχῶς ὅμως ὁ Τούρκος ἔχων τὰς δυνάμεις του
τὸν ἐπυροδόλησε διὰ τοῦ πιστολίου καὶ τὸν ἀφῆκε
χαμαὶ ἄπνουν. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο ἐν Σκιάθῳ,
ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκεείμενος ἐκ τεσσαράκοντα
πλοίων καὶ τινων πυρπολικῶν, ὑπὸ τοὺς τρεῖς Ναυάρ-
χους, τὸν Α. Μιαούλην Ὑδραῖον, τὸν Ἀποστόλην
Ψάριανόν καὶ τὸν Κολανδροῦτσον Σπετσιώτην, ἀ-
νεφάνη πλέων παρὰ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Σκοπέλου,
τὸ ἐπικαλούμενον Τραχῆλι, ἐπειδὴ πρότερον εὔρε
τὸν Ὀθωμανικὸν περὰ τὸ ὄρος Ἀθῶ· ἀλλ' ἐκ τοῦ
ἐναντίου καὶ σφοδροῦ ἀνέμου ὁ Ἑλληνικὸς διασκορ-
πίσθη, καὶ συνήχθη ἅπας εἰς Σκύρον, καὶ ἐκ Σκύρου
ἐξέπλευσε καὶ διευθύνθη εἰς Σκιάθον πρὸς καταδίω-
ξιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ. Τοῦτον δὲ ἰδὼν ὁ Ὀθωμανι-
κός, ἀνέσπασαν καὶ τὰς ἀγκύρας τῶν ἡγχυροβολημέ-
νων πλοίων, καὶ ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σκιάθου, καὶ
ἔστρεψαν τὰς πῶρας των πρὸς τὸν Πελασγικὸν κόλ-
πον· ἐκεῖθεν δὲ στραφεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀ-
πέπλευσαν. Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς προσωρμίσθη εἰς τὸν

Σκιάθιον λιμένα. Ἐκεῖ δὲ ὁ Α. Μιαούλης προσεκάλεσε
πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν ναυάρχους τε καὶ διευθυντάς
τῶν πλοίων εἰς σύσκεψιν, καὶ ἐξελέξατο δύο, τὸν
Σακτούρην καὶ τὸν Α. Κ. Μανιάτην, ἀνδρας φρονί-
μους, οὓς καὶ ἐπεμφεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Σκιαθίων,
ὅπως τὸν διοικητὴν τοῦ φρουρίου συλλάβωσι, τὸν
Τούρκον ἢ Τσαούσην, ὃν ἀφῆκεν ὁ Ναύαρχος τοῦ Ὀ-
θωμανικοῦ στόλου (Καπετὰν Πασᾶς), χωρὶς νὰ τὸν
κακοποιήσωσι· μεταβάντες δὲ ἐκεῖ καὶ συλλαβόντες
τὸν Τούρκον, ὅστις καὶ πολλὰ ἐδειλίασε, τὸν ἔφερον
εἰς τὴν ναυαρχίδα. Ἐκεῖ τὸν ἠρώτησεν ὁ Μιαού-
λης διὰ τί ἔμεινεν εἰς Σκιάθον, ὃ δὲ εἶπεν, « ὁ Καπε-
τὰν Πασᾶς μ' ἀφῆκεν ὡς διοικητὴν τοῦ φρουρίου »· με-
τὰ δὲ τὴν ἐρώτησιν τὸν ἐφιλοξένησε, καὶ διακόσια γρό-
σια τὸν ἐφιλοδώρησεν· ἐπομένως δὲ εἰς ἀκάτιον
τὸν ἐπεβίβασε καὶ ἀντίπερα εἰς τὴν ξηρὰν τῆς Ζαγο-
ρᾶς ἀπεβίβασε, καὶ παρήγγειλε νὰ εἴπῃ χαιρετήματα
εἰς τὸν Τοπὰλ Πασᾶ· εἰς δὲ τὸ φρούριον τῶν Σκια-
θίων ἀφῆκεν ὡς διοικητὰς τὸν Ἀναγνώστην Μουσλῆν
Ὑδραῖον καὶ τὸν Γ. Καραογλάνην Ψαριανόν. Μετὰ
ταῦτα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀπέπλευσεν ἐκ Σκιά-
θου εἰς τὰ ἴδια, πλὴν τεσσάρων πλοίων. Ἀλλ' ὁ Ὀ-
θωμανικὸς στόλος ἀναχωρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν
ἐπεμφεν ἐν βρίκιον εἰς τὸ φρούριον τῶν Σκιαθίων, ἵνα
τὸν Τούρκον ἐκεῖθεν παραλάβῃ, καὶ ἀποσιβᾷ τοὺς
Σκιαθίους ὁμήρους· οἱ διοικηταὶ τοῦ φρουρίου Μουσ-
λῆς καὶ Καραογλάνης ἰδόντες τοῦτο πλυσιαζόν πρὸς
τὸ φρούριον τὸ ἐκανονοβόλησαν. Ὁ πλοίαρχος
παρετήρησε παραχρῆμα τοῖς Σκιαθίοις ὁμήροις
« εἰσθε ἄνθρωποι κακοί »· οἱ δὲ εἶπον τῷ πλοίαρχῳ,
« πιθανὸν νὰ τὸ πῆραν καὶ οἱ κλέφτες, διότι τὸ εἰ-

χον πολιορκήσει· και οὕτως απέπλευσε τὸ βρικόιον ἐκ τοῦ Σκιαθοῦ φρουρίου, μετήνεγκε δὲ καὶ τοὺς Σκιαθίους ὁμήρους εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Τοῦρκος ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὃν εἶδεν ὁ Ναύαρχος, ἐνέδυσσε τοὺς Σκιαθίους ὁμήρους καυτάνι, καὶ τοῖς εἶπε « πηγίνετε, Σκιαθῆται, νὰ μᾶς ἀγαπᾶτε καὶ νὰ σᾶς ἀγαπῶμεν »· καιροῦτως ἐπέστρεψαν οἱ Σκιαθιοὶ ὁμηροὶ εἰς τὴν ἐκυτῶν πατρίδα. Καὶ ταῦτα ἐγένοντο κατὰ Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον τοῦ 1823.

Μετά δὲ τὴν ἐκ τῆς Σκιάθου ἀπόπλευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, τὰ ἐκεῖ μέιναντα τέσσαρα πλοῖα ἦσαν ὑπὸ τὸν Α. Μιαούλην, τὸν Ἀναστ. Τσαμαδὸν (ἐν τῷ τοῦ Τσαμαδοῦ καὶ ὁ Α. Κ. Μανιάτης ἦν), τὸν Θεόδωρον Γκιώνην καὶ τὸν Γ. Σακτούρη. Ταῦτα περιέπλεον τὰ παράλια τῆς Εὐβοίας· παρὰ τὰ Λιθοδονήσια συνηγνῆθησαν μέ τινα πλοῖα Τουρκικὰ, τοῦ Λουμποῦτ Πασᾶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐννέα τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν ἡτῷ κορβέτα, τὰ δὲ ἕτερα ὀκτώ ἦσαν βρικόια, πάντα πλήρη αἰχμαλώτων ἐκ Χαλκίδος· καὶ τῆς μὲν κορβέτας οἱ Τοῦρκοι ἰδόντες τὸν κίνδυνον ἔτρεψαν τὴν πρῶραν πρὸς τὴν ξηρὰν τῆς νήσου Εὐβοίας, ἐφ' ἧς ἀπέβησαν πάντες οἱ ἐν αὐτῇ Τοῦρκοι, καὶ ἀπεμακρύνθησαν τῆς θαλάσσης σφαίρας κανονίου καὶ περιπλέον. Σὺν τοῖς Τοῦρκοις δὲ καὶ Ὀθωμανίς τις ὑπῆρχε ἔχουσα τέκνα δύο καὶ τροφὴν Χριστιανὴν, καὶ αὕτη ἀφῆκε τὰ τέκνα τῆς καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἀλλὰ τὸ πρὸς τὰ τέκνα τῆς φίλτρον οὐκ ἀφῆκε ν' ἀπομακρυνθῇ πολὺ, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πλοῖον, ἣν καὶ εἰς Ὑδραν μετέφερον· μετὰ δὲ ἕξ μῆνης ὁ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν του λαβὼν αὐτὴν

ἐπαρῆκεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου καὶ ὁ σύζυγός τῆς ἦτο· ὁ ταῦτα διηγησάμενός μοι ἔδειξε καὶ τὸ ὥρολόγιον τῆς Ὀθωμανίδος. Τοὺς δὲ αἰχμαλώτους, οὓς εἶχε τὸ πλοῖον, τριακοσίους περίπου, γυναῖκας καὶ παιδία, πλείστους ἡλευθέρωσαν παραχρῆμα, ὅσοι ἦσαν ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους, πολλοὺς δὲ μετέφεραν εἰς Ὑδραν. Τὸ δὲ πλοῖον (τὴν κορβέταν) τὸ ἔφεραν εἰς Σύρον, ἐνθα καὶ τὸ ἐπώλησαν. Περί δὲ τῶν ἄλλων πλοίων ὅρα ἱστορ. Τρικούπη τομ. Γ' σελ. 89. καὶ Ἀπομνημονεύματὰ πολεμικά Χ. Περδίκου τομ. Β' σελ. 26.

Ὁ Ν. Κριεζώτης τὸν Νοέμβριον τοῦ 1824 διῆλθεν εἰς Σκιάθον, ἐν ἧ καὶ ὁ Καρατάσος διέμενε καὶ ἄλλοι κατώτεροι ὀπλαρχηγοί, ὡς ὁ Ἰω. Βελέντζας καὶ ὁ Σάββας Βούλγαρης, ὁ μετὰ ταῦτα προσκυνήτας τὸν Ὁμέρ Πασᾶ τῆς Χαλκίδος, τὸν Καρύττιον, καὶ διοριθεῖς ὑπ' αὐτοῦ Τουρκοκαπετάνιος. Ἐν Σκιάθῳ διαμένοντες οἱ προειρημένοι ὀπλαρχηγοὶ ὁμορῶνθησαν, ἵνα τὰ Τρίκερη προσβάλωσιν ἐκ νέου. Ἀπέπλευσαν οὖν ἐκ τῆς Σκιάθου τὴν 20 Νοεμβρίου, καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν σκάλαν τῶν Τρικέρων ἐν τοῖς μαγαζείοις, ἐν οἷς καὶ ὁ Νταῆρ Ἀγᾶς μετὰ τινων Τουρκαλβανῶν, ἕως πεντήκοντα, διέμεναν ὡς φρουρὸς καὶ διοικητής. Ἐκεῖ δὲ πρὸ τοῦ μεσονυχτίου ὁ Βελέντζας πρῶτος ἀπέβη, ὅστις καὶ παραχρῆμα ἐπολιόρχησε τοὺς Τουρκαλβανούς· ἀλλ' ὁ Νταῆρ Ἀγᾶς ἀναχώρησε λαθραίως εἰς Τρίκερη μετ' ὀλίγων, οἱ δὲ ἕτεροι Τουρκαλβανοὶ κλεισθέντες ἐν τοῖς μαγαζείοις ἤρξαντο νὰ μάχωνται μετὰ τὸν Βελέντζαν· πρὶν ἢ εὐθίσωσιν οἱ ἄλλοι, ὁ Καρατάσος καὶ ὁ Κριεζώτης, ἐπρότεινε

τοῖς Τουρκαλβανοῖς ὁ Βελέντζας νὰ παραδοθῶσιν, οἷτινες ἠρώτησαν « ποῖος εἶσαι σὺ, ὅστις προτείνεις νὰ παραδοθῶμεν »; « ὁ Βελέντζας ». Ἀφοῦ δὲ ἤκουσαν, ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ κατόπιν αὐτοῦ ἔρχονται, δηλαδὴ ὁ Κριεζώτης καὶ ὁ Καρατάσος, ἔρριψαν τὰ ὄπλα, καὶ παρεδόθησαν τεσσαράκοντα, ὅτε εἶδον τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἄλλους πλησιάζοντας πρὸς τὴν σκάλαν καὶ τὰ μαγαζεῖα νὰ ἀποβῶσιν· ἀφοῦ δὲ ἐπροσχύνησαν, ἠρώτησεν ὁ Βελέντζας αὐτοὺς, ποῦ εἶναι ὁ Νταῆρ Ἀγάς; καὶ εἶπον, ὅτι ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ ἐπέδραμε κατ' αὐτοῦ, πλὴν ὁ Νταῆρ Ἀγάς προὔλαβε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὰ Τρίκερη, καὶ οὕτως ἐσωθῆ ἐκεῖ. Φθάσαντες δ' οὖν καὶ οἱ ἕτεροι, ὁ Κριεζώτης καὶ ὁ Καρατάσος, ἀπέβησαν πάντες νυκτός, καὶ ὤδυσαν παραχρῆμα εἰς κυρίευσιν τῶν Τρικέρων. Ἀλλ' οἱ Τρικερεῖς παρεκάλεσαν τοὺς ὀπλαρχηγούς νὰ μὴ εἰσέλθωσι νυκτός, νὰ μείνωσι μέχρι τῆς πρωίας καὶ προσκυνοῦσιν εἰς αὐτούς· οἱ ὀπλαρχηγοὶ ὑπήκουσαν τῇ παρακλήσει αὐτῶν, καὶ οὐκ εἰσῆλθον, ἀλλ' ἠπατήθησαν, ἐπειδὴ οἱ ἔσωθεν ἀνέγειραν νυκτός προμαχῶνας εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐν αἷς ἔμελλον νὰ διέλθωσι, καὶ βρόχῃ ἅμα βραγδαία τοὺς κατέλαβεν ἔξω καὶ ψύχος δριμύ τοὺς εὔρεν ἐκεῖ μένοντας. Οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἐνενόησαν τὴν ἀπάτην τῶν Τρικερέων, ἀλλ' ἀνωφελῶς· οἱ ἔσωθεν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ διὰ τῆς δολίας αὐτῶν παρακλήσεως, καὶ ἐτελείωσαν τοὺς προμαχῶνάς των· ἐπομένως ἐπελθούσης ἡμέρας προσεκάλεσαν καὶ εἶπον αὐτοῖς « ἐλάτε τώρα, ἂν ἀγαπᾶτε, μπαροῦτι καὶ βόλια ἔχομεν »· ὁδηγὸς τῶν Τρικερέων ἦτο ὁ Νταῆρ Ἀγάς μετὰ εἰκοσι περίπου ἄλλων Τουρκαλβανῶν. Οἱ δὲ ἔξωθεν

μὴ δυνάμενοι νὰ εἰσέλθωσι πλέον, ἔθεσαν εἰς πολιορκίαν καὶ ἐκράτουν αὐτούς. Τινὲς δὲ τῶν ἡμετέρων ἐπανῆλθον εἰς τὸν αἰγιαλὸν καὶ τὰ μαγαζεῖα, καὶ ἐλαφυραγώγουν αὐτά· εὔρον δὲ ἐν αὐτοῖς ἀρκετὴν πυρίτιδα εἰς βωτία· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὠμονόησαν εἰς τὴν διανομὴν αὐτῆς, ἐπυροδόλητέ τις ἐν αὐτῇ, καὶ ἐκάησαν ἕως δέκα· οἱ δὲ ἕτεροι ἐτήρουν τὰ Τρίκερη εἰς στενὴν πολιορκίαν. — Μετὰ παρέλευσιν δὲ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ἔφθασεν ἐκ Λαρίσσης εἰς ἐπικουρίαν τῶν Τρικερέων ὁ Νοῦρ Ξέρβας ἔχων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του ὀκτακοσίους περίπου Τουρκαλβανούς καὶ ἐκλεκτούς. Φθὰς δὲ ἔξωθεν τῶν Τρικέρων, ἐφώνησε μεγάλως τοὺς Τρικερεῖς μακρόθεν, μὴ γνωρίζων ἔτι τὴν πολιορκίαν, « ὁρὲ Τρικεριῶται, ὁ Νοῦρ Ξέρβας ἔρχεται, καὶ ἀνοίχτε νὰ ἔλθῃ μετὰ »· οἱ δὲ εἶπον « ἔλα παρακάτω, εἶναι ὁ Καρατάσος »· « Πά, τί τὸ χαλεύεις τὸ Καρατάσο; ὁ Νοῦρ Ξέρβας εἶναι ὁρὲ ἐδῶ ». Πλησιάζας δ' οὖν, ἵνα εἰσέλθῃ ἐγνώρισε τὴν πολιορκίαν τῶν Τρικερέων· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπολιορκήθη παραχρῆμα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, ὠχυρώθη, ἀλλ' ἀνωφελῶς· διότι περικλείσαντες αὐτὸν οἱ Ἕλληνες κατέστρεψαν ἐξ ὀλοκλήρου. Ὁ Νοῦρ Ξέρβας ἐτυχε παρὰ τῷ ὀχυρώματι τοῦ Ἰω. Βελέντζα, καὶ ἀμφοτέροι ἡμιλλῶντο, τίς νὰ καταβάλῃ τὸν ἕτερον κατ' εὐχὴν ὁμῶς ἐπληρώθη ὁ Νοῦρ Ξέρβας, τοῦτο δὲ ἐννοήσας ὁ Βελέντζας ὤρμησε ξιφῆρης μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, κρημνίσας τὸ ὀχύρωμα αὐτοῦ, ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ, τὸν κατέβλε καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Οἱ δὲ λοιποὶ Τουρκαλβανοὶ ἐθραύστησαν ἰδόντες τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν πετόντα καὶ εἰς φυγὴν κακίστην ἐτρά-

πησαν ἄλλ' οἱ Κριεζῶτιοι προῦλαβον ὧδε καὶ κατέλαβον ἑτέραν τινὰ θέσιν ἔμπροσθεν αὐτῶν, δι' ἧς ἐμελλόν νά διέλθωσι, Κόττας ἐπικαλουμένην, καὶ ἐν αὐτῇ τοὺς ἀπετελείωσαν. Ἐκεῖ ἐφρονεῦθη καὶ ὁ Γ. Παπᾶ Ἀθαλασσίου ἐκ τοῦ παρὰ τὴν Χαλκίδα χωρίου Βασιλικοῦ καὶ τινες ἄλλοι, ὧν τὰ ὀνόματά εἰσι ἀγνωστα. Μετὰ ταῦτα δὲ μὴ δυνηθέντες νά κυριεύσωσι τὰ Τρίκερα οἱ ἡμέτεροι, ἀνεχώρησαν καὶ ἐπανῆλθον εἰς Σκιάθον· ὁ δὲ Κριεζώτης ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν παρευθὺς, καὶ διέβη εἰς τὴν Στερεάν ἔκτοτε, καὶ ἐπολέμει τὸν ἐχθρὸν κ.λ.

Οἱ δὲ Καρατάσιοι, Ὀλυμπῖται, καὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων μερῶν ὤκησαν τὴν παράλιον πόλιν τῆς Σκιάθου, καὶ κύριοι ἐγένοντο αὐτῆς, οἱ δὲ Σκιάθιοι ὤκουν τὸ φρούριον καὶ οὕτως οἱ μὲν τὸ μεσημβρινόν, οἱ δὲ τὸ βόρειον τῆς νήτου κατεῖχον. Ἀλλ' οἱ μεσημβρινοὶ ἀπόφασιν ἐποίησαν, ἵνα καὶ τὸ φρούριον θέσωσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των, τίς οἶδε τὸν σκοπὸν αὐτῶν; ὁ Κύριος ἔγνω. Διὸ εἰς τελείαν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως των συνεινοήθησαν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν κατωτέρω, καὶ μέ τινες ἐκ τῶν προῦχόντων τῆς Σκιάθου, διαμεινόντων ἐντὸς τοῦ φρουρίου· διότι ἄλλως φρούριον, λέγει ὁ κοινὸς λόγος, ἀνευ προδότου δὲν κυριεύεται. Προέβησαν λοιπὸν αὐθωρεῖ εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν καὶ ἀπόφασιν αὐτῶν, καὶ κατὰ πάντα ὁμοφώνησαν οἱ ἐφεξῆς ὀπλαρχηγοί, ὁ Καρατάσος, ὁ Βελέντζας, ὁ Καραπαρίσης, ὁ Θωμᾶς, ὁ Γσάμης, καὶ ὁ Κωνστ. Φραγκογιαννάκης· ὁ δὲ Γάτσος ἦναντιοῦτο μόνος κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν καὶ οὐδέποτε συνῆναι εἰς τὰς τῶν ἄλλων βλαβεράς σκέψεις κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· διὰ τοῦτο ἀφῆκαν αὐτὸν ἔξω

τῆς τελευταίας αὐτοῦ σκέψεως καὶ ἀποφάσεως καὶ παρατήρητον, ἀναγνώστη, τίνι τρόπῳ ἐμνηστεύθησαν τὴν κυριεύσιν τοῦ φρουρίου. Πρὶν ἢ κινήσωσι κατὰ τοῦ φρουρίου, οἱ εἰρημένοι ὀπλαρχηγοὶ μετέβησαν εἰς τὴν μονὴν τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἡγουμένου τότε τοῦ Ἀλυπίου, αἵτινες ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου πάντες ὠρχίσθησαν, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν Ἀγίων Πάντων. Ἐν τῇ ὀρχοδοσίᾳ αὐτῶν ὑπέτχοντο, ὅτι οὐδὲν τῶν Σκιαθίων θέλουσι βλάβει ἢ ἐγγίσει τί ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν, ἢ ἀθέμιτόν τι νά συμβῇ· ἀλλὰ λόγῳ μόνῳ ἐχρῶτο, ἵνα καὶ οὗτοι τὰς οἰκογενείας των ἀσφαλίσωσιν ἐν τῷ φρουρίῳ. Μετὰ δὲ τὴν ὑπ' αὐτῶν δοθεῖσαν ὀρχοδοσίαν ἀπῆλθον τῆς μονῆς καὶ ἀρ' ἐσπέρας τῶν Ἀγίων Πάντων ἐκίνησαν διὰ τὴν ξηρὰς καὶ θαλάσσης κατὰ τοῦ Σκιαθίου φρουρίου μέτον δὲ νυκτὸς φθάσαντες ἐκεῖ ἀπέβησαν τινες ἐπὶ τῶν νησουδρίων πρῶτον. Οἱ φρουροὶ ἐκ τοῦ φρουρίου ἀνωθεν, τέσσαρες ὄντες, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο ἐκοιμῶντο, οἱ δὲ ἕτεροι δύο ἐγρηγόρουν, ἐώρων αὐτοὺς καὶ τὴν λέμβον· οἱ ἐγρηγοροῦτες φρουροὶ ἦσαν ὁ Ἰω. Κρατερίτσας καὶ ὁ Ν. Ξανθῆς· καὶ ἐν πρώτοις ἐσίγησαν, εἴτα ἠρώτησαν « τί βάρκα εἶσθε; » οἱ αὐτοὶ ἐπανειλημμένως ἀπεκρίθησαν ἐν ἑαυτοῖς « καλή, καλή » ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς βάρκας ἀπεκρίθησαν « καλή, » καὶ πάλιν οἱ φρουροὶ ἠρώτησαν « ποῦ πηγαίνετε, εἰς τὴν Κεχριά ν' ἀλέσητε; » « Ναι, ν' ἀλέσωμε πᾶμε εἰς τὴν Κεχριάν » ἐκ τούτων ἀληθῶς βεβαιοῦται ἡ τῶν ἔσω καὶ ἔξω συνενόησις καὶ προδοσίς, διότι μετὰ τὴν συνέντευξιν τῶν ἐν τῇ λέμβῳ καὶ τῶν φρουρῶν, ἡ λέμβος ἐπλησίασεν ἀφόδῳς ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ πρῶτος ἀ-

πέσῃ ὁ Ἰωάννης Κουπουρνιώτης. Οἱ δὲ φρουροὶ ἰδόν-
τες αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ φρουρίου εἶπον «βρέ,
τί γκιώτα (προβατίνια) εἶναι αὐτή.» Ἐφόρει δὲ φλο-
κάταν λευκήν, καὶ ἐραίνετο τοιοῦτος, διότι καὶ περιε-
πάτει τετραποδιστί· β'. ὁ Δ. Καραπαρίσης. γ'. ὁ Ἰω-
άννης Βελέντζας· οὗτος δέσας ἑαυτὸν διὰ σχοινίου,
εἰλκύετο ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀναβάντων· ἐνῶ δὲ εἰλ-
κύετο λίθου κοπέντος ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ εὐ-
ρόντος αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους, οὐκ ὀλίγον ἐδειλίασε·
νομίσας, ὅτι ἄνθρωποι τὸν ἔρριψαν ἐπ' αὐτοῦ. δ'. ὁ
Θωμᾶς, καὶ καθεξῆς· οἱ πάντες εἰκοσιν ἐγένοντο.
Ἄφου δὲ εἰσῆλθον ἔσπευσαν καὶ κατέλαβον τὸ κανό-
νιον, καὶ ἔμενον παρ' αὐτῷ μέχρι τῆς πρωίας. Τὴν
δὲ πρωίαν ὁ Μ. Παυλίνης νενόηκε τὴν προδοσίαν, καὶ
ἤρξατο νὰ πυροβολῇ κατὰ τῶν ληστῶν· ἀλλὰ καὶ οἱ
λησταὶ ἐκ τοῦ μέρους, ὅπου εὐρέθησαν· ἀντεπυροβό-
λουν. Ὁ δὲ Κ. Ἀλεξάνδρου Λογοθέτης ἀκούσας τὸν
πυροβολισμὸν ἐξῆλθε καὶ ἐπορεύετο εἰς τὴν πύλην
τοῦ φρουρίου, ἵνα σκοπεύσῃ· ἐκεῖ δὲ αἶφνης οἱ ἔξωθεν
τοῦ φρουρίου ἰστάμενοι ἰδόντες αὐτὸν ἐξ ὁπῆς τινὸς
τὸν ἐπυροβόλησαν, ὃν καὶ νεκρὸν ἀφῆκαν χαμαὶ (α).
Περὶ δὲ τὸ λυκαυγές· ἐκ τε τοῦ νησιδρίου, τῆς ξη-
ρᾶς, καὶ ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου, τοῦ ἐντὸς τοῦ φρου-
ρίου, ὅπερ ὁ Βελέντζας εἶχε καταλάβει, ἤρξαντο
πάντες ἀπὸ μιᾶς τὸν πυροβολισμὸν μετ' ἀλαλαγ-
μοῦ. Οἱ Σκιαθιοὶ ἀκούσαντες ἐκ τριῶν μερῶν τὸν

(α) Οἱ συγγενεῖς τοῦ Λογοθέτου ἔλλαβον τὸν φονευθέντα,
τὰ δὲ παλληκάρια τῆς ἐλευθερίας ἰδόντα αὐτοὺς θρηνούν-
τας εἶπον «ὦ δὲ, ἐμεῖς· σήμερον πῆραμε τὸ κάστρο, καὶ
σεῖς κλαίτε»;

πυροβολισμὸν συνωδευμένον· καὶ μετ' ἀλαλαγμοῦ
ἐταράχθησαν καὶ ἔντρομοι ἐγένοντο καὶ μάλιστα,
ὅτε εἶδον τοὺς ληστὰς ἐπὶ τοῦ φρουρίου· πλὴν συν-
ήχθησαν ἕως τριάκοντα καὶ ἤρχοντο ἵνα ὠθήσωσιν
αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους. Ἀλλ' ὁ Βελέντζας ἰδὼν
αὐτοὺς ὁδεύοντας κατ' αὐτοῦ ἔστειλεν ἕνα ἐκ τῶν
φρουρῶν, ὃν εἶχε συλλάβει, τὸν Ν. Λούτον, ἵνα τοῖς
εἴπῃ νὰ προσκυνήσωσιν. Ὁ δὲ πορευόμενος ἀπάντη-
σεν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τοῦ φρουρίου, καὶ διαστρέ-
ψας δὲν ὠμίλησεν ἀπὸ μέρους τοῦ Βελέντζα, ἀλλὰ
τὴν ἑαυτοῦ ἐπρόσθεσεν ἐντολήν, εἰπὼν «ποῦ πάτε,
τώρα εἶναι διακόσιοι περίπου, καὶ δὲν δύνασθε νὰ
κάμῃτε τίποτε, μόνον δότε τὰ κλειδιά τοῦ κάστρου,
ἵνα σωθῇτε» Ἐκτὸς δὲ ἀκούσαντες οἱ Σκιαθιοὶ ἀπὸ
τοῦ ἀποστόλου τοῦ Βελέντζα, τοῦ Ν. Λούτου, ἔμει-
ναν ἔκθαμβοι, καὶ ἐπέμψαντες παραχρῆμα προσεκά-
λεσαν τὸν Δ. Τσάμην, ὅπως παραδώσωσι τὰς κλεῖς
τοῦ φρουρίου αὐτῷ, ἢ ὡς υἱὸν τοῦ Καρατάτου προε-
τίμησαν· ἢ ὡς ἐπιεικέστερον καὶ συμπαθῇ ἐξελέξαν-
το· ἡμεῖς τὸ δεύτερον ἀποδεχόμεθα, διότι εἰς πολ-
λὰς περιστάσεις ἐδείχθη συμπαθέστερος τοῦ πατρός
του· τοιοῦτον δὲ λέγουσιν οἱ Σκιαθιοὶ καὶ νῦν.

Ὁ δὲ Τσάμης δεξιόμενος τὴν πρόσκλησιν τῶν
Σκιαθίων ἐξῆλθε τοῦ προμαχώνος καὶ πρὸς τὸ φρού-
ριον ἐβάδιζεν, ἵνα τὰς κλεῖς αὐτοῦ λάβῃ· ἐνῶ δὲ ἐβά-
διζεν ἡπίως, ὁ Κωνσταντῖνος Παπᾶ Ἰωάννου εἶδεν
αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Καρπέτου καὶ πυροβολή-
σας ἐπιτυχῶς εὗρε τὸν Τσάμην παρὰ τῷ ὀμραλῷ
ἀριστερᾷ, ὅστις ἀγρίαν φωνὴν ἀφείς εἰς τοὺς στρα-
τιώτας του εἶπε «χαράμ νὰ σᾶς γένῃ, ὅσοι ἐράγατε
τὸ ψωμί τοῦ πατρός μου καὶ τὸ ἰδικόν μου, σπαθί

» βάλετε εἰς τοὺς Σκιαθήτας καὶ κάτω ἀπὸ τοὺς βρά-
 » χους κρημνίσαι τοὺς »· μετὰ δὲ τούτους τοὺς λό-
 γους καὶ ἀγγελιοφόρος εἰς τὸ Πατέρα του Καρατάσον
 ἐπέμφθη παραχρῆμα. Ὁ δὲ ἀκούσας τὸ ἀπροσδόκητον
 συμβάν εἰς τὸν υἱὸν του ἐπαράχθη, καὶ ὁλως ἔξω
 φρενῶν ἐγένετο, καὶ οὗτος μετ' ὀργῆς, ἀγανακτῆ-
 σεως μεγάλης καὶ θυμοῦ ἀλογίττου εἶπεν « ἀπὸ τρι-
 ῶν χρόνων καὶ ἐπάνω Σκιαθήτην νὰ μὴν ἀφήτετε,
 νὰ τοὺς ρίψετε ὅλους κάτω ἀπὸ τοὺς βράχους, ἐάν
 ἐσκοτώθηεν ὁ υἱός μου, ὁ Τσάμης ». Ποῦ ἰσχύς τοῦ
 ὄρκου; ποῦ ἡ δοθεῖσα υπόσχεσις ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐ-
 αγγελίου; τίς ἐνθυμεῖται αὐτήν; τίς φυλάττει
 τὸν ὄρκον; σπαθί κελεύει ὁ εἷς, κάτω ἀπὸ τοὺς
 βράχους βοᾷ ὁ ἄλλος· τρόμος καταλαμβάνει τοὺς
 Σκιαθίους. Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη αὐτῶν καὶ δὲν ἐπο-
 τέ τι, διότι ὁ διὰ τὰ πιστόλια ἐκ δέρματος πιυχω-
 τὸς ζωστήρ (τὸ λεγόμενον σελάχι, τόκος καὶ τὸ
 χαρμπί του) ἐμπόδισε τὴν ὀρμήν τῆς σφαίρας, ἔπι-
 εἰς τὸν ἐσωτερικώτερον ζωστήρα (χιμέρι) ἔπεσεν ἐπὶ
 ταλλήρου καὶ ἐστάθη, καὶ οὕτω τὸ ταλληρον ὠθήθη
 μικρὸν καὶ μετεβλήθη τοῦ μέρους ἐκείνου τὸ φυτι-
 κὸν τῆς σαρκὸς χροῶμα εἰς ἐρυθρομέλαν. Ὁ δὲ Τσά-
 μης ἀποδειλιάσας καὶ γυμνωθεὶς παρετήρησε τὸ
 τραῦμά του, καὶ ἀροῦ εἶδεν ὅτι δὲν ὑπῆρχε τοιοῦτόν
 τι, εἰρήνευσε καὶ συνῆλθεν ὅπως οὖν εἰς ἑαυτόν· ἔπει-
 τα εἷς τῶν προκρίτων ἐπὶ πινακίου προσήνεγκε τὰς
 κλεῖς, καὶ ἐπομένως εἰσῆλθεν ἐν πομπῇ εἰς τὸ Σκιά-
 θιον φρούριον (τὴν 14 Ἰουνίου 1826), ὅστις καὶ τὴν
 κάκωσιν τῆς προηγουμένης διατάξεώς του ἀνέστειλεν
 ἀμέσως· πλὴν ἔστησε δικαστήριον καὶ ἐδίκαζεν αὐτὸς
 ὡς ἠδούλετο, καὶ ὁδηγούμενος ὑπὸ τῶν ἐντὸς καὶ

τῶν ἐκτὸς αὐτοῦ φίλων ἐζήτει ἐπιμόνως νὰ εὕρῃ τὸν
 πυροβολήσαντα καὶ τὸν οἰκοδεσπότην τῆς οἰκίας,
 ἀφ' ἧς ἐπυροβολήθη, τὸν Καρπέτην· εὐτυχῶς ὁμως
 ἔλειπεν εἰς Σκόπελον, ἄλλως πολλὰ ἤθελε παθεῖν. Εἷς
 δὲ ἐκ τῶν Σκιαθίων προϋχόντων ἅμα εἰσῆλθον, παρε-
 κάλεσε τὸν νέον ἐξουσιασὴν καὶ κύριον τοῦ φρουρίου,
 Τσάμην, τὴν τιμὴν τῶν Σκιαθίων νὰ τηρήσῃ ἀπρόσ-
 βλητον, συνήνευσεν εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ προϋχον-
 τος καὶ ἀληθῶς τὴν ἐτήρησεν. Ὁ δὲ Γάτσος, ὁσάκις
 ἐγένετο λόγος περὶ τῆς κυριεύσεως τοῦ φρουρίου ἰσχυ-
 ρογνώμει, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω, καὶ οὐ μόνον ἰσχυ-
 ρογνώμει, ἀλλὰ καὶ προέτρπε τὸν Καρατάσον ν'
 ἀπέχῃ τῆς τοιαύτης ἀνοσίους πράξεως, λέγων « ἐν-
 » τροπή εἶναι, Μπράτιμε, νὰ πάρωμε τὸ Σκιαθή-
 » τικο κάστρο· μὴ τὸ κάμης, βρε Μπράτιμε, κατη-
 » γορία εἶναι ». Ὁ Καρατάσος ἠδυνάτει νὰ τὸν
 πείσῃ, τέλος εὗρεν αἰτίαν τινὰ κατ' ἐκείνας τὰς ἡ-
 μέρας, ἐν αἷς ἕκαμον ἀπόφασιν νὰ τὸ κυριεύσωσι,
 καὶ ἐπεμφεν αὐτὸν ἵνα μεταφέρῃ Τουρκαλθανούς τι-
 νὰς εἰς Τρίκερην, οὓς εἶχον συλλάβει καὶ ἐκράτουν,
 καὶ νὰ λάβῃ τὰ λύτρα αὐτῶν. Ὁ φρόνιμος καὶ σε-
 βαστὸς γέρων Γάτσος ἐπιστρέψας ἐκ τῆς ἀποστολῆς
 του εὗρε τὸ φρούριον κυριευμένον ὑπὸ τοῦ Καρατά-
 σου καὶ τῆς συντροφίας αὐτοῦ, ὀργισθεὶς λοιπὸν
 εἶπε « μπράβο, Μπράτιμε, πήρατε τὸ Σκιαθήτικο
 κάστρο »· μὴ ἔχων δὲ τί νὰ πράξῃ ὁ Γάτσος, ἔπεμ-
 φε καὶ οὗτος τινὰς ἐκ τῶν ἀνθρώπων του, κατέλαβεν
 οἰκίας τινὰς τῶν φίλων, καὶ τὰς ἔσωθεν ἐκ τῆς ἀρ-
 παγῆς καὶ τῆς λεηλασίας τοῦ Φραγκογιαννάκη καὶ
 τῶν ὁμοίων αὐτοῦ. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Τσάμης ἤρ-

ἔατο βασανίζειν καὶ ἀνηλεῶς μαστίζειν τὸν Ἡγούμενον τῆς μονῆς Κονιστρίας, Ἰωσήφ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Εὐγένιον, ἔθετε λίθους ἐπὶ τὰ στήθη αὐτῶν καὶ ἄλλα μαρτύρια ἐποίει, ἵνα τὰ χρήματα αὐτῶν μαρτυρήσωσι, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνεψιάς των γαμβρὸν Κ. Παπᾶ Ἰωάννου (α) ἐζήτει παρ' αὐ-

(α) Οὗτος ἐξῆλθε μετ' ἐπιμονῆς ἀπὸ τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Εὐγενίου καὶ ἄλλων, ἀλλὰ πρὶν νὰ εὐρεθῇ· ὁ Κ. Παπᾶ Ἰωάννου, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν θρασείαν ὀργὴν τοῦ Τσάμη, εὐρὼν βωπίον ἐν μέσῳ τοῦ φρουρίου ὑπάρχον, πλῆρες ὕδατος, καὶ κενώσας τὸ ὕδωρ ἐκρύβη ὑπ' αὐτό, καὶ διέμενον ἐκεῖ νυκθήμερα τρία ἄσιτος. Ἀγγελὸς τις ἀληθὺς ἐθάμβησε τοὺς ὀρθοκλήμους τῶν παρ' αὐτῷ ἀναβαινόντων καὶ καταβαινόντων στρατιωτῶν καὶ οὐχ ἡφατό τις τοῦ βωπίου. Διό δὴ ἐκ τῆς ἀσιτίας καὶ τῆς δίψης ἀποκαμῶν, νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐξήλθεν ἐκεῖθεν, καὶ μετέβη κρύφα εἰς τὴν ἐκυτοθυρίκιαν, τῆς γυναικὸς κοιμωμένης, καὶ ἔλαβε τὸ πυροβόλόν του· μετὰ δὲ πούτο εἰς ἑτέραν τινα οἰκίαν μετέβη καὶ ἐνεφανίσθη τῷ οἰκοδεσπότῃ αὐτῆς, τῷ εἶπεν ἀπὸ τῆς Θ. ὃν καὶ εἰς τὰ χεῖρά σου. Ὁ δὲ φοβούμενος τὸν Τσάμη (διότι οὗτος εἶχε διακινῶσαι εἰς πάντας τοὺς Σκιαθίους, ὅτι εἰς οὕτινος οἰκίαν ἤθελεν εὐρεθῆ, θέλει πάθει ὅ,τι καὶ ὁ πυροβολήσας, ἂν συλληφθῇ), ἅμα τὸν εἶδεν ἐμπροσθέν του τρέμων εἶπε « φύγε, φύγε » δώσας μόνον αὐτῷ ἄρτον. Ὁ δὲ Παπᾶ Ἰωάννου ἀκούσας ταῦτα « δὲν θέλω, εἶπεν, ἀλλ' ἐν κομμάτι σχοινίου δός μοι » ὁ δὲ ἔδωκεν αὐτό· καὶ λαθὼν ἀπῆλθε βίχ'· ἔπειτα δέσας ἄνωθεν τὸ σχοινίον καὶ κρεμασθεὶς ἀπ' αὐτοῦ κατέβη κάτω τοῦ βράχου γυμνὸς μὲ μόνον τὸ ὑποκάμιστον ἐκεῖ καὶ λέμβος τῶν πικρακαριῶν διέπλεον, ὅστις ἤκουσεν αὐτῶν εἰπόντων οἱ Σκιαθῆται πράγματα ῥίπτουν κάτω », καὶ οὕτω διέφυγε τῶν ὀνύχων τοῦ ζητούντος νὰ τὴν κατασπαράξῃ, καὶ ἐσώθη ἀπὸ τοῦ μεγύττου κινδύνου, ἐν ᾧ ἠπειλείτο ἡ ὑπερβίη καὶ ἡ ζωὴ του.

τῶν, Τσσαυτά εἰσι τὰ Σκιαθία. Ἐκράτησαν δὲ τὸ φρούριον τρεῖς περίπου μῆνες, ἕως οὗ ὁ Κωλέττης παρὰ τῆς Διοικήσεως σταλὲις, ἵνα τὰ ἐκεῖσε διαμένοντα στρατεύματα ἄρῃ καὶ ὀδηγήσῃ αὐτὰ εἰς ἑτέραν ἀνάγκην τοῦ ἔθνους, ἐξέδωκεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ πικρέδωκε τὸ φρούριον τοῖς Σκιαθίοις, λάρεις καὶ οὗτος ὀλίγην φρουρὰν πρόσκαιρον, καὶ οὕτως ἐμετριάσθησαν τὰ δεινὰ τῶν Σκιαθίων καὶ αἱ κακώσεις αὐτῶν.

(Μετὰ δὲ τὰ Σκιαθία ἔπεται ἡ κατὰ τῆς Ἀταλάντης ἐκστρατεία, καὶ ἔχει οὕτως. Ἡ Κυβέρνησις ἰδούσα τὴν ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ στενὴν πολιορκίαν καὶ τὸν κίνδυνον, ὃν ἔτρεχον αἱ Ἀθῆναι, σχεθεῖσα διώρισε τὸν Κωλέττην νὰ μεταβῇ εἰς τὰς Σποράδας νήτους, Σκύρον, Σκόπελον καὶ Σκιάθον, καὶ συνάξῃ πάντα τὰ ἐκεῖ διαμένοντα στρατεύματα, καὶ ἐκστρατεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ ἔλθῃ εἰς ἀντιπερισπασμὸν τοῦ Κιουταχῆ. Ὁ Κωλέττης ἐξέπλευσεν ἐκεῖθεν εἰς τὰς Σποράδας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ δύο πλοῖα, τῆς Μπουμπουλίνας καὶ τοῦ Γ. Λεμπέση, ἀμφότερα Σπετσιώτικα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐλιμενίσθη ἐν Σκύρῳ, εἰς ὃν καταβάττα ἡ Δημογεροντία τῶν Σκυρίων τὸν ἐπεσκέφθη· ἐνῷ δὲ συνδιελέγετο μετ' αὐτῆς περὶ τῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως ἐστράφη καὶ ἐλάλησεν ἰδίως τῷ Μ. Βαχλαμ. τάδε· « ἡ ἐκστρατεία αὐ- » τη, ἣν ἤδη ἐπιχειρῶ, δύο θέλει ἐπιφέρει καλὰ, τὴν » ἐκ τῶν νήτων ἄρσιν τῶν στρατευμάτων καὶ λύ- » σιν τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν· πλὴν ἡ Κυβέρ- » νησις δὲν μοὶ ἐχορήγησε τόσα μέσα, ὥστε νὰ » δυνηθῶ νὰ δικτηρήσω στρατόν. Διὸ καλὸν εἶναι, νο- » μίζω, νὰ συνέλθῃτε ἐκ τῶν τεσσάρων νήσων εἰς Σκό- » πελον καὶ συσχεφθῇτε περὶ τῶν μέσων τούτων, καὶ

» διορίσθητε εἰς ἐκάστην νῆσον ἔρκυν ἀνάλογον αὐ-
 » τῆς, ὅπως καὶ γὰρ δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου, τοῦ ἐράνου,
 » δυνῆθω νὰ τοὺς ξεκινήσω· καὶ σεῖς μὲν θέλετε ἀ-
 » νακουρισθῇ ἀπὸ τὰ καθημερινὰ βάρη τούτων, καὶ
 » τὸ ἔθνος θέλει ὠφεληθῇ ἐκ τῆς προθύμου συν-
 » δραμῆς σας ». Μετὰ δὲ τὴν προτροπὴν ταύτην ὁ
 Κωλέττης ἀπέπλευσεν ἐκ Σκύρου εἰς Σκιάθον. Καὶ
 οἱ μὲν Σκύριοι ἐπεμψαν παρευθὺς ὡς ἀντιπρόσωπον
 αὐτῶν εἰς Σκόπελον τὸν Μ. Βαρλαάμ. Ἄρα δὲ τῇ
 εἰς τὰ ἐκεῖσε ἀφίξει αὐτοῦ καὶ τὰ πλοῖα ἐκ Σκιάθου
 ἀφίχθέντα, ἅπερ εἶχεν ὁ Κωλέττης, ἔφερον καὶ ἀπε-
 βίβασαν τὸν Γρηγοράσκον Σοῦτσον, ἵνα τὸν Κωλέτ-
 την ἐν τῇ συσκέψει ἀντιπροσωπεύσῃ. Ἐγένετο δὲ
 ἡ σύσκεψις καὶ ὠρίσθη τὸ ποσὸν τοῦ ἐράνου εἰς
 τριάκοντα χιλιάδας γροσίων· διηρέθη εἰς τρεῖς με-
 ρίδας, καὶ δέκα πέντε μὲν χιλιάδας ἐπεβλήθη νὰ
 πληρώσῃ ἡ Σκόπελος, ἑπτὰ καὶ ἡμισείαν ἡ Σκύρος,
 καὶ ἑπτὰ ἡμισείαν ἡ Σκιάθος μετὰ τῆς Ἀλοννήσου
 (Ἡλιοδρομίων)· καὶ οὕτω διελύθησαν ἐκ τῆς συσκέ-
 ψεως, καὶ ἕκαστος ὤρειλεν ἤδη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν
 ἑαυτοῦ νῆτον καὶ πατρίδα, ἣν ἀντεπροσώπευε, καὶ
 κοινοποιήτῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συσκέψεως.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ ἐκ Σκοπέλου ὁ ἀντιπρόσω-
 πος Σκύρου Μακάριος ὁ Βαρλαάμ, ὁ Γρηγοράσκος
 Σοῦτσος προσεκάλεσεν αὐτὸν καὶ ἐσύσταινεν αὐτῷ
 τὸν ἐκ Πάργης Σταμάτιον Μάστρακα ὡς διοικητὴν,
 ὑπὸ τοῦ Κωλέττου διορισθέντα εἰς Σκύρον, καὶ λα-
 βόντα παρ' αὐτοῦ τὰς ἀνηκούσας ὁδηγίας· εἶπε συγ-
 χρόνως πρὸς αὐτὸν νὰ τὸν βοκῇ καὶ τοῦ κάμνῃ καὶ
 τὸν γραμματέα. Παρετήρησε προσέτι αὐτοῖς, ὅτι,

ἀμφότεροι ὀφείλουσι νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀλόννησον
 καὶ Σκάντζορα, ὅπως στήσωσιν ἐκεῖ τηλεγρά-
 φους· ἀλλὰ τίς ἐγίνωσκε νὰ συστήσῃ αὐτούς; οὐδὲ
 τὸ ὄνομα καὶν αὐτῶν ἐγινώσκετο ἀληθῶς· μετέβησαν
 λοιπὸν, καὶ ἐκεῖθεν διήλθον εἰς Σκύρον. Μετὰ παρέ-
 λευσιν δὲ ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς των, ὁ
 Κωλέττης ἐκ Σκιάθου ἔστειλεν ἔντονον διαταγὴν τοῖς
 Σκυρίοις αἰτῶν τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου εἰς τὸν
 Μάστρακα· οὗτος δὲ ἐκελεύετο νὰ θέσῃ φρουρὰν ἐκ
 τῶν ἐν Σκύρῳ διαμενόντων στρατιωτῶν. Ἡ διαταγὴ
 τοῦ Κωλέττου εἰσηγητὰς εἶχεν ἐκ τῶν ἐν Σκύρῳ
 διαμενόντων ὀπλαρχηγῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἡγούμενος
 τῆς μονῆς ἦν μετ' αὐτῶν, Νεόφυτος ὁ Κρήσιος.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὰ τῆς διαταγῆς τοῦ
 Κωλέττου καὶ τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας αὐτοῦ,
 παρενείρωμεν ὥδε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰω. Ρούκη κυ-
 ρίευσιν τοῦ Λυκομιδείου φρουρίου Σκύρου, συμβῆ-
 σαν κατὰ τὸ 1824. Ὁ Ρούκης καὶ ὁ Σταῦρος Βα-
 σιλείου μεθ' ἱκανῶν ἀπέβησαν ἐν Σκύρῳ μετὰ τὴν
 δευτέραν καταστροφὴν τῆς Εὐβοίας, καὶ διήγον ὁ-
 πωσοῦν καλλήτερα ἄλλων τινῶν μετὰ τῶν Σκυρίων.
 Ὁ Βάστος ἐκρατεῖτο ἔξω τῆς πόλεως, εἰς τὰ Ἡω-
 ριά, ὡς ἄρπαξ θεωρούμενος, καὶ δὲν ἐπλητρίαζεν εἰς
 τὴν πόλιν, ἀν καὶ εἶχεν ἀρκετοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν
 του. Οἱ δὲ Σκύριοι οὐδεμίαν ἔχοντες ὑποψίαν ἀπὸ
 τοῦ Ρούκη κατεγίνοντο ἔξω, οἱ μὲν εἰς τὴν κτηνο-
 τροφίαν, οἱ δὲ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων,
 καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλα ἐπωφελεῖ ἔργα, ἵνα δι' αὐτῶν
 καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς διαμένοντας στρατιώτας θρέ-
 ψωσιν. Ὁ Ρούκης ἐπονηρεύθη τὴν κυρίευσιν τοῦ

φρουρίου, ἣν καὶ ἐπέτυχεν καιροφυλακτῆσας λοιπὸν εὗρε κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν· καὶ ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι καὶ τὸ φρούριον ὀλίγους εἶχε φρουροὺς εἰς τὴν πύλην, καὶ τούτους ὑποσκελίσας τὸ κατέλαβε, καὶ ἔθεσε παραχρῆμα τὴν ἑαυτοῦ φρουρὰν εἰς τὴν πύλην, συγκειμένην ἐκ τεσσαράκοντα στρατιωτῶν· χωρὶς ὅμως νὰ προβῇ περικτέρω καὶ κρούσῃ τὴν θύραν θύραν τινός. Τὶ δὲ ὑπέκρυπτεν ἡ κυρίευσίς τοῦ φρουρίου; ὁ Ῥούκης ἐγίνωσκεν· ὁ ἴδιος δὲ ἔχων πεντήκοντα περίπου κατέσχε τὴν μονὴν, τὸν Ἅγιον Γεώργιον. Ὁ δὲ Γ. Καρτάλης εἰδὼς τὸν ἀπατηλὸν τοῦ Ῥούκης τρόπον ἐσκέπτετο πῶς νὰ τὸν ἐκβάλῃ ἐκ τοῦ φρουρίου ἄνευ πολλῶν θυμάτων, καὶ, εἰ δυνατόν, οὐδενὸς τοιαύτου. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεννοήθη μετὰ τοῦ Σταυροῦ Βασιλείου τοῦ ἐν τῇ πόλει διαμένοντος καὶ τοῦ ἐν τοῖς Ἡωρίοις Βάσπου, παρ' ὧν καὶ συνδρομὴν ἤτήσαστο, οἵτινες τῷ ὑπεσχεθῆσαν τοιαύτην· δευτέρον μετῃμυρίεζε καθ' ἑκάστην διὰ γυναικίων ἐνδυμάτων Σχυρίους τινάς, καὶ ἐκ διαλειμμάτων εἰσάγων αὐτοὺς κατ' ὀλίγους εἰς τὸ φρούριον, τοὺς ἐτοποθέτει εἰς οἰκίας ἐντὸς αὐτοῦ. Οἱ δὲ φρουροὶ τῆς πύλης οὐδόλως ἐννόησαν τὸ Καρτάλειον μηχανεῦμα. Ἀφοῦ δὲ συνηθροίσθησαν ἕως ἐξήκοντα, ὠπλίσθησαν καλῶς, καὶ κατέλαβον τὰς παρὰ τὴν πύλην τοῦ φρουρίου ὁδοὺς καὶ τὴν ἄνω τῆς πύλης οἰκίαν τοῦ Καρτάλη, καὶ αἰφνης παρουσιασθέντες εἶπον «κάτω τὰ ὅπλα». Οἱ δὲ φρουροὶ ἰδόντες ἑαυτοὺς ὡς εἰς πολιορκίαν, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ μένωσιν εἰς τὴν πύλην, καὶ ἄκοντες ἀπεσφύρθησαν εἰς τὴν μονὴν, ἐν ᾗ καὶ ὁ Ῥούκης διέμινε, καὶ οὕτως εὐκόλως τοὺς ἐξέβαλον ἐκεῖθεν,

καὶ ἐγένοντο κύριοι τοῦ φρουρίου καὶ αὐθις οἱ Σχύριοι. Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ μέιναντες κύριοι ἐποίησαν σημειὸν τῷ Βάσσῳ εἰς τὰ Ἡωριά, ὅστις ἐσπευσεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἔθεσαν εἰς πολιορκίαν τὸν Ῥούκην ἐν τῇ μονῇ, ἐκ μὲν τῆς πόλεως ὁ Βάσπος, ἐκ δὲ τοῦ φρουρίου οἱ Σχύριοι. Ὁ δὲ Ῥούκης ἦλθεν εἰς ἀμνηχανίαν καὶ μὴ ἔχων τί νὰ πράξῃ, ἐπεκαλίσθη ἐξωθεν εἰς βοήθειάν του τὸν Σταῦρον Βασιλείου, λέγων αὐτῷ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἰσοδὸν τοῦ Βάσπου, ἐπειδὴ τοῦτον ἐνόμιζεν, ὅτι εἶναι βοηθὸς αὐτοῦ ἔτι· ἀλλ' οὗτος ἠρνήθη νὰ δώσῃ βοήθειαν, εἰπὼν «οὔτε κατὰ τοῦ Βάσπου κινεῖμαι, οὔτε κατὰ τῶν Σχυρίων». Ὁ Ῥούκης οὖν ἀκούσας ταῦτα καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀνθέξῃ ἐν τῇ μονῇ, ἐξῆλθε καὶ ἀπ' αὐτῆς καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀνεχώρησεν ὁλως μετὰ τῶν ὁπαδῶν του ἐκ τῆς Σχύρου· καὶ οὕτως ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐτελείωσεν ἡ κυριότης τοῦ Ῥούκη καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ. Ἐπάνειμεν δὲ ἤδη ἐπὶ τὴν διαταγὴν τοῦ Κωλέττου.

Ὁ Στ. Μάστρακας προείπομεν ὅτι εἶχε διακοινώσει τοῖς Σχυρίοις τὴν διαταγὴν τοῦ Κωλέττου αἰτῶν νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν κατὰ γράμμα ἐννοίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου τοῦ ἐκτελέσῃ τάχιστα. Οἱ δὲ Σχύριοι συσχερθέντες ἀπήντησαν οὕτω «πάντα » τὰ ἡμῶν, οἰκίας καὶ ἄλλα, ἔχουσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν οἱ διαμένοντες ὧδε (στρατιῶται) καὶ τὰ νέονται· τοῦτο μόνον ἔχομεν καὶ τηροῦμεν ὡς ἔσουλον τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως ἡμῶν, καὶ αὐτὸ ζητεῖτε νὰ μᾶς τὸ ἀφηρέσητε· ἡμεῖς δὲν τὸ παραδίδομεν, καὶ ἵνα μὴ φανῶμεν ἀπειθεῖς τῇ

» τοῦ Κωλέττου διαταγῇ δεχόμεθα ὑμᾶς ὡς φρου-
 » ραρχον, οὐχὶ δὲ καὶ φρουρὰν ξένην νὰ θέσητε ».
 Ὁ δὲ Μαστρακὺς ἀκούσας ταῦτα ἐσίγησε μὲν, ἀλλ'
 ἔγραψε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἀ-
 πείθη ὁ Γρηγοράσκος Σούτσος ἐν Σκυρῷ σὺν ἑκατὸν
 στρατιώταις, καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν πόλιν εἶπεν, ὅτι ἐ-
 στάλη ὑπὸ τοῦ Κωλέττου εἰς τὴν ὑπερτάτην Διοί-
 κησιν δι' ὑποθέσεις αὐτοῦ, πλὴν ἐκ τοῦ καιροῦ ἐμ-
 ποδιᾶται· οὐκ ἀπὸ τοῦ καιροῦ, ἀλλ' ἀπὸ τινος Κω-
 ληττικοῦ πονηρεύματος, καὶ ἰδοὺ πρόχειρον τοῦτο.
 Ἦν δ' ἐπιούσαν ὁ Γρηγοράσκος ἐκπληρῶν τὰ τῆς
 ἀποστολῆς του κοθήκοντα ἐξέδοτο μυστικὰς διατα-
 γὰς εἰς τὸν Γ. Ζορμπᾶν, τὸν Α. Βασιλείου καὶ τὸν
 Ζήτην, σύγγαμβρον τοῦ Λιακοπούλου, ἀγορεύων
 δι' αὐτῶν, ὅτι τὴν αὔριον νὰ ἦναι πάντες ὠπλισμένοι
 καὶ ἑτοιμοὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ πρόσκλησιν· πρὸς
 τί ἄρα ἐσκόπει ὁ ἐφοπλισμὸς αὐτῶν καὶ ἡ πρόσκλη-
 σις τῆς αὔριον; πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πρώτης διατα-
 γῆς τοῦ Κωλέττου, ὃ ἐστὶ τὴν κυρίευσιν τοῦ φρου-
 ρίου. Ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ τῶν Σκυρίων εἶδε τις μίαν
 τῶν μυστικῶν διαταγῶν του, καὶ τὸ μυστήριον ἀνε-
 καλύφθη, καὶ μετέβη εἰς τὰ ὦτα τῆς Δημογερον-
 τίας, καὶ οὕτως ἐματαιώθη τὸ σχέδιον καὶ ὁ στοχα-
 σμός. Τὴν δὲ αὔριον ἐτέρῳ ἐχρήσατο τεχνάσματι,
 ἥτοι ἐπεμψε τὸν ὑπασπιστὴν αὐτοῦ, οὕτως εἰπεῖν, εἰς
 τὴν μονὴν, τὸν Ἅγιον Γεώργιον, καὶ ἀνήγγειλε δι' αὐ-
 τοῦ τῇ Δημογεροντίᾳ τάδε· «ἐπειδὴ ὁ καιρὸς εἶναι εὖ-
 » διος σήμερον, καὶ ὁ Σούτσος προτίθεται ν' ἀπέλθῃ
 » εἰς Αἴγινα, ἐπιθυμεῖ νὰ ἔλθῃ μεθ' ὅλων τῶν συν-
 » οδῶν του ν' ἀκούσῃ παράκλησιν καὶ ψαλῆ καὶ

» ἀγικισμός· ὥδε δι' αὐτὸν πρὸς εὐχὴν ». οἱ δὲ ἐδέ-
 » ξαντο καὶ εἶπον «μάλιστα» μετὰ δύο ἢ τριῶν δι-
 » νათαι νὰ ἔλθῃ, ὅταν ἐπιθυμῇ μετὰ πολλῶν ὁμῶς
 » οὐχὶ ». καὶ διὰ τούτου οὐκ ἠδυνήθη νὰ καταρθώ-
 σῃ τι ἐννόησαν, ὅτι τὸ μυστικόν του δὲν ἦτο πλέον
 μυστικόν, ἀλλὰ κοινόν. Μετὰ δὲ τὴν ἀποτυχίαν τῶν
 δύο προτέρων στοχασμῶν του, τρίτον σκεψάμενος
 ἀπεράτισε, νὰ συλλάβῃ τὴν Δημογεροντίαν, εἰ δυνη-
 θεῖν, ὅστις καὶ διὰ προφορικῆς διαταγῆς του προσ-
 ἐκάλει αὐτὴν ὀναματῖ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸν Μ.
 Βαρλαάμ, τὸν Γ. Αὐλωνίτην, τὸν Δ. Τσικούρη καὶ
 τὸν Κ. Σμπούνου, λέγων ὅτι ἔχει διαταγὰς τοῦ Κω-
 λήττου νὰ τοῖς διακοινώσῃ. Οἱ Δημογέροντες ἐξανέ-
 στησαν, καὶ μέχρι τῆς πύλης τῆς μονῆς ἐσώθεν κα-
 τέβησαν. Ἐκεῖ συσκαρθέντες ὑπώπτευσαν, ὅτι τρέχει
 τι, καὶ ἐτράφησαν ὀπίσω, καὶ φρουρὰν εἰς τὴν πύλην
 τῆς μονῆς ἔθεσαν παραχρῆμα, ἕως τριάκοντα. Ὁ
 Βαρλαάμ ἀποτολμήρας μόνος ἐπορεύθη εἰς τὸν
 Σούτσον, εὗρε δὲ ἐκεῖ καὶ ὀπλαρχηγούς καὶ στρατιώ-
 τας συνηγμένους ἱκανούς, ἕως διακοσίους. Ὁ Σούτσος
 ἀπέρριψε τὸ προσωπεῖον, ὅτε εἶδε τὸν Βαρλαάμ ἐνώ-
 πιον του, καὶ ἤρξατο λέγων αὐτῷ «εἰπέ τοῖς συμ-
 » πολίταις σου νὰ παραδώσωσι τὸ φρούριον. » ὁ δὲ
 οὐδόλως προτείχε τῇ προτροπῇ, καὶ ἤρνετο τὴν παρά-
 δοσιν. Ἐξῆλθον οὖν ἀμρότεροι ὅτε Σούτσος καὶ ὁ Βαρ-
 λαάμ, καὶ ἐπορεύοντο νὰ εἰέλθωσιν ὁμοῦ εἰς τὸ φρούριον·
 ἀλλὰ μικρὸν προῦθησαν καὶ τὶς μυστικὰ ἐλάλησεν εἰς
 τὸ οὖς τοῦ Σούτσου· τούτου δὲ νεύμα ποιήσαντος τοῖς
 στρατιώταις, ἤρπαντο τὸν Βαρλαάμ καὶ τὸν ἔθεσαν
 εἰς φυλακὴν ἐν ὑπογείῳ. Τότε ἐνόησαν τὸν κύριον

σκοπὸν τῆς εἰς Σκύρον ἀποβάσεως τοῦ Σούτσου. — Μετὰ δὲ τὴν φυλάκισιν τοῦ Βαρλαάμ ὁ Σούτσος μετέβη εἰς τὸ φρούριον μετ' ὀλίγων, καὶ ἔλαβε παρὰ τῶν Δημογερόντων τὸ ἔλλειμα τοῦ ἐράνου. Ὁ δὲ πεφυλακισμένος διὰ τοῦ ἀδελφοῦ του παρεκάλεσε τὸν Ζορμπᾶν νὰ μεσιτεύσῃ, ὅπως ἐκβλήθῃ τῆς φυλακῆς. Ὁ δὲ Γ. Ζορμπᾶς προσέφερε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν γεῦμα εἰς τὸν Σούτσον, μετὰ δὲ τὸ γεῦμα πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐμήνυσε νὰ τὸν ἐκβάλῃ τῆς φυλακῆς· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν διίσχυρισθεις οὐκ ἐξέβαλεν αὐτόν, εἴτα ὁμως περὶ τὴν 10. ὥραν τῆς νυκτὸς τὸν ἀπεφυλάκισε. Ἡλὶν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἔγραψε διαταγὴν τοῖς Σκυρίοις ἔτι ἐντονοτέραν, δι' ἧς ἐδίδεν ἐξ ὥρων προθεσμίαν καὶ μετ' αὐτὴν τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου ταχέως ἐπέταττεν ἔχων ἅμα ἐπισυνημμένον καὶ ἀντίγραφον προκηρύξεως τῆς πολιορκίας καὶ λέγων τάδε δι' αὐτοῦ. « ἂν ἐντὸς τῆς ῥηθείσης προθεσμίας » δὲν μοὶ παραδοῦσιν αἱ κλεῖς τοῦ φρουρίου, τὸ » φρούριον θέλει τεθῇ εἰς στενὴν πολιορκίαν διὰ τε » ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, καὶ συλλογισθῆτε, διότι ἡ » ζωὴ σας καὶ ἡ περιουσία σας θέλουσι μείνει εἰς τὴν » διάκρισιν τῶν διημερευόντων εἰς τὴν πολιορκίαν » στρατιωτῶν, τὸ δὲ φρούριον θέλει καταντήσῃ τὰ » φος οἰκτρὸς τῶν κατοίκων αὐτοῦ. » Καὶ ἀληθῶς παρελθούσης τῆς προθεσμίας διετάρχησαν οἱ ἐφεξῆς ὀπλαρχηγοί, ὁ Ζήσης καὶ ὁ ἈΘ. Βασιλείου, νὰ ἐκτελέσωσι τὰ τῆς προκηρύξεως, οἵτινες ἐξετέλεσαν αὐτὰ παραχρῆμα καὶ ἔθεσαν εἰς πολιορκίαν τὸ φρούριον, καὶ ἔφερον ἐν κανόνιον, ὅπερ ἔστησαν ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῆς μονῆς· τὸν δὲ διὰ θαλάσσης ἀποκλεισμένον κατέλαβον τρία περάματα. Οἱ δὲ πολιορκούμενοι ἐ-

σχέποντο τί ποιητέον, ὅπως λύσωσι τὴν πολιορκίαν· ἀπεράσισαν οὖν διὰ σχοινίου νὰ δέσωσι τὸν Βαρλαάμ ἄνωθεν καὶ νὰ τὸν καταβιβάσωσι νυκτὸς ἐκ τοῦ ὀπισθεν μέρους τοῦ φρουρίου, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ὁ δὲ καταβιβασθεὶς ἔπρεχε κρυφίως ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα ἕως οὗ εὔρε πλοῖον, καὶ διήλθεν ἐν πρώτοις εἰς Ἀνδρόν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λίγιναν, ὅς τις ἔδωκεν ἀναφορὰν εἰς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν· τὴν δὲ διαταγὴν καὶ τὸ ἀντίγραφον τῆς προκηρύξεως, ἀφοῦ τὰ ἔδειξεν εἰς τινα μέλη τῆς Διοικήσεως, τὰ ἐφύλαξεν. Ἡ δὲ Διοίκησις μαθοῦσα τὰς πράξεις τοῦ Κωλέττου ἐξέδωκε διαταγὴν παραχρῆμα πρὸς λύσιν τῆς πολιορκίας, δι' ἧς καὶ τὸν Κωλέττην ἐπέπληττε λέγουσα, ὅτι ἐσάλπισεν αὐτοῖσι ἵνα συνάξῃς τὰ στρατεύματα καὶ ἔλθῃς πρὸς βοήθειαν τοῦ φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν καὶ λύσιν τῆς πολιορκίας αὐτοῦ, καὶ ὅχι νὰ θέσῃς εἰς πολιορκίαν τὸ φρούριον τῆς Σκύρου, τὸ ὁποῖον ζητεῖς νὰ κυριεύσῃς. Ὁ δὲ Βαρλαάμ ἐγνωστοποίησεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Δημογεροντίαν Σκύρου καὶ τὸν Ζορμπᾶν, ὅτι ἡ Διοίκησις ἐξέδωκε διαταγὴν, δι' ἧς διατάττει ταχεῖαν τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας. Ὁ δὲ Ζορμπᾶς μαθὼν τοῦτο ἐκινήθη παραχρῆμα, καὶ ἐπέπεσε κατὰ τῶν πολιορκητῶν τοῦ φρουρίου· ἀφοῦ δὲ εἶδε καὶ τὸν προφανὴ κίνδυνον τῶν πολιορκουμένων καὶ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν, τοὺς διέλυσε καὶ τοὺς διεσκόρπισεν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθησαν· καὶ οὕτως ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ ἐσώθη τὸ φρούριον ἀπὸ τῶν ἐνύχων τοῦ Κωλέττου καὶ τῶν ἐπομένων δυστυχιῶν. Ἡ πολιορκία αὐτὴ διήρκεσεν ἡμέρας εἴκοσι καὶ πέντε, καὶ ὁ λύσας αὐτὴν ἐπηνέθη ὑπὸ πολλῶν καὶ τῆς Διοικήσεως.

Ὁ Κωλέττης διαμένων ἐν Σκιάθῳ ἡτοίμαζε τὰ

τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας ἀναγκαῖα. Προκαλεῖ
 πρῶτον πάντας τοὺς ἐν Σκιάθῳ διαμένοντας ὀπλαρχηγούς, καὶ συσθροίζονται πάντες· εἰσι δὲ οἱ ἐφεξῆς.
 Ὁ Καρατάσος, ὁ Γάτσος, ὁ Δ. Γκάκης, ὁ Ἰω. Βελέντζας,
 ὁ υἱὸς τοῦ Μικρολάνη ἐκ Σεβδῶν (Ἀρχοντόπουλος), ὁ Κ.
 Φραγκογιαννάκης, ὁ Σάββας Βούλγαρης, ὁ Ναούμ, ὁ
 Εὐστράτιος, ὁ Ἀποστολάκης, ὁ Καλαμίδας καὶ ἄλ-
 λοι ἐκ Σκιάθου· ὁ δὲ Κ. Δουμπιώτης, ὁ Μπίνος,
 ὁ Ἀγγεῖλος Συκιώτης καὶ ἄλλοι ἐκ Σχοπέλου. Οἱ
 ὀπλαρχηγοὶ οὗτοι ὠδήγουν χιλίους καὶ ἐπέκεινα
 στρατιώτας, ὡς διευθυντὴς μὲν τῆς ἐκστρατείας ταύ-
 τῆς ὁ Κωλέττης ἦν, ὡς ὀπλαρχηγὸς δὲ ἀνώτερος
 ὁ Γάτσος διορίσθη ὑπ' αὐτοῦ, διότι ὁ Καρατάσος οὐ
 συμφώνει μετὰ τοῦ Κωλέττου· τί δὲ ὑπῆρχε μεταξὺ
 τῶν δύο καὶ ἐδιχόνουν, ἀγνωστον· τὴν διχοφροσύνην
 τῶν οἱ περὶ αὐτοὺς γνωρίζουσιν. Ἀλλὰ πάντες οὗτοι
 ἐξέπλευσαν τοῦ λιμένος τῆς Σκιάθου καὶ κατέπλευ-
 σαν εἰς τὸ Ἀταλάντονήσιον, κατὰ τὰ τέλη τοῦ Σε-
 πτεμβρίου τοῦ 1826 ἔτους· διαπλέοντες δὲ εἰς Ἀτα-
 λάντην προτήγγισαν εἰς τὸ χωρίον τῆς Εὐβοίας,
 τὰ Γιάλτουρα, ἐν οἷς πολλὰ ἐπραξαν ἀνομή-
 ματα, οἷον ἀρπαγὰς καὶ ἄλλα· κατ' ἐξοχὴν δὲ
 ὁ Ἀγγεῖλος πᾶσαν τὴν κακοήθειάν του ἔδειξε, ὡς
 καὶ ἐν τῇ Καρυστίᾳ, ὅτε ἦτο μετὰ τῶν Ὀλυμπιτῶν
 κατὰ τοῦ Κριεζώτου· ἀλλ' ἦσαν καὶ τὰ τελευταῖα
 του. Καὶ πρῶτος πάντων, πρὶν ἢ ἀριχθῆ καὶ λιμενι-
 σθῆ τὸ πλοῖον (ἡ γολέτα τοῦ Σταματίου Ἀστέρη ἐκ
 Κύμης ἦν, ἃν δὲν μὲ λανθάνει ἡ μνήμη) τὸ φέρον τὸν
 Καρατάσον καὶ Δουμπιώτην, ὁ Γάτσος (α) ἀπέβη ἐπὶ

(α) Πρὸς πάντα τὸν πλοῖον τινὰς τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ

τῆς ξηρᾶς, καὶ μετὰ τινῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν
 ὤλεσε παραχοῆμα εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀταλάντης,
 ἣν ἐκράτουν ἑκατὸν πεντήκοντα Τουρκαλθανοί· καὶ
 χωρὶς νὰ περιμείνωσι τοὺς ἄλλους, τὸν Καρατάσον
 καὶ τὸν Δουμπιώτην, τοὺς ἐπολιορκῆσαν ἐν αὐτῇ,
 μαχόμενοι μέχρι τῆς ἐσπέρας. Καὶ νυκτὸς ἐπελθού-
 σης, ἀπεσύρθησαν τῆς μάχης καὶ ἤρξασθον νὰ
 κρατήσωσι τοὺς Τουρκαλθανοὺς εἰς πολιορκίαν μό-
 νον οἱ ἐφεξῆς ὀπλαρχηγοί, ὁ Μπίνος καὶ ὁ Βε-
 λέντζας· τοῖς δὲ ἑτέροις παρετήρησαν « ἄλ-
 » λα μέρη νὰ προκαταλάβωσι καὶ προσέχητε μὴ
 » ἐπικουρία τις ἔλθῃ ἐκ τινος μέρους· τοῦτους τοὺς
 » φυλάτταμεν ἡμεῖς, καὶ μὴ φοβεῖσθε ». Οἱ δὲ ἀπο-
 συρθέντες τῆς πολιορκίας καὶ σκερθέντες ἐπεμφαν
 τὸν Κ. Φραγκογιαννάκην μὲ εἴκοσι πάντες ἄλλους ὡς
 σκοπόν. Τὴν δὲ πρωίαν πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἡ ἀνατολὴ
 τοῦ ἡλίου, ἐπιδράμον αἰφνιδίως κατὰ τῶν Ἑλλήνων
 ὁ Μουστάμπεης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Καρυφίλ-
 μπεη, ἔχοντες ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν δεκακοσίων πε-
 ρίπου Τουρκαλθανοὺς πεζοὺς τε καὶ ἵππεῖς στρα-
 τιώτας. Ὁ δὲ σκοπὸς Κ. Φραγκογιαννάκης δὲν ἐ-
 φάνη που· ἡ ἐκρύβη ὑπὸ φόβου, ἀποῦ εἶδε τοσοῦτους
 ἢ δὲν προῦλαβε νὰ εἰδοποιήσῃ. Τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐπικου-

στρατιωτῶν ἐκ τῆς διχοφροσύνης τῶν δύο κινούμενοι ἔλεγον
 τῷ γέροντι Γαττῷ « νὰ σε κἀμωμεν ὀπλαρχηγόν », ἃν καὶ
 εἶχε διορισθῇ ὡς τοιοῦτος· αὐτὸς δὲ ἀπάντηα ταπεινοφρονῶν
 « ἐγὼ εἰμαι γέρον, τί τὰ θέλω αὐτὰ τόρα »· « διὰ τί μή-
 πως; αὐτοὶ ὅπου εἶναι ἔπασαν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὅμι » κ.λ.
 Λέγεται δὲ, ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔλαβε τὸ ὄπλον εἰς τὰς χεῖ-
 ράς του, ἐν διαφόροις καιροῖς καὶ μάχαις, δεκαοκτὶς ἐ-
 τραυματίσθη.

ρίας τῶν πολιορκουμένων κατετάραξε τοὺς Ἕλληνας, διότι εὗρεν αὐτοὺς ἀνετοιμούς, καὶ ἐβλήθησαν εἰς ἀταξίαν, καὶ διεσκορπίσθησαν τῇδε καὶ καίσε.

Ἀφοῦ δὲ ἐβῆκεν εἰς τὴν Ἀταλάντην ὁ Μουστάπαης, ἐμψυχωθέντες οἱ πολιορκούμενοι ἐξῆλθον ξιφῆρεις, καὶ ὁρμήσαντες κατὰ τῶν Ἑλλήνων κατεδίωκον αὐτοὺς. Ὁ Γάττος δὲ μὴ δυνηθεὶς ποῦ νὰ καταλάβῃ θέσιν ἀπρὸς τὴν δι' αὐτὸν καὶ ἀντισταθῇ, ὥπισθοπόρει· καὶ ὁπισθοπορῶν εὗρέθη εἰς ἐκκλησιδίον, τὸ ὅποιον προῦλαβε καὶ κατέλαβε, καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς αὐτοῦ μετ' ἑτέροισι, τὸν Ἀγγεῶν Συκιώτην, τὸν Εὐστράτιον, τὸν Πιερὴν Βούλγαρην καὶ ἄλλους, ἐξ οὗ καὶ ἤρξατο μάχεσθαι ἀπὸ τῆς 8ης ὥρας π. μ. μέχρι τῆς ἐσπέρας. Οἱ πλείστοι Τοῦρκοι συνήχθησαν ἔξωθεν καὶ περίξ τοῦ ἐκκλησιδίου, καὶ ἐμάχοντο πεισματωδῶς κατὰ ἐλαχίστου καὶ δυσαναλόγου ἀριθμοῦ Ἑλλήνων· ἀλλὰ καὶ τοιοῦτοι ὄντες οἱ Ἕλληνες γενναίως ἐνεκαρτέρουν ἀντιμαχόμενοι ἔσωθεν. Ὁ δὲ γέρον Γάττος ὁδηγῶν καὶ διοικῶν τοὺς ἐταίρους του εἶδε Τοῦρκον πλησιάζοντα πρὸς τὸ ἐκκλησιδίον, σημαιοφόρον, καὶ πηγνύοντα τὴν ἱστὸν τῆς σημαίας ἔξωθεν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ὅ,τι καὶ εἰς τὸ Ἐβριόκαστρον τῆς Σκιάθου μαχόμενος καὶ ὑπερασπιζόμενος τὸν προμαχῶνά του, καὶ ἰδοὺ τίθημι τοὺς ἀπλουστάτους ἐκείνους καὶ ἀφελεῖς λόγους τοῦ ἥρωος Γάττου εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ « . . . . τὸ μᾶν σὰς κοττο . . . . ἐδῶ μέσα θὰ λυώτῃ τὸ κεφάλι μου »· εἰς δὲ τὸ ἐκκλησιδίον πολιορκημένος ὢν, ὅτε εἶδε τὸν σημαιοφόρον πηγνύοντα τὴν σημαίαν του, παρ' αὐτῷ εἶπε καὶ τούτους « φέρε τὸ τουφέκι » μου ἐδῶ (διότι οἱ περὶ αὐτὸν τὸν ἐμπόδιζον λέ-

» γοντες· ἡσυχάζε σὺ, Γάτσο, καὶ ἡμεῖς μαχόμεθα·
» μικρὸν ἦν τὸ ἐκκλησιδίον καὶ μόλις ἐχώρουν ἑ-
» γὼ εἰς τὰ νιάτα μου κόττυφα σ' τὰ παντὶ του
» (εἰς τὸ πτερόν) σλότονα, καὶ ἐτοῦτο τὸ παλῆν
» Τοῦρκο (τὸν σημαιοφόρον) δὲν ἔμπορῶ νὰ τὸ
σκοτώνω τώρα » πυροβολήσας καὶ ἀληθῶς τὸν ἀ-
φῆκε χαμαὶ νεκρόν. Ὁ δὲ Μπίνος καὶ οἱ ἄλλοι ἄλ-
λην ἔλαβον ὁδόν, καὶ ὁ Βελέντζας ἄλλην, ὅστις ἀ-
πὸ μιᾶς ἐπληρώθη κατ' ἀμφοτέρους τοὺς μηρούς·
ἐνῷ δὲ ὤθευε νὰ σώσῃ ἑαυτὸν, εὔρε καὶ ἕτερον βα-
ρύτερα πληγωμένον κατὰ τὴν ὠμοπλάτην, τὸν Ἰω-
άννην Παρίτην Σκιάθιον (ὅστις τὸν παρεκάλεσεν,
εὖν δύναται νὰ τὸν βοηθήτῃ, εἰ δὲ μὴ νὰ κόμψῃ τοῦ-
λάχιστον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἵνα μὴ τὸν συλλάβωσι
ζῶντα οἱ ἐχθροί), ὃν καὶ ἐβοήθησε. Τούτους δὲ ἶδεν
ἀναχωροῦντας εἰς Ἀραψὶ ἵππευς, ὅστις καὶ ἐστρε-
ψε κατ' αὐτῶν ὁ Βελέντζας ἀφήσας χαμαὶ ἐν λάκ-
κῳ ὕδατος τὸν πληγωμένον εἶπε, « στάσου σὺ ἐδῶ,
καὶ εἰάν ἐγὼ σωθῶ, καὶ σὺ θέλεις σωθῇ »· ἀποσυρθεὶς
λοιπὸν μικρὸν ἀπὸ τοῦ πληγωμένου καὶ ὁπισθεν βουρ-
λιάς γονατίσας, ἀνέμενε τὸν Ἀραβὰ. Ὁ δὲ Ἀραψὶ
ὥρμησε νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλὰ προῦλαβεν ὁ Βελέν-
τζας, καίτοι πληγωμένος, καὶ τὸν ἐπυροβόλησεν εὐ-
στόχως, ὃν ἡ σφαῖρα εὗρεν εἰς τὸν λάρυγγα καὶ τὸν
ἀφῆκε χαμαὶ νεκρόν· καὶ οὕτως ἐσώθησαν ἀμφότεροι,
ὅτε Βελέντζας καὶ ὁ ἐν τῷ ὕδατι ἐγκαταλειφθεὶς.

Ἐνῷ δὲ εἰς τοιαύτην κινδυνώδη εὐρίσκοντο κατά-
στασιν οἱ ἔξω Ἕλληνες· οἱ ἔσω ὁ Καρατάσος καὶ ὁ
Δουμπιώτης, ἐπὶ τῆς προῖμνης τοῦ πλοίου καθήμενοι
ἐώρων, καὶ ἔμενον ἐν ἡτυχίᾳ μεγάλῃ καὶ ἀταραξίᾳ
φυγῆς χωρὶς νὰ δώσωσι τὴν ἐλαχίστην συνδρομήν ἢ

βοήθειαν ἐν τριούτῳ κινδύνῳ· ἢ ὑπὸ φθόνου καὶ ζη-
λίας ἐφέρθησαν οὕτως, ἢ ἐξ ἀνοησίας καὶ τύρου, ἢ διότι
δὲν τοὺς περιέμενον ν' ἀφελθῶσι καὶ οὕτοι. Ὁ Γάτσος
πολιορκούμενος πολεμεῖ ἀνδρείως. Ἀλλ' ἐκεῖ ἐξώθεν
διέρχεται Τοῦρκος ἱππεὺς σὺρων δεδεμένον ὄπισθεν
ἐκ τοῦ ἐριπίου αἰχμάλωτον Ἕλληνα, τὸν ψυχουί-
ον τοῦ Ἀγγέλου Συκιώτου· διερχόμενος ὁ Τοῦρ-
κος πλησιάζει εἰς τὸ ἐκκλησιδίου, ὁ δὲ ψυχουὶς βοᾷ
«καπετάνε γλύτωσέ με»· ὁ δὲ Ἀγγεὺς ἀκούει ἔ-
σσωθεν τοῦ ἐκκλησιδίου γνωρίζει τὴν φωνὴν τοῦ ψυ-
χουῖτος, ἐξέρχεται δρομαίως τοῦ ἐκκλησιδίου πρὸς
σωτηρίαν τοῦ αἰχμαλώτου, πυροβολεῖ εὐστόχως,
ρίπτει κάτω νεκρον τὸν Τοῦρκον, κόπτει τὸ σχοινίον
διὰ τῆς σπάθης του, λυτρώνει τὸν δεδεμένον αἰχμά-
λωτον, προσκαλεῖται παρὰ τοῦ Γάτσου καὶ τῶν ἄλ-
λων τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ δὲν
ὕπακούει αὐτοῖς· προχωρεῖ εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἐμ-
πλέκεται μεθ' ἑπτὰ Τουρκαλβανῶν (α), πολεμεῖ,
τοὺς φονεύει, φονεύεται δὲ ὑπ' ἄλλων, καὶ καταμε-
λίζεται τῷ σώματι του. Καὶ ὁ μὲν Γάτσος ἐκινδύνευεν,
ὁ δὲ Καρατάσος καὶ ὁ Δουμπιώτης ἐγγέλων ἐκ τοῦ
πλοίου βλέποντες τοὺς ἀδελφούς των καταμελιζομέ-
νους ὑπὸ τῆς σπάθης τῶν βαρβάρων καὶ τοὺς ἄλ-
λους κινδυνεύοντας ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς νὰ κα-
τακῶσι καὶ καταμελισθῶσιν. Ἐν τέλει δὲ ὁ Τσά-
μης καὶ ὁ Ἀποστολάρης μὴ υποφέροντες νὰ βλέπω-
σι τόσον προφανῆ τὸν κίνδυνον τῶν πολιορκουμένων
ἐκινήθησαν εἰς εὐσπλαχνίαν· στραφέντες λοιπὸν ἀμ-
φότεροι εἶπον τῷ Καρατάσῳ καὶ τῷ Δουμπιώτῃ

(α) Γκαβιλλογα ἐκάλει τοὺς Τοῦρκους ὁ Ἀγγεὺς

«Τὶ κακὸν εἶναι αὐτὸ ποῦ βλέπομεν νὰ γίνηται ἔξω
» εἰς τὰ ἀδελφιά μας, καὶ σεῖς νὰ τοὺς κυτάζετε
» ἀπ' ἐδῶ καὶ νὰ μένετε εἰς ἀδιαφορίαν». Ὁ δὲ Κα-
» ρατάσος ἀπεκρίθη αὐτοῖς οὕτω «ἀρῆτε τοὺς χα-
» λέδες (β) νὰ καταλάβωσι τί ἀξίζει ὁ Καρατά-
» σος, γιὰ τί θέλουν νὰ γείνουν ὅλοι καπεταναῖοι». Τότε ὁ Τσάμης ἀνευ ἀδείας τοῦ Πατρὸς του καὶ τοῦ
Δουμπιώτου ἐξῆλθε· τοῦτον δὲ ἠκολούθησε καὶ ὁ
Ἀποστολάρης· ἀμρότεροι οὗτοι μετὰ τῶν ὑπὸ τὴν
ὁδηγίαν των ἑδραμον εἰς βοήθειαν τοῦ πολιορκου-
μένου καὶ κινδυνεύοντος Γάτσου, ἀν καὶ ἐσπέρα ἐπε-
γίνετο. Οἱ Τοῦρκοι ὅμως εἴτε ἐκ τῆς ἐσπέρας, εἴτε
καὶ ἐκ τῆς ἐπικουρίας, φοβηθέντες ἀπεσύρθησαν·
καὶ οὕτως ἐσώθη ὁ Γάτσος μετὰ τῶν συνεταίρων του
ἀβλαβῆς, πλὴν τοῦ Ἀγγέλου φονευθέντος ἔξω τοῦ
ἐκκλησιδίου, καὶ ἐνὸς πληγωθέντος ἀκινδύνως κατὰ
τὸν μὺν τῆς χειρὸς του ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ. Τεσσαρά-
κοντα καὶ εἰς ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐφρονεύθησαν, τὸ ἐκ
Σερρῶν Ἀρχοντόπουλο, ὁ γέρον Καλαμίδα, ὁ ἀνε-
ψιὸς αὐτοῦ, ὁ Γ. Κόντος, ὁ Π. Τσατσαρὸς, ὁ Ἀγ-
γελος καὶ ἄλλοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἐμοὶ ἀγνωστά εἰσι.
Τοῦρκοι διπλάσιοι τῶν ἡμετέρων ἐφρονεύθησαν καὶ
ἐπληγώθησαν. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπληγώθησαν ὁ
Ἰω Βελέντζας, ὁ Ἰω. Χαρίσης καὶ ἄλλοι ὀλίγοι. Με-
τὰ τρεῖς δὲ ἡμέρας ἐνῶ ἡτοιμάζοντο ν' ἀποπλεύ-
σωσιν ἐκεῖθεν καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς Σκίαθον, ἰδοὺ καὶ
ὁ Κ. Φραγκογιαννάκης σῶος καὶ ἀβλαβῆς ἐφάνη

(β) Συγνὴν ἐποίησε χρῆσιν ὁ Καρατάσος τῆς λέξεως τῆς
τῆς «χλὲς ἢ χαλῆδες» καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ.

ἐκεῖ. Καὶ τοιαῦτα μὲν περὶ τῆς ἐν Ἀταλάντῃ μάχης.

Ἰδωμεν δὲ τελευταῖον ἐν ὀλίγοις καὶ τὸν ἐν Σκοπέλῳ θάνατον τοῦ Ἐλευθερίου, καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ. Ὁ Ἐλευθέριος, Σκοπελίτης ὢν ἀνὴρ μάλα γενναῖος, ἐπροστάτευε τοὺς συμπολίτας του καὶ τὴν ἐαυτοῦ πατρίδα ἀπὸ τῶν ἀποβαινόντων ἐν αὐτῇ στρατιωτῶν. Ὁ ἐκ Συκιᾶς Ἀγγελος διαμένων ἐν Σκοπέλῳ ἐσύλησε ναὸν τινά· ὁ δὲ Ἐλευθέριος μαθὼν τὸ ἀνοσιούργημα αὐτοῦ, τὴν ἱεροσυλίαν, τὸν συνέλαβε καὶ πολλὰς ἐπέβαλεν αὐτῷ τιμωρίας· σὺν τούτοις τὸν ἐξύλισε καὶ θανάτῳ ἠπέλιπεν· ἀλλ' οἱ συμπολίται τοῦ Ἐλευθερίου τὸν ἔσωσαν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ Ἐλευθέριος ἦτο μάλιστα τῶν ἐπὶ τῆς πατρίδος του παρανομούντων. Ἀλλ' ὁ Ἐλευθέριος τὰ πρὸς διατροφήν του ἐπορίζετο ἐκ τῶν πλουσίων τῆς Σκοπέλου διὰ τοῦ ἐρεξῆς τρόπου· ὅσακις ἐλάμβανε χρεῖαν πράγματός τινος, ἢ χρημάτων, ὀλίγην πυρίτιδα καὶ σφαῖραν ἔθετεν εἰς μανδήλιον καὶ ἔπεμπεν εἰς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον, ἀφ' οὗ ἔμελλε νὰ αἰτήσῃ τὰ πρὸς διατροφήν χρήματα, ἢ ἄλλο τι, λέγων « νὰ μοῦ στείλῃς χρήματα, διὰ τί δὲν ἔχω νὰ φάγω »· Ὁ δὲ πλούσιος δὲν ἐδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως, εἰμὴ νὰ προσφέρῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐλευθερίου ὠρισμένον ποσόν· ἀλλὰ καὶ οὐδόλως ἐψήφα αὐτοῦς. Ἐκ τούτου λοιπὸν οἱ πλούσιοι δυσηρεστήθησαν· ἀφ' ἐτέρου δὲ παρατηρεῖται, ὅτι καὶ τὰ συμφέροντα πλουσίων τινῶν συνεδόντο μετὰ τῶν ἐν Σκοπέλῳ διαμενόντων στρατιωτῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν ὠφελοῦντο, ὡς ἐξ ἐνοικίων καὶ ἄλλων. Διότι οἱ ἐν Σκοπέλῳ διαμένοντες στρατιῶται οὐκ ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλωσι τοὺς Σκοπελίτας καὶ ἀπονέμονται τὰ κτήματα αὐτῶν, ὡς τὰ τῶν Σχι-

αθίων καὶ Σχυρίων, καὶ πολιτευθῶσιν, ὡς ἐν Σκιᾶθῳ καὶ Σχύρῳ· λέγεται δὲ, ὅτι τινὲς τῶν πλουσίων μετεῖχον καὶ τῆς λείας τῶν στρατιωτῶν. Διὰ τοῦτο οὗτοι ἀπεφάσισαν καὶ προσεκάλεσαν τὸν Καρατάσον νὰ διέλθῃ εἰς Σκόπελον· λέγεται δὲ, ὅτι καὶ δῶρα ἱκανὰ προσέφεραν αὐτῷ, ἵνα ἀπελευθερώσῃ αὐτοὺς τάχιστα ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς καὶ συχνῆς φορολογίας τοῦ Ἐλευθερίου. Ὁ δὲ Καρατάσος ἐν πρώτοις τοῖς παρετήρησε « τί σὰς κάμνει ὁ Ἐλευθέριος, πειράζει κανένα »; οἱ δὲ ἐξίπουν ἐπιμόνως τὴν ἀπὸ τοῦ Ἐλευθερίου ἀπαλλαγὴν των. Ὁ Καρατάσος λοιπὸν θέλων νὰ μὴ δυσηρεστήσῃ τοὺς πλουσίους, προσεκάλεσε τὸν Ἐλευθέριον ἵνα παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του· ὁ δὲ ἠπειθήσε τῇ προσκλήσει αὐτοῦ εἰπὼν « τί δουλιχὰ ἔχω ἐγὼ εἰς τὸν Καρατάσον »· μετὰ τοῦτο ἔπεμψεν ἀνθρώπους, τὸν συνέλαβον δολίως, καὶ τὸν ἀπήγαγον εἰς τὸν » Καρατάσον. Ὁ δὲ τὸν εἶπε, « διὰ τί σὺ πειράζεις » τοὺς ἀνθρώπους; « διότι πεινώ, θέλω νὰ φάγω, » καθὼς θέλεις καὶ σὺ· ἐγὼ κανενὸς σπῆτι· δὲν ἐβίασα, ἄνθρωπον δὲν ἐπείραξα, ζῶ ὅπως ζῆτε καὶ » σεῖς, ἢ δὲν ζῆτε σεῖς ἀπο τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου » τὸν κόπον; » Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Καρατάσος ὀργισθεὶς διέταξε τὸν διὰ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ σκληρὸν θάνατον καὶ θραῦσιν τῶν ἄκρων τοῦ Ἐλευθερίου· ὁ δὲ δῆμιος διὰ τοῦ πελέκεως ἤρξατο θραῦειν, συντρίβειν τὰ ὀστέα καὶ κόπτειν τοὺς πόδας του, βασανίζων οὕτως αὐτὸν ἐπὶ ὥρας ἱκανῆς· εἶτα ἤρεν αὐτὸν ἐκεῖθεν καὶ τὸν ἀπέρριψε ζῶντα, ὃν τις ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἰδὼν ἐκεῖ βασανιζόμενον καὶ βοῶντα εὐσπλαγχνισθεὶς τὸν ἐφόνευσεν. Λέγουσι δὲ ὅτι, ἐνὸς αὐτοῦ ὁ Ἐλευθέριος ἔζη, ὁ Ἀγγελος οὐκ ἠκούετό που, οὐδὲ ἐτόλμα νὰ

κινήθῃ· τούτου δὲ θανατωθέντος, οὐ πολὺς παρήλθε χρόνος, καὶ ἠγέρθη ὁ Ἄγγελος, καὶ τὰ πάνδενα ἔπραττε κακὰ εἰς Σκόπελον. Ἀναχωρῶν δὲ εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἀταλάντης εἶπε τοῖς Σκοπελίταις « ἂν γυρίσω, ἅλας θέλω σπαίρει τὸν τόπον σας »· ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεψε πλέον, ἔμεινεν εἰς τὴν Ἀταλάντην. Ἡμεῖς δὲ ἕως ὧδε ἀμερολήπτως γεγονότα τινὰ τῶν Σποράδων νήσων ἐξεθέσαμεν, καὶ ὡς τοιοῦτον νομίσαντες καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἐλευθερίου περιεγράψαμεν ἐν ὀλίγοις, ἢ δίκαιος ἢ ἀδίκος εἰς ἄλλους ἀφίεται κρίνειν· ἡμεῖς δὲ ὡς ἅπλοῖ ἐκθέται φαινόμεθα τοῦ σκληροῦ τρόπου καὶ ἀπανθρώπου θανάτου, ὅστις καὶ φρίκην μεγίστην ἐπροξένησεν ἀληθῶς ἡμῖν, καὶ εἰς πάντα ἀκούοντα τοιαύτην ἐμπνέει. Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν Σποράδων νήσων ἐκρίναμεν δεόν νὰ παραθέσωμεν τοῖς Εὐβοϊκοῖς, ὡς σχέσιν ἄμεσον ἔχοντα πρὸς τὴν Εὐβοίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ἀνηφορίτην ἃς στρέψωμεν ἤδη καὶ ρίψωμεν τὰ βλέμματά μας δι' ὀλίγων, ὅπως ἴδωμεν τὸν Ν. Κριεζώτην ἐπ' αὐτοῦ μαχόμενον μετὰ τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ, ἐν ᾧ καὶ πάντα τὸν περὶ τῆς Εὐβοίας λόγον ἡμῶν καταπαύσομεν.

(Κατὰ τὴν πρώτην δεκαημερίαν τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1829 ἔτους, ὁ στρατάρχης Δ. Ὑψηλάντης ὢν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἐσπευσε καὶ ἦλθε κατὰ τῶν τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας κατεχόντων Τούρκων, ἀριθμουμένων ἐπέκεινα τῶν δύο χιλιάδων, καὶ διατελούντων ὑπὸ τὸν γαμβρὸν τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ Ἰσοῦφ Ἀγᾶ Σιλικτάρην, ἃν δὲν μᾶς λανθάνῃ ἡ μνήμη, μεθ' οὗ καὶ τις Λώλιος Λαζόπουλος ὑπῆρχε, καὶ Σάββας ὁ Βούλγαρης ἐκ Χαλκίδος ὕστερον μετέβη, ὁ Ὑσμάν

Ἀγᾶς, καφεντζήμπασης τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ, καὶ ἄλλοι. Ὁ δὲ Ἰσοῦφ Ἀγᾶς ἦτο καὶ διοικητὴς Ἀθηνῶν· ἅμα τῇ στρατοπεδεύσει τῶν Ἑλλήνων ὁ Ν. Κριεζώτης ἐπτάλη μεθ' ἱκανῶν ὑπὸ τοῦ στρατάρχου, ἵνα καταλάβῃ τὸν Ἀνηφορίτην, ὃν καὶ κατέλαβεν (ὁδὸς ἀγούσα εἰς Θήβας) ὥραν περιπλέον ἀπέχοντα τῆς Χαλκίδος, καὶ ὠχυρώθη παραχρῆμα ἐπ' αὐτοῦ, ἵνα τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἐν Θήβαις καὶ Χαλκίδι Τούρκων ἐμποδίξῃ. Ὁ δὲ Ὁμέρ Πασᾶς, ἀφοῦ εἶδε τὸν Κριεζώτην ἐπὶ τοῦ Ἀνηφορίτου ὀχυρούμενον, ἐξῆλθε πανστρατιᾷ καὶ ἐπέδραμε κατ' αὐτοῦ δι' ἀτάκτου τε καὶ τακτικοῦ στρατοῦ, συγκειμένου ὡς ἔγγιστα ἐκ δύο χιλιάδων. Καὶ ὁ μὲν ἄτακτος ὤρμησε κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν ὀχυρωμάτων, παρ' οἷς τὸ πῦρ ἐκατέρωθεν ἤρξατο πεισματωδῶς· ἀλλὰ μικροῦ χρόνου διελθόντος, οἱ Ἕλληνες ἰσχύτηντες ἔτρεψαν τὸν Ὁμέρ Πασᾶ καὶ τὸν στρατόν του εἰς φυγὴν, καὶ τοιαύτην, ὥστε καὶ διὰ λιθοβολισμοῦ κατεβίβαζον αὐτὸν ἐκεῖθεν καὶ εἰς Χαλκίδα τὸν κατεδίωκον· ἃν δὲ καὶ ὁ Κριεζώτης εὐρέθη ὀλίγον συγχυσμένος, ἐκέρδισεν ὁμως νίκην λαμπράν βοηθεία τῶν ἐμπείρων καὶ ἀξίων ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν γενναίων στρατιωτῶν. Ὁ δὲ τακτικὸς ἔμενεν εἰς τὰς ὑπαρείας τοῦ Ἀνηφορίτου παρατεταγμένος ὡς εἰς μάχην, ἀπρακτῶν διὰ τὸ ἀνεπιτήδειον τοῦ τόπου· ἐὰν οὗτος ἔλειπεν ἐκεῖθεν, πλείστην ἔτι ἤθελε πάθει φθοράν ὁ ἄτακτος. Μῆνα περίπου διέμεινεν ὁ Κριεζώτης ἐπὶ τοῦ Ἀνηφορίτου, ἐνόσω καὶ ὁ στρατάρχης διέμεινεν εἰς Θήβας· ἀποσυρθεὶς δὲ τούτου (α), ἐγκατέλιπε καὶ

(α) Ἀποσυρμένος τῶν Θηβῶν ὁ Δ. Ὑψηλάντης, ἀφῆ-

ὁ Κριεζώτης τὸν Ἀνηρορίτην καὶ οὕτω διελύθη καὶ αὐτοῖς ἢ ἐκ τῆς Στερεᾶς κατὰ τῆς Χαλκίδος πολιτοκρία (α).

κεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ βιβλίου τινὰ, ἅπερ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἅτινα κατεξέσχισαν οἱ Τούρκοι. Δύο δὲ ἐξ ἐκείνων τῶν βιβλίων ἔφερον εἰς Καρυστίαν, καὶ τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἐδώκεν τῷ ἱερεὶ τῶν Λεποῦρων Ν. Τταμπάκη, καὶ ἦτο ἡ Γεωγραφία τοῦ Μελετίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν εἰς φύλλον· τὸ δὲ ἦτο ψαλτήριον χειρόγραφον καὶ μετίνες εὐχάς. Τοῦτο τὸ ἐδώκεν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Καρυῶν ὁ Γεώργ. Ὁκτωνεὺς, ἱπποκόμος τοῦ Σιλικτάραγα· ἐκ δὲ τῆς Μονῆς, εἰς τὸ Παλειστήμιον· ἐδόθη δὲ ἐμοῦ τὸ 1850, κατὰ Μάϊον.

(α) Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀνηρορίτου ἀναχώρησιν τοῦ Κριεζώτου, ὁ Τόσκας ἐκ Στυρῶν παρέλαβέ τινες ἐταίρους του, ἕως δέκα, κατὰ τὴν ληξὴν τῆς πρώτης δεκαημερίας τοῦ Αὐγούστου, καὶ εὐρὼν ἀκέραιον ἀντίπερα διήλθε τὴν παρὰ τὸ Ἀληθέριον κακὴν Σάλαν (ὁδὸς φέρουσα εἰς Χαλκίδα), καὶ παρὰ τὸ καλούμενον σιδηρόπορτον ἐνέδρευαν. Ὁ δὲ Μαχμούτ Εὐνὸς καὶ ὁ Μουσταφᾶς Ὀντάμπας περὶήρχοντο τὴν Καρυστίαν, ὡς ἐπιστάται τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ, συγκομίζοντες καὶ ἀποθηκεύοντες τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς αὐτοῦ καὶ τᾶλλα· οὗτοι ἐν τῇ συγκομιδῇ τῶν καρπῶν μυρία ἔπραττον κακὰ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, οἷον ῥαβδισμοὺς, ἀγγαρίαις κ. λ. Ὁ δὲ Μουσταφᾶς ἀποπερατώσας τὴν τῶν καρπῶν συγκομιδὴν ἔμελλε νὰ μεταβῇ εἰς Χαλκίδα μετὰ τῆς συντροφίας του, ἣτις συνέκειτο ἐκ πέντε Τούρκων καὶ ἐνὸς Χριστιανοῦ, τοῦ Φαφᾶ Κατσογιάννη, τοῦ Καρῆμαχλ, τοῦ Ἀλβανοῦ Τσαμαλῆ, τοῦ Ἰμβραῖμ Κιάφα καὶ τοῦ Δημητρίου Μακρῆ ἐκ Θαρουνίων. Τούτους δὲ πολλοὶ χωρικοὶ ἠκολούθουν ἀγγαρικῶς μετὰ ζῶα ἱκανὰ, δι' ὧν διαφόρα ἐκόμισον φορτίαι εἰς Χαλκίδα. Ἐνῶ δὲ ἡ συντρο-

φία ὤδευεν ἡτύχως καὶ ἀταρίχως παρὰ τὸ εἰρημένον σιδηρόπορτον τῆς κακῆς Σάλας, ἐπερὶβολήθη αἶγρις καὶ ἐπληγώθη καιρίως ὁ Μουσταφᾶς ὑπὸ τῶν ἐνέδρευόντων, ὅστις ὀλίγας ἐπέζησεν ὥρας· μετὰ τοῦτον δὲ ἀνέστη ὁ Φαφᾶς, ἀλλ' ἐτέρα σφαῖρα πυροβόλου εὗρεται αὐτὸν κατὰ μέτωπον ἐξήλθε ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους· μετὰ τοῦ μυελοῦ του ἐπλήγωσαν ἔτι καὶ συνέλαβον τὸν Καρῆμαχλ. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀποθνήσκοντες ἐκ τῆς ὠκυποδίας τῶν ἐπανήλθον εἰς τὸ Ἀληθέριον. Ἐκεῖθεν δὲ καὶ γυναῖκες τινες ἐκ τῆς Πετριᾶς ἐρχόμεναι ἀπὸ Χαλκίδος, τεταλαιπωρημέναι ἐκ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τοῦ φορτίου τῶν καὶ εἰς τὸ χωρίον βαίνουσαι, εἶδον τὸν Μουσταφᾶν ψυχορραγούντα ἐκ τοῦ καιρίου τραύματος, στραφεῖσαι εὐχαρίστησαν τὸν θεὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐδόξασαν, διότι ἐκ τῆς σπάθης τούτου ἐγένοντο χῆραι· ἡ μία δὲ τῶν γυναικῶν ἦτο σύζυγος τοῦ Δ. Ρούτου.

Πρὸς Σε, φιλιότη Πατρίς, στρέφω ἤδη τὸν λόγον μου, ἀποῦ ἐπέγραφα τὰ Εὐβοϊκὰ κατὰ ὄντα. Ἐργαστήθημι δὲ διὰ τῆς ἐξιστορήσεως τῶν ὑπὲρ Πίσσεως καὶ Πατρίδος ἀγώνων καὶ παθημάτων Σου τὰ προσθέσω τρίτον τι εὐεργέτημα εἰς ὅσα κατὰ τὸ ἐρεστώδες ἔτος ἡξιώθης, ἅτινά εἰσι τὰ ἐξῆς.

Α'. Εὐεργέτημα ὠφέλιμον, διὲ ὑποεργάτης τοῦ Κ. Χ. Χριστοπούλου ἐκκλησιαστικῶς, ἰδρίθη * ἐν Σοὶ σχολῇ ἱερατικῇ καὶ πρώτῃ τῶν ἄλλων.

Β'. Ὁ Τρισεβαστος ἡμῶν Ἄναξ μετὰ τῆς Κυβερνήσεώς Του νυδόκησε τὰ Σε λαμπρῶν διὰ τοῦ καθαρισμοῦ καὶ τοῦ αἰσιγματος τοῦ πορθητοῦ Σου καὶ ἰδρυθείσης ἐπ' αὐτοῦ μοναδικῆς ἐν Ἑλλάδι γερῆρας, καὶ προκυμαίων, καὶ ἄλλων ἔτι γεννησομένων, θέλεις κερμησθῇ ὑπὸ τῆς εὐτοίας τοῦ Σ. ἡμῶν Ἄνακτος, ὅστις καὶ μὲ πάλιν φερώνυμον Σε ἐπέμψε, τὴν Ὁθωνοῦπολιν, εἰς διαίονισιν τῶν Βασιλικῶν Του εὐεργεσῶν οὕτω προσαγορεύσας αὐτήν. Εὐγνωμόνῃ εὖν τῷ Τρισεβάστῳ Βασιλεῖ Σου καὶ εὖχου ὑπὲρ τῆς μακροβιότητος Αὐτοῦ, ἵνα καὶ ἔτερα πλείω εὐεργετήματα παράσχῃ Σοὶ ὁ ἀγαθὸς οὗτος Πατήρ.

Γ'. Αἱ πράξεις τῶν ὑπὲρ Σοῦ μαχνησαμένων καὶ πεσόντων συνεγράψαντες νῦν εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἀθανάτων πόρων αὐτῶν ὑπὸ καλῆμου ἀσθενοῦς, τοῦ τέκνου Σου τοῦ ἐλαχίστου, εἰς δὲ ὁ Τρισεβαστος Ἄναξ ἐπεδαψήλευσε τὰ μέγα, ὡς καὶ εἰς ἄλλους κληρικόνες, τοῦ τὰ σπουδάζει ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ἐν Σχολείῳ, Γυμνασίῳ καὶ ἐν τῷ Ὁθωνείῳ Πανεπιστημίῳ. Θέλει φερῶναι τὸν ἐπιδασκάλεισάντά μοι τὸ μέγα τοῦτο ἀγαθόν διδὼς αὐτῷ μακροβιό-

τητα· στήριζον τὸν θρόνον Αὐτοῦ, καὶ κραταίωσον Αὐτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑπ' Αὐτὸν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ διαίωμεν. Ἔτι δὲ ἐν Σοὶ λείπει, Εὐβοία, τὸ Γυμνάσιον· ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἑλλείψιν ἡ Πατρικὴ Κυβέρνησις τοῦ Σ. ἡμῶν Ἄνακτος θέλει ἀναπληρώσει. Ἐν μόνον τήρησον Σε, τὴν ἐμόρσιαν καὶ τὴν ἀγάπην, « Ἀγαπᾷτε ἀλλήλους »· δίδτε ὅπου ἀγάπη, ἐκεῖ πᾶσα εὐτυχία καὶ πλοῦτος ἀφθορὸς ῥέει· ὅπου δὲ ἔρις καὶ φιλονεικία, ἐκεῖθεν φεύγει πᾶν ἀγαθόν, καὶ ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐρημοῦται. Ὁ Κόσμος ἐντέλλεται ἡμῖν, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, λέγων « ἐμεῖ μαθηταὶ ἐστέ, ἵνα ἀγάπην ἔχητε ἀλλήλους » (α). Εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἡ Εὐβοία, ἀλλὰ καὶ ἅπασα ἡ Ἑλλάς ἀφείλει τὰ ὑπακοήν, τηροῦσα τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, ἀνθὶ τὴν τὰ κραταίωσθῇ, ὡς καὶ πάντα τὰ πληρώματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφείλουσι τὰ ἔχουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην. Γένοιτο !!!

(α) Ἰωάν. ιγ'. 35.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

Παρακαλοῦμεν τοὺς συμπολίτας ἡμῶν, εἰ τὰ Εὐβοϊκὰ ἔχουσί τι μὴ ὑγιές καὶ παρεφθαρμένον, ὃ εἰδὼς αὐτὸ ὀρθῶς νὰ τὸ ἀναγγεῖλῃ πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ἐπανορθώσωμεν αὐτὸ εἰς δευτέραν ἐκδοσιν, προσθέτοντες εἰσιτυπιδες παρελίπομεν ἤδη ἐξ ἀγνοίας, οὐχὶ δὲ ἐκ κακῆς προαιρέσεως· διότι ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως ἐξεθέσαμεν τὴν ἀλήθειαν τῶν συμβάντων, ὅπως γινώσκομεν αὐτὰ, καὶ ὅπως ἐπληροφόρηθημεν παρὰ τῶν εἰδημόνων.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΚΑΛΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΕΞ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Κληρός.

Ὁ Σ. Μητροπολ. Σύρου καὶ Τήνου Δανιήλ	Σώμ. 15
Α. Καμπάνης Πρωτοσύγκελλος	» 1
Α. Πόλιτας Διδάσκαλος	» 1

Ἱερεῖς

Π. Κυδωνάκης Οἰκονόμος	» 1
Ι. Πρωτοσύγκελλος Χίος	» 1
Γ. Βάσος Ἀρχιμανδρίτης	» 1
Μ. Βαρλαάμ	» 2
Μ. Πισσίας Σακελλάριος	» 1
Γ. Λαμπρινός Πρωτοπαπᾶς	» 1
Μ. Σαμοθράκης χαρτοφύλαξ	» 1
Α. Λεβαντής Σκευοφύλαξ	» 1
Ν. Λουκάκης Προσκυνητής	» 1
Ι. Περαιτικὸς Πρωτέχδικος	» 1
Π. Μάσχας	» 1
Σ. Δημητρίου	» 1
Ι. Λαγωγιάννης	» 1
Γ. Α. Φέρμος	» 1
Π. Κατσούλης	» 1
Π. Γεωργαντόπουλος	» 1
Ι. Μουσουρούλης Χίος	» 1

Ἱεροδιάκονοι

Μ. Χ. Ε. Ἀρχων τῶν ἐκκλησιῶν	» 1
Δ. Παρόδης	» 1
Μ. Κουνελάκης	» 1

Γ. Σταυρινούδης	Σώμ.	1
Α. Παπαγεωργίου Ψαριανός	»	1
Α. Λιερός	»	1

Μουσικοί

Γ. Ἐλευθεριάδης πρωτοψάλτης	»	1
Ν. Φουρναράκης	»	1
Ἀν. Μεσέζος Χαντζής	»	1
Π. Ι. Παπαδάκης	»	1
Π. Σ. Πλητᾶς	»	1
Α. Κορνάρος	»	1

Καθηγηταί

Χ. Εὐαγγελίδης	»	10
Γ. Σουρίας Γυμνασιάρχης	»	1
Ν. Πετρῆς	»	1
Κ. Φαβρίκιος τῆς Λατινικῆς	»	1
Ιω. Ν. Βαλέττας	»	1

Διδάσκαλοι

Γ. Χούμης	»	1
Ι. Ἀργυράκης	»	1
Α. Ἀντωνιάδης	»	1
Α. Κριεζῆς	»	1
Γ. Ι. Κουκουλάς	»	1
Π. Α. Σαρρῆς	»	1
Ἀν. Σκαθίκης	»	1
Ἀν. Μπετζαξῆς ἐπιστάτης τῶν Δημ. Σχολ.	»	1

Κύριοι

Πρ. Παπαδημητρακόπουλος Νομάρ. τῶν Κυκλ.	»	1
Π. Ν. Πλέσκας Γραμ. τῆς Νομαρ.	»	1
Δ. Σιδηρικούδης	»	1
Θ. Σαριχάκης	»	1
Π. Γ. Μαῖμος	»	2
Ἀμβρ. Δαμαλάς Δήμαρ. Ἑρμοπολέως	»	1
Ν. Ἐλευθερίου Δημαρ. Πάρεδρος	»	5

Β. Μουσουδάκης Γραμ. τῆς Δημαρ. Ἑρμοуп. Σώμ.	1
Π. Ε. Παπᾶ Κωνσταντινουπολίτης	» 1
Π. Ῥάλλης	» 5
Γεώργιος Χάλαρης	» 1
Μιχαήλ Γάφος	» 1
Φρα. Μ. Κριεζῆς	» 1
Μ. Ι. Χρυσοβελόνης	» 1
Σ. Γ. Τριπούσης	» 1
Ἀχιλ. Ν. Μεταξᾶς	» 2
Μ. Α. Σέψης	» 2
Ι. Κορέσης	» 1
Π. Ἀντωνιάδης	» 3
Π. Δ. Μαυρομιχάλης	» 1
Ι. Σπανούδης	» 1
Π. Ἀλεξιάδης	» 1
Α. Χουλάκης	» 1
Γ. Ξ. Μπετσάκης	» 1
Ἑμμ. Μαγκάκης	» 2
Κ. Χααραλαμπίδης	» 1
Α. Εὐμορφόπουλος	» 1
Ι. Γεράρδος	» 2
Σ. Βενιός Ζωγράφος	» 1
Α. Λεονάρδος Ἀνθυπολοχαγ. τοῦ Α'. Συνταγ.	» 1
Ν. Ψωμᾶς	» 1
Κ. Γεωργιάδης	» 1
Ἀριστείδης Βλασόπουλος	» 1
Ι. Βασιλείου	» 1
Π. Γραμανδάνης	» 1
Π. Μ. Γ. Ἀράκης	» 1
Ν. Γ. Φακίρης	» 1
Ε. Π. Φακίρης	» 1
Ν. Βοῦρος	» 1
Χ. Μάντζας	» 1

Κ. Κ. Μινάρδης	Σώμ.	1
Α. Τσαντάλης	»	1
Ν. Βαλμάδης	»	1
Ι. Ἀτραπέζης	»	1
Χ. Νικολαΐδης καὶ Ἀδελφοὶ	{ Καρύστιοι	2
Ν. Βαρδής		1
Κ. Θ. Ροδοκανάκης	»	1
Γ. Ἱεροπούλου	»	3
Ἰωάν. Δ. Δούκας	»	1
Ι. Σύφωνος	»	1
Β. Η. Καζενέρας	»	1
Α. Ζωντανός	»	1
Ν. Α. Μιχάλογλους	»	1
Ν. Γαλόπουλος	»	1
Α. Χριστοφόρου Κουτσοδόντης	»	1
Γ. Θ. Κασσιμάτης	»	1
Ν. Μαριδάκης	»	1
Ἀρίσταρχ. Β. Πετρόχειλος	»	1
Α. Σ. Μάσκας	»	1
Σ. Ε. Ζυγομαλάς	»	1
Α. Πουλῆς	»	1
Α. Κατσούφρης	»	1
Η. Χαντζάσχος	»	1
Α. Κ. Νιώτης	»	1
Ν. Α. Λαγός	»	1
Ν. Περδικάκης	»	1
Ι. Μπαλτατζῆς	»	1
Ἀνάργυρ. Ἀναγνωστόπουλος	»	1
Ν. Σπουργίτης	»	1
Α. Παρασκάκης	»	1
Ν. Τριανταφύλλου	»	1
Ἐπαμ. Λαμπρινίδης	»	1

Δ. Δρακόπουλος	Σώμ.	1
Ι. Ε. Κυριακίδης	»	1
Δημοσθ. Α. Ἀθανινὸς μαθ. τοῦ Γυμνασίου	»	1
Μ. Χαστάς	»	1
Γ. Α. Ξηραδάκης	»	1
Β. Καβρᾶς	»	1
Ν. Ι. Ζυγομαλάς	»	1
Κ. Δ. Κυπαρίσης	»	1
Ι. Βάκας	»	1
Δ. Κουμάκης	»	1
Ν. Α. Οἰκονομίδης	»	1
Εὐσταθ. Κοντονικολάκης	»	1
Ι. Φραντζισκάκης	»	1
Γ. Λεονάρδου Δανόλος Ἀνδρίας	»	1
Μ. Δρόσος	»	1
Θ. Ζωγράφος	»	1
Ν. Ἀλφειέρης	»	1
Ε. Σ. Παρασκευᾶς	»	1
Κ. Βοηκλῆς	»	1
Ι. Κ. Ῥαπίτης	»	1
Χ. Κουρέντης	»	1
Δ. Ἀγαλόπουλος	»	1
Εὐαγ. Κ. Νικολάου Χίος	»	1
Α. Κομνηνοῦ Ψαριανὸς	»	1
Ν. Βαλάτης Ψαριανὸς	»	1
Ἐμ. Σπαρβάρης Τήνιος	»	1
Ἀθ. Νοτιάς	»	1
Σταυρ. Α. Τριγώνης	»	1
Ἀδελφοὶ Τσιβουράκη	»	1
Θ. Περαιτικός	»	1
Ἀθ. Ἀργυράκης	»	1
Η. Γκελερόπουλος	»	1
Δ. Μασαούτης	»	1
Μαρκοῦχα Μέντενα	»	1

Ἐμμ. Στ. Μαρουδῆς Σχύροθεν	Σώμ.	1
Θ. Μ. Γλύνης	»	1
Ι. Δ. Ζωγράφου	»	1
Γ. Δημητρίου	»	1
Ι. Βασιλείου Λέσβιος	»	1
Π. Τιθέριος Τήνιος	»	1
Μ. Ἀθανάσιος Κύπριος	»	1
Σ. Μπεγάκης	»	1
Γεράσιμ. Ν. Λαμυρινάκης	»	1
Α. Κ. Μανιάτης Ὑδραῖος	»	2
Λ. Καμπάνης μαθητής	»	1
Στέφ. Λιβανός	»	1
Στέφ. Σολομωνίδης	»	1
Ἀγαμέμνων Ῥηγόπουλος	»	1
Δ. Χρύσης Χίος	»	1
Α. Κ. Μποτσάνης	»	1

ΕΚ ΜΥΚΩΝΟΥ**Ἱερεῖς**

Γρη. Φραγκάκης Ἡγούμενος τῆς μονῆς	»	1
Γρη. Βαρούχας Ἀρχων τῶν Ἐκκλησιῶν	»	1
Ζαχαρ. Ἀντωνίνης Ἱερομνήμων	»	1
Φίλιπ Γρίμπλας Σακελλίων	»	1
Κωνστ. Ρίσβας	»	1
Νεόφ. Βερτόπουλος	»	1
Βασίλ. Μάρχαρης	»	1
Λεόντ. Καλέργης	»	1
Θ. Ἀγγελῆς Δήμαρχος	»	1

ΕΚ ΤΗΝΟΥ**Ἱερεῖς**

Τὸ Ἱ. τῆς Εὐαγγελιστρίας Κατάστημα	»	5
Διονύσ. Ἀρχιμανδρίτης	»	1
Διονύσ. Κίων Ἀρχιμανδρίτης	»	1
Λ. Φιλιππότης Σακελλάριος	»	1

Γ. Ῥήγος Σακελλάριος	Σώμ.	1
Α. Χριστοφόρου Σακελλίων	»	1
Γ. Παλαμάρας Χαρτοφύλαξ	»	1
Γ. Μαυρομαρᾶς	»	1
Ι. Κ. Κρυκελλῆς	»	1
Ἰωανίκ. Γ. Μηραλῆς	»	1
Γ. Μεσηνέζος	»	1
Γ. Ἀλμπέρτης	»	1
Μ. Δεσίπρης	»	1

Ἱεροδιάκονοι

Σάβ. Σανταμούρης	»	1
Ν. Λούβαρης	»	1

Κύριοι

Λεων. Φιλιππίδης	»	1
Α. Ι. Δρόσος	»	1
Κ. Νάζος	»	1
Μ. Τζόρος	»	1
Μ. Τιθέριος	»	1
Στέφ. Σέργιος	»	1
Ζαχ. Καραλλῆς	»	1

ΕΚ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΡΘΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ.**Κύριοι**

Ν. Καίρης	»	1
Δῆμος Κόρθιου	»	1
Θ. Καίρης	»	1
Μ. Καμπάνης	»	1
Ι. Κόδρος	»	1
Γ. Μεγαρεὺς	»	1
Γ. Λεφάκης	»	1
Ἀχιλ. Καμπάνης	»	1

ΕΚ ΚΡΗΤΗΣ.

Νεόφ. Ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἀγκαράθου	»	1
Μελέτ. Πρωτοσύγ. τοῦ Ἀγίου Χερσονήσου	»	1

ΕΚ ΤΕΡΤΙΣΤΗΣ.

Δ. Γουναρόπουλος Καρύστιος	Σώμ.	5

ΕΚ ΜΑΞΙΛΛΙΑΣ.

Καλλί. Κρεαστούλης έφημ. τῆς ὁρθοδόξ. ἐκκλ. »	2
Γ. Τσιτσίνιας Ηρόξενος τῆς Ἑλλάδος »	5
Ν. Τσιγαράς »	1
Ι. Βελισάριος »	1
Δ. Βακαλόπουλος »	1
Κ. Γ. Χαλόγνωμος »	1
Η. Κόνδης »	1
Καλλιμασιώτης »	2
Ἀριστεί. Δαυίδ »	1
Μαγουλάς »	2
Ἀμβρ. Βλαστός »	1
Ι. Σάγκας »	1
Χ. Ἰωαννίδης »	1
Κ. Γ. Δούμας »	1
Μ. Μπόμπας »	1
Α. Τρόπουλος »	1
Δ. Ι. Χόμπιος »	1
Π. Ι. Σκαρμαγκᾶς »	2
Κ. Ι. Ράλλης »	2
Ι. Εὐ. Σκαρμαγκᾶς »	2
Ι. Γ. Βελισάριος »	3
Ν. Η. Σκαρμαγκᾶς »	2
Α. Η. Σκαρμαγκᾶς »	2

ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ.

Τερεμίας Καζάκος Καθηγ. τοῦ Διδασκαλείου »	1
Ν. Γ. Χ. Ἀντωνιάδ. ἐκ Βελθεντοῦ τῆς Λακωνίας »	1
Ι. Ἀναγνωστόπουλος »	1
Ἀντω. Ν. Παρδαλός ἐκ τῆς Εὐβοϊκῆς Λίμνης »	1
Ἀναστ. Κ. Οἰκονομίδης Μακεδῶν »	1
Κωνστ. Κανελόπουλος ἐκ Καλαβρύτων »	1

Χρῆστος Δημητείου Θεσσαλονικεὺς	Σώμ.	1
Ἀντ. Ζῆς. Παππαγεωρ. Μικεδῶν	»	1
Δ. Κ. Παῖκουβγιάς Κοζανίτης	»	1
Ι. Σ. Τσικίρης ἐκ Σωτοτοῦ τῶν Καλαβρύτων	»	1
Ἀθαν. Μπεζάνης ἐξ Εἰδυλλίας τῆς Μεγαρίδος	»	1
Γ. Κ. Παῖκουβγιάς Κοζανίτης	»	1
Βασίλ. Ι. Ἀνδρεόπουλος ἐξ Ἀγρινίου	»	1
Δ. Κούκης Εὐβοεὺς	»	1
Ἀ. Δ. Ἠλιόπουλ. ἐκ Βλαχοβράβ. τῆς Γόρτυνος	»	1
Κωνστ. Ζαφειρόπουλος ἐκ Μενιδίου	»	1
Λάμπρος Ἰωάν. Ροντήρης Ναυπάκτιος	»	1
Μιχαὴλ Εὐθ. Κουρῆς ἐκ Δημητσάνης	»	1
Νικόλαος Βρούλος Ψαρ.	»	1
Στάμος Τυρταῖος	»	1
Παναγ. Παππαλεχόπος ἐκ Κορίνθου	»	1
Ἰάκ. Α. Χαλκιοπούλος ἐξ Ὑδρας	»	1
Γ. Μ. Ζαφείρης Εὐβοεὺς	»	1
Γ. Δ. Τάσιος Εὐβοεὺς	»	1
Δ. Κοτρονάρος Λάκων	»	1

ΕΚ ΧΑΛΚΙΔΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ.

Ι. Οἰκονόμου Γερουσιαστής.	»	4
Γ. Νικολάου	»	1
Ἀναγνώστης Μάντσαρης	»	2
Ι. Σκαβέντσος	»	1
Ι. Δ. Καρύδας	»	1
Θ. Δ. Καρύδας	»	1
Δ. Ρούκης	»	1
Θεοδόσιος Βαΐας	»	1
Κωνστ. Δ. Χανταῖσχος	»	1
Ι. Α. Πεζᾶς	»	1
Ἀλέξ. Γ. Μπαβέας	»	1
Βασίλ. Ἀποστολόπουλος	»	1
Αριστείδης Λύκος	»	1
Σταμάτιος Σιδηράς	»	1

Ἀθανάσιος Κέφαλος	Σώμ.	1
Ἐπαμινόνδης Σ. Πρωτοππαπᾶς	»	1
Δημήτριος Τριαντάρ. Ζαφειρόπουλος	»	1
Δημήτριος Βασιλάκος	»	1
Μ. Θ. Περραιβός	»	1
Μιχ. Ε. Παρίσης	»	1
Δ. Καραναστάσης	»	1
Ε. Κριεζής	»	1
Θ. Ε. Δράκος	»	1
Ν. Ἀγγελόπουλος	»	1
Γ. Ε. Κρίκος	»	1
Ν. Εὐστρατιάδης	»	1
Ι. Μανιάτης	»	1
Γ. Δράμαλης	»	1
Ἀντ. Μάτσας	»	1
Γ. Ι. Αητοΐδης	»	1
Κ. Γ. Αητοΐδης	»	1
Κ. Ζαννιάδης	»	1
Ν. Ἀρχιγένης	»	1
Κ. Ἀθ. Τσαλῆς	»	1
Π. Ι. Παππακαλός	»	1
Α. Παρασκευᾶς	»	1
Α. Στυλιανόπουλος	»	1
Π. Δ. Πασχαλίδης	»	1
Ι. Ζήσης	»	1
Γ. Μαντᾶς	»	1
Α. Φιλιππαῖος	»	1
Π. Ν. Καλογερόπουλος	»	1
Δ. Κόντρας	»	1
Ι. Μ. Μαυρομμάτης	»	1
Στέφ. Κοντούλης	»	1
Ν. Ὀρφανίδης	»	1
Α. Σωτήριος	»	1
Ι. Δ. Χωστέβας	»	1
Α. Γκαυψῆς	»	1

Ν. Δ. Γκιονᾶς	Σώμ.	1
Μ. Ν. Τσακανίκας	»	1
Ι. Χ. Ἀνάργυρος	»	1
Δημοτικὸν Σχολεῖον Αἰγαίων	»	1

ΕΚ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ.

Γεράς. Ζαχαρ. Ἠγούμ. τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος	»	1
Ν. Δήμαρχος Κοτυλαίων	»	2
Δ. Ἀντωνιάδης	»	1
Στ. Γεωργιάδης Δημ. Γραμ.	Ἐκ τοῦ Δήμ.	1
Ν. Μωραΐτης Δημ. διδ. Σκυρίου	Κοτυλαίων	1
Στ. Β. Νικολαΐδης	»	1
Δ. Ἐμμανουηλίδης	»	1
Στα. Κυριακόπουλος	»	1
Ἀναστ. Σταματιάδης	»	1
Ι. Δ. Βάρκας	Ἐκ τοῦ Δήμου	1
Γ. Βασιλείου	Αὐλωνιτῶν	1
Γ. Κοτρόζου	»	1
Ι. Σπυρόπουλος	»	1
Γεν. Εὐσταθίου Ἠγούμεν. τῆς μονῆς Καρυῶν	»	5
Ναθ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης	»	1
Α. Στρατῆς Δημ. Καρυστίων	»	1
Θ. Κότσικας	Ἐκ τοῦ Δήμ.	1
Δ. Λένωσις	Καρυστίων	1
Αὐγ. Ι. Σαραβάνου	»	1
Χ. Δημητριάδης Δημ. διδασκαλ.	»	1
Εὐστράτιος Α. Εὐστρατίου (*)	»	1

(*) Πολὺ πλείονα συνδρομὴν ἠθέλομεν ἔχει ἐξ Εὐβοίας, ἐὰν καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Χαλκίδος τε καὶ Καρυστίας παρεῖχον ἡμῖν τὴν ἐαυτῶν, καὶ ἄλλους προέτρεπον εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ τῆς χώρας ἐκείνης ἀγαθὸν ἔργον, χώρας, λέγω, ἣν αὐτοὶ σήμερον Ποιμαντορεύοντες νέμονται καὶ τὰς Ἱερὰς αὐτῆς

μονάς. Ἡ συνδρομή Σας, Σεβασμιώτατοι, πολλὴν ἤτελεν ἐπιφέρει τιμὴν εἰς τοὺς πρό ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν πονήσαντας καὶ ὑπομείναντας διωγμοὺς βαρβάρων, γυμνότητα, ἀνυπαρυσίαν, πείναν, δίψαν, ἡλίου καύσωνα, ὑετοὺς, χιόνας, πάγη νυκτὸς καὶ ψύχη, καὶ ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις κοιμωμένους. Ναί, οἱ ταῦτα παθόντες ἡτοίμασαν δι' ὑμᾶς αὐτήν. Ὑμεῖς δέ, Σεβασμιώτατοι, κατεφρονήσατε τοὺς τοσοῦτον ὑπὲρ ὑμῶν πονήσαντας καὶ ἐρείσθητε δ' ὁ δραχμῶν εἰς ἑκδοσὶν τῶν πόνων αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ Σεβασμιώτατοι, ἀνγκνῶστα, φιλόκαλοι ὄντες εἰς ἄκρον καὶ φιλόμουσοι τὴν μὲν ἑαυτῶν συνδρομὴν οὐ συνεισέφερον, περὶ δὲ τῆς τῶν ἄλλων ἡμέλησαν, καὶ περὶ ἑαυτῶν φροντίζουσι μόνον. Διὰ τι εὖτω, Σεβασμιώτατοι, πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην φαίνεσθε, παρ' ἧς ἀπολαύετε ἀφθονα τὰ ἀγαθὰ; Διὰ τί τὸ ὑπὲρ αὐτῆς γινόμενον ἀγαθὸν οὐκ ἐμψυχούτε; Τί θέλουσι κάμει τὰ Ποίμνια βλέποντα τοὺς Πειμάντοράς των μὴ δίδοντας συνδρομὴν εἰς τὰ καλὰ ἔργα; Μνήσθητε τὸ τοῦ Θεομακαρίστου Πέτρου « τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου » (α)· ἀλλ' αὐτὰ τὰ Ποίμνια καίτοι βλέπουσι τὴν ἀδιαφορίαν ὑμῶν, οὐ παύονται τῆς ἀγαθοεργίας. Διὰ τί αἱ Ὑμέτεραι Σεβασμιότητες οὐ μιμεῖσθε αὐτά; Ὑμεῖς τὸ γάλα, ὑμεῖς τὸν ἀμὸν αὐτοῦ τοῦ τόπου, καὶ εἴτι ἄλλο ἔχει καλὸν καὶ ὠραῖον εἰς βρῶσιν, ἐσθίετε· εἰς δὲ τὸ ὑπὲρ τοῦ τόπου ἀγαθὸν οὐ συντρέχετε; ὦ μακαρία καὶ ἡρωϊκὴ χώρα τῆς Εὐβοίας! πόσον καταφρονεῖσαι ὑπὸ τῶν Ποιμαντόρων Σου! Οὐ μνημονεύετε καὶ τὸ παράγγελμα τοῦ Κυρίου, τὸ λέγον « μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς

(α) Δ'. Βέρο. Β'. 8.

πατρίδος, ἢ λαμβάνειν » (α), καὶ τὸ τοῦ Παύλου « δόξα καὶ τιμὴ παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν » (β). Καὶ πρῶτον μὲν διὰ τῆς συνδρομῆς Σας ἠθέλετε τιμῆσαι δεόντως τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἀγωνισαμένους καὶ πεσόντας· δεύτερον δὲ ἠθέλετε ἐνθαρρύνει τὸν κοπιῶντα ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ αὐτῆς, καὶ ἄλλων τὴν ἀμιλλαν ἠθέλετε διεγείρει εἰς ἐτι μεγαλείτερα καὶ τελειότερα ἔργα. Ἀλλ' ὅμως τί βλέπει τις μετὰ λύπης; παράβλεψιν καθήκοντος μεγάλου, πηγάζοντος ἐκ τοῦ ὑψηλοτάτου ἀξιώματος ὑμῶν καὶ τὴν φιλαργυρίαν παρακαθημένην ὑμῖν. Ἡμεῖς ὅμως, Σεβασμιώτατοι, τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα ἱερὸν καθήκον κατὰ δύναμιν ἐξεπληρώσαμεν, καὶ νῦν δεόμενοι προσφέρομεν δόξαν εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ· διότι αὕτη προὐνέητε περὶ συνδρομητῶν καὶ ἀριθμὸν ἱκανὸν ἐπεμψε, καὶ τὸ πονημάτιον ἡμῶν ἐπεράναμεν καὶ ἐξεδώκαμεν αὐτό. Διὸ δὴ εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ τῷ δοτῆρι παντὸς ἀγαθοῦ καὶ δεόμεθα αὐτοῦ, ὅπως εὐλογῇ τὰ ἔργα τῶν φιλοκάλων ἡμῶν συνδρομητῶν. Ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ φιλοπατρίας ἐδηλώσαμεν ὧδε ταῦτα, καὶ ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας συγχωροῦντες.

Πρὸς δὲ τούτοις ὀλίγα τινα ὠφείλοντο νὰ λεχθῶσι περὶ τῆς ἱερατικῆς σχολῆς Χαλκίδος· ἀλλὰ ταῦτα ἀπολείπονται, ἐπειδὴ αὕτη νῦν ἰδρῦθη καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ γηλόφου αὐτῆς (μικροῦ τεμένου τοῦ Βελῆ Μπαμπᾶ) καθωραΐζει τὴν πόλιν Χαλκίδος προετοιμαζόμενα θοτήρας ἐκείνου τοῦ ἀνεκδιηγήτου καὶ ἀνεξίκακου Ἀμνοῦ, περὶ οὗ καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας ποιεῖται λόγον (γ). Εὐχόμεθα οὖν αὐτῇ, ὅπως τάχιον πολὺν καρπὸν φέρῃ εἰς τὴν Πατρίδα ἐν

(α) Πρὸς. κ'. 28. (β) Ῥ. α. Β'. 10. (γ) Ἡσ. Ἡσ. κτ'. 8.

γένει καὶ τὴν Εὐβοίαν ἅπασαν· καὶ ὥς αἱ πρωῒναι τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες διερχόμεναι τὸν λόφον πίπτουσιν ἐν τῇ πόλει καὶ διαλάμπουσιν αὐτήν, οὕτω καὶ τὸ φῶς (ἡ διδασκαλία) ἐκ τῶν θυτῆρων ἐκχυθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ διαλάμπῃ τοὺς λαοὺς αὐτῆς.

Πρὸς ὑμᾶς δὲ, ὦ μαθηταί, τῆς ἀρτισυστάτου ἱερατικῆς σχολῆς Χαλκίδος ἀπευθύνω ἐν τέλει ὀλίγας παραινετικὰς λέξεις καὶ δέχθητε αὐτάς, παρακαλῶ, εὐμενῶς. Παραινῶν ὑμᾶς λέγω, ὅτι ἡ Σ. Κυβέρνησις τοῦ Μουσोटρόφου ἡμῶν Ἄνακτος φροντίζουσα περὶ τῆς διανοητικῆς ὑμῶν ἀναπτύξεως πάντα παρέχει ἀφθόνως· ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς εἶναι ν' ἀναπτύξῃ ὑμᾶς, νὰ μορφώσῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ ἀξιόους ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου. Ὑμεῖς δὲ, φίλτατοι μαθηταί, διὰ τῆς ἐπιμελείας σας ἀγωνίσθητε καρτερῶς τὸν καλὸν ἀγῶνα καὶ ὥς μέλισσαι ἀπανθίζετε ἐκ τοῦ λειμῶνος τῶν Μουσῶν τὰ κάλλιστα. Σὺν τούτοις δὲ καὶ τὴν θεῖαν παιδείαν ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων πηγῶν ἀντλεῖτε προθύμως, διότι αὕτη εἶναι ὕδωρ ζωηρόν, ὕδωρ εὐφρόσυνον, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος τούτου ἀρδεύετε τὴν ἀπαλὴν ψυχὴν σας· ὁδηγοὺς δ' αὐτῶν ἔχετε ἐκείνους τοὺς ἀειλαμπεῖς ἀστέρας τῆς ἐκκλησίας, τοὺς στύλους τῆς ὀρθοδοξίας, Ἀθανασίους, Βασιλείους, Γρηγορίου καὶ Χρυσοστόμους. Ἀγωνίσθητε λοιπὸν, καταβάλλοντες πᾶσαν προσπάθειαν, ὥστε διὰ τῆς σεμνῆς πολιτείας, εὐπειθείας, ὑπακοῆς καὶ χρηστότητος τῶν ἡθῶν σας νὰ δικαιώσητε καὶ τὸν σκοπὸν τῆς σχολῆς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Σ. Κυβερνήσεως καὶ τῆς Πατρίδος, καὶ φανῇτε ἀξιοὶ ἀθληταί· καὶ οὕτω νὰ στεφανωθῇτε στεφάνῳ ἀμαράντῳ διπλῷ, τῆς τιμῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης· Μέννησθε τοῦ Παύλου εἰπόντος « οὐδεὶς στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ » (α).

(α) Β. Τιμ. θ. Γ' 3.

407